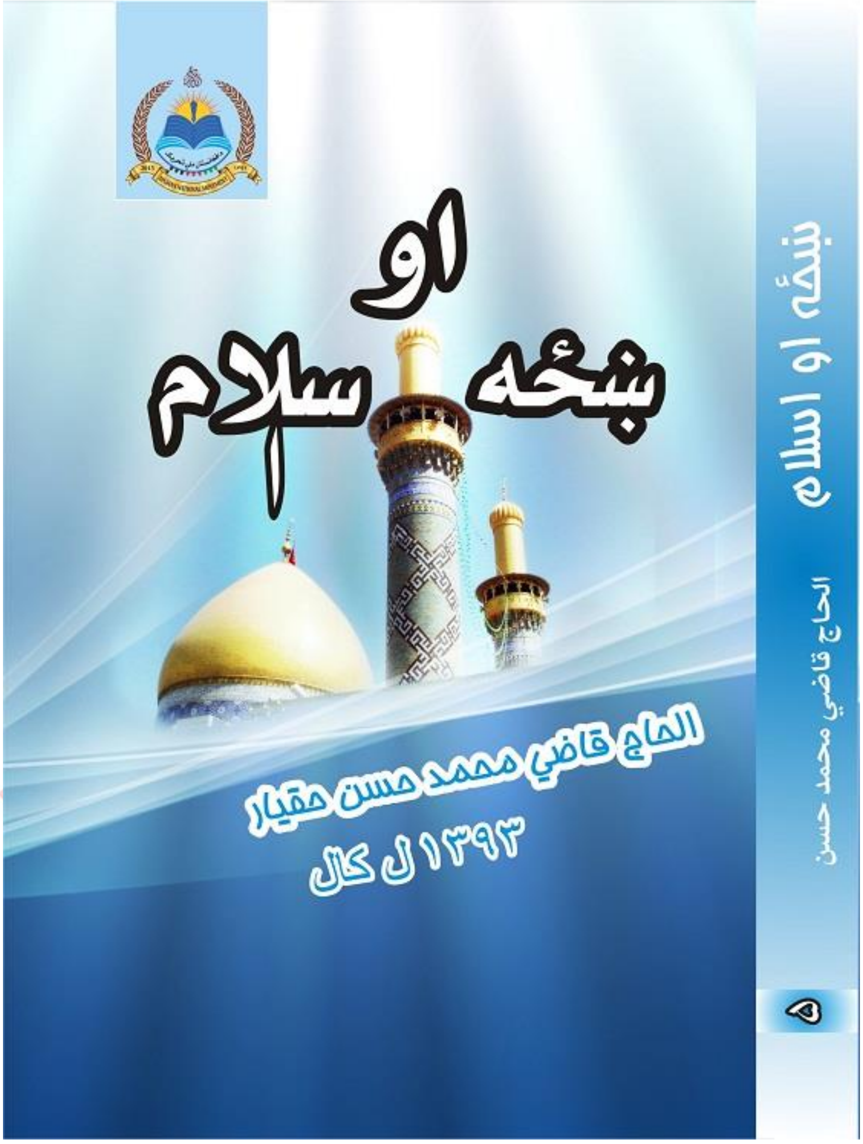

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او اسلام

www.melitahrik.com
0777 400 116

لیکوال: محمد حسن حقیار

۱۳۹۳ ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

د کتاب نوم: ښځه او اسلام
مؤلف: الحاج قاضي محمد حسن حقیار
د خپرندوی شمېره: (۵)
خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک فرهنګي ځانګه
کمپوز: رفیع الله روشن
چاپ نېټه: ۱۳۹۳ ل کال
د چاپ وار: لومړی
شمېر: ۱۰۰۰

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

سرلیک	مخ
د سریزې پرځای	۱
یوه دعوه او ځواب یې	۲
ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې	۴
ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې	۱۹
مساوات	۲۸
آیا د مساوات غوښتونکي پر مساوات عمل کوي ؟	۴۰
ښځه او کار	۴۴
په اسلام کې دښځې د کار کولو حکم	۴۸
د کور ځلور دېوالونه د چالپاره ؟	۵۲
په اسلام کې د فحاشۍ او بې حیایۍ مخنیوی	۵۵
په اسلام کې د ښځو منزلت	۵۸
په اسلام کې د نارینه او ښځې اړیکې	۶۲
د ښځې د پېدا ښت موخه	۶۵
څو شبهې او ځوابونه یې	۷۳
حقوق	۸۷
پېژندنه اونظریې	۸۸
د لومړي نظر د خاوندانو دلایل له قران څخه	۸۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه	۹۵
د (لن يفلح قوم) حديث	۹۸
اجماع او تاريخي پېښې	۱۱۱
۱: تاريخي پېښې	۱۱۱
۲: اجماع	۱۱۶
سکوتي اجماع	۱۱۷
قياس او تېر شريعتونه	۱۲۰
د افغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې	۱۲۹
نظربښکته اچول	۱۵۱
د ښځې کتل پردي نارينه ته	۱۵۴
عورت	۱۵۸
د ښځې عورت د پردي نارينه پر وړاندې	۱۵۹
مخ او مړوند	۱۶۰
محرمو ښځو ته کتل	۱۹۳
د ښځې محرم څوک دی	۱۹۴
د مسلمانو ښځو کتل يوه بلې ته	۱۹۷
هغه چې جنسي ميلان نلري	۱۹۸
د ښځې کتل نارينه محرم ته	۲۰۲
دعورت لوڅول په يوازېتوب کې	۲۰۳
خلوت له پرديو سره	۲۰۵

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه بستره کې يو ځای کېدل	۲۰۷
په ټولنيز ژوند کې د ښځې او نارينه اختلاط	۲۰۸
د ناروغتيا په وخت کې د ښځې او نارينه لخوا د يوبل پوښتنه	۲۱۳
له ښځو سره په لاس سترې مه شي	۲۱۶
ښځې ته د کتلو مباح عذرونه	۲۲۷
د ښځې غږ عورت نه دی	۲۲۹
د نرمو او نازکو جامو استعمال	۲۳۳
د ښځو لپاره د سينګار اندازه	۲۳۴
د ښکلا ملکه	۲۳۶
د ښځو لپاره د سرو زرو او وريښمو استعمال	۲۳۹
د نارينه او ښځو يو پربل د سلام حکم	۲۴۰
ښځه په سفر کې	۲۴۵
د ښځو تلل حمام ته	۲۴۷
زيارتونو ته د ښځو د تللو حکم	۲۴۸
ځان تشبيه کول	۲۵۱
د ښځې پر لاس ذبحه	۲۵۳
ټولنيز عبادت	۲۵۵
څو مسئلې	۲۶۹
د ښځو نبوت	۲۷۳
مأخذ او مراجع	۲۸۰

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانګو څخه یوه اساسي څانګه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي.

تاریخي ورځې یې نمانځلې، تاریخي واټونو ته یې لوحې جوړې کړې. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانګې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وټېبیله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (ښځه او اسلام) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (قاضي محمد حسن حقیار) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک

فرهنګي څانګه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزې پرځای

له ډېره وخته راهیسې د ښځو د حقوقو او په اسلامي ټولنه کې د ښځو د رول او حیثیت موضوع جنجالي بڼه خپله کړېده او په دې وروستیو کې خو دا جنجال خپل وروستي پړاوونه وهي او د ورځې په مهمې موضوع بدله شوې ده .

دواړه خواوې (د ښځو دحقوقو پلویانو او په دې اړه د سخت دریځ لرونکي) له افراط او تفریط څخه ډک شعارونه ورکوي او خپل مقابل لورى پرې ملامتوي چې متاسفانه د دواړو خواو په دې جګړه کې د اسلام روح ټپي کېږي او په مستقیم او غیرمستقیم ډول د اسلام سپېڅلي او مبین دین د بدنامولو او په اوسني وخت کې د ناچلنده دین د پېژندلو او معرفي کولو هڅې کېږي په اسلام کې دښځو د رول او ارزښت په اړه خو په نورو ژبو کې ډېر کتابونه لیکل شوي دي ، خو په پښتو ژبه کې داسې کتاب چې د لوستونکیو هر اړخیزه تنده ماته اود اسلام ریښتونی تصویر یې انځورکړی او په دې اړه ټولو پوښتنوته شرعي ، معقول او منطقي ځواب ووایي لا تردې دمه مانه وو موندلی له همدې کبله مې قلم راواخیست او لستوني مې را بډوهل .

خطاء ، سهوه او اشتباه له انسان سره ملګرې ده زه دا دعوه نه شم کولای چې همدا کتاب دې په دې اړه لومړنی او وروستنی کتاب وپېژندل شي او یا بل چاته د څېړنې او تحقیق اړتیا نه لیدل کېږي خو دومره په زغرده ویلی شم چې انشاء الله د اسلام اصلي بڼه په کې ښودل شوې ده او که

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک يې راسره نه مني يا اختلاف کوي نو اختلاف يې په سر سترګو خو بايد چې د اختلاف طرز يې منطقي ، اصولي او شرعي وي او دلايل يې هم ثقه او معتبره وي .

د دې کتاب ليکلو کې مې له عمده ، ثقه او معتبرو ماٴخذونو او مراجعو ځخه استفاده کړې ده ،هره مسئله مې چې له کوم کتاب ځخه رانقل کړې ده نو د همدې مسئلې په پای کې مې د هماغه کتاب نوم هم ورسره ليکلی او حواله مې پرې ورکړې ده .

همدا ډول له ښاغلي رفيع الله روشن او انجنير محمد افضل ذاکر ځخه ډيره مننه کوم چې د دې کتاب په کمپوز او ډيزاين کې يې ډيره ستوماني وزغمله او د کتاب ناوې ته يې د چاپ هار ور په غاړه کړ .

همدارنګه له ټولو هغو ورونو او خويندو ځخه ډيره مننه چې د دې کتاب په چاپ کې يې مرسته کړې ده .

محمد حسن حقيار

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه دعوه او ځواب یې

لکه چې په پېلامه کې مو ولوستل د اسلام د ښمنان په اسلام تور لګوي چې ښځې ته یې حقوق نه دي ورکړي ، دوی وایي ښځه په اسلام کې هېڅ ازادي نه لري او د وینځې حیثیت لري ، له اسلام او قران څخه نا خبره مسلمانان هم له دوی سره د اشعار زمزمه کوي او په غیر شعوري ډول د اسلام د دښمنانو په لاس د مسلمانانو په مقابل کې استعمالېږي ، دا چې دا دعوه څومره حقیقت لري او یا څومره ناوړه تبلیغات او پروپاګند دی چې په اسلام پسې کېږي وروسته به لوستونکیو ته جوته شي ، موږ که چېرې له اسلام څخه مخکې د جاهلیت وخت ته کتنه وکړو او یا له دې څخه هم لږ وړاندې لاړ شو او وګورو چې په هغو ټولنو او وختونو کې د ښځو حال او حیثیت څه واو بیا په اسلام کې دښځو له حقوقو څخه ځان خبر کړو نو راته په ډاګه به شي چې رښتیا هم څومره درناوی او عزت چې ښځو ته اسلام ورکړی په یوبل مذهب کې هم نه دی ورکړل شوی .

د دی دعوې دثبوت لپاره څو قومونه او تمدنونه له اسلام څخه وړاندې او څو قومونه اوتمدنونه له اوسني وخت څخه د بېلګې په ډول یا دوو ، او ګورو چې حتی په هغو ملکونو او قومونو کې چې دښځې د آزادۍ او مساوات چېغې وهل کېږي د دوی حالت په موجوده عصر کې څنګه دی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې

الف : په یونان کې

په پخوانیو قومونو کې یونان یو پرمختللی قوم و ، مګر په دې قوم کې ښځې هېڅ حیثیت نه درلود .

په یونان کې به ښځه د انساني ټولو بدبختیو بنیاد ګڼلی شوه، د یونانیانو په نظر کې ښځه د ټیټې پوړۍ مخلوق و. د تهذیب او کار له پرمختګ سره ښځې هم لږ پرمختګ وکړ مګر ورو ورو په یونانیانو بیا شهوت غلبه وکړله په دې وخت کې بدلمنو ښځو دومره پرمختګ وکړ چې په انساني تاریخ کې ساری نه لري او د هر فن خاوندان به له دوی څخه راتاوو .

په یونان کې ښکلا پالنې او د ښکلا ذوق دومره غلبه وکړله چې بلکل خپل ځان ورځنې هېر شو، لویو فیلسوفانو او پوهانو به زنا څه عیب نه بلله، نکاح پکې غیری ضروري وګڼل شوه ، له نکاح څخه پرته یوځای کېدل څه د شرم خبره نه وه ،د کام دیوي لمانځنه په ټول یونان کې رواج شوه (کام

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوي د ديوتا ښځه وه مګر بيايې هم له نورو دربو ديوتاګانو سره آشنايي درلوده او دهغې په دربار کې د هرچا غوښتنې پوره کېدلې تر دې چې حرامي کېوپډ پيدا شو او بيا دې قوم دېته د معبوديت درجه ورکړله) فاحشه خانې پر عبادتخانو بدلې شوې، د نکاح اهميت له منځه لاړ په همدې ترتيب ښځې خپل اصالت له لاسه ورکړ ، حتی په يونان کې لکه د ارسطو مشهور فيلسوف د اسبرطي په خلکو پړه اچوي چې له ښځو سره ولې آساني او ښه ګذاره کوي [١].

په يونان کې به ښځې دڅارويو او نورو ملکيتونو په څېر پلورل کېدلې ، (ريموستن) د يونانيانو يو استازی وايي چې موږ لوڅې ښځې د خوند او صادقې او مهربانه ښځې د جسم د نورو غوښتنو د تامين لپاره غوره کوو[٢].

ب ـ په روم کې

په روم کې ښځو ته د څاروي په سترګو کتلی شول ، دلته د لوړ کچ يوې غونډې فيصله وکړله چې ښځه ناولی حيوان دی چې نه کرامت لري ، نه عزت او نه درنښت دهغوی سپک ساتل پکار دي او دخدمت لپاره يې استعمالوئ [٣].

دلته سړی دښځو بادارو ، په خپلو ښځو او اولادونو يې پوره مالکانه حقوق درلودل،آن په ځينو حالاتو کې يې دهغوی د وژلو اختيارات هم درلودل خو کله چې په روم کې عملي مدنيت خپور شو نو ښځو هم څه دمه

---

(١) الاسلام بلامذاهب: دکتور مصطفی الشکعه او المرأة فی الاسلام : استاد محمد عزه دروزه.

(٢)حياة اليونان، دحميرا بزګر دمونوګراف په حواله

(٣)حقوق المراة في الاسلام عبدالقادر شبية الحمد

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه اوس هم د پردې دود خونه و اوفاحشه خانې وې مګر عفت او پاکئ ته په درنه ستر ګه کتل کېدل او د اخلاقو معیار هم اوچت و .

یوځل یو رومي سناتور دخپلې لور په مخکې خپله ښځه ښکل کړله د ده دا کار دملي اخلاقو سپکاوی وګڼل شو او په ملي شوری کې پرې د ملامتئ غږ و شو مګر د غربي او شرقي تهذیب او تمدن له پرمختګ سره د رومي قوم په افکارو کې هم د ښځو په هکله بدلون راغی او ورو ورو د نکاح او طلاق په قوانینو کې دومره تغیر راغی چې حالات بلکل سرچپه شول. ښځو به خاوندانو ته پورونه ورکول، خاوندان به د ښځو مرئیان وو په وړه خبره هم طلاق ورکول کېده په دې دور کې به ښځو پرله پسې مېړونه کول .سید مودودي(رح) دیوې ښځې یادونه کوي چې لس مېړونه یې کړي وو .

جودنیل وایي چې یوې ښځې په پنځو کالو کې اته مېړونه کړي وو .

سناتور جوروم له ټولو څخه د یوې باکمالې ښځې یادونه کوي چې هغې د نربچي په وروستي وار درویشتم مېړه کړی و او د مېړه یې هم دا یوویشتمه ښځه وه .

آزاده عشق بازي څه د شرم او عیب خبره نه وه، ښځو او نرانو به یوځای او لوڅ لامبل[۴] .

ښځو خو انساني حقوق بالکل نه لرل حتی د روم رسمي قانون هم ښځه نا اهله بلله او داهلیت د نه درلودلو په اسبابو کې یې ښځه توب ـهم مهم لامل باله یعني یوازې نارینه یې اهل بلل .

---

(۴)پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : په مصر کې

په مصر کې ښځو ځان د خاوندانو وينځې ګڼلې د هغوی خدمت به يې په دې ډول کاوه لکه چې وينځه د خپل بادار خدمت کوي ، هغوی هېڅ ډول آزادي نه درلودله اوخاوندان دهغوی معبودان ګڼلی شول .

په مصر کې ښځو کې خو يو وخت د شهوت رانئ جذبه دې حد ته رسېدلې وه چې د مصر فرعون به هلکان وژل او نجونې به يې د خپل خدمت او دشهوت د اور د سړولو لپاره ژوندۍ پرېښودلې .

الله ج پر بني اسرائيلو د احسان په ډول د دې واقعې يادونه څو ځلې کړې ده فرمايي : ((و اذنجينا كم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يذبحون ابناء كم و يستحيون نسائكم .....))[٥]

يعنې : (او ياد کړئ هغه وخت چې خلاص موکړئ د فرعون له خلکو څخه چې در رسولو به يې تاسې ته لوی عذاب، ذبحه کول به يې ستاسې زامن او ژوندئ به يې پرېښودلې ستاسو ښځې) د هغوی څه نور حيثيت نه و او داسې ظلم به ورسره کېده چې هېڅ حد نه لري .

د : په هند کې

په هند کې هم د ښځو هغه حال و کوم چې په روم او يونان کې و.

دلته به کله سړيو د ښځو عبادت کاوه او کله به ښځو د سړيو عبادت کاوه، فاحشه خانې په عبادتخانو بدلې شولې. په هند کې دښځو پرمخ د تعليم

---

(٥)البقره ۴۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې وتړل شوې او داسې په سپکه سترګه به ورته کتلې شول چې له ښځو سره اړیکو لرونکیو کسانو لپاره یې د نجات او خلاصون دروازې تړلې وې په سند (دپخواني هند په یوه برخه) کې له اسلام څخه د مخه ښځه بالکل بې عزته وه کله به یې چې مېړه مړ شو او سوځاوه به یې دا یې هم ورسره سوځوله ،که دې به انکار وکړ رټل کېدله،بد اخلاقه به ګڼل کېدله، هر چا به ورته دغدارۍ او بې وفا په سترګه کتل او بیا به ورسره هېڅ نکاح نه کوله او دهمېش لپاره به له خاوند او زوجیت څخه بې برخې وه، زنا په کې عام رواج و .

د نکاح او کورنۍ ستومانتیا هېڅ پر اوږه نه اخېستله اوس هم په هند کې ښځه دټولنې سپکه او ذلیله برخه ده هېڅوک ورته د قدر په سترګه نه ګوري ،په مختلفو پلمو وژل کېږي .

دهند پارلمان ته دیو ورسپارل شوي سند له مخې د ۱۹۸۸_۱۹۹۱ میلادي کلونوتر منځه په هند کې (۱۵۸۹۱) ښځې د واده د جهیز د نشتوالي له کبله وژل شوي دي او یا یې د خلکو د پیغور پر اساس ځان وژلی دی[۶].

و ګورئ چې دواده دجهیز د نشتوالي په معمولي وړه خبره څومره ښځې وژل شوي دي دا دی مساوات ؟دا دی د ښځو حقوق او آزادي ، اوس هم د پخواني جاهلیت په څېر په هند کې د نویو انجونو د وژلو لړۍ ښه توده روانه ده .

(۶) شهادت ۱۳۷۰\۱۲\۲۹ هجري لمریز .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پــه بېلابېلـو پلمـو هرکـال زرګونــه ښـځې ځانونــه وژنــي د نـواى وقـت ورځپـاڼې د ۱۹۹۹ کـال ګڼـې د يـو خبـر لـه مخـې ، تېـره ورځ د جهيــز د نشتوالي له کبله په هند کې د يوې کورنۍ ۱۷ پېغلو يو ځاى او په يوه ورځ ځان وواژه .

ه : د عربو په جاهليت کې

په عربو کې لـه اسلام څخه وړاندې ښـځې د چانـه خوښـېدلې د هغوى پـه زېږېدلوبه شرمېدل هغوى به يې دنفقې او جامې له وېرې او يا د جاهلي غيرت له کبله ژوندۍ ښخولې په عربو کې به چې د چا پـه کـور کـې انجلۍ پيدا شوه ګويا په هغه کور کې به قيامت و د قهر او غضب څپې بـه يـې پـه مـخ را ښکاره شوې د دوى د دې باطـل رواج او بـاطلې عقيـدې د لـه منځـه وړلـو پـه غـرض الله ج فرمـايي : ((لله ملک السموات والارض يخلق مايشاء يهب لمن يشاء انا ثا و يهب لمن يشـاء الذکور او يزوجهم ذکرانا و اناثا و يجعل من يشاء عقيماً انه عليماًقديراً))[۷]

((يعني : الله لره دى حکومت په اسمانو کې او په ځمکه کې پيدا کـوي څـه چې وغـواړي ، بخښـي چاتـه چـې وغـواړي لـوڼې او بخښـي چاتـه چـې وغواړي زامن يا ورکوي جوړه زامن او لوڼې او ګرځوي چا لره چې وغواړي شنډې خداى ج پوه او قادر دى پر هر څه .))

---

[۷] الشورى ۴۹_۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته الله ج لومړی یاد دا نجونو وکړ او هلکان یې وروسته ذکر کړي معارف القران د قرطبي په حواله د واثله بن اسقع قول راوړی چې دکومې ښځې له ګېډې څخه لومړی لور پیدا شي هغه مبارکه وي [٨].
الله ج فرمایي چې دلور او زوی ورکول زما په اختیار کې دي تاسو په هر حال شاکر و اوسئ او د لور په زېږېدلو مه خفه کېږئ.
په جاهلیت کې په ښځو داسې ظلم کېده چې حتی هغوی ته د انسان په سترګه نه کتل کېدل، هغه وخت به ښځو لوڅ او بربنډ د بیت الله طواف کاوه.
بربنډ ګرځېدل څه د شرم خبره نه وه، د منافقینو د رئیس عبدالله ابن ابی ابن سلول شپږ وینځې وې چې د هغوی لپاره یې سرایونه جوړ کړي وو، او هغوی یې زنا ته اړ وېستلې، وهلې به یې او له هغوی څخه به یې دومره ډېرې پیسې وغوښتې چې هغوی به یې له ورکولو څخه عاجزې وې او نا چاره به وې چې بد کاري وکړي.
هلته د هر رئیس همدا حال و، ښکاره سرایونه به و او دبېرغ په څېر توټې به پرې زوړندې وې هر چا به پېژندل چې دا د زنا او بدکارئ ځایونه دي.
دمېلمنولپاره به یې د قدر، درناوي او احترام په غرض انجونې وروړاندې کولې چې زنا به یې ورسره کوله..... [٩]
لنډه دا چې په جاهلیت کې له ښځو سره ظلم خپل وروستئ پوړی ته رسېدلی و په عربو کې به انجلۍ دومره بده ګڼلی شوه چې هغه به یې ژوندۍ ښخولې وأد البنات (د ژوندیو لورګانو ښخول) په هغوی کې بالکل

---

(٨) معارف القران ج ١\ ٢٥ مولانا محمد شفیع
(٩) روائع البیان في تفسیر آیات الاحکام محمد علي صابوني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عام رواج و او په دې به يې وياړ کاوه ، د خسر او اوښي نوم له ښکنځلې ځخه کم نه و کله به چې چا کره لور پيدا شوه دومره به خفه و چې ګويا غټ غم پرې راغلی دی قرآن د دوی د دې جاهلې او ناوړه عنعنې حکايت داسې کوي ((و اذا بشر احدهم بالانثی ظلت و جهه مسودا و هو کظيم يتواری من القوم من سوء ما بشربه ايمسکه علی هون ام يدسه فی التراب الاساء مايحکمون))[١٠]

(يعني : او کله چې خبر ورکړای شي يو تن د دغو کفارو ته په پيداکېدلو د لورنو وګرځي مخ د ده تک تور له غمه حال دا چې دی ډک وي له قهره ، پټ

ګرځي له قومه(خپل) دهغه خبر دناخوښۍ له کبله چې ده ته ورکړل شوی دی ايا وساتي دی هغه (لور) سره د سپکوالي که ويې منډي ژوندۍ په خاورو کې ،خبر اوسئ چې بد دی هغه چې حکم کوي دوئ)

دا ووپه جاهليت کې د ښځو حال چې د لور په زيږېدني به يې پلار تندی تروش نيولی وو او ټوله ورځ به يې له خفګانه څهره بدله وه .

د ډېرې غصې ، نفرت، غم او ندېښنې ځخه به سرګردانه و او په دې غلط سوچ کې به و چې که د الويه شي نو زما زوم به وي ، زه به خسر يم او چاته به مخ ښودلی نه شم او که ژوندۍ يې په ځمکه ومنډم او ټول عمر ورځخه ځان او زګار کړم ځينې مفسرين د [ايمسکه علی هون] معنا داسې کوي چې هغوی به يې بنديانې ساتلې او داسې به ذليلې وې چې ګويا له سره د ده اولاد نه وي حتی له سره انسان نه دی ....[١١]

---

(١٠) النحل _ ٥٨_٥٩)

(١١) تفسير کابلی ج : ٣ مولينا محمود الحسن ديوبندی او مولانا شبير احمد عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : ((و اذا الموؤدة سئلت باى ذنب قتلت)) ......[۱۲]
يعنې ((او كله چې له ژوندئ ښځې شوې لور څخه تپوس وكړلى شي چې په كومه ګناه وژل شوې ده .))
قيس بن عاصم التيممي اته لورګانې ژوندئ خښې كړې وې .
ښځو په ميراث كې حق نه درلود ..[۱۳]
د خپل مال واک يې نه و دخپلو ورونو او زامنو سره ودونه كېدل يو سړي به لس او شل ښځې كولې كونډې ته په اسانه دبل مېړه اجازه نه وه ، مګر د اسلام د سپېڅلي دين په راتلو دا هر څه باطل دودونه لـه منځـه ولاړل ښـځو تـه يې عـزت او درنښت او ربښتوني انسـاني حقوق ور پـه برخـه كـړل او لـه وحشت نه ډک دودونه له منځه ولاړل .

و: په امريكا كې

غربيانو ښځو ته ازادي او ترقي نده وركړې ، بلكه هغوى تـه يـې ذلـت وركړ ،هغوى يې كار ته اړ باسلې چې له نفقې او لګښت څخه يې خلاص شي .
د هغوى كوچنيان يې د هغوى له نظر او روزنې څخه محروم كړل هلتـه ښـځه د نارينه وملعبه ده ، په سرايونو دوكانونو او رقص خانو كې ورځنـې كـار اخلي لوڅ او له بې حيايۍ څخه ډک فلمونه يې ترينه ثبت كړل .
د سينماګانو په پردو كې يې هغـه د حيـوان پـه څېـر معرفـي كـړلـه ، د هغـوى ښايست ،څواني او ارزښتمن بدن يې له خاورو سره خاورې كړ اوس هغوى نا چاره دي چې د ځان لپـاره د نفقـې د حاصلولو پـه غـرض شـپه او ورځ پـر

---

(۱۲) التكوير ۸_۹
(۱۳) روح المعاني علامه الوسي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان یوه کړي او ځان ته نفقه پیدا کړي ځکه سړی خو اوس د خپل شهوت اور په دوی سړوي او نور یې په غم کې نه دي .

یو استاذ چې په لوېدیځه نړۍ کې یې ډېر وخت اړولی و موږ ته وویل کله چې ماغربي ښځو ته په اسلام کې د دوی حقوق بیان کړل ډېرو ښځو ژړل او فریاد یې کاوه چې کاش په ختیځ کې له مسلمانانو سره اوسېدلی او له دې ګنده تمدن څخه لېرې وای.

حتی په لندن کې آن په یوولسمې پېړۍ کې هم ښځې پلورل کېدلې هغوی ته په هېڅ هم د تسلط حق نه و (۱۴).

ز : په فرانسه کې

که د اروپا تېر پېښلیک ته وګورو نو وینو چې هلته ښځه انسان نه ګڼل کېده ، په کال ۵۸۶ م کې فرانسویانو له ډېر کوښښ وروسته ایله ښځو ته دومره خدمت وکړ چې هغوی یې دې پرېکړې ته اړ کړل چې ښِځه انسانه ده ، خو سپکه او ذلیله او د خدمت لپاره پیدا شوې ده .

په فرانسه کې ښځه د خاوند تابع ده په خپل مال کې د لاسوهنې (تصرف) حق نه لري ، د هغې ټول مال د مېړه په واک کې دی .

ښځه د خاوند له موافقې پرته په هېڅ معامله کې ګډون نه شي کولای هلته خاوند له ښځې څخه خوند او ګټه اخیستلای شي ، خو نفقه یې په خاوند نه شته .. (۱) (۱)..وظیفة المرأة المسلمة علی القاضي .

(۱۴) تحفة العروس محمود مهدي استانبولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فرانسه کې د ښځو له زړونو څخه د اولاد د مينې او محبت فطري جذبه وتلې ده ، هغوی اوس د اولاد پر مرګ خوښېږي .
ديوې ښځې د شپږو مياشتو کوچنی مړ شو ، نو دا دهغې په وړاندې په ګډا شوه او خپلو ګاونډيانو ته يې وويل : اوس موږ بيخي بل بچی نه زېږوو ، زه اوزما خاوند د دې بچې په مرګ ډېر خوښ يو .
په کال ۱۹۱۸ م د فبروري په مياشت کې د لوار محکمې ته دوه انجونې د بچيو د وژلو په جرم وړاندې شولې ، له دوی څخه يوې خپل بچې په اوبو کې ډوب کړی و ، دويمې د خپل زوی مری خفه کړې وه ، خو هغه ژوندی و ، بيا يې په هغه ديوال راوغورځاوه و سر يې ميده ميده شو ، خو دا دقانون په آند مجرمې ونه ګڼل شوې .
په همدې کال د مارچ په اتلسمه د ((سن)) محکمې ته يوه رقاصه وړاندې کړل شوه چې دخپل زوی ژبه يې له تالو څخه راوېستلې وه ، سر يې ورته مات کړی و او مری يې ورته غوڅه کړې وه ، خو دا ښځه د محکمې پر وړاندې ګناهګاره نه وه [۱۵].

ح :په نوره اروپا کې

په امريکا او فرانسه کې چې د ښځو کوم تصوير موږ وړاندې کړ ، دا په ټوله اروپا کې چلېږي د ښځو او نارينه وبې قيده ازادئ ، فحاشئ او بد کارئ ته وده وکړه .

(۱۵) پرده : سيد ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربنډ تصویرونه ، عشقي افسانو ،ګډا ، سندرو او ...... د اروپا خلک داسې کړل چې له ژوند څخه یې وو پستل هلته کورنی نظام ختم دی ښځه خپله نفقه ځانته پخپله ګټي دخپل فزیکي او طبیعي جوړښت پر خلاف دژوندانه د بوجونو پورته کولو ، دکورني نظام ختمېدلواو... له ښځې څخه بې قدره آله جوړه کړله چې د ژوند غرض یې یواځې په همدې کې خلاصه شو چې د دنارینه وو د شهوت سړولو لپاره پیدا ده اوبس ، دې بې قید او شرطه آزادۍ چې د لوېدیځ او اروپا د خلکو لپاره څه ډالۍ راوړلې ان شاء الله وروسته به رایاد شي اوس چې لوېدیځوال له دې ژوند څخه تنګ شوي هر چاته په ډاګه ده چې هلته هره ورځ په سلګونو خپل ځان وژني ، داځکه چې هغوی ته د ژوند غایه او غرض همدا د دنیا څو ورځې معاش ښکاري، سکون ، اطمینان ورسره نه وي او د دنیا په ژوند موړ شي بالاخره په ځان وژنې لاس پورې کړي ، دا په لوېدیځ او اروپا کې د آزادۍ او مساوات ډالۍ ده ، څومره خلک چې ددې آزادۍ په نتیجه کې د اعصابو په ناروغۍ اخته دي د هاغوځایونو روغتونونه یې شاهدان دي .

ط: په چین کې

چین هم یوله هغو هېوادونو څخه دی چې اوسېدونکي یې داسلام په سپېڅلي دین له کلونو کلونو راهیسې تور لګوي چې ګواکې د ښځو حقوق یې تر پښو لاندې کړي دي ، او په اسلام کې د نر اوښځې مساوات نشته دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجیبه ده چې دوی په اسلام کې د نر او ښځې مساوات غواړي ، خو اوس هم په چین کې له موره نوې پیدا بې ګناه انجونې وژل کېږي .
د چین یو لوړ رتبه مامور د چین پارلمان ته وایي : په چین کې دا نظریه چې سړی پرښځو غوره دی ژر او آسانه له منځه تللی نه شي او ښځو او سړیو ته مساوي حقوق ورکول په مخه کې اوږده لار لري .
چین چې په اسلامي هېوادونو کې د نر اوښځې د مساوات لپاره له کلونو کلونو راهیسې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کوي ، پخپل هېواد کې یې د ښځو د حقوقو د ساتلو قانون د **۱۳۷۱** ه ل د وري (**حمل**) په میاشت کې تصویب کړ[۱۶].

ی : په پخواني شوروي اتحاد کې

دا په لوېدیځه ټولنه کې د ښځو د ژوند تصویر و ، اوس راځئ چې په ختیځه نړۍ کې د ښځو حال وګورو حقیقت دادی چې په شرق کې هم کمونستانو یوائې په خوله دښځې لپاره د آزادۍ او مساوات چیغې وهلې مګر په عمل کې یې له هغې ځخه د تیتې پوړۍ یو مخلوق جوړ کړ او هغه یې د فطرت پر خلاف ستونزواو ورک لارئ ته مخه کړه ، د هغې د انساني کرامت او فطري نیکمرغۍ په تروړلو کې یې له هېڅ ډول هلو ځلو نه ډډه

(۱۶)شهادت د وري ۹ مه ۱۳۷۱ ه ل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونکړه د کمونیستی د پوچې فلسفې بنسټ ایښودونکي کارل مارکس وايي : ((ښځه باید دخپل ژوند دپایښت لپاره حتماً کار وکړي))[۱۷]

نکاح خو یو مذهبي دستور ګڼل کېده اوکمونېزم خو مذهب هسې هم تاریاك (اپین) او د پرمختګ او تمدن په مخ کې خنډ ګڼي ازاد ګډون او کورنی نظام له منځه تلل د کمونیزم مرام او اصول دي هلته لوی اوکوچنی باید کار وکړي ، کوچنیان باید په وړکتون کې لوی شي ، د مور د مینې او محبت څخه له ډکې غېږې ځنې دې لېرې و اوسي هغوی باید په داسې سېستم سره لوی شي چې بیا نه مور وپېژني او نه خور .

په روسیه کې د کمونستانو له بریالیتوب څخه وروسته به حکومتي نشراتو د انساني حقوقو څخه په عامه توګه یادونه کوله ، مګر د ښځو حقوقو ته به یې په ځانګړي ډول هېڅ نغوته نه کوله چې لدېنه د اندریه زفاروف یو کتاب چې د (خطر او دهغې سبب) په نامه یې لیکلی و مستثنی دی په دې کتاب کې هغه خطر ته ګوته نیول شوې وه چې دشوروي اتحاد (د هغه وخت روان موجوده رژیم) ښځو ته ډالۍ کې کومې بدني او عصبي ناروغۍ راوړې وې او دښځو ولادت او زېږنده یې کمه کړې وه په (۱۹۷۹م) کال د دسمبر په میاشت کې دانساني حقوقو ترعنوان لاندې یو کانفرانس جوړ شو .

څرنګه چې د ښځو د قهر او غضب څپې موجوده رژیم ته مخ په زیاتېدو وې نو له ډېر ټینګښت څخه وروسته یې له حکومت څخه دیوې خپرونې اجازه واخستله چې (د روسي ښځې د تاریخ) په نامه خپربدله په دې نشریه کې

www.melitahrik.com 0777400116

---

(۱۷) المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلالة آدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شوروي اتحاد کې د ښځو د ستونزو په اړوند مقالې او مضامين خپرېدل مختلف اشعار او تاريخي واقعې چې په دې موضوع پورې اړونده وې په دې خپرونه کې خپرېدلې ، دې خپرونې د روسي تزاري او انسان دښمنه رژيم له منافقت او ټګماري څخه پرده پورته کړه هغوی چې په خوله څه ويل او په عمل کې يې څه کول دی خپرونې دا هر څه په ډاګه کړل ليکوالي يې ښځې وې هغوی به د خپلو شراب خورو مېړونو له ناوړه ګذارې څخه ډېر شکايتونه کول دې خپرونې ليکلي دي : روسانو له ښځو سره د مساوات ژمنې کړې وې خو د دې پرځای چې ښځې ته ارامي ، هوساينه او نېکبختي راولي هغوی ته يې د بدمرغۍ او ذلت ډالۍ راوړلې د هغوی د ژوند ستنې يې وړنګولې .

په متوفی شوروي اتحاد کې چې له ښځو سره څومره ظلمونه کېدل څومره بنديانېدلې ، او له هغوی سره چې د وحشت کومې کړنې سرته رسېدلې ، دې مجلې پټ پربښودلې، دې نشريه کې د نراو ښځې پر مساوات حتی د کار په ساحه کې هم ډېر کلک رد شوی و .

فيلسوفه تانيانا خوتچيفا چې مارکسيستي تعليم لري ليکي : دلته په روسيه کې نارينه نه غواړي چې ښځې وساتي او دهغوی مسئووليت ومني ، دشوروي تعليم او دمارکس نظريات چې د نر اوښځې د مساوات چېغې وهي په حقيقت کې د ښځو سپکاوی دی .

دارژيم د ښځو ازادي نه ،بلکې سپکول غواړي دا نظام غواړي چې له نارينه څخه دې هم ښځه جوړه کړي او په هغوی کې د ازادئ ، زړورتيا ، برم او وقار احساس له منځه يوسي د شوروي حکومت د دې نشريې ليکوالې تر تهديد او ګواښ لاندې ونيولې او د دې حرکت ځينې ګړندۍ غړې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زنداني کړلې لکه د تانيانا ، مابونافا ، ليکوالې او شارې يې تبعيد کړلې ((بلياز پيسکايا)) يې پنځه کاله په بند محکومه کړه .دې حرکت پرافغانستان د روسانو ديرغل د تقبيح (غندنې) په غرض پر مختلې مقالې خپرې کړلې او داحرکت اوس هم دنادی مريم په نامه فعاليت کوي .....[۱۸]

(۱۸) وظيفه المرآة المسلمة على القاضي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې

الف : په يهوديت کې

يهوديان ښځې بې ارزښته او بې اهميته ګڼي د هغوی په نظر ښځه د انساني مصيبتونو سر چينه ده لکه څنګه چې په يهودي خرافاتو کې حضرت (حوا) د انساني مصيبتونو بنسټ ګڼلی شي .

په يهوديت کې خاوند د ښځې د وژلو واکمن و ، عزت او شرافت يوازې د سړيو لپاره ځانګړی و ، نکاح يو غير ضروري عنعنه ګڼل کېدله او که چا به نکاح وکړه نو د هغې پابندي ارومرو نه وه ، په وړو او معمولي خبره جدايي راتلله .

يهوديان په عياشۍ او شهوت رانۍ کې دومره ډوب شول چې يوه زنا کاره ښځه د دې قوم معبوده وه او د هغې تعظيم به يې کاوه [۱۹].

ب : په مسيحيت کې

په مسيحيت کې ښځه د ګناه مور او د بدۍ بنسټ او اساس ګڼلی شي د مسيحيانو په نزد ښځه يو داسې سرچينه ده چې خلک د ګناه په لور لمسوي ، د جهنم په لور نېغه لاره او د ټولو انساني مصيبتونو پيل هم ښځه بولي ، دوی وايي : د دې ښځې والی له ټولو څخه غټ د شرم خبره ده ، ښځې ته په خپله ښکلا او ښايست شرمېدل پکار دي ځکه چې دا

---

(۱۹) پرده سيد ابو الاعلی مودودي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شیطان په لاس کې یوه پیاوړې وسله ده ، دې ته پکار دي چې تل دې د خپلو ګناهونو لپاره کفاره ورکړي ځکه د همدې له لامله نړۍ او نړیوال په مصیبت او لعنت ګرفتار دي . ((ترتولیان)) [Tertllian] چې د مسیحیت په امامانو کې دیو لومړني پیر امام دی د ښځو په هکله وایي : ښځه یوه داسې بدي ده چې رغېدن ترې ، نه کېږي ،یوه پیدایشي وسوسه ده ، یو داسې افت دی چې مینه ورته کېږي، یوه ښکلا ده چې لوټل کوي او یو لوی ښکلی مصیبت دی .

د دوی هم اند دادی چې دښځې او سړي ترمنځ عشقي اړیکې پخپل ذات کې پلیتې او د اعتراض جوګه کار دی که څه هم دا اړیکې د نکاح په صورت کې وي ،پیغلتوب داخلاقو معیار وټاکل شو لومړی خو دې هلک او انجلۍ بالکل واده نه کوي او که واده هم وکړي نو صنفي اړیکې دې نه ساتي د کلیسا کارکوونکي په یوازیتوب کې له ښځې سره یوځای کېدلی نه شي ، داسې نظرونو د ښځې حیثیت له حده زیات سپک او کم کړ.

د معاشي حیثیت له مخه ښځه بیخي بې وسه او د سړي په واک کې وه په میراث کې ورته ډېر لږ حقوق و ، پخپله ګټه یې هېڅ واک نه درلود ، دهغې د هرڅه واکمن د هغې خاوند و دطلاق او خلعې اجازه بالکل نه وه ، که څه هم د ښځې او خاوند زړونه ډېر بد شي او که له کورڅخه دوزخ یا ګور هم جوړ شي او که د ډېرې سختې اړتیا له کبله د بیلتون لپاره ناچاره شول نو له بېلېدلو څخه وروسته د دویم ځل نکاح اجازه بیا نه سړي ته شته ده او نه ښځې ته . (!)پرده : سیدابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په حقیقت کې له لومړي صورت څخه هم ډېر دردمن و ، ځکه چې یا خودې ټول عمر دواړه د راهب او راهبې ژوند تېروي یا دې ټول عمر په ګناه کې تېروي .

د خاوند د مړ کېدلو په صورت کې ښځې ته او دښځې د مړ کېدلو په صورت کې خاوند ته د بلې نکاح اجازه نشته او دا کار لوی عیب ګڼل کېده ، د انګلستان د جمهور رئیس اتم هنري (۱۵۰۹_۱۵۴۷) م په وخت کې دانګلستان پارلمان فیصله وکړه چې ښځه د مسیحیت کتاب (عهد جدید) نشي لوستلی [۲۰].

دا و دښځې حال په هغه مسیحیت کې چې نن سبا یې پر لوېدیځې نړۍ خپل جال غوړولی دی ، او دانسان لپاره د سعادت او نېکمرغۍ چیغې وهي !

دامو د نړۍ د پرمختللو لسګونو هېوادونو او مدنیتونو څخه څو هېوادونو ته د بېلګې په ډول ګوته ونیوله ، هغه چې د مساوات او دښځې لپاره د ازادۍ ډېرې چیغې وهي همدارنګه د نړۍ دلسګونو مذهبونو څخه مو دوه مشهور هغه مذهبونه یاد کړل کوم چې دمساوات ، دښځې لپاره د آزادۍ او دهغې د حقوقو دغوښتلو د تشو شعارونو په نوم مبارزه کې تر هر چا وړاندې قدم ږدي او دا چې په عمل کې یې څه وکړل او تر دې شعار لاندې یې له ښځو سره څه ظلم وکړ هغه لږ خو تېر شو او لږ څه نور به وروسته ولولئ .

---

(۲۰)حقوق المرأة فی الاسلام عبدالقادر شبیة الحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نر او ښځې د مساوات په هکله به هم لنډ بحث وکړو او وبه ګورو چې دمساوات مدعیان په عمل کې څه کوي او آیا د نراو ښځې ترمنځه بشپړ مساوات راتلای شي ؟ مساوات یعنې څه ؟ خو د دی لپاره چې ښه پوه شوو چې دا مساوات د ښځې له فطرت سره ظلم دی که انصاف او د دې مساوات زیانونه د ښځې لپاره په ځانګړي ډول او د ټولنې لپاره په عمومي ډول څه دي ؟ ښه به داوي چې د دواړو ډلو ترمنځ هغه توپیرونه وپېژنو چې فطرت هغوی یو له بل څخه بېل کړي دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نارینه ترمنځ توپیرونه

الف : بیولوژیکي توپیرونه

د نارینه روغتیایي حالت د ښځې په انډول ښه وي ځکه چې په هغه کومه تاکلې ناروغي نه راځي کومې چې پر ښځې راځي .
د حیض او نفاس حمل او زېږونې ، د تي ورکولو ، د کوچني د روزنې اغېزې د ښځې په بدن پریوځي : مثلاً : په حیض کې د ښځې بدن پر هغې درنېږي د تودوخې درجه یې ټیټېږي ، هاضمه یې خرابېږي ، د بدن غړي یې سستېږي په هرو سلو کې (۲۳) ښځې په حیض کې درد نه لري نورې ټولې له دې دردونو څخه ځورېږي .
علي القاضي د نور سکستشنسکي ، امېل لورک ، لاینسکي ، فان دی فلدا ،مېل نورلاک ، ګبهارد ، کرسي شکنسکي ، کرافت ایبنج او داسې نورو مشهورو ډاکټرانو او پوهانو نظریات را اخیستي دي چې لنډیز یې دادی .
ښځې ته په حیض کې سردرد ، ستوماني ، د اندامونو سستي ، دهډوکو درد ، د اعصابو کمزورتیا ، په مثانه کې پریشاني ، له بدهضمۍ څخه شکایت ، په سینه کې درد ، دتنفس سرعت ، د طبیعت ګډوډ والی او پرېشاني لکه چې ښځه ډېره ناروغه وي ، له نامه څخه لاندې درد چې د زړه تنګوالی به ورسره وي پیدا کېږي ژړېدونکې به وي ، فکر خراب وي ، سکون ، اطمئنان ، سوکالي او آراموالی ورسره نه وي ، خپل ورځنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار نشي کولای ، دبدن غړي يې د ارادې تابع نه وي مثلاً : که کاتبه وي پوره ټايپ نه شي کولای ، د يو ټکي په بدل بل ټکی وهي جمله جوړولای نه شي ، غير اختياري کار ترې وشي ، پدې ورځو کې به ډېر جنګ او لانجې کوي ، د هغې له اخلاقو څخه به په دې ورځو کې هر څوک شکايت کوي ، حتی د هغې اولاد هم.

ډاکټر (وينزج) د خپلو مشاهداتو په رڼا کې ليکي : کله چې د ښځې له پلوه محکمې ته کوم شکايت کېږي نو ودې ګوري ښايي چې هغه د حيض په وخت کې وي ،ځکه چې په دې موده کې د هغې اعصاب کار نه ورکوي ، او دحمل په موده کې هم څو مياشتې کله ناروغه وي او کله روغه او د ولادت څخه وروسته (نفاس کې) هم د ښځې هغه حالت وي کوم چې په حيض کې وي .

ډاکټر(هيولاک ايلس اوبرت مول) ليکي : ښځه بايد د حمل (بلاربښت) په وروستۍ مياشت کې نه د کور کار وکړي او نه د دفتر همدارنګه د نارينه اندامونه کلک او غښتلي وي پلنې او پراخه اوږې لري ، وږه او تنګه کېږه يې وي ، د بدن شحميات (وازدې) يې په مناسب ډول په بدن کې وېشل شوې دي ، ږيره او بريتان يې راشي اواز يې غټ او غليظ وي ، مګر ښځه نرمه او ګرده وي ....

ډاکټر شفيق عبدالملک ليکي :

ښځه ښکلې بڼه لري ، تيونه يې په مناسب ځای کې دي چې د کوچني د تغذيې لپاره مناسب او ښايست او ښکلا کې زياتوالی راولي ، ګرده بڼه غوره کړي عورت يې په مناسب ځای کې دی چې کوروالي، حمل او تناسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښه برابر دی او څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده هماغسې يې اواز نرم دی [۲۱].

د نر او ښځې ترمنځه د غړو په اړوند نولس (۱۹) توپيره دي ، د نارينه ماغزه د ښځو له ماغزو سره توپير لري پدې هکله يو عالم چې په (۱۹۱۸ م) کال کې يې د نوبل جايزه واخېستله ډيره څېړنه کړېده يو ته يې نارينه ماغزه او بل ته يې ښځينه ماغزه نوم ورکړی دی ..... [۲۲]
الله ج انسان ته څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده ښايسته بڼه ورکړه ، څه چې نارينه په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه يې نارينه ته ورکړل ، او کوم څه چې د ښځې په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه يې ښځې ته ورکړل . فرمايي :
[لقد خلقنا الانسان فی احسن التقوم] [۲۳]
يعنې : په تحقيق سره موږ پيدا کړی دی انسان په ښه اندازه سره))
همدارنګه د وزن له نظره نارينه درونـد او د اوږد قامت خاوند دی د نر هډوکي کلک او غښتلي دي ښځه د نرپه پرتله ژر لويږي بدن يې ژر وده کوي د ښځې بدن د نر په انډول دوازدې د ذخيره کولو ډېر قابليت لري ، په نارينه کې وازده په سلو کې اتلس (۱۸%) او په ښځو کې (۲۸%) ده .
علي القاضي وايي چې : د هر انسان په بدن کې (۲۰) ميليونه سوري دي مګرکه په مايکروسکوب کې ځير شئ پېژندلی يې شئ چې دا دنارينه د بدن سوري دي او داد ښځې .

---

(۲۱) مبادي علم التشريح و وظايف الاعضاء\ دکتور شفيق عبدالملک .
(۲۲)وظيفة المراة على القاضي
(۲۳)التين ۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: سیکلوژیکي توپیرونه

د عین الشمس په پوهنتون کې د علم النفس (اروا پېژندنې) استاد دکتور سید فواد البهی لیکي: انجلۍ د خپل عمر د مراهقت تر دورې له هلک ځینې هوښیاره او ځیرکه وي، له مراهقت څخه تر بلوغ هلک هوښیار وي او وروسته بیا دواړه برابر وي [۲۴].

دوه غربي پوهان د هلکانو او انجونو ترمنځ د ازموینې د نتیجې تر کتلو وروسته وایي چې دا دواړه ډلې په نمرو کې سره برابرې دي.

په هر حال د نر او ښځې ترمنځ توپیرونه علماوو روښانه کړیدي، لکه د ښځې عاطفه: نرم طبیعت، د اسرارو (پټو) نه ساتنه ژر تر اغېزې لاندې راتلل په وړه خبره خفګان او خوشحالي ښځې په ستاینه او غندنه کې تر هر چا مخکې، په مدح او ثنا کې پیاوړې دي، بې له کوم دلیل او پلټنې څخه چې څه واوري نو هغه مني صبر او تحمل نه لري.

ج: فزیولوژیکي توپیرونه

د نارینه اواز سخت، غټ او غلیظ دی او د ښځې اواز نرم او لند دی، د غدو او زړه ناروغي په ښځو کې ډېره وي، ډاکټران وایي چې: د دې لامل حمل، حیض، نفاس (ولادت) او رضاعت (تی ورکول) دي.

دا و د ښځې او نارینه و ترمنځ مهم توپیرونه چې فطرت په نر او ښځه کې پیدا کړي دي.

---

(۲۴) وظیفة المراة المسلمة نقل له الزکاة څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې کوم تو پیرونه مو په ګوته کړل دا ټول جوتوي چې د ښځې دنده بېله او د نارینه بېله ده .
اوس که څوک له دې سر بېره بیاهم ښځه د کار ډګر او کړاوونو ته راکشوي او هغه درانده کارونه پرې کوي چې هغه یې زغملې نه شي او دفطرت په خلاف یې له ستونزو سره لاس او ګریوان کوي نو دا له ښځو سره ظلم نه نوآخر څه دي ؟ آیا دوی حقیقت کې بې انصافان او دښځو دښمنان نه دي ؟

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوات

په مساوات کې وايي چې ښځه او سړی په اخلاقي مرتبه او انساني حقوقو کې بالکل برابر دي اوبايد دواړوته په يوه سترګه وکتل شي .
په متمدن ژوند کې هم ښځې بايد هغه کارونه وکړي کوم چې سړی کوي او هغه اخلاقي بنديزونه دي د ښځو لپاره هم ورک کړل شي کوم چې د سړي لپاره نشته دواړه ډلې دې اوږه په اوږه کار وکړي ، هرڅه چې دوی وغواړي کولی يې شي صنفي اړيکې د دوی خپل حق دی، په ښځو باندی نوره د سړيو واکداري نشته ځکه دواړه انسانان دي هريو دې يې خپله ګټې او خپله دې يې خوري .
ښځې دې د ژوند په ډګر کې په خپلو پښو ودريږي او د سړيو له احتياج څخه دې ځان وژغوري دوی که يو له بل لپاره جنسي قرباني ورکول غواړي نو ټولنه دې ورته تندی نه تريووي ، که نکاح کوي نو هم د دواړو دموافقې پر اساس او که څه وخت جدا کېدل غواړي نو جدا کېدلای هم شي دغه مساوات چې په حقيقت کې د وګړنيزو ټولنو لپاره له مصيبت او خطر څخه کم نه و ، انساني ټولنه د تباهۍ او بربادۍ سره مخ کړله .
انساني کرامت يې تر پښو لاندې کړ ، د دې مساوات په ترڅ کې چې کوم زيانونه ټولنې ته مخ شوي دي ډېر زيات دي زه پرته له دې چې د دې مساوات مذهبي اړخ تحليل کړم ، هغوڅو زيانوته چې په عمده ډول د مساوات غوښتونکي ټولنې ورسره مخ دی ګوته نيسم :

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : دفحاشۍ ډېروالی

کله چې ښځه دکار لپاره بهر نړۍ ته وزي او څه مذهبي تمانع هم ورسره نه وي ، د ګناه خیال د جنت او دوزخ وېره نه وي طبعي منظرې او داسې نور زړه راښکونکي حالات هم ګوري چې دهغې جنسي قوه په اور بدلوي د ټولنې له ملامتۍ څخه هم خلاصه ده نوبیا به ولې د ټولنې د ځوانانو د خوشحالولو لپاره ګډا او رقص نکوي ، ولې به په ستېج سندرې نه وایي ، د هغې لپاره د جنسي اړیکو د ټینګولو په غرض کوم ځانګړی څوک مطرح ندی له هرچا سره یې چې زړه وغواړي خپلې غوښتنې پوره کولای شي نو بیا ولې د چا دنکاح په ولکه کې ځان د تل لپاره ورکړي .

که د حرامې بچې د زېږېدلو خطره وي نو دحمل د غورځولو (برت کنترول) لاره خو خلاصه ده اوس خو ورته د حمل د پیدا کېدلو پورې ګوري هم نه، هلته ښځه مقناطیس (او سپنکښ) جوړه شوې ده او داتنګې او نازکې جامې ، پړقیدونکي پوډر ، سرخي ، د ډول سینګار سامانونه ، له عشق او محبت څخه ډکې افسانې ، په سینماګانو بربنډ فلمونه کتل او ثبتول ، په اخبارونو کې زړه راښکونکي تصویرونه ، ناولونه او افسانې دا ټول اور مړ کوي نه ، بلکې تازه کوي یې .

په هغه بیان کې چې په ۱۹۷۷ م کال د امریکا د متحده ایالاتو د تحقیقاتو له دفتر څخه خپور شوی و ، وایي : دلته د ښځوله ازادۍ سره جرایم زیات شوي دي عیاشي او فحاشي خپل اوج ته رسېدلې او په دې جرایمو کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جین برت او ((برناردین دورن)) په ځیر ډېرو هغو کسانو ګډون کړی دی چې دښځو د ازادۍ چیغې او سورې یې وهلې .

دا فحاشي دې حد ته ورسېدله چې د لویو لویو کورنیو ښځو ښکاره زنا ته ملا وتړله او زنا خو چا ته عیب هم نه ښکارېدله او که د چا په طبیعت به دې کار څه ناوړه اغېزه کوله هغه به تنګ نظري او له تمدن او پرمختګ څخه لېرې خلک ګڼل کېدل، د هغو ځایونو حکومتي واکمنان زنا څه عیب نه ګڼي دا اوس په برطانیه کې د دریم ځواکمن سیاسي لیبرال دیموکرات ګوند مشرې پېرن رشنون په پارلمان کې د مطبوعاتي کانفرانس په ترځ کې ومنله چې له خپل سکرتر سره یې زنا کړې ده .

دبرطانیې لوی وزیر په دې خبره هېڅ غوږ ونه ګراوه او ویې ویل چې دا نه کوم سیاسي جرم دی او نه له سیاسي چارو سره څه اړه لري [25].

د کلنټن او مونیکا لیونسکي د معاشقې داستان خو پوره څو میاشتې د خپرونو تغذیه وه .

ب : د کورني نظم خرابول

د مساوات دې ډول له افراط څخه ډک خیال ښځه له خپلو فطري فرائضو څخه غافله کړه په کومو چې تمدن ولاړو نه یوازې تمدن ، بلکې د انساني نوع پایښت پرې ولاړ وسیاسي کشمکش، دفترونو او کارخانو کې نوکري د موسیقۍ په محفلونو کې ګډون ، ورزش او دمنډو په ډګر کې برخه

---

(۲۵)جنګ ورځپانه\ ۱۰ فبروري ۱۹۹۲ م .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستل، ځان لپاره د نفقې پیداکول دا ټول د کورني نظم د خرابېدو لامل او ښځه ترې بېزاره او متنفره شوله ، اوس په لوېدیځه نړۍ کې کورنی نظام ورو ورو له منځه ځي ، ښځه یې د ځان لپاره ګټې او نارینه یې د ځان لپاره ، دوی یوبل ته اړه نه لري د دواړو ډلو ترمنځ له جنسي اړیکو څخه پرته نورې کومې اړیکې پاتې نه شوې چې د دواو یو ځای ژوند تېر کړي او جنسي اړیکې هم ازادې دي او داغوښتنه هم په اسانۍ پوره کېږي نوبیا ولې د چا په ولکه کې خپله غاړه ورکړي .

د ګناه تصور خو له مذهب سره ولاړه ټولنه دا کار بد نه ګڼي او بیا هم که د څه خطره یا وېره وي هغه به د ناروا بچي د زېږېدلو او لویولو ستوماني وي نو لکه چې دمخه مو وویل د حمل غورځول خو هم اوس اسانه شوي دي د زیات تفصیل لپاره وګورئ (۲۶).

نن په غرب او اروپا کې په سلګونو زره انجوني پېغلتوب خوښوي او خپل ژوند په شهوت پالنه کې تېروي د برت کنترول په واسطه نن په غرب او اروپا کې د میلیونونو انسانانو دنیا ته د راتګ مخنیوی کېږي .

د طلاق او بېلتون لپاره وړه خبره هم بس ده د نن صبا ټول علماء او پوهان په دې خبره اتفاق لري چې د نر او ښځې لپاره د نېکمرغۍ او نېکبختۍ ژوند کورنی ژوند دی په کور کې انسان ته سکون ، اطمنان ، ارامتیا او هوساینه ورپه برخه کېږي .

د کوچني روزنه ښه کېږي مینه او محبت ډېرښت مومي د دی مساوات او دښځو د کور د پربښودلو په ترځ کې ښځه له خپل اولاد سره بالکل مینه نه

(۲۶)پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي ، لکه څاروی چې هر چېرته بچی وزېږوي بيا يې هېڅ غم او اندېښنه ورسره نه وي حيوان خوبيا هم د خپل بچي د نفقې لپاره سر او تندی وهي خو په دې ټولنو کې دا احساس هم نشه ، د سيد مودودي خبره چې اوس په غرب او اروپا کې د موروالي هغه فطري حس او جذبه نژدې ختمه ده کومه چې دښځو په جذباتو کې تر ټولو لويه ، شريفه او سپېڅلې جذبه ده ، او چې د هغې جذبې په شتوالي يوازې تهذيب او تمدن نه، بلکې پوره انسانيت ولاړ دی .

ج : لوېديځوال له اولاد نه پرتېښته دي

په لوېديځ او اروپا کې د مساوات او د بشر د حقوقو چيغې وهل کېږي خو په حقيقت کې هلته د بشريت عاطفه ، رحم او محبت د چا په زړه کې نشته دی ، له ټولو څخه وړاندې دنسان حقوق لومړی همدوی تر پښو لاندی کړل او بشر يې د بدبختۍ سره مخ کړ ، دا د دوی د فاسد نظام ثمره او نتيجه ده چې د اروپا او امريکا پرمختللي خلک چې سبا به اسمان ته د ختلو اراده وکړي !! له خپل اولاد څخه متنفره دي دا نفرت د دوی په زړونو کې له کومه راپيدا شوی دی ؟ له اولاد سره د مينې او محبت ساری خو دنيا کې نه ليدل کېږي، دا دهمدې فاسد نظام ثمره او دانساني فکر نارسايي ده ، وروسته به ولولئ چې دمور او پلار د وهلو په اثر څومره کوچنيانو خپل ژوند له لاسه ورکړی دی او څومره معيوب شول وګورئ چې په امريکا کې يو پلار او يوه مور خپل اولاد په سل ډالره پلوري ، ډېر يې په زهرو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطرناکو درملونو وژني دحمل غورځول او نسل بندي د څه لپاره ؟ علي القاضي ديوې سيمه ييزې ورځپاڼې په حواله چې د دسمبر په لومړۍ (۱۹۸۱) کې خپره شوې وه ليکي : په جنوبي امريکا کې په لسګونو داسې ښوونځي شته چې يتيم او مور او پلار شړلي کوچنيان په کې روزل کېږي.
په کولمبو کې د کوچنيانود پېرودلو او پېرلو بازار دی ، کله چې په روغتون کې صحتمند کوچنی وزېږېږي نو اخېستونکي ولاړ دي او سم لاسي يې په بيه اخلي .
په برازيل کې د کانګرس له جملې څخه يوه کمېټه وټاکل شوه چې د دې ستونزې تحقيق او څېړنه وکړي هغوی وموندل چې درې ميليونه کوچنيان بې مور او پلاره ژوند کوي ډېره برخه به امريکا او اروپا ته بوتلل کېدل او انساني سوداګري به کېدله .
همدارنګه په لندن کې د يوې اوه نيزې په حواله د يو (۲۷) کلن ځلمي له خولې ليکي : ((مور ته څه مالي ستونزه را پيدا شوې وه په پای کې موپرېکړه وکړله چې په روغتون کې زېږېدلې لور پرېږدو چې بل څوک يې وساتي که هغه مونه وای پرېښې ناچاره وو چې موټر مو پلورلای وای زمور کورنۍ اوس زما او زما له مېرمن او درې اولادو څخه جوړه ده ، هو ښايي هغې ته له مور څخه غوره څه په لاس ورشي))
د انجلۍ مور په خپلې دې بخښنې او صدقې په ډېر ويار سره وايي : زه عقيده لرم چې مور ډېر ښه کار کړی دی زه اوس روغتون څخه کورته تلونکې يم او خپله نوې مېلمنه مې دلته پرېښودله زما نظر ناڅاپه پر دې پريووت رښتيا چې دا کوچنۍ ډېره ښکلې او زړه راښکونکې ده لېکن زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې مينه نلرم او زه چې د دې په هكله ځومره فكر كوم دا به په بل كوركې نېكمرغه وي))

دا دنړۍ پرمختللى هېواد دى او دا يې له خپل اولاد سره مينه ده

ښه مې په ياد دي چې زموږ كلي كې د يوې ښځې د يوې شپې كوچنى زوى مړشو د هغوى په تندي او وجود د خفګان نښې ښكاريدلې او ژړل يې يو ې ښځې ورته ډاډ وركاوه د كوچني مور ورته وويل ((د خداى رضا او پرېكړه مې قبول ده خو دا سې احساس كوم لكه غلو چې لوټ كړې واوسم ځكه غېږ مې تشه ده .))

خو په لوېديځ كې انسانان پلورل كېږي ، خپل اولاد وژل كېږي ځكه چې هغوى بشر دوستان او دبشر د حقوقو مدعيان دي !! اولكه چې ومولوستل په فرانسه كې محكمې دا سې عرض له سره نه اوري خو دا دانساني حقوقو دوستان وګورئ چې له سپيو سره څه كوي نن سبا په ټوله امريكا او اروپا كې په هر كور كې سپى ساتل كېږي د هغو ځايونو د وګړيو په زړونو كې د سپي مينه د انسان په انډول ډېره ده له فرانسې څخه په خپور شوي يو اعلان كې ويل شوي دي چې دهغه هېواد دوه پنځوس (۵۲) ميليونه نفوس دى (په هغه وخت كې) او اوه (۷) ميليونه سپيان يې له خاوندانو سره ژوند كوي خو دا دتعجب وړ خبر ځكه نه دى چې پاريس له دې څخه هم لرې وړاندې تللى دى هلته په هوټلونو او كورونو كې سپيان او خاوندان يې په يو دسترخوان خوراك كوي .

د: آيا امريكايي او اروپايي وګړي ځان نېكمرغه بولي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیویارک کې خپرېدونکې یوه مجله لیکي : په (۱۹۷۸) م کال په برلین کې یو نړیوال کانفرانس جوړ شو او د اتیا (۸۰) هېوادونو استازو په کې ګډون کړی وو چې د ګډون کوونکیو دریمه برخه ښځې وې ، ګډون کوونکي دوه ډلې شول یوې ډلې ښځو ته ډېر حقوق غوښتل چې له مېړه یا حکومت څخه په کې ښځې ته مادي اجوره هم شامل وه ، ځکه چې د هغه کور ساتي د هغه کوچنیان لویوي ، بلې ډلې ویل چې خاوند یا حکومت ته پکار دي چې داسې تدابیر ونیسي چې ښځې په راحت کې شي او پر هغې کارسپک شي.

دواړو ډلو له ښځو څخه دفاع کوله یو استازي وویل چې : ښځې ته د کور د کار په بدل کې اجوره (تنخوا) ضروري ده ځکه بې اجورې کار نشته دی او که اجوره نه وي نو دا خو په ښځې پورې ټوکې او ملنډې دي. بل استازي ورته وویل چې آیا نارینه ته څوک تنخوا ورکوي ؟ هغه خو هم دهمدې کور لپاره لګیا دی او کور خو د دواړو ګډ کور دی یوه انګریزه لیکواله (انارود) په خپله یوه مقاله کې لیکي :

که چېرې زموږ لورګانې پخپلو کورو کې د وینځو په څېر کار وکړي دا ورته له بهر کار ځینې غوره ده چې د ژوند رونق او حیثیت یې له منځه ځي بیا په ډېر افسوس سره زیاتوي : کاش چې زموږ وطن هم د مسلمانانو په څېر وای کاش دلته هم عفت او دلوپټو پاکوالی وای ، دا خو د انګرېزانو لپاره د شرم او ننګ خبره ده چې زموږ لورګانې یې د رذائلو نمونې وګرځولې ، په موږ څه شوي چې د دې لپاره کوښښ نه کوو چې ښځه دې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل طبیعت او فطرت سره برابر کار وکړي خپل شرف او ابرو دې وژغوري او د دې ژغورنې لپاره دې په کور کښېني[۲۷] .

یوه بله د انتروبولوجي (انسان او دهغه تاریخ علم) امریکایي عالمه مارجریت مید په (۱۹۷۴)م کال کې وایي :د ښځو د کور او ولادت په پرېښودلو او د کور کار شاته په غورځولو او د ژوند ډګر ته په راوتلو سره په نړۍ کې لوی اوښتون راغلی ، دلوېدیځو پوهانو ډېره برخه وایي چې د ښځې لپاره د اولاد روزنه تر هرڅه مهمه او غټه دنده ده .

روسي ادیب مکسیم ګورکي وایي : دنر او ښځې لپاره دنېکمرغۍ ژوند په کور کې ګډ ژوند دی ، دکتور کېسس کاریل لیکي : د ولادت دنده دښځې په ژوند کې تر هرڅه غوره دنده ده او که څوک دا نه مني له حماقت څخه پرته بل څه نه کوي او دا به له عقل څخه مخالفت وي[۲۸] .

په امریکا کې یو خوځښت جوړ شو ترڅو ښځه اصلي فطري دندې ته مخ کړي هغوی دلوېدیځ له فاسد نظام څخه تنګې شوې وې دې تحریک په لږ وخت کې په ډېر شمېر سره ښځې راښکلې چې زیاته برخه یې لوستوالې وې ، خپروني یې پیدا کړلې په برطانیه کې د اکسپریس ورځپاڼې یو خبریال (بوداکر) چې په نیویارک کې یې خبرونه راټولول وایي : ما وکولای شول چې په پټه د درس صحنې ته ځان ورسوم ، ګورم چې ښځې په نیویارک کې په کوچني هوټل کې راغونډې شوې دي او ما امریکایي ښځې ولیدلې چې په پوره چوپه او ارامه فضا کې یې نصیحتونه اورېدل د درس لپاره به یې پنځلس (۱۵) ډالره فیس ورکاوه ، د عطرو ښایسته

(۲۷)منار الاسلام ذي القعدة \ ۱۴۰۱ ه ق .
(۲۸)الانسان ذلک المجهول \ دکتور کیسس کاریل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بویونه له صحنې څخه تر پوزې کېدل .دیوې ښځې د وینا یوه برخه رانقلوي :

((ای بي بي ستا خاوند ستا دکور اصلي با دار دی پرتا لازم دي چې د هغه په واکمنۍ او مشرۍ اعتراف او خپل ژوند دهغه لپاره اماده کړې .))

د دې خوځښت مشره داګویس افیسون وایي ځنې خلکو خپل کورنی ژوند د مساوات تر شعار لاندې خراب کړ ، خاوند د منښې وړ دی په ښځه لازم دي چې د خاوند په کور کې ژوند وکړي او دمساوات په اړوند خپل ټول فکرونه او سوچونه هېر کړي ، د خاوند خبره بې له کومې مناقشې او جګړې څخه ومني ، د هغه د راحت اسباب برابر کړي او په کار ده چې په خندا ورسره مخ شي .

دې خبریال له داګویس دافیسون څخه وپوښتل : که چېرې ښځه او خاوند د یوې فیصلې په هکله بېل بېل نظرونه ولري اغم یې پورته شي نو کوم یو په حقه دی ؟ دستي یې ځواب ورکړ : خاوند : که څه هم خطا او پړ وي .

د خاوند په غلطه خبره عمل له دې څخه زر ځله غوره دی چې د ښځې په سیي خبره عمل وشي .

هغه خپلو شاګردانو ته وایي چې : خپل ژوند د خاوند د خوشحالۍ لپاره وقف کړئ او غوره ژوند دادی چې خاوند د کور امر (امر کوونکی) وي د هغه غوښتنې په خوشحالۍ او په پوره اهتمام پوره کړئ کوښښ کوئ چې کله مو خاوند په کور وي حتی په تېلیفون هم ځان بوختې نکړئ .

یوه بله امریکایي لیکواله میرامیل مورګان لیکي : سړی د کور بادار ، مشر او د کورنۍ بېړۍ چلوونکی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه امریکایۍ سندرغاړې چې ښوونکې هم وه او خاوند یې هامبورګ کې د غټ منصب خاوند و کله چې یې زوی وزېږاوه نو دهغه د روزنې لپاره یې دنده پرېښودله .
یوه انګریزي لیکواله لیدي کوک وایي :
ښځو ته له نرانو څخه لېرې والی ور وښیئ او له هغې خطر څخه یې خبرې کړئ چې په ګانده کې ورته منتظر دي .
په قاهره کې خپرېدونکې د اعتصام ورځپاڼه لیکي : د امریکا د اندیانا ایالت په پوهنتون کې د یو عرب محصل د نورو انجونو همصنفیانو سره بحث شو ده ورته ویل چې اسلام کې د ښځو د حقوقو رعایت تربل هر مذهب ډېر دی ، او هغوی په بیابیا دښځو د آزادۍ خبرې کولې بالاخره دوی د پوهنتون د ریاست مرستیاله د ریمګړې وټاکله هغې د پوهنتون یوبل یوه استاد له ځان سره کړ او د دواړو دلایل یې واورېدل بیا هغوی فیصله وکړه چې (ښځې باید د ازادۍ خبرې پرېږدي او خپل طبیعي ژوند ته راوګرځي د ښځې لپاره رښتونې نېکبختي کور ده د ښځې وخت کوچني ته دوا او درمل دی ، د ښځې لپاره غوره لاره هغه ده کومه چې د دې هلک دین (اسلام) ټاکلې ده ، څومره چې موږ مختلف ادیان لوستلي دي اصلي حقوق د ښځې لپاره په همدې دین کې دي .)
په پاریس کې د جاپان سفیر (نویو اسکاوا) وایي : د جاپان د پرمختګ له لاملو څخه یو داده چې ښځو دخپل اولاد روزنې ته پام وکړ ، امریکایي لیکواله (هیللن ستانستیری) د مسلمانانو ټولنه خوښوي او وایي چې : همدا بشپړ او سلیم اخلاق دي ، دا وایي : مسلمانانو ته پکار دي چې خپله

www.meltahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه په اسلامي لاربښونو کلکه وساتي او ښځه دې له نارينه سره يو ځای والي ته نه پرېږدي خصوصاً له شل کلنۍ څخه د مخه.

د نهضت مجله چې په کويټ کې خپرېږي په (۱۹۸۲ م) کال کې ليکي: فبليس شلاقي)) د امريکايي ښځو مشره ښځې له کار څخه لومړی د مېړه، کورنۍ او اولاد اهتمام ته رابولي او خاوند د کور مشرګڼي.

يوې بلې امريکايي ليکوالې ((ايشير فيلاری)) ((د سړي د تګلارې)) په نامه کتاب وليکه او په ښځه يې تاکيد وکړچې د کور خواته راشي، په برطانيه کې د ښځو په کلنۍ غونډه کې چې (د ښځو ازادي او ښځه څه غواړي) ترعنوان لاندې جوړه شوې وه، ډېرو ښځو په کې ګډون کړی وو، يوې اوه لس (۱۷) کلنې پېغلې دا کار ډېر بد وګاڼه دې وويل: زه غواړم ديوې پېغلې په صفت چې ابرو، حيا او ناموس يې خوندي وي ژوند وکړم او خپله فطري او طبعي دنده ترسره کړم، زه نه غواړم چې تنګ پطلون واغوندم زه غواړم چې زما او زماد مېړه ترمنځ دې توپير وي زه دې ښځه او زما خاوند دې نارينه وي.

د غونډې ټولو برخوالو ورته لاسونه پړقول حتی د غونډې مشر هم.

په فرانسه کې د ښځو د خوځښت مشره ريينه ماري لوفاجي وايي چې: د ښځې او نر ترمنځ د بشپړ مساوات غوښتنې دواړه دې مرحلې ته رسوي چې د دواړو حقوق ضايع شي[۲۹].

---

(۲۹)الاهرام القاهريه ۱\۲۱\۵\۱۹۸۰ م.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الفامیردال (Alvamyrdal) او فیولاکلین (Violain) وایي : ښځه دی د کور کارنه پرېږدي هغه باید داسې پروګرام جوړ کړي ، چې هم کور وساتي او هم کار وکړي .

ه : د اداکارو نظر

اداکارې په نړۍ کې ترهرچا زیات شهرت لري په لویدیځ کې ډېرې ښاري پېغلې د دې شوق او رغبت لري چې هغه دې یوه مشهوره اداکاره واوسي ، اوس ګورو چې هغوی خپل ځان څنګه احساسوي ، آیا هغوی نېکمرغه دي ؟د دې ځواب به د مارلین مونرو څخه واورو چې ډېره لویه او مشهوره اداکاره وه ، دا

پخپل هغه لیک کې چې دځان د حلالولو په وخت کې یې لیکلی و وایي : زه دنړۍ ترټولو بدمرغه ښځه یم ،ومې نشو کړلی چې مور شمه له ټولو څخه غوره ، شریفه او د سپېڅلي ژوند خاونده هغه ښځه ده چې په کور کې و اوسېږي ، کور ولري ، رښتیا چې کورنی ژوند د ښځې د سعادت او نېکمرغۍ نښه ده ، پر ماخلکو ظلم وکړ، په سینما کې کار خلک بې ارزښته کوي ، که څه هم مشهوره شي .

(۱) (۱) : المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه .

یوه بله امریکایي اداکاره بربارت ستریاند په خپله مطبوعاتي ویناکې وایي : زه په دې تاکید کوم ، چې زما ډېر څه کم دي ماډېر څه پرېښي دي ، ما فنکاري وکړله ، او دانسان اوښځې په صفت خپل ژوند مې هېر کړ ، زه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس افسوس او ارمان کوم ، چې کاش له ما سره د مېړه د خدمت او اولاد د روزنې لپاره کافي وخت واى ، فن (ارټ) او فنکاري (ارټس) یعنې هېڅ رښتیا چې شهرت هېڅ معنی نه لري ، کله چې کورنۍ نه وي ، اهل او عیال نه وي او ښځه پوهه نه شي چې زه ښځه یم ..[۳۰]

دا و دلوېدیځ تمدن چې د ټولنې ټیټ وګړي هم پرې نا خوښه دي !!

آیا دمساوات غوښتونکي په مساوات عمل کوي ؟

رښتیا خبره داده چې ختیځ کې د ښځو او نارینه وو د مساوات او حقوقو لوېدیځوالو غوښتونکیو هېڅکله هم ښځه له نارینه سره برابره کړې نه ده ، هلته هغوی د ټولنې بې برخې طبقه ګڼلی شي ،

د امریکا په ټول کانګرس کې اوه لس (۱۷)ښځې دي او یوه دسنا په مجلس کې اوبس. په فرانسه کې په (۴۹۱) څوکیو کې (۱۸) ښځې دي په سویس کې دښځو دریمه برخه په ټاکنو کې درېغ (راى) له ورکولو څخه محرومې دي .

په کال ۱۹۵۹ م په امریکا کې دښځو تنخواه له نارینه څخه چې په تعلیمي کچه کې برابر او د یوه بري لیک لرونکې وې اوه دیرش (۳۷%) کمه وه او په ۱۹۷۸ م کال کې دا فیصدي نوره هم کمه شوه چې (۴۲%) ته

---

(۳۰)المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه . منارالاسلام ذی القعده \ ۱۴۰۱ ه ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېده .په ایټالیه کې ښځه له نارینه څخه په سلو کې د ېرش (۳۰٪) کمه تنخواه اخلي .

په فرانسه کې اوه یشت په سلو کې (۲۷٪) کمه ده او په جاپان کې ځلوېښت په سلو کې (۴۰٪) کمه ده ، په امریکا کې هغه سیمه ییزې څوکۍ چې د عامو انتخاباتو په واسطه اشغالېږي پنځه په سلو کې (۵٪) ښځې او پنځه نوي (۹۵٪) نارینه و اشغال کړي دي او د امریکا نفوس (۵۹٪)ښځې او (۴۱٪) نارینه دي .

(۵۳٪) امریکایي ښځې (په انتخاباتو کې ګډون کوي او بس د جاپان په ټول پارلمان کې دري ښځې دي .

په کال (۱۹۷۲_۱۹۷۷م) په امریکا کې د طب په پوهنځي کې ښځې (۲۵٪) ، په سلو کې شپږ په هندسه کې ، په سلو کې (۲۰٪) دحقوقو په ځانګه کې ، په فزیک کې په سلو کې یوه او په سلو کې اتیا (۸۰٪) ښځې له نارینه سره برابره تنخوا غواړي.

په فرانسه کې د ډېرو انستیتیوتونو او ښوونځیو دروازې د ښځو پر مخه تړلې دي .

د سوداګرۍ په انستیتیوت کې له (۵۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۷۰) زده کوونکي ښځې دي ، د برېښنا په انستیتیوت کې له (۲۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۲۲) زده کوونکي ښځې دي او په طب کې په سلو کې شپږ (۶٪) ښځې دي اوبس .

په جاپان کې په لوړو انستیتیوتونو کې په سلو کې لس ښځې دي ، چې ثانوي زده کړه یې کړې وي ، په (۱۹۷۹م) کال په سلو کې شل (۲۰٪) له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنځیو اولوړو انستیتیوتونو څخه فارغي شوې او په حکومت کې استخدام شوې .

په هغوی کې لس په سلو کې ډاکټرانې او اته استادانې وګومارل شوې .

د اروپا د ګډ بازار چې (نهه هېوادونه پکې ګډون لري) د (۵۵۴۷) څوکیو ځینې (۳۵۷) ښځو اشغال کړې ، په داسې حال کې چې د هغو هېوادو نفوس په سلو کې دوه پنځوس ښځې دي .

په امریکا کې چې کومې ښځې د کارګرئ په اتحادیه کې غړیتوب ونه لري د قانون له حمایې څخه بې برخې او د تقاعد (ریټایرډ) تنخواه نلري ، او تنخواه یې د اتحادیې له غړو څخه په سلو کې پنځه ویشت کمه ده ، له کلنئ رخصتئ څخه بې برخې دي د اړتیا او ناروغتیا رخصت نه لري او که غیر حاضري (ناسوبې) شي ، تنخوا یې نه ورکول کېږي او د غربي ښځو لپاره چې څه د سر درد جوړ شوی هغه د زېږون په وخت کې د تنخواه نه ورکول او د کوچنیانو لپاره د ورکتون نشتوالی دی په (۱۹۷۸م) کال د (۵۱۸) میلیونو کوچنیان مورګانو کار کاوه او (۵۱۸) میلیونه کوچنیانو ته د ورکتون اړتیا وه مګر په ټوله امریکا کې د یو میلیون کوچنیانو لپاره په ورکتون کې ځای وو.

د (۴۴۱) ډولـه دندو څخه ښځې یواځې په شل ډوله دندو ګومارل شوې دي .

دا وو په لویدیځ کې دښځو مساوات او دهغوی حالات .همدا حال د ښځو په اروپا کې هم دی او په پخواني شوروي اتحاد کې خو مو ولوستل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او کار

کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله ؟:

دا چې کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله څېړونکي په دې هکله اختلاف لري .

همدارنګه دا کوم اسباب وو چې ښځې ته یې د کور ، حمل او زېږون دنده ورکړله آیا دا بیولوژیکي اسباب وو که فزیکي چې نارینه ته یې ډېر توان او قدرت ورکړ او ښځې ته کم او که دا ټولنیز ، کلتوري یا تاریخي لاملونه وو چې د دنیا ټولې چارې یې د نارینه و په لاس کې ورکړلې .

دکتور محمد سلاله ادم په دې هکله اوږده څېړنه کړې ده

هغه لیکي پخوا د ټولنې ظروفو او شرایطو د دې اجازه نه ورکوله چې ښځه کار ته ووځي او زده کړه وکړي خو کله چې حالات او شرایط برابر شول او بهرته د وتلو اجازه یې ورکړله نو ښځې هم دکار ډګر ته راووتلې د ښځو بهر ته د وتلو لوی او عمده سبب دټولنې غوښتنه وه .

د ټولنې دې غوښتنې هغه اړه کړله چې طب او حکمت زده کړي ځکه ښځه حیا کوي چې خپل علاج په نارینه ډاکټر وکړي خصوصاً د ښځینه ځانګړو ناروغیو علاج او یا هغه ته خپل عورت وښیي نو دټولنې د دې ستونزې حل دهغې د وتلو لامل شو .

په خپل مسوولیت پوهه او خپله دنده پېژندل ، دا وزګار وخت ډکول ، په عام ژوند کې ګډون د کورنۍ اقتصادي ستونزه پورته کول ، په ټولنه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل حیثیت لوړوالی دا ټول اسباب را یو ځای شول او ښځه یې بهر ته وتلو ته اړه کړله دا چې د ښځې د کار فایدې ډېرې دي او که زیان او تاوان په لنډ ډول به ورته ګوته ونیسو .

الف : د ښځې د کار ګټې

د ښځې د کار ګټه یا زیان له یوې ټولنې څخه تربلې ټولنې توپیر لري که چېرې ټولنه سالمه او صالحه وي او دفطرت له پلوه له ایښودل شویو پولو څخه تېرې و نشي نو دښځې بهر ته وتل ګټه لري چې دا ګټه د هغه سبب لاس ته راتلل دي کومو چې هغه بهر ته په وتلو اړ وېستې وه مثلاً : د هغې ټولنې ښځې به نارینه ډاکټر ته له ورتګ ځنې خلاصې شي د ښځې د ځانګړیو ناروغیو چې اکثره یې نارینه وته ښکارولی څه چې حتی ویلی هم نشي علاج به دښځو په واسطه وشي .
ښځې به له کلتور ، تمدن او معرفت سره اشناشي .
اسلام خو هم ښځې له وتلو څخه بالکل نه دي منع کړې مګر هغه وتل یې بد ګڼلي چې بې ضرورته وي ، تفریح کوي ، پارکونو ، ټالونو ته ځي او په کوڅه او بازار کې په ناز او نخرو ګرځي ، دا هم لویه ګټه ده چې ښځې خپل مسوولیت وپېژني او کله چې اوزګارې ناستې وي پردي غیبتونه کوي ، دا ورته ښه ده چې په دې وخت کې څه مصروفیت پیدا کړي انسان نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته ویل کېږي او ښځه هم نیمه ټولنه ده نو که ښځه په عام ژوند کې له خپل مېړه یا کورنۍ سره څه مرسته وکړي نو دا خو بده نه ده کومې کورنۍ چې د غریو له مخې هم ګڼې وي اقتصادي حالت یې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری وي که ښځه وغواړي چې داسې یو کار وکړي چې هغه یې له عهدې څخه وتلی شي او اسلامي اصول هم مراعات کړي نو هیڅ ممانعت نشته نن صبا زموږ په ټولنه کې د ښځې د حیثیت د راپریوتلو غټ لامل دا دی چې هغه تیارخوره ګڼلی شي نو که هغه ټولنې ته خدمت وکړي نو طبعي ده چې حیثیت به یې لوړ شي .

او څومره چې د هغې په اولاد پورې اړه لري دکتور محمد سلاله ادم وایي ! کارکوونکې ښځې خپل اولاد ته د استقلال او شجاعت وخت او موقع ورکوي هغه له عملي ژوند سره مخ کوي هغه زېږوي او تکړه اموختـه کېږي ، ځکه چې هغه له بهر نړۍ سره تماس لري دکار کوونکې ښځې حس په کارو کې ډېر وي لکه د کور په کار کې، په زده کړه کې ، د ژوند په نورو ساحو کې او همدا احساس خپل کوچني ته منعکسوي او دا احساس په هغه کې ډېر تاثیر راولي کومه ښځه چې کار کوي هغه له خپل کوچني سره په مینه مخ کېږي او مینه او محبت ورسره ډېر کوي او کوم وخت یې چې له هغه ځینې بېل تېر کړی دی د هغه بدله ورکړځوي .

یو امریکایي عالم نای (NYE) ۱۹۲۳ م کال کې وایي چې د کار ګرې ښځې زوی ډېر تکړه او د ژوند د ستونزو په زغملو کې تر هر چا وړاندی وي .

ب : کارته د ښځې د وتلو زیانونه

کله چې چاسره ذاتي تمانع نه وي او نه ورسره د مذهب څه فکر وي ، امنیتي تدابیر هم نه وي ، مجرم ته لازمه سزاهم نه وي ، نو رښتیا چې هلته د ښځې بهر ته وتل ډېر ضرر لري دې ضرر ته خو موږ مخکې اشاره هم وکړه لکه چې هلته عیاشي ډېره شي هر څوک یې دځان لپاره ګټي او خوري یې ،

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی نظام له منځه ځي ، څوک دبچي زېږولو ستونزه پر غاړه نه اخلي ، دانساني نوع جرړه ختمېږي .... دکتوره ابدالین وایي : ((په اروپا کې خو د ښځې کار کولو کورنی اقتصاد ښه کړ مګر د اخلاقو مستوی یې ټیټه کړله هلته چې ښځې په کار کې ستړې شي د بچیانو مینه خو یې هسې هم په زړه کې نه وي نو بیا خپل قهر او غصه په هغوی سړوي .))

په (۱۹۲۷ م) کال د برطانیې په یو روغتون کې (۲۵۰۰) کوچنیان داخل د بستر وو چې مورګانو یې وهلي وو په هغو کې له سلو څخه شل مړه شول په امریکا او اروپا کې داسې روغتون نه و چې د کوچنیانو دا ډله په کې داخل دبستر نه وه ځینې یې په کې کاڼه ، ګونګیان او وړانده شوي هم دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلام کې د ښځو د کار کولو حکم

په اسلام کې کار له ښځې او نارینه و دواړو څخه مطلوب دی او اسلام هر چا (نراو ښځې دواړو) ته ببلې ببلې دندې ور سپارلي او دا دندې د هغوی له فطرت سره سمې تاکل شوې دي ، خو نه خو دښځې فطرت له هر ډول کار سره برابر دی اونه د هغې د بدن جوړښت د هر کار لپاره شوې دی نو په همدې اساس اسلام ښځه له هر ډول شاقه ، دروند او سخت کار څخه وبخښله او ښځې ته یې عزت ورکړ او د هغې لپاره یې خوراکه ، جامه او د ژوند ټولې اړتیاوې په خاوند یا نورو نژدې خپلوانو لازم کړلې مګر د انساني فطرت د ښمنانو ښځه په کار مجبوره کړله هغه یې په زور بهر ته و وبستله او دژوند له ستونزو سره یې لاس په ګریوان کړله .

کارل مارکس د کمونېزم بنسټ اېښودونکی وایي : ((ښځه د خپل ژوند د پایښت لپاره هرومرو باید کار وکړي .))

ښځه هم انسان دی او نارینه هم ، ښځه له سړي څخه پیدا ده اوسړی له ښځې څخه .

الله ج فرمایي : ((بعضکم من بعض)) .... ال عمران : ۱۹۵ .

یعنې : ((ځینې ستاسې له ځینې نورو یئ .))

انسان ژوندی موجود دی او طبیعت یې هم داسې عیار شوی دي چې دخپل بدن د جوړښت په نظر کې نیولو سره کار وکړي ، تحرک وکړي ، فکر وکړي او که داسې نه وي نو بیا خو انسان نه شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج هم انسانان د کار لپاره پیدا کړی دی ، بلکې عمل او کار یې د خلقت هدف ښودلی دی .

[لیبلوکم ایکم احسن عملا] [۳۱]

یعنې : ((چې وازموي تاسې چې کوم یو له تاسو ډېر ښه دی د عمل له مخې .))

[فاستجاب لهم ربهم انی لااضیع عمل عامل منکم من ذکر او انثی .] [۳۲]

یعنې : ((پس قبولې کړلې دوی ته رب د دوی ، بېشکه زه چې یم نه ضایع کوم عمل د هېڅ عمل کوونکي له تاسې نه نارینه وي که ښځینه .))

ښځې ته په اخرت کې هم په ښه کار ثواب او بدله ورکول کېږي ، او په دنیا کې هم .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هومؤ من فلنحیینه حیاة طیبه] [۳۳]

یعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارینه څخه یا له ښځینه څخه حال دا چې دی مومن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو هغه ته ژوند پاکیزه .))

[للرجال نصیب مماا کتسبوا وللنساءنصیب مما اکتسبن] [۳۴]

یعنې : ((شته نارینه ولره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی او شته ښځو لره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی .))

---

(۳۱) الملک : ۲ .
(۳۲) ال عمران : ۱۹۵ .
(۳۳) النحل : ۹۷ .
(۳۴) النساء : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه نیمه انساني ټولنه ده ، نو له اسلام څخه داهیله نه شي کېدلی چې نیمه ټولنه ګوډه ، شله ، بېکاره ، عاطله او باطله اعلان کړي او داسې یو حدیث او آیت هم نه موندل کېږي چې له کوره بهر دښځو د کار حرمت ترې استنباط شي .

نو ویلی شوو چې په عمومي ډول ښځو ته کار روا دی ، ان په ځینو وختونو کې ورته مستحب او فرض هم دی لکه کونډه یا طلاقه شوې ښځه چې د کار انرژي هم لري ، اولاد هم ولري او دګټې بله مرجع هم ونه لري ، اوکار ته هم محتاجه وي یا ورته واړه ورونه او خویندې پاتې وي ، یا یې پلار سپین ږیری وي یا یې مېړه بې وسه وي ، نو په دې ټولو صورتونو کې په ښځه لازم دي چې د کورنۍ د بار د اوچتولو لپاره کار وکړي ، لکه د حضرت ابوبکر صدیق رض ، لور ، حضرت اسماء به چې له خپل خاوند سره هر ډول مرسته کوله ، اس به یې ورته ساته ، په سر به یې ورته بار وړه .

ځینې وختونه ټولنه د ښځو کار ته جدي اړه شي بیاهم په ښځه لازم دي چې ټولنې ته د مرستې لاس ورکړي مثلاً : دښځینه ناروغانو تداوي ، د انجونو لپاره ښوونه او روزنه او داسې نور ، خوباید یو ځل بیا هم وویل شي چې د ښځې د کار لپاره مهم ځای دهغې خپل کور ، د اولادونو روزنه ، دکور حفاظت او دکور چارې دي ښځه چې په دې دایره کې څومره ګټوره تمامېږي په بل یو ډګر کې هم دومره بریالۍ نده او همدا نېکمرغه ژوند دی مګر که بیا هم ښځه له کور څخه بهر لکه دفتر کې ماموریت، یا کار خانه کې کار کوي نو ورته روادي خو باید د اسلام هغه قوانین بشپړ مراعات کړلی شي چې ښځو ته یې بهر ته د وتلو په وخت کې ټاکلي دي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز ښځه چې کوم کار کول غواړي نو باید چې هغه کار په خپل ذات کې ناروا نه وي او نه داسې چې حرام کار ته لار هواروي لکه له ځوان سړي سره دپردې پېغلې یو ځای اوسېدل د خدمتګارۍ یا ... په توګه یا د داسې چا سکرتریت چې یوائې توب ورسره راځي یا په فلم ، ډرامو ، تیاترو کې رقص او نڅېدل یا په ساقي خانه کې پیالې وېشل یا په الوتکه کې میلمه پاله یا .... باید په خبرو او حرکاتو کې اسلامي اداب مراعات کړي .

[قل للموء منات یغضضن من ابصارهن](۳۵)

یعنې : ((وواېه ایماندارو ښځو ته چې ښکته ساتي سترګې ، خپلې ، ساتنه دې کوي د شرمګاهو خپلو او نه دې ښکاروي زینت خپل مګر هغه چې ښکارېږي ، له دوی څخه اوښایي چې وادې چوي پړونی خپل په خپلو ګرېوانونو باندې ... او نه دې وهي پښې خپلې د دې لپاره چې معلوم کړل شي هغه شی چې پټوي یې دوی له زینت خپل څخه .))

همدا راز بهر نی کار یې باید د کورني کار مخه ونه نیسي د (مېړه) کور او اولاد خدمت ترې پاتې نه شي . ځکه چې دا یې اساسي کار دی .

اسلام خو ښځه په سخت کارنه مجبوروي او نه یې هغه له کار څخه منع کړې ده ، اسلام په هر کار کې اعتدال (منځو مانه لار) څخه کار اخلي افراط او تفریط دواړه محکوموي او دښځې کار کول یې هم د ښځې په خوښې پورې اړوند کړل ، که چېرې هغه په خپله خوښه کار کول غواړي نو اسلام یې مانع نه ګرځي ، او که هغه ونه غواړي چې کار وکړي یاله کور څخه بهر ووځي نو څوک یې په زوره مجبورولی نه شي دا د اسلام د

(۳۵)النور ۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهربانۍ او رحمت لویه نښه ده ، ځکه چې که اسلام ښځې هم هغو ستونزو ته مخ کړې وای کومو ته یې چې نارینه مخ کړي دي نو دا به د ښځې د مصلحت او خاصیتونو ضد کړنه وه .

قران کریم د داسې ښځو مثال بیان کړی دی چې هغوی به کار کاوه او خپل ژوند به یې تېراوه لکه د شعیب ع لورګانې چې پلار یې سپین ږیری او کمزوری و وورور یې نه درلوده نو دوی به په پوره حیا او بشپړې ایماندارۍ سره بهر ته وتلې او رمې به یې څرولې ، او تر هغې به یې صبر کاوه چې نور شپانه خپلې رمې په اوبو مړې کړي او لاړ شي بیا به دوی خپلو رمو ته اوبه ورکولې او ټولنه هم باید له ښځو سره داسې چلند او مرسته وکړي او داسې اخلاص ورسره ښکاره کړي لکه چې موسی ع د شعیب ع له لورګانو سره ښکاره کړه .

د رسول الله ص په وخت کې هم داسې ښځې لیدلې شوې دي چې هغوی کار کاوه لکه (ام معبد ص) چې له رسول الله ص سره یې د هجرت په وخت کې ډېرې مرستې هم کړې دي ، په مدینه منوره کې یې د نبوي مسجد ترڅنګ سوداګري کوله هغه (رض) سره له دې چې ښه ښکلې ښځه وه ، هلته یې خواړه پلورل خو هېچا پرې اعتراض ونکړ او نه رسول الله ص منع کړله (۳۶).

اوس هم په ډېرو اسلامي هېوادونو کې ښځې په بېلابېلو شرکتونو او ادارو کې کار کوي ، دایران پانګه له پطرولو څخه مخکې قالینې (غالۍ) وې چې ښځو به جوړولې او سړیو به پلورلې .

(۳۶)الطبقات الکبری لابن سعد اوالاستیعاب لابن عبدالبر .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په افغانستان کې هم په کومو ځایونو کې چې ښځو غالۍ جوړولې د هغه ځایونو اقتصاد دټول افغانستان په انډول ښه و .

د کور د ېوالونه دچا لپاره ؟

ځېنې خلک وايي چې ښځه يا په کور ده يا په ګور ، ښځه باید هېڅکله هم له کوره څخه ونه وځي دوی وايي چې ښځه باید د کور په څلورو دېوالونو کې ژوند وکړي ، په دې پراخه نړۍ کې دښځې په برخه همدا د څلور دېوالونو محوطه ده اوښځه باید د کور د څلورو دیوالونو په محوطه کې ژوند وکړي .

باید وویل شي چې دا یوازې تش یو نظر نه دی بلکې ډېرې ژورې ریښې هم لري او په اکثرو ځایونو او په ځانګړې ډول په پښتو قبايلي او اطرافي سیمو کې وربانديې ډېر کلک عمل کېږي تر دې چې که ښځه سخته ناروغه نه شي يا بله کومه سخته اړتیا پیدا نشي نو په کلونو کلونو هم له کور څخه بهر نړۍ نشي لیدلی او دوی داکار اسلام ته منسوبوي او دلیل هم د سوره احزاب دا ایت نیسي : ((وقرن فی بیوتکن .))[٣٧]

یعنې : ((او قرار ونیسۍ په خپلو کوروکې)) دښځه يا په کور ده يا په ګور ، تصور اسلامي نه دی .

اسلام ښځو ته اجازه کړې ده چې په ټولنیز ژوند کې ګډون وکړي خپله هره شرعي اړتیا په پوره اطمینان او ډاډ سره پوره کړي ، بهر ته لاړې شي ، په

(٣٧)الاحزاب ٣٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځه ، غم اوښادۍ کې ګډون وکړي .خو دا هرڅه دا ړتیا ترحده .له اړتیا پرته ښځه پخپل کور کې درنه ښکاري.

حضرت عمر رض به هم دا نه خوښوله چې ښځې دې ډېرې له کوره بهر ووزي ، یوځل دوه ځله یې ام المؤمنین حضرت سوده رض په غېر مستقیم ډول ټوکلې هم وه ،خو هغې ترې رسول الله ص ته شکایت وکړ، رسول الله ص ورته ونه ویل چې حضرت عمر رض ښه کوي چې تاسې تنګوي ، یا ((ښځه یا په کور ده یا په ګور)) یا تاسې بهر ته مه وځئ، بلکې په صفا ټکو کې ورته وایې چې : [قد اذن الله لکن ان تخرجن لحوائجکن][٣٨]

یعنې : ((الله ج تاسو ته د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ، بهر ته د وتلو اجازه کړې ده)) له دې او داسې نورو روایاتو څخه ښکاري چې که فرض کړو د (وقرن في بیوتکن) ایت حکم عام دی بیا هم غرض ترې دا نه دی چې ښځې دې بالکل بهر ته نه وځي او د کور په څلورو دیوالونو کې دې بندې وي .

په کورکې دښځو بند ساتل او په څلورو دېوالونو کې ایساروڼ غته جزا ده او دا جزا پاکې مسلمانې بي بي ته نه، بلکې بد کارې او مجرمې ښځې ته په کار ده تاسې وګورئ کله چې دزنا کار سړي او زنا کارې ښځې لپاره د جزا وروستي احکام نازل شوېي نه و ، او الله ج د حکمت له مخې هر کار په تدریجي ډول منع کاوه ، نو د کور په څلو دیوالونو کې دبندولو سزا یې د زنا کارې ښځې لپاره ټاکلې وه او دا د زنا کارې ښځې سزا وه ، فرمایي :

(٣٨)متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[واللاتي ياتين الفاحشة من نساء كم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم فان شهدوا فامسكوهن فی البيوت حتی يتوفهن الموت او يجعل الله لهن سبيلا] [۳۹]

يعني : ((او ستاسې هغه ښځې چې زناکوي نو شاهدان وغواړئ پر دوی څلور تنه له تاسې نه نو که شاهدي وويله دوی نو بندې کړئ تاسې دا ښځې په کور کې تر هغې پورې چې مړې شي يا وګرځوي الله دوی لره کومه لاره .))

نو د کور په څلورو ديوالونو کې بندول د زناکارې ښځې سزا وه چې بيا وروسته ورته الله ج لاره پيدا کړله او د زنا دحد احکام راغلل نو کوم منطق به دا ومني چې الله ج بيا دا سزا پاکې ، شريفې د وقار او درناوي خاوندې ښځې ته ورکړي ؟

په اسلام کې د فحاشۍ او بې حيايۍ مخنيوی :

له اسلام څخه وړاندې فواحش اوبې حيايي له حده ډېره وه او دا څه د شرم او عيب خبره نه ګڼل کېدله د کعبې طواف به لوڅ کېده ، د هغوی لباس به و مګر سينه ، تيونه ، څنګلې ، پنډۍ او ملا به لوڅ و له ډول اوسينګارسره به بهر ګرځېدلې نو الله ج دېته جاهليت و وايه او له دې

(۳۹) النساء : ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه يې منع وکړله ويې فرمايل : [وقرن فى بيوتكن ولا تبرجن تبرج الجاهلية الاولى][40]

يعني : ((په خپلو کورونو کې قرار درنې کښېنئ او د جاهليت د زمانې د ډول سينګار سره ګرځېدل پرېږدئ .)) (ځينې علماء دا آيت د رسول الله ص پر بيبيانو پورې ځانګړې بولي) همدا راز بهر به په ناز او نخرو ګرځېدلې او داسې تګ به يې کاوه چې ګويا هر قدم پر ځمکه نه، بلکې د کتونکي په زړه ږدي نو الله ج د داسې قدم پورته کولو ښځه هم منع وکړله ، چې زينت يې ښکاره شي او يا کتونکي له تګ ښځه خوند واخلي .

[ولايضربن بارجلهن ليعلم مايخفين من زينتهن][41]

يعني : ((او خپلې پښې په زوره په ځمکه مه وهئ ځکه چې کوم زينت مو اچولی هغه ښکاره نه شي .))

او که له چا سره د خبرو اړتيا پېښه شي نو نرمې نازکې په خوږ اواز او داسې انداز خبرې مه کوئ چې هره خبره د اورېدونکي پر زړه داغ جوړ شي .

[فلاتخضعن بالقول فيطمع الذي فى قلبه مرض] يعني : ((نو غلې غلې او نرمې نرمې خبرې مه کوئ ځکه چې تمه پيدا نکړي هغه څوک چې په زړه کې يې رنځ دی))

نو الله ج خپلو بنده ګانو ته امر کوي چې بربنډ او لوڅ مه ګرځئ ، په ګرځېدلو کې ناز نخرې او کرشمې مه کوئ، نرمې او پستې خبرې مه کوئ،

---

(40)الاحزاب :۲۳ .

(41)النور :۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کوم رنځور په غلطه انګېرنه کې پرې نه وزي او ما تاسو ته لباس درلېږلی هغه اغوندئ.

[یابنی ادم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا][۴۲]

یعني ((ای د ادم اولادې یقیناً موږ درلېږلی تاسو ته لباس (اغوستن) چې تاسې خپل جسمونه پرې پټ کړئ او ستاسې لپاره د ا دزینت اوښکلا سبب دی.))

نو د دې وینا له مخې، په نارینه او ښځه د عورت پټول فرض شول او هېڅا ته روا نده چې د کومې پردئ ښځې ښکلا او زینت ته وګوري.

رسول الله ص فرمايي: ((چا چې د کومې پردئ ښځې ښکلا ته د شهوت په نظر وکتل نو د قیامت په ورځ به یې په سترګو کې ویلې (تاوده) شوي سرب واچول شي.))[۴۳]

یا ((چا چې داسې ښځې ته لاس وروور چې له هغې سره یې څه روا اړیکې نه وې نو د قیامت په ورځ به یې په لاس د اور سکروټه کېښودل شي))[۴۴]

حضرت ابوهریره روایت کوي چې رسول الله ص فرمايي ((سترګې زنا کوي او د سترګو زنا پردئ ته کتل دي، لاسونه زنا کوي او دلاسونو زنا لاس اوږدول دي هغه چاته چې لاس ور اوږدول ورته روا ندي.))[۴۵]

او ددې فتنې زیانونه له هېچا پټ ندي نن صبا خو په اسلامي ټاټوبو کې فحاشي دې اندازې ته رسېدلې ده چې غیر اسلامي هېوادونه هم ورسره

---

(۴۲)الاعراف : ۲۲ .

(۴۳)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۴)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۵)بخاري مسلم او ابو داود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکې سيالي نـه شي کـولای دلتـه ښـکاره د زنـا مرکزونـه شـته او دا يـوه معمولي خبره ګرځېدلي ده دلته خو پـه حقيقت کې ښـځو لـه نارينـه وو سـره داسې دښمني راخېستې ده چې د هغوی ژوند يې ورته تباه کړ،دوی کـه يـو قدم هم پرمخ ځي نو د هغوی په زړونو کې بل اور نور هم تـازه کـېږي دلتـه د ښځو او سړيو ازاد ، عشق ، په اخبـارونو کې لـوڅ تصـويرونه، پـه سينما ، تلويزيون يا ويديو VCR بربنډ فلمونه کتل ، الکولي مشروبات څښل ، پـه ستيج سندرې او ګډاګانې د رنګينو نرمو او نازکو جامو استعمال ، پـه بې شمېره رنګونو د وينـښتانو جوړول اوبيا لـوڅ سر ګرځېدل دپـارکو، ښهو او دريـابونو پـر غـاړه تفريح کـول دا هـر څه پـه دې لېـوني مينـه کې نـور هـم ډېرښت راولـي. پـر مـخ لاسـونو ، سـترګو ، شـونډو او وېښـتو کې د داسـې شيانو استعمال چې مقابل لوری يې پـه ليدلو سم لېوني شي او د شـهوت سـور انګـار يـې نور هـم تـازه شي او د «هـل من مزيـد» چيغې ورتـه وهـي رسـول الله ص چې دجامو او وېښـتانو د جوړښت کـوم ډول د قيامـت نښـې وښودلي نن دوی له هغې څخه هم څو قدمه وړاندې تللي دي .

رسول الله ص په دغسې ښځو لعنت ويلی دی او دا يې هم ويلي دي چې د جنت بوی که څه هم دومره او دومره لېرې واټنونـه تـه رسـېږي پـر دوی حـرام دی : «لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات»

يعنې : « د الله ج لعنت دی پر هغو ښځو وي چې په اغوستلو جامو کې هم لوڅې ښکاري د نورو ميل ځان ته جلبوي او خپله نورته ميلان کوي . »

هر څوک چې پر دې خبر وي چې د ده دکور ښځې خپل عفت ، ابرو او حيا نه ساتي او بيا يې هم مخه نـه نيسـي نـو رسـول الله ص هغـه تـه ديـوث ويلـی دی او پـه ديـوث د جنت بـوی هـم حـرام دی او داسـې ښـځې نـه څـه قـدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوی لري او نه څه ارزښت. دوی خپل کرامت پخپله ترپښو لاندې کړی دی. د فقهې یو مشهور کتاب د نصاب په حواله لیکي : ابابکر الاعمش رستاق ته تللو نو دیوې ویالې ترڅنګ ښځو متې را بډوهلې وې او سرونه یې لوڅ وو ، ده پرې هېڅ پروا ونکړله او پرې ورغی نو چا ورځینې وپوښتل چې ولې دې داکار وکړ ؟ هغه ځواب ورکړ چې دوی د هېڅ احترام او درناوي وړندي ځکه چې دوی خپل عزت پخپله ترپښو لاندې کړی دی (۴۶).

په اسلام کې د ښځو منزلت

په تېرو مخونو کې مو د ښځې د ژوند حالات په بېلابېلو مذهبونو او قومونو کې

ولوستل ومو لیدل چې له اسلام څخه وړاندې به لورګاني ژوندۍ تر خاورو لاندې کېدلې، د هغوی وجود مصیبت ګڼل کېده له خپلو انساني حقوقو څخه محرومې وې میراث نه ورکول کېده ، په زنا مجبورېدلې ، اوسني جاهلیت هم ښځه د خپلو غوښتنو د تسکین اله وګرځوله ، هغه یې د ستهیوریس په نوم په الوتکو کې د مسافرو د زړه د خوښۍ لپاره وکاروله ؟هغه یې د سوداګرئ او دتوکیو د نمایش او مشهورتیا لپاره استعمال کړله د هغوی قدر ، قیمت او حیثیت یې هېڅ کړ .

(۴۶)البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر اسلام ښځې ته له نارینه ځینې ډېر عزت او حقوق ورکړل ، که د رسول ص سیرت وګورو نو وبه وینو چې هغه د ښځې دوست او پر هغوی مهربانه او دهغوی د حقوقو سترساتونکی و .

اسلام ښځې ته سیاسي ، اقتصادي او اجتماعي ټول حقوق ورکړل هغه په خپل مال کې د تصرف پوره واکمنه ده ، اسلام ښځې ته دومره درنښت او عزت ورکړ چې د لوېدیځ د پرمختللې ټولنې په تصور او خیال کې به هم ونه ګرځي .

اسلام د ښځو نفقه، جامه او دژوند ټول ضروریات له واده ځخه دمخه پر پلار ، ورور یا بل نژدې خپل او له واده ځخه وروسته پر مېړه فرض وګرځول مېړه ته یې امر وکړ چې له ښځې سره نیکه ګذاره کوه :

((وعاشروهن بالمعروف))[٤٧]

یعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طریقه .))

د نر اوښځې تر منځ د محبت د لازیاتوالي په غرض فرمایي : ((هن لباس لکم و انتم لباس لهن))[٤٨]

یعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دي او تاسې د هغوی لپاره اغوستن یئ .))

له رسول الله ص ځخه پوښتنه وشوه چې زما د نیک صحبت ډېر مستحق څوک دی ؟ ځواب یې ورکړ چې مور دې ده ، هغه درې ځلې همداسې

---

(٤٧)النساء ١٩ .

(٤٨)البقرة : ١٨٧ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپوښتل هغوی ص به ځواب ورکاوه چې مور دی ده په څلوم ځل یې ورته وفرمایلی چې پلار دې دی.[۴۹]

رسول الله ص فرمایي : ((په دنیا کې مې له درې شیانو سره ډېره مینه ده چې یوه ترې ښځه یادوي)) ...رواه نسایي :

فرمایي چا چې دوه جینکۍ وپاللې تر هغې چې بالغې شي نو دقیامت په ورځ به زه او هغه په دې ډول راځو او دواړه ګوتې یې یو ځای کړلې[۵۰].

((دنیا خوند او مزه ده او غوره خوند یې نېکه او صالحه ښځه ده))[۵۱]

همدا راز فرمایي : ((ښځه د نارینه سکه خورګانې دي ، د ښځو عزت نه کوي مګر هغه څوک چې خپله عزتمن وي او دهغوی سپکاوی نه کوي مګر بد اخلاقه او تر هرچا وروسته پاتې))

رسول الله ص دمرګ په بستره پروت و او ویل یې چې : ((له ښځو سره په نیکۍ کولو وصیت کوئ))[۵۲]

فرمایي غوره ستاسو هغه دی چې له ښځو سره د خیر اوښېګنې څخه کار واخلي. اسلام ښځې ته د مېړه د انتخاب حق ورکړ ، د هغې تعلیم یې فرض وګرځاوه ، په کار کولو اړوتې نده او دنر او ښځې یو پر بل مطلق فضیلت او واکمني یې له منځه وېوړه .

الله ج فرمایي : ((هر چا چې نېک عمل وکړ له نارینه څخه یا له ښځو څخه حال دا چې دی مؤمن وي نو خامخا ژوند به ورکړو دوی ته ژوند پاکیزه او

---

(۴۹)متفق علیه .

(۵۰)مسلم

(۵۱)ابن ماجه .

(۵۲)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خامخا جزاء به ورکړو دوی ته اجر د دوی په ډېرو ښو هغو نېکیو سره چې وو دوی چې کول به یې))[۵۳]

رسول الله ص د خدېجې (رض) د وفات کال عام الحزن (دغم کال) وباله حضرت عمر رض دیوې ښځې د نظر په هکله وایي : عمر رض خطا شو او ښځه حق ته ورسېدله ، دی مبارک په توره تیاره کې له کور څخه بهرپه مدینه منوره کې ګرځېده یوې ښځې چې د کور دروازه یې ځان پسې تړلې وه د خپل مېړه په یاد کې داسې شعرونه ویل چې د هغه د ملاقات رغبت یې پکې کاوه حضرت عمر د دې کور دروازه و ټکوله ترهغې یې ورته دروازه ببرته نکړه ، ترڅو چې ښه مطمئنه شوه چې ټکوونکی عمر (رض) دی ، عمر هم د هغې په پاکۍ او عظمت مطمئن شو ورته یې وویل چې څه دې لړ مخکې ویل : تکرار یې کړه هغې هم ورته تکرار کړل عمر رض ورځیني وپوښتل چې خاوند دی چېرته دی ؟ هغې ځواب ورکړ چې په فلاني لښکر کې جهاد ته تللی دی حضرت عمر رض د دې لښکر قوماندان ته سړی ورولېږه ترڅو د دې ښځې خاوند کورته راولېږي هغه راغی او دحضرت عمر رض په خدمت کې حاضر شو حضرت عمر رض هغه کورته ولېږه بیا حضرت عمر رض له خپلې لور حفصې رض څخه وپوښتل چې ښځه دخاوند د بېلتون څومره تحمل لري ؟ حضرت حفصې رض ورته وویل : ((یوه میاشت یا دوه یا درې په څلورمه میاشت صبر ختمېږي نو حضرت عمر رض همدا نېټه د مجاهدو لښکریانو لپاره وټاکله))[۵۴]

---

(۵۳)النحل : ۹۷ .

(۵۴) ملامح الشوری عدنان النحوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ حضرت عمر رض د دې ښځې څومره درناوی او احترام وکړ ، د دې لپاره چې پر ښځو د مېړه جدايي سخته تمامه نشي د هغوی لپاره يې نېټه و ټاکله .

کله چې بي بي خديجې رض رسول الله ص ورقه بن نوفل ته وروست نو د هغه زړه له وېرې څخه ډک او انديښمن و او کله چې بېرته راستون شو نو خوشحاله ، مطمئن او ارام و .

په اسلام کې د نارينه او ښځې اړيکې

په اسلام کې د نر او ښځې اړيکې د مينې او محبت ، دوستانې او صميميت اړيکې دي هغوی يو بل ته د ژوند په اوږدو کې ډېره اړتيا لري ، او يو له بل څخه ورته بې پروايي ناممکنه ده هغوی يو د بل متمم او پوره کوونکي دي .

ښځه او خاوند يو له بل څخه سترتيا لرې کوي ، دردونه کموي ، يو بل ته د اطمنان راحت ، هوساينې او تسکين لامل دي .

رسول الله ص به چې کوم اطمئنان او سکون له بي بي خديجې او ام سلمې رض څخه حاصلاوه هغه تاريخ روښانه کړې دی ، په اسلام کې د نورو مذهبونو پرخلاف د نر او ښځې يو ځای اوسېدل او په ګډه سره د ژوند بېړۍ پر مخ بېول د قدر او ستاينې وړ عمل ګڼل کېږي ، په هندوانو کې چې څوک له ښځو سره اړيکې ساتي هغه بدبخته ګڼل کېږي ، او د بريالیتوب او خلاصون دروازې يې پرمخ تړلې دي ، خو اسلام هغوی يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبل جامه ګڼي ، څرنګه چې انسان جامې ته اړتيا لري همدا راز خپل جنس ته هم اړه لري ، بلکې له دې ډېر. الله ج فرمايي : [هن لباس لكم و انتم لباس لهن](٥٥)

يعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دی او تاسې د هغوی لپاره اغوستن يئ .))

اسلام نه يوازې هغوی ته اجازه کړې ده چې د خپل مثل د بقا لپاره په يو شرعي چوکاټ کې سره يوځای شي ، بلکې په دې يې امر ورته کړی دی ، او کله که احياناً د دوی ترمنځ کرکه ، نفرت ، زړه بداوی او ناخوالې راپيدا شي ، نو له يوبل څخه جدا کېدلی هم شي ، ځکه چې د دوی ترمنځ د يوځايوالي څخه غرض د مينې ، محبت ، دوستۍ او رحمت راپيدا کېدل دي ، او الله ج دابې ساري مينه او محبت او دوستانه دخپل وجود يوه نښه ګرځوي :

[ومن اياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجا لتسكنوا اليها و جعل بينكم مودة ورحمة](٥٦)

يعنې : ((د هغه له نښو څخه دا ده چې ستاسو لپاره يې خپله تاسو څخه جوړې پيدا کړې لپاره د دې چې تاسې له هغو ځينې سکون واخلئ او هغه ستاسو تر منځ دوستي او رحمت ايښی دی .))

[يا ايها الناس انا خلقنا كم من ذكر و انثى](٥٧)

يعنې : ((ای خلقو موږ تاسې له يو سړي او ښځې څخه وزېږولئ .))

---

(٥٥)البقرة : ١٨٧

(٥٦)الروم: ٢١

(٥٧)الحجرات : ١٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نر اړيکې هېڅکله هم غوښېدلای نه شي ، همدا ښځه ده چې کله به مور وي او کله خور ، کله به خاله وي او کله ترور او کله .... اسلام خلکو ته ځو ځله له مور سره په نېکۍ کولو حکم کړی دی. الله ج له مور، پلار دواړو سره په نیکۍ امر وکړ ، بيا يې مور ځانګړې کړه ، بيا يې د تاکيد لپاره په دريم ځل ياده کړله[58].

الله ج نر اوښځې دواړو ته وايي چې له يوبل څخه په بېلتون کې بېره مه کوئ ، د خپل ژوند خوږې ورځې شپې مه هېروئ : [ولاتنسوا الفضل بينكم][59]

يعنې : ((په خپلو منځونو کې فياضي او احسان مه هېروئ .))

نارينه ته ښوونه کوي چې مېرمنې مو تاسې سره اوسېږي ، نو ښه ګذاره ورسره کوئ ، :

[وعاشروهن بالمعروف][60]

يعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طريقه .))

نر او ښځې دواړه د ټولنې د ترکيب دوه عناصره دي او کله که د دې عناصرو څخه يو کمېږي ، نو ټولنه او ژوندون له منځه ځي او اسلام دواړه له کرکې ، نفرت ، رخې يا حسد او کينې څخه منع کړي دي او هرې ډلې ته يې بېل بېل حقوق ورکړي او ټاکلي دي ، نو دې ته اړتيا نشته چې ښځې په بازارونو او پارکونو کې غونډې او مظاهرې وکړي او ځان ته حقوق وغواړي ، ځکه د هغوی حقوق ښکاره او معلوم دي .

---

(58)لقمان : ۱۴ .

(59)البقره : ۲۳۷ .

(60)النساء : ۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د وخت حکمرانان له دوی سره ظلم کوي او اسلامي حدود هم ترپښو لاندې کوي ، نو دا ګناه د چا ده ؟

د ښځې د پیدا ایښت موخه :

ځینې پرګنې په دې انګېرنه کې دي ، چې له ژوند څخه غرض د نر ، ارام او هوسا ژوند دی ، ښځه د نر د خدمت لپاره پیدا شوې ده ، هغه باید د نر تابع و اوسي د وینځې په څېر دې کار وکړي ، د نارینه غوښتنې دې رفع کړي ، اولاد دې وزېږوي ، کور دې سنبال کړي ، هغوی په عملي ژوند کې برخه اخېستلای نه شي ، تر دې چې له ځینو سره خو لا دا سوچ و چې ښځه له سره انسان نه دی او ځینې په دې شک او تردد کې وو چې آیا ښځه انسان دی او که نه ؟

دا باطلې نظریې اسلام په کلکه غندلې دي ، اسلام چې نارینه په څه مامور کړی دی ، ښځې یې هم ماموري کړي دي ، او له څه څخه یې چې نارینه منع کړی دی ، ښځې یې هم منع کړي دي .

الهي احکام دواړو ته شامل دي .

الله ج فرمایي : [وما کان لمؤمن ولامؤمنة اذا قضی الله ورسوله امرا ان یکون لهم الخیرة من امرهم](۶۱)

یعنې : ((او نه دی لایق چا ایمان دار سړي او یمان دارې ښځې ته هر کله چې مقرر کړي الله ج او دهغه رسول ص څه کار چې دوی لره وي اختیار د خپل کار .))

---

(۶۱)الاحزاب : ۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ثواب او ګناه کې برابر دي په انساني کرامت کې مساوي دي الله ج فرمايي : [ولقد کرمنا بنی آدم .](۶۲)

يعنې : ((او په تحقيق سره موږ عزت ورکړ د آدم اولادې ته .))

نو د ادم په اولاده کې نارينه اوښځې دواړه شامل دي ، دلته د غوره والي او فضيلت معيار نر والی او ښځه والی نه بلکې تقوا ده : [ان اکرمکم عندالله اتقاکم](۶۳)

يعنې : ((بېشک عزتمن په تاسو کې د الله ج په نزد زيات پرهېزګار ستاسو دی .)) دلته هر چا ته خپل نصيب او برخه پوره ور رسېږي په دې خاطر د هغې له اجر څخه څه نه کمېږي چې هغه ښځه ده ، او نه د نارينه توب په سبب ډېرښت مومي الله ج فرمايي : [للرجال نصيب مما اکتسبوا وللنساء نصيب مما اکتسبن](۶۴)

يعنې : ((د سړيو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه او د ښځو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه)) نوهر چاته د خپلې کړنې بدله پخپله ورکول کېږي .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هو مومن فلنحيينه حياة طيبة و لنجزينهم اجرهم باحسن ما کانوا يعملون](۶۵)

يعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارينه ياله ښځې څخه حال دا چې دا مؤمن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو اجر د دوی په ډېرو ښو هغه نېکيو سره چې وو دوی چې کول به يې .))

---

(۶۲)الاسراء : ۷ .

(۶۳)الحجرات : ۱۳ .

(۶۴)النساء : ۳۲ .

(۶۵)النحل : ۹۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[ان المسلمين ولمسلمات و المؤ منين والمؤ منات والقنتين و القانتات والصدقين و الصادقات والصابرين والصابرات والخشعين والخاشعات و المتصدقين والمتصدقات والصائمين والصائمات والحافظين والحافظات والذاكرين الله كثيراً والذكرات اعدالله لهم مغفرة و اجراً عظيما .](۶۶)

يعنې : ((بېشکه مسلمانان سړي او مسلمانانې ښځې اوايماندار سړي او ايمانداري ښځې او بنده ګي کوونکي سړي او بنده ګي کوونکې ښځې رښتوني سړي او رښتوني ښځې صبر کوونکي سړي او صبر کوونکې ښځې او خېرات کوونکي سړي او خيرات کوونکې ښځې روژه دار سړي او روژه دارې ښځې حفاظت کوونکي سړي او حفاظت کوونکې ښځې او يادوونکي سړي الله ج لره ډېر او يادوونکې ښځې تيار کړي دي الله ج د دوی لپاره معافي او لوی ثواب.))

[فاستجاب لهم ربهم انی لا اضيع عمل عامل منكم من ذكر او انثی بعضكم من بعض](۶۷)

يعنې : ((بيا قبوله کړله د دوی دعا د دوی رب چې زه نه ضايع کوم محنت د محنت کوونکيو ستاسو څخه سړي وي او که ښځې تاسو پخپلو کې يو يئ .))

نو ددې ياد شويو آيتونو او له داسې ډېرو نورو ايتونو څخه په ډاګه ښکاري چې عمل له نر او ښځې دواړو څخه مطلوب دی ، او دواړه پوښتل

(۶۶)الاحزاب : ۳۵ .

(۶۷)ال عمران :۱۹۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي ، څومره حقوق چې نارينه پر ښځه لري هغومره حقوق ښځه هم پر نارينه لري : [ولهن مثل الذی عليهن بالمعروف][۶۸]

يعنې : ((او ښځې لره هم حق دی لکه څنګه چې د سړيو پر هغوی حق دی .))

دلته لومړی الله ج د ښځو حقوق په سړيو ياد کړي نو معلومېږي چې د ښځو حقوق د نر تر حقوقو مهم دي او بايد ژر ادا شي .

ومو ليدل چې اسلام ښځو او نارينه و ته په يوه او درنه سترګه ګوري د جنس په خاطر يوه ډله له بلې ډلې فضيلت او لوړتيا نلري د لوړتيا او غوره والي معيار تقوا ده همدا راز وموليدل چې ښځې هم بايد په عملي ژوند کې برخه واخلي دا هم له هغو دوه ډلو څخه يوه ډله ده چې الله ج پر نورو مخلوقاتو عزتمند او اشرف ګرځولې دی ، نو اوس د کوم سليم عقل خاوند دا ويلای شي چې ښځه دنر د خدمت لپاره پيدا ده او بايد د نارينه و د ژوند د هوساينې او ارامتيا لپاره ورڅخه د وينځې په څېر کار واخستل شي .

د تعجب وړ خبره خو داده چې زموږ ځينې علماء هم په دې سهوه او غلطه انګېرنه کې پرېوتي دي او لوی دليل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه د (طه) سورت دا ايت دی چې : [فقلنا يا ادم ان هذا عدولک ولزوجک فلا يخرجنکما من الجنة فتشقی][۶۹]

يعنې : ((بيا موږ و ويل ای ادمه دا ستا او ستا د بي بي (ښځې) دښمن دی پس ونه باسي تاسو لره له جنت څخه بيا به په تکليف کې پرېوځې))

نو دوی وايي چې د عملي ژوند دايره ، نيک مرغي او بدمرغي تکليفونه او خوندونه هر څه د نر حق دی، نه ښځه په تکليف کې اچول شوې ده او نه

---

[۶۸] البقره : ۲۷۸ .

[۶۹] طه : ۱۱۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورڅخه عملي ژوند نه د راوتلو هیله شوې ده او نه دې راوځي د کور په دېوالونو کې دی ایساره اوسېږي ځکه چې الله ج ادم ع ته وویل ((چې بیا به په تکلیف کې پرېوځې)) دلته مفرد ضمیر استعمال شوی دی ، او که له ښځې څخه د ژوند په ډګر کې د ګډون امید وای نو الله ج به ((فتشقیا)) ویلي و .

د دوی په ځواب کې باید عرض وکړم چې د ادم ع او حوا کیسه خو په قران کې څو ځله یاده شوې ده بل ځای کې یې وګورئ د همدی ایت ښکته برخې وګورئ نو ستاسو دا غلطه انګېرنه به پخپله رفع شي او په خپلې اشتباه به پوه شئ ، الله ج فرمايي : [وقلنا یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة وکلا منها رغدا حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین فازلهما الشیطن عنها فاخرجهما مما کانا فیه][70]

یعنې : ((و وېل موږ ای ادمه و اوسه ته او ستا ښځه په جنت کې او خورئ په کې هر څه چې ستاسې خوښ شي ، او چېرته چې مو خوښ شي او نژدې کېږئ مه دې ونې ته بیا به تاسې شئ له ظالمانو څخه نو و ښویول دوی شیطان له هغه ځای څخه او ویې خکل دوی له عزت او راحت څخه چې په هغه کې دوی وو .))

نو دې ایتونو کې خطاب ادم ع او حوا دواړو ته دی ، دواړو ته په جنت کې د اوسېدلو امر و شو دواړو ته د هغه د مېوو خوراک او په جنت کې د ګرځېدو اجازه وشوه او دواړه دې ونې ته له نژدې کېدلو څخه منع شول او دواړو ته وویل شول چې که دا کار مو وکړ نو له ظالمانو څخه به یئ ، دلته

---

(70) البقرة : ۳۵_۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پر یوځای کې هم نه پر راحت کې تنها ادم ع ته خطاب شوی او نه په زحمت کې بلکه پر ټولو ځایو کې دواړو ته خطاب شوی ، همدا قصه بل ځای بیانوي : [یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة فکلا من حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین ، فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما ماوری عنهما من سواتهما وقال ما نهکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکون ملکین او تکونا من الخالدین وقاسمهما انی لکما من الناصحین فدلهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما و طفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة وناداهما ربهما الم انهکما عن تلکما الشجرة و اقل لکما ان الشیطان لکما عدوا مبین قالا ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین][۷۱]

یعني : ((ای ادمه اوسه ته اومېرمن ستا په جنت کې اوخورئ اوڅښئ دواړه له هره ځای چې خوښ مو شي او مه نژدې کېږئ تاسې دواړه دې ونې ته ، نو شئ به تاسې دواړه له ظالمانو څخه ، نو وسوسه واچوله دوی دواړو ته شیطان ، لپاره د دې چې ښکاره کړي ، دوی دواړو ته هغه چې پټ کړای شوي دي له دې دواړو ځیني له غلیظه و عورتونو د دوی څخه او ویل یې ، نه یئ منع کړي تاسې له دی ونې ځینې مګر د دې لپاره چې نشئ تاسې دواړه پرښتې یا چې نه شئ تاسې دواړه له تل پاتې کېدونکیو څخه، سخت قسم یې وکړ دوی ته چې بېشکه زه تاسې دواړه ته له تل خامخا له نصیحت کوونکیو څخه یم ، پس راښکته یې کړل دوی دواړه په فریب نو کله چې و څکله دوی دواړو له ونې څخه ، ښکاره شو دې دواړو ته غلیظه

---

(۷۱)الاعراف : ۲۳\۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورتونه د دوی او ولګېدل دوی دواړه چې سره نښلول به يې پر عورتونو خپلو باندې له پاڼو د جنت څخه او غږ وکړ دوی دواړو ته رب د دوی چې ايا ما نه وئ منع کړي تاسې له دې ونې څخه او ويلي ما تاسې ته چې شيطان ستاسې د دواړو دښمن دی ښکاره او و ويل دوی دواړو ای ربه موږ ظلم وکړ پر ځانونو او که ته موږ ته بخښنه ونکړې او په موږ رحم ونکړې نو خامخا موږ به شوله تاوان کوونکيو څخه .))

له دې ايتونو څخه په ډاګه څرګندېږي چې په جنت کې اوسېدل ، د جنت له مېوو څينې ګټه اخيستل په جنت کې ازاد ګرځېدل د ادم ع او حوا دواړوحق و و الله ج دواړو ته په جنت کې داوسېدلو اجازه وکړه او شيطان دواړه وښويول او الهي عتاب (پړه) پر دواړو راغله او دخپلې خطا د بخښنې لپاره دواړو د الله ج حضور ته دعا وکړله. نو دلته خو پرتهولو ځايو کې ادم او حوا يو ځای ياد شوي دي ، نه ادم د ژوند په ډګر کې د تکليفونو لپاره ځانګړی شوی دی او له دی صحنې څخه د حوا په وېستلو باندې هم کوم دليل نشته ، بلکې ټول ايتونه چې موږ وړاندې ياد کړل زموږ د مدعا ثبوت دي اوپه کوم ايت باندې چې دوی استدلال کوي مفسرين وايي : مراد له دې څخه دادی چې ښځه خو دې هم په تکليف کې درسره ګډه ده مګر زيات بوج پرتادی[٧١].

امام قرطبي وايي چې : د ښځې د ژوند ټولې اړتياوې د سړي پر ذمه دي د دې په حاصلولو کې چې کوم تکليف او مشقت دی دا ذمه واري يواځې د سړي ده ، نوځکه الله ج فتشقى وويل چې څه محنت ، تکليف او مشقت

---

(٧١)معارف القران جزء ١٢ مفتي محمدشفيع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي هغه به په حضرت ادم ع وي ځکه چې د حضرت حوا ع د ژوندانه د ضرورتونو ذمه وار هم دی ده [۷۲].

نو دلته هم هېڅ معقول دلیل نشته چې ښځه دې له خپل اجتماعي (ټولنیز) دریځ څخه یوه لو ېشت هم وروسته کړي او یا دې د ژوند ډګر ته له را وتلو څخه بنده کړای شي او یا دې ځیني بې انصافان هغه له انسانیت څخه حیوانیت ته کش کړي !!

ځیني خلک اوس هم وایي چې دا په حقیقت کې ښځه (حوا) وه چې د انساني بد مرغۍ بنسټ یې کېښود ، دوی دعوه کوي چې همدې حوا ، ادم ع دې ته و هڅاوه چې په جنت کې د غنم دانه وخوري او د الله ج له امر څخه سرغړونه وکړي او ادم ع د همدې په لمسونه او هڅونه د غنم دانه وخوړه ،الله ج د ادم ع په دې نافرمانۍ خفه شو او هغه یې له جنت څخه را وویست چې له همدې ورځې څخه د انساني بدمرغۍ تاریخ پیل کېږي او که دا سې نه و شوی نو نه ادم ع له جنت څخه راوېستل کېده او نه به دنیوي ستونزې او بدمرغۍ وای .

د دوی په ځواب کې باید وویل شي چې لومړی خو د ادم ع او حوا په کیسه کې دا پورتنی تصور له منحرف یهودیت څخه سرچینه اخلي او دا تصور د یهودیت د (عهد قدیم) صحیفو رانقل کړی دی او هرڅوک چې دا تصور بدرګه کوي په حقیقت کې د یهودیت د مطالعې تر اغېزې لاندې راغلی دی چې اسلام یې په کلکه ردوي .

(۷۲)احکام القران جزء ۱۱۱ عبدالله محمد بن احمد الانصاري القرطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قران ، حديث او نورو اسلامي نصوصو کې داسې کوم دليل نشو موندلی چې پورتنئ دعوه تائيد کړي ، حتی اسلام په کلکه په دې تاکيد کوي چې لومړنی مسئوول په خپله ادم ع دی او همده د خدای ج د فرمان خلاف د غنم دانه وخوړه (ولقد عهدنا الی ادم من قبل فنسی ولم نجد له عزما).[۷۲]

يعنې : ((او خامخا په تحقيق سره موږ حکم کړی و ادم ع ته پخوا لد ښنه پس هېر يې کړ او ومونه مونده ده ته استقامت (صبر له نه کولو) څخه .))

څو شبهې او ځوابونه يې

ځينې خلک چې له اسلام سره حساسيت لري او له اسلامي روح سره اشنايي نه لري او نه يې هم له دين څخه څه لوستي دي داسې فکر کوي چې اسلام نارينه د ښځې پر سرمطلق حاکم ګرځولی دی او ښځه پر هر حال بايد د هغه اوامر ومني که څه هم هغه په ناحقه وي او ښځه بايد له هغه سره د وينځې په څېر ژوند وکړي موږ به انشاء الله د دوی هری غلط فهمئ او اشتباه ته مدلل ځواب و وايو .

الف : شبهه په قيموميت (واکمنی) د سړي کې

د دوی يوغټ دليل دا ايت دی .

---

(۷۲)طه : ۱۱۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم ، فالصالحت قانتات حافظات بما حفظ الله][۷۳]

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو باندې په دې وجهې چې فضيلت ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو نورو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه بيا کومې ښځې چې نېکې دي، تابعدارې دي، ساتونکې دي پسې شاه د الله ج په حفاظت سره .)) خو د دې ايت مطلب او معنی دا نده چې خاوند يا نارينه دې مطلق ديکتاتور وي هر څه چې وايي بايد ومنل شي او هېڅ خبره يې رد نه شي او نه د دې دليل دی چې هر نر په هرې ښځې فضيلت او بهتري لري .

دنرفضيلت او غوره والی په څو شرطونو پورې اړوند دی داسې نه چې هر نر دې خوښ وي او ځان دې په ښځې غوره ګڼي ، هغه شرطونه الله ج خپله په همدې ايت کې بيان کړي دي هغه دا چې .

نارينه خپل مالونه لګوي ، ستړتيا او ستوماني پر ځان مني ، د ژوند تکليف او ترخې په ځان تېروي خو کله نارينه له ځان څخه په همت کې ښځه او ښځه له ځان څخه نارينه جوړ کړي نو بيا دا ايت د داسې چا د قيموميت دليل نه دی ډېر وخت صالحې ، قانتې (تابعدارې) د پټو رازونو ساتونکې ښځې له ډېرو سړيو ځينې غوره دي ، کله چې سړی صحرايي شي او له کور څخه خبر نه وي د ښځې هېڅ پروا ونه لري د هغې نفقه نه ورکوي په کارونو کې تنبل وي ، اويا ښځه د فساد او فتنې خواته کشوي

---

[۷۳] النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو آیا دا دې هم پر ښځو د فضیلت او بهترئ دعوه کوي ؟ د غوره والي او بهترئ شرط خو دادی چې نارینه تکلیف ارام او مطمئن ژوند تېر کړي ، نو بیا دې د کورپالونکی سړی ولې نه وي ؟ او سلیم عقل او طبیعت هم دامني چې په دغسې حالت کې دې دکور مشر نارینه وي ، او د دې معنی دا نده چې ښځه دې بالکل حیثیت ونه لري ، نارینه دې مستبد ، ظالم او دیکتاتور وي او نه خو دا د اسلام له عام مفهوم سره سمون خوري ، اسلام خو په مشوره امر کړی دی حتی کله که ماشوم له تي څخه بېلېږي نو په دومره وړه خبره کې دې هم مشوره وشي ، د مور او پلار په مشوره دې له تي څخه جدا شي ، نو نارینه باید له ښځو سره مشوره وکړي او بل ښځه که کار ونکړي نو بخښل کېږي او غیر مسئووله ده او نارینه مسئوول دی دا تفضیل داسې دی لکه د لومړي وزیر فضیلت په وزیر داخله او ډېر وخت د کورنیو چارو وزارت په خپلو اړوندو چارو کې له لوی وزیر څخه ډېر واک ، اختیار او تجربه لري .

علماء وايي چې په کور کې د نارینه واکمني داسې ده لکه چې یوه بېړۍ یا موټر روان وي او په هغې کې چلوونکي ډېر وي او دبېړۍ یا د موټر د چلولو لپاره یوتن پکار وي او هغه بېړۍ ته کښېني او چلوي يې .نو نارینه هم د بېړۍ چلوونکی دی او په هېڅ ترتیب د دې معنی نه ورکوي چې خاوند دې مطلق واکمن یا بادار وي او ښځه دې د هغه وینځه او خدمتګاره وي .

ب : شبهه د ښځو په شهادت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې خلک داسې فکر کوي چې رسول الله ص ښځو ته کم عقلې ویلې دي او هغه یې له انسانیت څخه وېستلې دي مګر دا خبره په دې مفهوم سره هېڅ صحیح نه ده چې رسول الله ص به له ښځو سره په مهمو چارو کې مشورې کولې د هغوی د ښو نظریاتو او کتنو څخه به مستفید کېده ، وګورئ بي بي خدیجې رض له رسول الله ص سره د وحې په پیل کې څومره لویې مرستې کړې دي ، هغه ص یې ورقه بن نوفل ته ور وست ، هغه ص ته یې داسې تسلي ورکړله چې کاملاً مطمئن شو .

د حدیبیې په صلحه کې کې د ام سلمی رض کړنه وګورئ ، نو رسول الله ص ښځو ته کم عقلې هېڅکله نه دي وېلي ، دا له حدیث څخه غلط فهمي ده په دې حدیث کې رسول الله ص د عقل او دین کمښت داسې روښانه (توضیح) کوي : (او مورږ وویل چې زموږ د عقل او دین کمښت (نقصان) څه شی دی یا رسول الله ص ؟ هغه ص وفرمایل چې ایا د ښځې ګواهي د نارینه په نیمایي نه ده ؟ مورږ وویل هو ! هغه ص وویل همدا یې د عقل کمښت دی بیا یې وفرمایل ایا داسې نه ده چې کله ښځه حایضه شي نه لمونځ کوي اونه روژه نیسي ؟ مورږ وویل هو ، هغه ص وفرمایل همدا یې د دین کمښت دی)[۷۴]

نو د ښځې د عقل کمښت په دې حدیث کې په یو څه پورې منحصر شو هغه دا چې د ښځو ګواهي د نر د ګواهۍ نیمه ده،رسول الله ص یواځې په

---

(۷۴)الشوری واثرها فی الدیمقراطیه ۱ دکتور عبدالحمید اسماعیل نقل له ارشاد الساري شرح صحیح بخاري څخه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې پورې خاص کړ او کوم بل لامل يې ياد نه کړ او دا چې ولې د ښځو ګواهي د نارينه وو د ګواهۍ نيمه ده الله ج يې داسې بيانوي :
[ان تضل احدهما فتذكر احدهما الاخرى][75]
يعنې : ((لپاره د دې چې که هېرېې کړي يو تن له دوی څخه نو ياد به يې کړي ورته بله)) نو د ګواهۍ د نيم والي لامل الله ج دهغوی د حافظې کمزورتيا و ښودله چې ژر ژر ورڅخه هېرېږي ، ځکه چې د چاله يو کار سره مخه نه وي نو هغه ته يې پام کم وي ، نو همداسې دا مالي مسايل د ښځو له مخې او توجه څخه لېرې دي او ډېرې کمې اړيکې ورسره لري ، نو د هېرې او دې مسائلو ته د اهتمام د نه کولو وېره ده نو ځکه د دوه ښځو دګواهۍ ته اړتيا پيدا شوله او دا د ښځې د کم عقلۍ اوسپکوالۍ معنى نه ورکوي ځکه چې دا د هغوی ورځنۍ چارې نه دي او که رښتيا هم کم عقلې ګڼل کېدلې نوله سره به يې ګواهي نه قبلېدله او نه به د حديثو په روايت کې په دوی باور کېده ، د حديثو په روايت کې ديوې ښځې په روايت اعتماد اوباور د څه لپاره ؟ او په کوم ځای کې چې دا وېره (هېروالی) نه وي د دوی ګواهي ضرور قبلېږي وينو چې هغه چارې چې دښځوورځنۍ اړيکې ورسره دي او د هغوی له دندو څخه شمېرل کېږي نو لکه چې ابن قيم جوزي وايي : دهغوی ګواهي تنها هم په کې قبلېږي[76] .
شيخ محمد شلتوت وايي : په ګواهۍ کې د دوه ښځو يو ځای کول د باور لپاره دي ، د دې لپاره نه چې هغه کم عقله ده ، چې د هغې انسانيت ته پرې صدمه ورسېږي مګر اصلي لامل لکه چې شيخ محمد عبده وايي : دا دی

---

(75)البقرة : ۲۸۲ .
(76)الطرق الحكومية فى السياسة الشرعية ، ابن قيم جوزي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د هغې دنده او چارې مالي مسائل ندي او نه يې مخه دې مسائلو ته ده او نه پېړل او پېرودل کوي ، او کورنۍ چې د هغې ورځنۍ چارې دي او مخه يې ورته ده ګواهي يې په کې يوازې هم قبلېږي .

شېخ محمد شلتوت زياتوي : د دې معنی دا نه ده چې د ښځو په ګواهۍ حق نه ثابتېږي او قاضي دې پرې حکم نه کوي ځکه چې قاضي اخر څه غواړي هغه بينه ده .

او علامه ابن قيم جوزي وايي : هر هغه څه چې حق ښکاروي نو بينه ده ، له همدې کبله قاضي په قطعي قرائنو فيصله کولی شي ، حتی کله چې پرې باوري او مطمئن شي نو د کافر په شهادت هم فيصله کولی شي .

(١) (١) الاسلام عقيدة و شريعة \ شيخ محمد شلتوت .

دکتور عبدالحميد انصاري وايي : د دې معنی دا نده چې د نر حيثيت ، برم ، شان او رتبه لوړه ده او د ښځې ټيټه ،بلکې مطلب دا دی چې حق ثابت شي ، او پلټنه پکې وشي ، او پر ښځو عاطفه ژر غالبېږي ، تاسې وګورئ کوم ځای کې چې د نارينه وو په هکله هم دا وېره ده هلته د نارينه ګواهي هم نه قبلېږي لکه د ښځې او خاوند ګواهي يو د بل لپاره .سره لدې چې خاوند يا مېړه نارينه هم دی همدا راز د پلار ګواهي د زوی لپاره چې دلته هم همدا وېره ده نه قبلېږي .

شېخ محمد متولي الشعراوي وايي : له عقل ځينې مراد ماغزه دي چې په هغې کې د انسان معلومات ، خيالونه ، يادشوي شيان ، په ذهن کې منل شوي شيان ثبت وي او ماغزه نر او ښځه دواړه لري ، او سړی کولی شي چې په چټکتيا سره هغه څه ومومي چې په ذهن کې يې ورته ځای ورکړی دی ، او تصرف پکې وکړي او عقل هم د تجربو او معلوماتو محصول دی نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه چې ښځه د ټولنې (سوسایټي) څخه لرې ده نو نشي کولای چې په اسانه ورته یو څه یاد کې ورشي ، همدارنګه ښځې هم هر څه ته پوره پام نه کوي او که بهر یې هم په څه شي نظر ولګېږي نه یې څېړي او نه پکې فکر کوي ښایي هغه ډېره مهمه واقعه وي مګر دا ورته هېڅ پام نه کوي ، نو ځکه د دوه و ښځو یو ځای والي ته اړتیا پېښه شوله[۷۷] .

دکتور محمد البهي وايي : ښځه بهرنۍ اغېزې ډېر ژر مني ،له نارینه څخه ډېره نرمه د عاطفي خاونده ده ژر تصدیق کوي ، د هغې د قهر ، غصې او خوشحالۍ ترمنځ ، د نرمۍ ، او سختۍ ترمنځ د مخ اړولو او شا اړولو ترمنځ مسافه ډېره کمه ده که الله ج ښځې ته هم هغه مسوولیتونه ورمخ کړي وای نو دابه د ښځې د ښېګړې پر خلاف کار و[۷۸] .

په هر حال ومو لیدل چې د یو نارینه پرځای د دوو ښځو و درول په ګواهۍ کې د هغې د عقل او پوهې د نشتوالي په معنی نه دی، بلکې څه نور لاملونه یې درلودل اوپه اسلام کې ښځې ته هېڅکله هم د کم عقلې او لېونۍ نسبت نه دی شوی .

ج : شبهه په میراث کې

دوی وايي چې ((اسلام په میراث کې ښځې ته د نر نیمه برخه ټاکلې ده، او دا خو د دوی پر وینا ښکاره بې انصافي ده ، ځکه چې نارینه کار هم

---

(۷۷)المراة فی الشريعة الاسلامية شيخ محمد متولي الشعراوي .

(۷۸)المراة فی الشريعة الاسلاميه \ شيخ محمد متولي الشعراوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي او بهر هم وځي پکار خو دا وو چې نارینه ته دښځې نیمه برخه ورکول شوې وای ، پدې کې خو د ښځو سپکاوی او بې احترامي ده .))

زه دې ښاغلیو ته وایم چې لومړی باید دوی دې مسئلې ته ژور ورننوزي پدې اړه دااسلام ارشادات ژور ولولي او بیا پریکړه وکړي. دوی باید پر اسلام تردې تورلګولو وړاندې خو لږ له اسلام څخه مخکې ټولنو ته هم وګوري چې هلته د ښځو څه حال و بیا په اوسنیو ټولنو کې د ښځو حال هم و ګوري. هلته ښځې ژوندئ ښخېدلې د هغوی وجود غم ګڼل کېده، په پیدا ایښت یې دهر چا تندی تریو و میراث خویې بالکل نه ورکاوه .ځکه چې په عربو کې به چې چا له خپلې قبیلې څخه دفاع نشوه کولای هغه له میراث ځیني محروم و، میراث یوازې د نارینه ووحق و ،په یهودیت کې چې نارینه اولاد وي ښځې ته میراث نشته دی[۷۹].

مګر اسلام چې د میراث په هکله کوم قانون ټاکلی هماغه د فطرت او سلیم عقل تقاضا او غوښتنه ده ځکه چې نارینه ته د کور لګښت ، د ښځې او اولاد نفقه او نورې چارې ورترغاړه دي ، او په ښځې خو دا تکلیفونه یو هم نشته حتی د هغې خپله نفقه هم پربل چا ده ، مهر هم اخلي او دهغې جامې ،خرڅ ، خوراک او د ضرورت وړشیان هم پر بل چا دي ، په دې هکله یو عالم وایي : په میراث کې د برخو ټاکل دا معنی نه ورکوي چې نارینه په ښځو بهتر والی لري ، یا ښځې ته په سپکه سترګه کتلی شي ، بلکه دا وېش د ټولنیز نظام او توازن سره سم ټاکل شوی دی چې نارینه و ته د ډېر مال اړتیا ده او باید ډېره برخه ورکړل شي او ښځو ته د کم مال ضرورت دی

---

(۷۹)المراة فی القران \ استاذمحمود العقاد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کم دې ورکړل شي ، بلـه خبره داده چې څوک خو دې يـوه بېلګـه هم را وښيي چې په غير اسلامي ټولنو کې دې ښځو ته ميراث ورکړل شي ؟

د : شبهه په طلاق کې

له هغو شبهو څخه چې ځينو تـه د اسلام پـه هکلـه پيدا شوې دي يـوه هم د طلاق مسئله ده چې ولې د سړي پـه واک کې ده ، ځکـه چې پـه دې کې خو دښځې سپکاوی دی ، دوی وايي چې پکار خو دا ده چې ښځې تـه هم کلـه يې چې زړه وغواړي د جدايئ حق ورکړل شي .
رښتيني خبره داده چې که څوک د طلاق مسئلې په اسلام کې وڅېړي او لـږ پرې ځان خبر کړي ، نو دغه بې ځايه شبهه به يې پخپله ځواب شي ، اسلام يو واقعي دين دی هغه طلاق لـه کورنۍ ځينې لېرې غواړي، ځکـه چې پـه طلاق سره د کورني نظم جوړښت او بنه لـه منځـه ځي لـه همدې کبلـه يې پـه حلالـو کـې ډېـره ناکـاره او بـد شـی طـلاق ښـودلی دی ، او لـه سـړي څخـه غوښتنه شوې ده چې که پـه څه خبره له ښځې ځينې خفه شي صبر او تحمـل وکړي ، او ژر د جدائي خيال زړه ته رانه ولي .
الله ج فرمايي : [و عاشرو هن بالمعروف فان کرهتموهن فعسی ان تکرهوا شيأُ ويجعل الله فيه خيرا کثيرا][80]

(80)النساء : ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني : ((او ګذران کوی له ښځو سره په ښه طریقه او که تاسو بد ګڼئ دوی نو شاید چې تاسو نه خوښوئ یو شی او الله ج ایښی وي په دې کې ډېر ښه والی .))

او کله که د ښځې او خاوند ترمنځ اوبه بالکل خړې شي نو اسلام له دواړو څخه د لوی زړه ، حوصلې او عقل نه د کار اخستلو غوښتنه کوي لومړی باید خاوند ښځې ته نصیحت وکړي او که چېرې نصیحت اغېزه ونکړي بیا به یې بستره ورته جدا کړي اوکه پردې هم ونه شي نو کولای چې تاً دیباً یې سپک ووهي چې زخمي کوونکي نه وي ، په لرګي نه او په مخ نه وي ، او که بیا هم ونشي نو یو مشر به د خاوند او یو مشر به د ښځې له کورنۍ څخه را وغواړي ترڅو د دوی ترمنځ راپیدا شوې ستونزې و څېړي او اصلاح راولي که چېرې د هغوی په نظر د زوجیت د دوام امکان و نو ښه او که نه و نو طلاق دې ورکړي ، او حتی طلاق هم اسلام وایي چې طلاق دې طهر (پاکۍ) کې وي او یو دې وي او بله دا چې ښځې دې د خاوند له کوره څخه نه ووځي ترڅو چې د ده دلومړي او دوهم طلاق په عدت کې وي ښایي چې په دې موده کې د خاوند طبیعت ښه شي، د ژوند تېرې خوږې شپې او ورځې ورپه یاد شي ، ښځې ته یې رغبت وشي او رجوع ورته وکړي او که دا هرڅه سر ونه نیسي نو بیا وروستنی علاج جدایي (بېلتون) دی او طلاق د نارینه په واک کې ځکه دی چې هغه په هر کار کې سوچ او فکر کوي ، د هغه ټول اړخونه سنجوي ، لنډه منډه نه کوي ، په اسانه او وړه خبره ښځې ته طلاق نه ورکوي او بل دا چې نارینه ښځې ته د مهر په نامه څه مال ورکوي ، او که طلاق د ښځې په لاس کې وي نو هره ورځ به لکه لوبډیځه نړۍ په ختیځه نړۍ کې هم مېرمن له مېړه سره یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشت هم اوسېدل نه غواړي ، په وړه خبره هم له هغه څخه بل چاته روانه وي ، د خوند او ذوق لپاره هم څوځو مېړونه کوي، دا خو د هغه اصل غرض خلاف کار دی د کوم لپاره چې نکاح روا شوې ده ، ښځه زړه تنګې ده په کار کې سوچ او فکر نه کوي، د کار مثبت او منفي اړخونه نه څېړي ، فیصله ډېره ژر کوي ، کېدلی شي چې په وړه خبره هم خاوند بېل کړي او دا هر چاته په ډاګه ده او که ښځې ته د طلاق حق ورکړل شوی وای نو کېدلی شو چې ځینو ښځو په هره میاشت یو یا دوه واره مېړونه کول له هغه څخه به یې مهر اخیست ، او د هماغې ورځې په بېګا به یې هغه ته طلاق ورکاوه ، اوله نکاح څخه به یې سوداګري جوړه کړې وای ، ځکه له خاوند ځینې په جدا کېدلو په هغې هېڅ تاوان او پړه نشته ، اسلام د همدې لارې د بندېدلو په خاطر هم د طلاق واک ښځې ته ورنکړ .

دا خبره هم غلطه ده چې ښځه بالکل د جدايئ حق نه لري ، اسلام ښځې ته دا حق په بشپړ ډول ورکړی دی ، چې که له خاوند سره یې اړیکې خرابې شي او په هېڅ صورت له هغې سره اوسېدل نه غواړي ، نو ځان دې جدا کړي او دا مال بېرته ورکول خاوند ته هم د همدې لپاره شرط شول چې ښځه له خپل دې حق ځینې ناوړه استفاده ونکړي ، او که خاوند طلاق ورکړي نو له ښځې ځینې هېڅ غوښتلای نه شي .

اسلام چې د جدايئ کوم حق نارینه ته ورکړی هغه یې ښځې ته هم ورکړی دی ، خو د دې لپاره چې دواړه له خپل دې حق څخه ناوړه استفاده ونکړي نو په دواړو یې یو څه شرطونه کېښودل چې که خاوند ښځې ته طلاق ورکوي خپل مال غوښتلای نشي ، د متعې په نامه به یو څه ورکوي او په عدت کې به نفقه ورکوي او که ښځه ځان له مېړه څخه جدا کوي نو د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مال به بېرته ورکوي چې دښځې دي حق ته په اسلام کې په فقهي اصطلاح د (خلعی) حق وايي نو دا شبهه بالکل بې ځايه ده چې په اسلام کې ښځو ته له مېړونو څخه د جدايئ د غوښتنې حق نشته دی .

ه : شبهه د فتنې په لفظ کې

يو بل حديث چې اکثره خلک پرې د ښځو پر ضد استدلال کوي خو په مفهوم يې نه پوهېږي هغه دا چې بخاري روايت کړی دی : ((ما ترکت بعدی فتنة هی اضر علی الرجال من النساء .))
يعنې : ((ما له ځان څخه وروسته سړيو ته له ښځو څخه ضررناکه فتنه نده پريښې))
دوی ګومان کوي چې دلته له فتنې څخه غرض شر او مصيبت دی چې انسان پرې ازمويل کېږي لکه څنګه چې په نيستمنۍ، ناروغۍ ، ناداري ، ولږې او وېرې باندې ازموېل کېږي ، رښتيا خبره دا ده لکه څرنګه چې د ((فتاوی المراه المسلمه)) مصنف ليکي دلته له فتنې څخه غرض دا ندی چې ګوندې دوی شر ؛ مصيبت يا غمونه دي چې نارينه پرې ازمويل کېږي بلکه ډېر وخت انسان د نعمتونو په ورکړې سره هم ازمويل کېږي او د شر او مصيبت په انډول په نعمت او پراخۍ سره د انسان د ازمويلو پله ډېره درنه ده لکه شتمني ، اولاد او ښه ژوند الله ج فرمايي : ((ونبلوکم بالشر و الخير فتنه))(۸۱)

---

(۸۱)الانبيا : ۳۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او ازمایو موږ تاسې پرشر ، (بدی) او پر خیر (نیکی) سره په ازموینه .))

الله ج ډېر ځله د انسان د ازمویلو لپاره نعمتونه او په ځانګړی ډول مال او اولاد چې د دنیا ستر نعمتونه او ښکلا بلل کېږي یادوي فرمایي : ((انما اموالکم و اولاد کم فتنه))[٨٢]

یعنې : ((بېشکه همدا خبره ده چې مالونه ستاسې او اولاد ستاسې یوه فتنه او ازموېښت دی .))

((واعلموا انما اموالکم و اولادکم فتنه))[٨٣]

یعنې : ((او پوه شئ تاسې چې بېشکه مالونه ستاسې او اولادونه ستاسې ازموینه ده))

او ازموېښت پرې داسې کېږي چې د الله ج پر وړاندې له مسئوولیتونو څخه انسان غافله کوي او بې ځایه یې بوختوي په دې اړه الله ج فرمایي :

((یایهاالذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر الله ومن یفعل ذالک فاولئک هم الخاسرون))[٨٤]

یعنې : ((ای مؤمنانو غافل دې نه کړی تاسې مالونه ستاسې او نه اولاد ستاسې له یاده د خدای ج څخه او هغه څوک چې وکړي دا کار نو همدغه کسان زیانکاران دي .))

لکه څرنګه چې انسان په مال او اولاد باندې ازمویل کېږي همدا راز په ښځې باندې هم ازمویل کېږي ځکه دا هم نعمت دی لکه څرنګه چې الله ج

---

(٨٢)التغابن : ١٥ .

(٨٣)الانفال : ٢٨ .

(٨٤)المنافقون : ٩ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان وېروي چې مال او اولاد يې د ازمويلو لپاره وركړې دى همدا راز رسول الله ص هم فرمايي چې خبردار په دنيا كې له هغو نعمتونو څخه چې انسان پرې ازمويل كېږي او فتنه ګڼل كېږي يوه هم ښځه ده ځكه ډېر وخت ځينې ښځې خپل مېړونه له الهي اطاعت څخه منع كوي لكه په جهاد او غزواتو كې له ګډون څخه ، د خداى ج په لاره كې د مال له لګولو څخه ، فردي ګټې ته پرې په ټولنيزو ګټو ترجيح وركوي د مينې محبت ، حسن او ښكلا ، ناز او كرشمو تر اغيز لاندې يې راځي همدا لامل دى چې الله ج په ډېر صراحت سره خپلو بندګانو ته فرمايي « ان من ازواجكم و اولادكم عدوالكم فاحذروهم »[٨٥]

يعنې : « بيشكه ځينې له ښځو ستاسو او له زامنو ستاسو دښمنان دي تاسې نو ځان وساتئ له دوى څخه »

اوپر ښځو د نارينه غټ ازمېښت شهواني اړخ دى كله چې ښځه د شهوت تحريكوونكې شي ، په بدن كې جوش او انقلاب راولي ، جاذبيت او كشش پيدا كړي د نارينه وو په زړونو كې د جنسي غريزې اور ژبغړانده كړي نو ايا له دې ستر ابتلا او ازمېښت به بل وي ؟ او همدا ازمېښت دى چې تر شاه يې ډېر مفاسد اومصالح پټ دي ، د ټولنې برخليك د همدې ازمېښت ترشا دى .

پرښځو د انسان ازمويل دي لكه الله ج چې انسان ته د پراخې ، خوشحالۍ او نورو نعمتونو په وخت كې اخطار او خبرداري وركوي رسول الله ص فرمايي : « په خداى سوګند چې زه پر تاسو له نيستۍ څخه نه وېرېږم ، په

---

(٨٥)التغابن : ١۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې به دنيا داسې پراخه شي لکه له تاسې وړاندې چې نورو ته پراخه شوې وه چې هغوی يې هم په لاس ته راوړلو کې يو له بل سره مسابقه پيل کړه (يو له بل نه مخکې کېدل) بيا به تاسو هم داسې هلاک کړي لکه هغوی يې چې هلاک کړل .))[۸۶]

د دې حديث معنی دانده چې ګوندې رسول الله ص خپل امت ته فقر او نېستي خوښوي او پراخې ناخوښه بولي رسول الله ص له فقر څخه امان غوښتی دی ،ان له کفر سره يې پيوست کړيدي .

دلته مطلب دا دی چې رسول الله ص خپل امت ته زيګنال ورکوي چې هوښيار او با خبره اوسئ ترڅو د دنيا په مينه کې الله ج هېر نه کړي دلته په دې حديث کې هم مسلمانانو ته خبر داری دی چې رسول الله ص د خپل امت نارينه ووته فرمايي چې الله ج تاسو د ښځو په څېر په غو نعمتونو چې هر نارينه ورته طبعي تمايل لري ازموي نو خبردار چې حرام کارته لاس وانه چوئ ، يا مو دخپلو ښځو مينه له شرعي مسئووليتونو څخه غافل نکړي د دې معنی دا نده چې ګويا ښځې غم يا مصيبت دی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(۸۶)متفق عليه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوق

الف : اقتصادي حقوق

اسلام چې څومره حقوق په دې اړوند نارينه وو ته ورکړي دي په هماغه پيمانه يې ښځو ته هم ورکړي دي په کوم ځای کې چې نارينه ته د کار اجازه ورکړل شوې ده ښځو ته هم شوې ده ، او يوه دروازه يې هم پرې نه ده تړلې د ژوند يو باب هم داسې نه شته چې هلته د نارينه لپاره د کار او تجارت (سوداګري) اجازه وي او پر ښځو تړلې وي ښځه په خپل ټول مال کې د تصرف (لاسوهنې) پوره حق لري ، هغه سوداګري کولی شي له بخښنې ، اجارې او صدقې څخه يې هېڅوک ايسارولې نشي ، نه خاوند د هغې واکدار دی او نه پلار او نور ترخو چې د هغې تصرفات شرعي بڼه ولري او کله چې تصرفات شرعي بڼه ونه لري نو بيا خو د نارينه مخه هم نيول کېږي د دې ډېرې بېلګې د اسلام په تاريخ کې شته دي چې په صدر د اسلام کې به ښځو سوداګري کوله، په اسلام کې تصور داسې دی چې هر چاته د خپل زحمت په اندازه برخه ورکول کېږي الله ج فرمايي : [للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن .][87]

يعنې : ((سړيو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه او ښځو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه .))

ښځې ته که د ميراث ، مهر ، سوداګرۍ يا کومې بلې لارې څخه څه په لاس ورځي نو چې څه وغواړي هغه پرې کولای چې له خپل خاوند ، پلار او

---

[87] النساء ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورور څخه پرته بل چاته يې ورکړي ، اسلام چې په دې اړوند څومره حقوق ښځو ته ورکړي په بل يو مذهب کې هم ندي ورکول شوي هغه که هر څومره شتمني ولري خو بيا هم نفقه يې پر خاوند فرض ده همدا راز ښځه کولی شي چې د خپل شتمنۍ لپاره يو پردی سړی وکيل و ټاکي او هېڅوک پرې د اعتراض حق نه لري .

ب:سياسي حقوق

پېژندنه او نظريې

الف : پېژندنه

يعنې هغه حقوق چې په غوښتنه يې خلک د دولت په اداراتو کې ګډون کوي ، په ټولپوښتنه ((ريفرنډم)) او انتخاباتو کې ځان ته د ګډون او د پارلمان د غړيتوب او د جمهوري رياست لپاره د ځان د کانديد حق حاصلوي .

ب : نظريې

د ښځو د سياسي حقوقو په هکله فقهاء ، بيلابېلې نظريې لري له افراط او تفريط څخه ډک غبرګونونه ښودل کېږي ، او د دې وخت له تر ټولو جنجالي مسئلو څخه بللی شي ، چې موږ به د هرې ډلې نظر او دلايل له بلې ډلې سره د مناقشې په توګه و څېړو تر څو پياوړی نظر پخپله روښانه شي .

١ : د ډېرو پخوانيو او ځينو معاصرو علماوو نظر ښځه له دې حق څخه بې برخې کول دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه سياسي حقوق لري ، خو ولايت عظمی (صدارت او جمهوري رياست) ته ځان نه شي کاندیدولای .

۳ : ځينې پخواني او ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه ټول سياسي حقوق لري ، اسلام نه د دولت له رياست څخه منع کړې ده او نه په حکومت کې له کار څخه په پخوانيو فقهاء و کې لکه : امام ماوردي په الاحکام السطانيه او ابن خلدون په المقدمه کې د خلافت شرطونه ياد کړي دي ، خو نارينه توب يې نه دی ياد کړی ، همدا رنګه دکتور احمد شلبی په السياسة فی الفکرالاسلامي کې نارينه توب د خلافت لپاره نه دی شرط کړی .

ـ دکتور قطب محمد قطب طبيله په الوسيط في النظم الاسلاميه .

ـ او مولانا ګوهر الرحمن په اسلامي سياست کې وايي چې ښځه په ټولو دولتي اداراتو کې ګډون کولی شي ، خو د دولت د رياست حق نه لري ، سيد ابوالاعلی مودودي (رح) وايي سياسي حقوق د هر عاقل ، بالغ سړي او ښځې ثابت حق دی .

د لومړي نظر د خاوندانو دلايل له قران څخه

۱ ـ [الرجال قوامون علی النساء بمافضل الله بعضهم علی بعض و بما انفقوا من اموالهم][۸۸]

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو په دې وجه چې غوره والی ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه .))

(۸۸)النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی وايي چې الله ج قيموميت په نارينه و پورې خاص کړ ، او د استازو غونډه (پارلمان) په ټول دولت واکمن او قيموميت لري ، ځکه چې هغوی عملاً په هېواد کې ټولې سياسي چارې پر مخ بيايي .
ځواب : دا ايت په يوه ځانګړې واقعه کې نازل شوی دی ، چې تر کورني ژوند او هماغې خاصې پېښې پورې اړه لري .
د پورتني ځواب رد : په اصول الفقه کې قاعده دا ده چې : [ان العبرة بعموم اللفظ] . يعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی او د سبب او واقعې خاصوالي ته هېڅ اعتبار نشته دی .
ځواب : د دې قاعدې په منلو سربېره مګر بيا هم د نرقيموميت (واکمنې) پرښځه په کورنيو چارو کې دی او د سياسي مسايلو سره هېڅ اړه نه لري ، په دې خبره دليل د دې ايت وړاندې او وروسته برخه ده او که د نارينه قيموميت هر چېرې او په هره برخه کې هم ومنل شي نو له سياسي حقوقو څخه د بې برخې کولو فکتور په کې څه شی دی ؟ او له کومې برخې يې ښکاري . ؟
۲ _ [ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف وللرجال عليهن درجة][۸۹].
يعنې : ((او شته دی ښځو لره حقوق په شان د هغو حقوقو چې پر دوی دي په ښه وجه سره او شته دی نارينه و لره غوره والی پر دې ښځو))
دا ايت څرګندوي چې نارينه پر ښځو غوره والی لري چې هغه قيموميت دی او دا يوازې په کورني ژوند پورې اړوند نه دی ، ځکه د دولت

---

[۸۹] البقرة : ۲۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکمني د کور له واکمنۍ ځينې ډېره مهمه ده او الله ج هم دا قيموميت او واکداري په کور پورې خاص نه کړله .

ځواب : که دلږو خت لپاره پر ښځه د نر د درجې لوړتيا او له درجې څخه د قيموميت مانا ومنو مګر بيا هم وينو ، چې دا ايت د هغو ايتونو په منځ کې راغلی دی چې په نکاح او طلاق پورې اړوند مسايل په کې څېړل شوي دي دا هم د تېر ايت په څېر په کور کې د سړي په رياست پورې خاص دی ، ځکه چې نارينه مسؤوليتونه او کورنۍ ستونزې مني او بل دا چې د يوې کورنۍ بې سرپرسته پرېښودل حکمتاً هم ښه نه دی ، نو حتمي ده چې نارينه به يې مشر وي .

۳ _ [ولاتتمنوا مافضل الله به بعضکم علی بعض للرجال نصيب مما اکتسبوا وللنساء نصيب مما اکتسبن] (۹۰).

يعنې : ((او ارمان مه کوئ ، تاسې د هغه شي چې غوره کړی دی الله ج په هغه شي سره ځينې له تاسې په ځينو نورو ، شته نارينه وو لره برخه مقرره په سبب د هغې عمل چې کړی وي دوی))

دا ايت دليل دی چې سړی پر ښځه غوره دی نو په دې خاطر هغه په ټولو کارونو کې واکمن دی .

ځواب دا ايت په کورنۍ پورې ځانګړی دی ، او په مطلقه توګه د نارينه وو دفضيلت دليل کېدلای هم نه شي ، دا د وروستني ايت په شاهدۍ سره په ميراث پورې خاص دی او موږ دلته سياسي حقوق څېړو .

۴ _ [وقرن فی بيوتکن ولاتبرجن تبرج الجاهلية الاولي] (۹۱)

(۹۰).النساء : ۳۲ .

(۹۱)الاحزاب : ۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او قرار ونیسئ په خپلو کور کې او مه ښکاروئ ، ښکلا خپله (پردوته) په څېرد ښکاره کولو د ښکلا د جاهلیت وړومبني))

۵ _ [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلوهن من وراء حجاب] (۹۲)

یعنې : ((او کله چې غواړی له دغو (سپېڅلو بیبیانو څخه) د کار کوم شی پس غواړی یې له پردې څخه د باندې .))

د استدلال وجه :

خدای ج ښځې ته په کور کې پر اوسېدلو امر وکړ او بې ضرورته لـه وتلو څخه یې منع کړله او په پردې ورته امر وشو ، له سړیو سره له اختلاط څخه منع شوله نو لازمه ده چې د سیاسي ژوند څخه هم گوښه و اوسي او دا د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص نه دي که داسې وای نو بیا به د نورو مسلمانانو ښځې په ډول او سینگار سره بهر ته وتلې او نه دا خبره صحیح ده چې د رسول الله ص بیبیانې د دې کار (د سیاست له ډگر) څخه عاجزې وې .

ځواب : د لومړي ایت وروسته او وړاندې برخې ته په کتلو سره معلومېږي چې دا حکم د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی : لکه :

[یانساء النبي لستن کاحد من النساء ان اتقیتن فلا تخضعن بالقول فیطمع الذي فی قلبه مرض وقلن قولا معروفا وقرن فی بیوتکن .. (۹۳)

(۹۲)الاحزاب ۵۳

(۹۳)الاحزاب : ۳۲_۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((ای ښځو د نبي ص نه یاست تاسو په څېر د بل ټولګي د محمدي امت د ښځو نو که چېرې پرهېزګاري کوله تاسې پس مه کوئ نرمي په ویلو کې چې په طمع کې به پرېوځي هغه څوک چې په زړه کې یې رنځ وي او وایئ تاسې خبره ښه (زیبړه) او قرار ونیسئ په خپلو کورونو کې ....))

نو دلته الله ج سپېڅلو بیبیانو ته خطاب کوي چې تاسو د نورو سره توپیر لرئ ځکه چې تاسې د رسول الله ص بیبیانې یې ، تاسو له نورو ښځو څخه غوره او شرېفې یاستئ تاسو ته الله ج د خېرل الخلائق ص د ملګرتیا نېکمرغي در په برخه کړله نو ډېر احتیاط کوئ او د ځان په هکله د نورو په څېر فکر مه کوئ .

لکه څنګه چې د پردې ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی.[۹۴]

[و اذا ساء لتمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب][۹۵]

یعنې : ((او کله چې تاسې غواړئ له دغو بیبیانو څخه کوم د کار څیز پس غواړئ یې د پردې تر شاه))

لکه څنګه چې د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د نورو خلکو سره د نکاح حرمت هم په همدې بیبیانو پورې خاص و او لکه څنګه چې په ګناه کولو ورته دوه برابره عذاب ورکول په همدوی پورې خاص دي .

دکتور عبدالحمید متولي د سید مودودي د دې وینا په ځواب کې چې ((درسول بیبیانې دکومې کمزورئ له کبله په کور کې پرکښېناستلو ماموري شوې او نورو ښځو ته بهر ته د وتلو اجازه وشوه)) وایي دا خویو نیک اقدام د قدر او احترام وړ عمل دی چې د هغوی عزت او وقار پرې

(۹۴)((الشوری واثر هافی الدیمقراطیه \ دکتور عبدالحمید اسماعیل الانصاري .))

(۹۵)الاحزاب : ۵۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندي او امتياز ورته حاصلېږي نو دا عجز نه ،بلکې امتياز او درناوی دی ځکه هغوی ته په ارام ،باوقاره مطمئن او له ستونزو څخه خالي ژوند تېرولو امر وشو او دانه څه عېب دی او نه د هغوی په قدرت ، عزت او درناوي کې څه کمښت، بلکې دا يو ځانګړی امتياز دی[٩٦].

دکتور فواد عبدالمنعم وايي : يو له هغه دلايلو څخه چې د حجاب په نه عاموالي دلالت کوي د غض بصر ايتونه دي د خدای ج له طرفه ښځې او نارينه وو ته پرنظر ښکته اچولو امر پر دې دلالت کوي چې په هغه وخت کې د مخ لوڅوالی روان (جاري) ، مباح او مروج و او يوله دې دلايلو څخه د فضل ابن عباس حديث دی[٩٧].

په همدې کتاب کې د (مخ او مړوند) سرليک وګورئ

رسول الله ص د فضل مخ بلو پلو ته واړاوه او پر هغې ښځې يې د مخ لوڅوالي او لنډ کارئ هېڅ پړه وانه چوله او لکه څنګه چې حجاب په لمانځه او حج کې نشته دی[٩٨].

حضرت ابوبکر صديق (رض) له عکرمه بن ابي جهل (رض) سره د رسول الله ص دوينځې په نکاح سخته غصه وکړه او غوښتل يې چې رجم يې کړي مګر حضرت عمر (رض) ورته وويل: ((نه خو داد امهات المومنين (رض) له ډلې څخه ده، نه ورسره رسول الله (ص) يو ځای شوی دی او نه ورته په حجاب امر شوی دی .))[٩٩]

---

(٩٦)مبادي نظام الحكم \ دکتور عبدالحميد متولي .

(٩٧)(بخاري او ترمذي)

(٩٨)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ دکتور عبدالحميد اسماعيل .

(٩٩)الطبقات الكبري لابن سعد ، تاريخ لامم ولملوک ابن جرير طبري جلد ٣ مخ ٢٢١ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحجاب احکام په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي او په نهم هجري کال کې د حنېن په غزوه کې ښځو ګډون کړی دی ، نو دا خبره به څوک ومني چې ښځه دې په جهاد کې عملي ونډه هم واخلي او پرده دې هم وساتي داخو نشي کولای چې په پټه وجنګېږي نو جوتېږي چې د حجاب احکام په امهات المومنین (رض) پورې خاص دي او حتی د رسول الله (ص) بیبیانې خو هم دې ایت له وتلو څخه مطلق منع کړې نه وې ، که داسې وای نو رسول الله (ص) به د دی ایت له نزول څخه وروسته ولې حج او عمرې ته بېولې او نه به یې غزواتو او دمور او پلار ملاقات ته پرېښودلې . نو اسلام ښځې ته اجازه کوي چې کار وکړي، تړون وکړي ژمنې او معاملې وکړي ، په رسمي چارو کې ګډون وکړي کله چې اسلامي اداب مراعاتوي (۱۰۰).

له احادیثو څخه :

۱ : ځینې وایي چې رسول الله (ص) ښځو ته ناقصات العقل والدین ویلې دي. د دې ځواب مخکې ورکړل شوی دی ، وګورئ (شبهه د ښځو په شهادت کې) سرلیک

۲_د ځینو روایاتو نسبت رسول الله (ص) ته شوی دی لکه : (شاورو هن وخالفوهن)

---

(۱۰۰) مبادي نظام الحکم \ دکتور الحمیدي متولی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((مشوره وکړئ له ښځو سره او مخالفت يې وکوئ)) مولانا ګوهر الرحمن ليکي چې دا روايت ملا علي قاري په مرقاة کې دقد ورد په الفاظو را نقل کړی دی او راوي يې معلوم نه دی او موضوعات کبير کې ورته بې اصله ،باطل او ضعيف ويلې دی [۱۰۱].

قرضاوي وايي : دا موضوعي دي چې علمي ارزښت هم نلري .

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي : دا روايت هېڅ اصل نه لري .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي : د مجمع البحار خاوند په خپل کتاب تذکرة الموضوعات کې ليکلي چې ماته مرفوع نه ښکاري .

۳ : (هلکت الرجال حين اطاعت النساء) [۱۰۲]

دا حديث وايي ((هلاک شول سړي کله چې د ښځې مننه وکړي .)) د دې حديث په هکله دکتور عبدالحميد اسماعيل د مختلفو محدثينو ويناوې رانقل کړې دي لکه شيخ الباني وايي : دا ضعيف دی سره له دې چې حاکم او ذهبي صحيح ګڼلې دی . ابن معين وايي چې دا هېڅ ده .

: ابن عدي وايي چې دا حديث د ضعيفو له جملې څخه دی او معنا يې دام سلمه (رض) له حديث سره ټکر لري .

۴ : (طاعة النساء ندامه) يعنې د ښځو خبر منل پښېماني ده .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي چې ضعيف دی .

: الباني وايي چې موضوعي دی .

: صنعاني وايي چې ((د دې روايت نسبت عايشې ته شوی دی مګر موضوعي دی)) [۱۰۳]

---

(۱۰۱) اسلامي سياست ۱ مولانا ګوهر الرحمن .

(۱۰۲) المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

: سخاوي او سيوطي ورته ضعيف ويلی دی .

: ابن قيم جوزي وايي چې ، دا صحيح حديث نه دی .

۵ : حضرت عمر (رض) ته د يو روايت نسبت شوی دی چې (خالفوا النساء فان فی خلافهن البركة) يعنې : ((د ښځو مخالفت کوئ ځکه چې د دوی په مخالفت کې برکت دی))

: الباني وايي چې دا ضعيف دی .

۶ : حضرت انس (رض) ته د يو روايت نسبت شوی دی چې رسول الله ص فرمايلي دي : (لايفعلن احدكم امرا حتى يستشير فان لم يجد من يستشير فليستشير امراه ثم يخالفها فان فی خلافها بركه .)

يعنې : ((نه دې کوي يو له تاسو څخه کوم کار ترڅو چې مشوره وکړي نو که څوک يې پيدا نکړي چې مشوره ورسره وکړي نوله ښځې سره دې مشوره وکړي اوبيا دې د هغې مخالفت وکړي ځکه چې د هغې په مخالفت کې برکت دی .))

د تحفة الاحوذي خاوند وايي چې : د دې حديث په سند کې عيسی دی او هغه ډېر ضعيف دی همدا راز منقطع هم دی (۱۰۴).

: مولانا ګوهر الرحمن د تنزيه الشريعه په حواله ليکي : دا حديث ابن لال د حضرت انس (رض) په حواله روايت کړی دی خو په سند کې يې عيسی ابن ابراهيم الهاشمي دی او دی په دروغ ويلو متهم دی (۱۰۵).

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

(۱۰۳)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۴)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۵)اسلامي سياست \ مولانا ګوهر الرحمن .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷_: لـه رسـول الله ص څخـه روايـت دی چـې (اذا كـان امـرائكم شـرار كـم و اغنيائكم بخلائكم و امركم الى نساء كم فبطن الارض خير من ظهر ها)
يعنې : ((كلـه چې وي امـران ستاسـو ، ستاسـو لـه ټولـو څخـه بـد خلك او شتمن موبخيلان شي او كارونه مودښځو پـه لاس شي نـو دځمكې ګېډه غوره ده د ځمكې له شاه څخه))

داستدلال وجه

ښځو تـه سياسي حقوق وركول د دی سبب ګرځي چې د ټولنې واكمني ښځو ته وسپارل شي .

ځواب : دا حديث لكه څنګه چې ترمذي وايي غريب دی او كـه صحيح هـم شي ښځو تـه سياسي حقوق وركول دا معنا نه لري چې د ټولنې ټولې چارې په عمومي ډول ښځو ته وسپارل شي او نارينه دې كرار ناست وي .

: استاد عبدالمتعال صعيدي د دې خبرې په ځواب كې وايـي : زمـوږ چارې به هغه وخت په ټوله معنا دښځو پـه لاس كې شي چې كله وضع بدلـه شي نارينـه دښځو پـه كـار (پخولو، ګنډلو ، وينځلو) او ښځې د نارينـه وو پـه چارو اخته شي او كه چېرې د نارينه ووتر څنګ ښځې هـم پـه ځينو كـارونو كې ګډون كوي نو ددې معنـا دا نده چې واك د ښځو پـه لاس كې شو او د حديث مطلب هم همدا دی چې وضعه په ټوله معنا بدله شي يعنې نارينـه پـر كور كښېني او ښځې حكومت په لاس كې واخلي [۱۰۶].

۸_د ((لن يفلح قوم)) حديث

---

(۱۰۶)من اين نبداء \ استاد عبدالمتعال صعيدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخاري ، امام احمد په خپل مسند کې او نسايي له ابي بکره څخه روايت کړی دی چې ((لما بلغ رسول الله ص ان اهل فارس تملکوا عليهم بن کسری قال ((لن يفلح قوم ولو امرهم امراة)) دې حديث ته ترمذي غريب ويلی دی : يعنې ((کله چې رسول الله ص ته داخبره ورسېده چې د فارس خلکو پر ځانونو د کسری لور واکمنه کړځولې ده نوهغوی ص وفرمايل ((هرګز به بريالی نشي هغه قوم چې واکمنه يې ښځه وي)) او په دې کې شک نشته دی چې پدې کې زيان دی او له زيان څخه ځان ساتل واجب دي او ټول هغه څه چې دی ضرر ته لمن وهي ځان ساتل ورڅخه واجب دي چې هغه دښځې ولايت دی او د (امرهم) صيغه عامه ده ټولې چوکۍ په کې شاملې دي مګر هغه خاص ولايات چې په اتفاق د علماوو ښځې ته ثابت دي او دحکم علت ښځې والی دی او دښځې والي مقتضی د علم ، پوهې نشتوالی او له معرفت څخه لېری والي نه ،بلکې د ښځې والي مقتضی دهغې عاطفه او هغه طبعي عوارض دي کوم چې دښځو معنوي ځواک کمزوری کوي او دهغوی برم ته صدمه وررسوي ، دوهمه ډله داسې ځواب ورکوي : داحديث په امامت عظمي پوری خاص دی ځکه چې :

الف ـ په حديث کې کلمه د (امرهم) راغلې ده چې په امر کې ټول شيان او دټولنې ټولی چارې شاملې دي او دا يوازې په امارت عظمی (لوی رياست) کې کېدلای شي چې ټولې چارې يې په واک کې وي .

رد : په اصولو کې پر عام حکم د کليت په معنی راځي نو دعام حکم په ټولو افرادو او شاملو اجزاو باندې کېږي نو معنا داسې شوه چې هغه قوم به بريالی نه شي چې ښځه په کې وزيره شي ، هغه قوم به کامياب نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښځه په کې جمهور رئیسه شي ، هغه قوم به بریالی نه شي چې ښځه پکې لومړئ وزیره شي .

نو مراد ترې ټول دولتي ارګانونه دي یوازې امامت عظمي ندی .

ځواب _ که څېرې ومنو چې حکم دلته عام دی نو قرینه یې د اصول پوهانو په اتفاق سره د ټولو شاملو افرادو او اجزاوو څخه یوازې امامت عظمی ته اړوي (یعنې غرض یوازې لوی ریاست دی نه ټول ولایات) لکه چې وایي : سړي درنې تیږې پورته کوي نو ښکاره خبره ده چې ټول نارینه خو درنې تیږې نه شي پورته کولای .

ب : دا حدیث په امامت عظمي پورې ځکه خاص دی چې ښځې د نورو ولایاتو اهلیت لري او عامه قاعده د نر او ښځې مساوات دي مګر هغه چې په جوت دلیل سره استثنی شوي وي او دولایت عظمی خاص کول په نارینه وو پورې په حدیث باندې ثابت دي او دښځو منع هم ورڅخه په حدیث ثابته شوې ده او له استثنی څخه استثنی نه شي کېدلای او نه روا ده (چې په ولایت عظمی باندې نور منصبونه قیاس کړو)

ج : علماء په دې کې هم د نظر اختلاف لري چې له (امرهم) څخه غرض جنس دی او که عهد یعنې ایاد حدیث غرض عام دی چې که په هر قوم کې ښځینه واکمنه شي بریالي به نه شي او که څه چې د رسول الله ص په ذهن کې معهود و چې هغه د فارس واقعه ده ، دوهم دا چې ایا ښځې ټول واک په لاس کې واخلي او که کوچني منصبونه هم خو قرینه ثابتوي چې دلته مطلب یا معهود فی الذهن یوازې او یوازې ولایت عظمي ده او وړې او وړې څوکۍ په اتفاق د فقهاو وسره ښځې ته ورکول روا دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو ته د جمهوري رياست په شمول د ټولو سياسي حقوقو د ورکوونکيو دلايل :

الف : دا حديث په يوې خاصې پېښې پورې اړه لري دا ځکه چې دا حديث له رسول الله ص څخه هغه وخت صادر شو کله يې چې واورېدل چې د فارس پر خلکو د کسرى لور حکومت کوي دا ځکه چې په هغوى کې داسې نارينه نه وپاتې چې حکومت يې کړى واى ، ولې چې الله تعالى ورته د خپل حبيب ص خبرا قبولې کړې وې .

هغه داسې چې کله چې رسول الله ص کسرى ته ليک ورولېږه نو هغه دا ليک څيري کړ نو هغوى ص ورته خبرا وکړلې چې خداى ج دې د هغه پاچاهي هم همداسې ټوټې کړي نو الله ج ورته دا خبرى قبولې کړلې او يو د بل په وژلو يې پيل وکړ نو هلته داسې نارينه نه وپاتې چې حکومت يې کړى واى ، او ښځې د حکومت واګې په لاس کې واخېستې او طبعي ده چې هر قوم دې حالت ته ورسېږي هغه به ناکام او پاتې وي نو دا حکم په دې واقعى پورې اړوند دى په اصول الفقه کې دا مسئله اختلافي ده ، امام غزالي وايي چې : د خاص سبب لپاره د عام وارد بدل هغه له عموميت څخه نه غورځوي [107]

او دلته کېدلې شي چې تکيه قرينې ته وشي ځکه چې رسول الله ص د يو خاص قوم له کيفيت او څرنګوالي څخه خبر شو او د هغوى حالاتو ته په کتنه او مطالعې سره يې داسې حکم صادر کړ نو دا په همدى پېښې پورې

---

(107)المستصفى امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاص دی ځکه چې زموږ په عصر کې او زموږ د سترګو پر وړاندې په ډېرو هېوادونو کې ښځو حکومت کړې دی خو په خپلو چارو کې بریالۍ شوې دي .

ب : دا حدیث که څه هم بخاري روایت کړی دی خو له احادو څخه دی او د احاد حکم ظني وي شېخ محمد عبده به احاد احادیث له سره نه منل(۱۰۸).

امام ابوحنیفه (رح) به په مشهورو احادیثو عمل کاوه او په احادو نه .

استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا حدیث قطعي (پرېکنده) دلیل نه دی چې عمل پرې حتمي شي او قطعي عمل پرې وشي ، لکه وجوب د لمانځه ، روژه ، زکات او دا یو ظني حدیث دی او د ظني مخالفت پر نورو دلایلو روا دی(۱۰۹).

ځواب : منو چې دا حدیث د احادو له جملې څخه دی او ظني دی خو له خوارجو معتزله و پرته ټول جمهور علماء پرې عمل کوي ځکه چې قوي ګومان د عملي چارو لپاره بس دی ، ډېر شرعي احکام له احاد حدیث څخه اخېستل شوي دي .

دا خبره چې امام ابو حنیفه (رح) په احاد حدیث عمل نه کاوه سیي نده ، اکثره حنفیان ، شوافع ، حنابله او مالکیان په احاد حدیث عمل واجب ګڼي ، سره له دې چې احاد حدیث ظني وي .

رد : که چېرې ومنو چې په احاد حدیث عمل او پر پیاوړي ګومان اکتفاء (بس والې) سیي ده خو بیا هم دا په مدني حقوقو او جنایي قوانینو کې

---

(۱۰۸)الشوری واثر ها فی الدیمقراطیه\ دکتور عبدالحمید اسماعیل .
اسماعیل

(۱۰۹)من این نبداء \ استاد المتعال صعیدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، په سياسي چارو کې نه ځکه چې دا ډېره مهمه او خطرناکه موضوع ده نو پکار دي چې په ظني حديث عمل ونشي ترڅو چې مشهور او متواتر نه وي ، کله چې علماء دا شرط ګڼي چې په مصلحت مرسله کې بايد مصلحت حقيقي او يقيني وي نو دلته خو په اعلی ډول سره بايد دليل ظني نه وي ځکه چې دا مستقلې چارې دي ، او قران يې دومره څېړنه نده کړې ، او بل دا چې دا ستر خطر دی چې يو احاد او ظني حديث په سياسي قانون کې په کار واچول شي او غټې غټې سياسي مسئلې ترې راو وېستل شي .

ځواب : قاضي د ګواهانو په ګواهۍ فيصله کوي له دې ګواهۍ نه خو يقين نه ثابتيږي مګر د ګومان پياوړتيا .

رد : دا قياس صحيح ځکه نه دی چې دلته خبره دهغو حديثو ده چې قانون او قضا شمېرل کېږي او له دې سره سره بيا هم قاضي د يوتن پر ګواهۍ اکتفاء نه کوي دوه ګواهان او کله ناکله څلور ګواهان رابولي او سياسي احکام له مدني او جنايي احکامو څخه په خطر کې کم نه دي نو پکار دي چې له ډېر احتياط څخه کار واخستل شي .

لنډه دا چې په سياسي مسائلو کې به په مشهورو او متواترو احاديثو عمل کووا او احاد حديث به هغه وخت منو چې مسئله مستقله (ازاده او ځانګړې) نه وي مثلاً : د احاد حديث په واسطه مجمل تفصيل شي په مقيد ، مطلق ، خاص او عام کې يې منو او په مستقله مسئلو کې چې په قران کې نه وي بيان شوی نو عمل پرې نه کوو ، مګر کله چې په مشهورو او متواتروا احاديثو ثبوت شي .

او که چېرې په احاد حديث عمل ضرور و ګڼو نو بيا هم حديث په دوه ډوله دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ _ هغه چې حکم یې د هر وخت او هر ځای لپاره شریعت وي لکه چې له رسول الله ص څخه ځه د رسول الله ص او مبلغ په حیث صادر شوي وي او مقصد ترینه عام شریعت وي ، او قرائین (نښې نښانې) په دې دلالت وکړي لکه حلالول او حرامول ، امر او نهي نو دا عام شریعت او عمل پرې واجب دی .

۲ _ هغه احکام چې دیوې ځانګړې مودې او ځانګړي ځای لپاره وي نو دا عام شریعت نه دی لکه د لښکرو لېږل ، د قاضیانو مقررول ، د ترونونو لاسلیک ، دمالي چارو تدبیر او .... ځکه چې دا احکام له رسول الله ص نه دامام او جمهور رئیس په صفت صادر شوي دي ، نو دا شریعت نه ګڼل کېږي او سیاسي چارې هم له همدې ډول څخه دي .

همدارنګه ځه چې له رسول الله ص څخه د قاضي په توګه صادر شوي وي اوغوځه قرینه دلالت وکړي چې په دې کې د یوې خاصې ټولنې د مصلحت مراعات شوی دی ، داهم شریعت نه دی یعنې د یوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل او دهغې مراعاتول شریعت نه ګڼل کېږي او ښکاره خبره ده چې سیاسي شریعت (د شریعت دې ځانګه) کې د قانون د جوړښت په وخت کې چې د ټولنې مصلحت په ځه کې وي هماغه مراعاتوي نو همدا لامل دی چې هرځای او هر وخت کې وینو چې هر قانون د ټولنې او وخت سره توپیر لري او د ټولنې او وخت له بدلېدو سره بدلېږي .

لنډه دا چې په دې حدیث کې هم دیوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل شوي دي او په یوې خاصې ټولنې پورې اړه لري ځکه چې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ : دا حدیث له رسول الله ص څخه د وخت د امام او جمهور رئیس په توګه صادر شوی دی او د رسول الله ص او مبلغ په توګه ورڅخه نه دی صادر شوی نو عام شریعت نه دی او نه پرې عمل واجب دی .

۲ : په دې کې د یوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول شوي دي چې د حکم د صادرولو په وخت کې دغه مصلحتونه د هغې ټولنې غوښتنه وه او قرینه دا ده چې دا حدیث له سیاسي چارو سره اړه لري او په سیاسي چارو کې د یوې خاصې ټولنې مصالح مراعاتېږي نو ځکه د هر وخت او هر ځای سره بدلېږي (۱۱۰).

دکتور صلاح الدین د بوس د دکتور عبدالحمید متولي ځواب داسې ورکوي : حدیث په هر حال دلیل دی که په سیاسي احکامو کې وي او که په جنایي کې که ظني وي او که قطعي ځکه چې : فقهاء وایي : ((العبرة بعموم اللفظ لا بخصوص السبب))

یعنې : ((اعتبار د لفظ عاموالي ته دی نه د سبب خاصوالي ته ، یعنې کتنه باید د لفظ عاموالي ته وشي نه هغه خاص سبب او واقعې ته چې په هغه کې صادر شوي دي .))

۲ : دا چې په سیاسي احکامو کې د خاصې ټولنې مصالح مراعات شوي دي ، دا په دې غوڅه قرینه کېدلای نشي ، چې دا حدیث دې له خپل مفهوم څخه وغورځوي ځکه که دا خاصیت په وضعي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې مراعات شي نو مراعات به شي مګر په اسلامي

(۱۱۰)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شريعت کې نشته دی ، په اسلامي شريعت کې له نصوصو څخه د احکامو د وېستلو ځانته لارې دي .

۳ : که په سياسي چارو کې د ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول کېږي نو پکار دي چې په جنايي ، مدني او ..... احکامو کې هم مراعات شي او که داسې وشي نو حديث له پامه غورځول کېږي[۱۱۱] .

رد : دکتور عبدالحميد متولي وايي چې : زه نه وايم چې په حديث دې عمل نه کېږي زه وايم چې هغه حديث دليل او حجت کېدلای نشي چې احاد وي او مستقله مسئله ثبوي چې په قران يا متواترو او مشهورو احاديثو ثابته نه وي لکه سياسي مسائل ، نو هغه يوازې احاد حديث حجت نه ګڼي خو کله چې راويان دوه شي بيا يې په منلو کې د هغه په نزد هيڅ ممانعت نشته دی .

۲ : د فقهاوو دا قاعده چې ((العبره بعموم اللفظ لابخصوص السبب)) مطلقه نه ده او که دا قاعده هم ومنو نو دا د اصول الفقه قاعده ده او ظني ده نه قطعي او معاصر علماء په اصول الفقه کې د اجتهاد امکان ويني او دوی له امام شاطبي سره موافق نه دي چې د اصول الفقه قاعدې قطعي دي[۱۱۲] .

ځکه په قطعي قاعدې يا نص کې د اختلاف ځای نه وي او دلته ځينې مسائل دي چې اختلاف پکې شته دی لکه مثبت د يو په نظر او منفي د بل په نظر ، او لکه اختلاف په مصلحت مرسله ، استحسان ، شرع من قبلنا ، دا صحابي قول ، استحصاب حتی په قياس او اجماع کې ، سره له دې چې

---

(۱۱۱) الخليفه توليته و عزله \ دکتور صلاح الدين دبوس .

(۱۱۲) الموافقات ابو اسحاق شاطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې قاعدې له قران او سنت څخه اخېستل شوې دي لکه چې هم دا سې د نظر اختلاف په عام ، خاص ، مطلق ، مقید ،ناسخ او منسوخ کې هم شته دی نو همداسې اختلاف د احاد حدیث په احتجاج کې هم شته دی ځینو یې د قبلولو لپاره شرطونه ټاکلي دي :

۳ : دا وینا چې وضعي سیاسي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې خو به د یوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي مګر دا په اسلام کې نشته ده غلطه ده. فقهاوو دې خبرې ته پام کړی دی چې هغه څه چې له رسول الله ص څخه د امام او جمهور رئیس په توګه صادر شوي وي هغه شریعت نه دی .لکه د لښکرو لېږل ، د قاضیانو مقررول د معاهداتو تړون او .....

۴ : دا چې په سیاسي چارو کې د یوې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي باید په نورو احکامو کې هم ونیول شي ، موږ دا خبره منو هر کله چې ثابته شي چې په فلانۍ مسئله کې د خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول شوي و او د هغې په بدلون سره باید حکم هم بدل شي او سمه قرینه وجود ولري نو څه مانع نشته دی چې هغه هم لنډ مهالې (مؤقتي) وګڼل شي او له عام څخه خاص ته واوړي مثلاً : د اوښ د ورکېدلو حکم ، له مسجد څخه په و رځ کې د ځوانو ښځو ایساربدل ، د زوی لپاره د پلار د ګواهۍ نه منل ، د مېرمنې په حق کې دخاوند د ګواهۍ نه قبلېدل ، نرخنامه ورکول ،د قران په تعلیم پیسې اخستل او .....

څه پېژندل کېږي چې دا حکم له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی او دا حکم ورڅخه د رسول الله ص او مبلغ په توګه صادر شوی دی ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور یوسف قرضاوي داسې لیکي :
۱ : قراینو او حالاتو ته په کتنه .
۲ : چې د حدیث موضوع مصلحت وي او سیاسي ، یا اقتصادي یا عسکري او یا اداري چارو پورې اړه ولري .
۳ : چې د هغه مخالف نصوص وجود ولري ترڅو وپېژندل شي چې دا امر د یو خاص وخت لپاره و ، اوبس لکه د [من قتل قتیلا ....] حدیث چې د غنیمت د وېش له ایت سره ټکر لري او دمجاهدو په نیت اغېزه کوي او قرینه هم وجود لري چې هغه جهاد ته د مجاهدینو ترغیب او تشویق دی نو داسې احادیث (لنډ مهالي موقتي) دي او لکه امام مالک رح چې وایي : دا په امام پورې اړه لري چې ورکوي یې او که نه [۱۱۳].
شیخ محمد شلتوت وایي چې کېدلای شي چې دا حدیث هم له همدې ډلې څخه وي [۱۱۴].
صلاح الدین دبوس وایي : که په ټولو احکامو کې مصلحت مراعات شي نو سنت له پامه غورځول کېږي .
ـ ځواب : پر دې سنت له منځه نه ځي ، فقهاء وایي چې له رسول الله ص څخه چې دامام یا قاضي په صفت او یا د خپلو تجربو په اساس کوم حکم صادر شوی وي او قرینه پرې نه وي چې دا حکم عام دی نو پر دې ډول سنتو عمل واجب ندی [۱۱۵].

---

(۱۱۳)فقه الزکاة \ دکتور یوسف قرضاوي اودا الاحکام فی تمیزالفتاوي من الاحکام امام قرافي څخه عبدالحمید اسماعیل را نقل کړي دي .
(۱۱۴)الاسلام عقیدة وشریعة \ شیخ محمد شلتوت .
(۱۱۵)فرد او دولت \ دکتور عبدالکریم زیدان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه چې له هغوی ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوي دي پر هغه عمل واجب دی ، بل دا چې سیاست ځان ته ځانګړې طبیعت او له نورو قوانینو سره توپیر لري ګورو چې په قران کې د شرعي احکامو ایتونه د نورو ایتونو په پرتله کم دي له (۶۲۲۶) ایتونو څخه د (۲۰۰) په شاوخوا کې دي او بیا وینو هغه ایتونه چې په سیاست پورې اړه لري ډېر کم دي او بیا په عباداتو او نورو معاملو کې یې تفصیل کړی دی مګر سیاسي چارې یې مجمله پرېښې دي . فقهاء وایي : (القران فصل فیما لایتغیر وجمل فیما یتغیر) یعنې : قران هغه څه چې تغیر نه خوري په تفصیل سره بیان کړي دي او څه چې تغیر خوري هغه یې مجمل پرېښي دي اوباید په یاد ولرو چې زموږ خبره په هغو احادیثو کې ده چې احاد وي او مستقله موضوع څېرې چې نه په قران کې وي او نه په مشهورو او متواترو احادیثو کې.

څه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس یا قاضي په توګه صادر شوي دي هغه عام شریعت ندی لکه چې رسول الله ص فرمایي : ((چا چې په جنګ کې څوک وواژه او ثبوت یې درلود نو دجنګ سامان یې ده همده دی .)) نو دا حدیث عام ندی چې په هر وخت کې د عمل قابل وګرځي[۱۱۶].

امام کاساني وایي چې وژونکي ته دا سامان او شیان ورکول د انعام په ډول د تشویق لپاره دي او امام خوښمن دی چې ورکوي یې او که نه ، او که ور یې نه کړي نو څه ګناه پرې نشته دی[۱۱۷].

---

(۱۱۶)صحاح الستة مګر نسایي، موطا امام مالک ، مسند احمد او بیهقي .

(۱۱۷)البدائع الصنائع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز په سیاسي احکامو کې ځینې احادیث شته چې ځینې فقهاء وايي ، دا امر له رسول الله ص څخه د امام یا دولت د رئیس په توګه او ځینې وايي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوی دی مثلاً : رسول الله ص فرمایي : ((من احیا ارضا میتة فهی له)) یعنې : ((چا چې اباده کړله شاړه ځمکه نو هغه د همده شوه)) نو امام ابوحنیفه رح وايي چې دا امر له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی نو د داسې ځمکو په ابادولو کې د امام یا د دولت د رئیس اجازه شرط ده ، خو امام شافعي رح وايي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په توګه صادر شوی دی نو د امام اجازې ته د داسې ځمکو په ابادولو کې اړتیا نشته ده .

همدا رنګه حدیث د (لن یفلح قوم) ځینې وايي چې دا عام شریعت دی ځکه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی ، تر څو چې دا احتمال په دې حدیث کې موجود وي نو د څېړنې قابل (جوګه) دی .

عبدالوهاب خلاف وايي : هغه څه چې د رسول الله ص له وینا او کارونو څخه شریعت ندي دا دي :

۱ : هغه څه چې ورڅخه د انساني طبیعت په غوښتنه صادر شوي و لکه ناسته ، ولاړه ، خوب ، خوراک ، څکل او ..... ځکه ددې کارونو مصدر د هغوی ص رسالت نه ، بلکې د هغوی ص انسانیت دی خو کله که داسې څه ورڅخه صادر شي او دلیل پرې قایم شي چې غرض ترې عام شریعت دی نو بیا اقتداء ورپسې واجب ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : هغه څه چې دانساني پوهې په اثرترې صادر شوي وي لکه د هغوی ص د زیرکتیااوتجربو پر اساس، لکه د هغوی ص تجربه په سوداګرئ او کرونده کې ، د لښکرو په تنظیم کې ، جنګي تدبیر کې ، د ځینو دواګانو پېژندلو او .... مثلاً ، د بدر په غزا کې رسول الله ص د خپل فکر پر اساس یو ځای مرکز نیسي .خوبیا د خباب بن منذر رض د مشورې پراساس هغه ځای ته تغیر ورکوي ، همداراز رسول الله ص ولیدل چې د مدینې اوسېدونکې د خرما ونې صافوي رسول الله ص ورته وفرمایل : ((چې مه یې صافوئ)) هغوی همداسې وکړل چې په پای کې یې مېوه له لاسه ورکړله بیا ورته رسول الله ص وفرمایل چې تاسو په خپلو دنیوي چارو کې ډېر ښه پوهېږئ .

۳ : هغه څه چې له رسول الله ص څخه صادر شوي وي خو دلیل پرې ثابت دی ، چې دا د هغوی ص پورې خاص و لکه له څلورو څخه له ډېرو ښځو سره نکاح کول ، د خزیمه رض په ګواهئ باندې په یوائې توګه عمل کول(۱۱۸).

نو ښکاره خبره ده چې هر حدیث شریعت نه وي شاید دا حدیث (لن یفلح قوم) هم د رسول الله ص د تجربو ، پوهې ، استعداد زیرکتیا او حالاتو په کتنه له هغوی ص څخه صادر شوي وي چې د همدې وړاند وینې (پېشبیني) سره سم هغه پاچاهي ټوټې ټوټې هم شوه .

---

(۱۱۸)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجماع او تاریخي پېښې

الف :تاریخي پېښې

اوله ډله وايي چې د اسلام له پېل څخه تر اوسه پورې دا لړۍ روانه ده چې حکومتي کارونه او مهم پکې د دولت ریاست او په پارلمان کې غړیتوب شریعت په نارینه وو پورې خاص کړي دي .سره له دی چې په صدر د اسلام کې د سپېڅلو بیبیانو په څیر باکلتوره ، مهذبي مثقفي غوره او عالمې ښځې وي او اړتیا هم احساسېدله د رسول الله ص په عصر کې بیا د صحابه وو په وخت کې ډېرې شوراګانې وشوې خو یوه ښځه یې هم ورته را ونه بلله ، ابن قدامه لیکي : ښځه نه د امامت عظمی مستحقه ده او نه دنورو ولایاتو او د امامت له شروطو څخه یو هم نارینه والی دی[119] .

ـ ځواب : په مطلقه توګه دا ویل چې په صدر اسلام کې ښځې په کارونو نه دي ګومارل شوې غلط دي .

د حضرت عمر رض په هکله روایت دی چې هغه ام الشفاء (رض) پر ښار نګرانه چې په نننۍ اصطلاح ورته د ژاندارم یا د امنیې قوماندانې ویل کېږي ټاکلې وه اود ښار امنیت د عامه ولایاتو یا لوړو چوکیو له جملې څخه دی .

(۱۱۹)المغني لابن قدامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ رد : ابن عربي مالكي په الاحکام القران کې او شيخ عبدالعال عطوه دا روايت صحيح نه ګڼي ځکه چې دا د (لن يفلح) له حديث سره مخالف دي[۱۲۰].

او بل دا چې د حجاب فکر له هر چا څخه وړاندې له حضرت عمر رض سره پيدا شو نو هغه څنګه له خپل فکر څخه مخالف کار کوي ؟

ـ ځواب : د کتور ابراهيم وايي : دا ښکاره خبره ده چې حضرت عمر رض ام الشفاء د ښار پر امنيت نګرانه ټاکلې وه او هيچا پرې اعتراض ونکړ نو دا لکه اجماع داسې شوه . ام شريک رض چې د ډېر عمر خاونده وه د رسول الله(ص) په وخت کې به ورکره صحابه تلل او راتلل او ډېرو صحابه و به ورکره شپې صبا کولې ، او منو چې د حجاب فکرله هر چا لومړی له حضرت عمر رض سره پيدا شو مګر دا د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی.

۲ : يو هم له هغو دلايلو څخه چې په سياسي چارو کې د ښځو پر ګډون دلالت کوي دام المومنين حضرت عايشې رض کړنه ده چې د درې زره کسيزه جنګېدونکي لښکر په سر کې له مکې څخه بصرې ته ووتله او له حضرت علي رض سره يې بيعت (ژمنه) ونکړه او د حضرت عثمان رض د وينې غوښتنه يې کوله ، د هغې رياست په قوم ثابت او حيثيت يې لکه د دولت د رئيس داسې و خلکو به ورته په ديني او سياسي چارو کې رجوع کوله، مثلاً کله چې قوم د لمانځه پر امامت مختلف شو چې ځينو به ويل چې دلمانځه امامت به طلحه رض کوي او ځينو به زبير رض ياداوه نو

---

(۱۲۰)نظام القضافی الاسلام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عایشې رض مروان ته وویل چې دلمانځه امامت به عبدالله د زبیر زوی رض کوي اوښکاره خبره ده چې څوک د لمانځه امام ټاکي هغه د دولت رئیس وي .

کله چې عایشه رض بصرې ته و رسېدله یوه ډله خلک ورته راغلل ، چې په هغوی کې ابوبکره رض د (لن یفلح قوم د حدیث راوي) هم و کله یې چې ولیدل چې د لښکر ټول اختیارات د عایشې رض په لاس کې دي،هغه واکمنه ده امر یې چلېږي او خلکو له طلحه او زبیر رض څخه لوړې دې ته رجوع کوله نو په لښکر کې یې شامل نشو او بېرته ورګرځېد او ویل به یې چې د جمل په ورځو کې ماته یوې خبرې چې له رسول الله ص څخه مې اورېدلې وه ګټه وکړله که نه نژدې و د عایشې رض له لښکر سره یو ځای شم[۱۲۱] .

نو هغه، د عایشې رض له لښکر سره یوازې له همدې کبله یو ځای نشو چې د لښکر ټوله واکمني له عایشې رض سره وه ، د هغې ریاست له دې څخه معلومېږي چې د بصرې خلکو او احنف بن قیس ته یې لیکونه ولېږل حضرت عایشه رض د معمولي خلکو په سر رئیسه نه وه چې پر هېڅ نه پوهېدل په هغوی کې لوی لوی صحابه لکه : طلحه ،زبیر او عبدالله د زبیر زوی رض شامل وو .

استاد ظافر القاسمي لیکي : د عایشې رض په ریاست کې له بیعت څخه پرته نور هېڅ کم نه وو یعنې عایشه رض په ټوله معنا رئیسه وه[۱۲۲] .

www.melitahrik.com
0777400116

---

(۱۲۱) الشوری واثرها فی الدیمقراطیه \ دکتور عبدالحمید اسماعیل نقل له شرح النهجه څخه .

(۱۲۲)نظام الحکم فی الشریعه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ځواب : عایشه رض نه جنګ ته وتلې وه او نه د جنګي لښکر په سر امیره وه بلکې هغه د عثمان رض د وینې د غوښتنې لپاره وتلې وه ، نو دا خو عام ولایت نه دی (سره لدې چې د دوی په نظر ولایت عامه په ټولنیزو چارو کې پر یو کار هم سلطه او واک درلودل دي .)

ـ رد :استاد عبد المتعال صعیدي وایي : دا صحیح ندي چې عایشه رض یوازې د عثمان رض د وینې د غچ اخستلو لپاره راوتې وه ، بلکې هغه د یو جنګېدونکي لښکر په سر کې د وضعې د اصلاح اود شورا د چارو د اعادې لپاره راوتې وه او هغې ټول سلطات او لازم اختیارات درلودل لکه ابوبکره رض چې د هغې بشپړه واکمني ولیدله .

ـ سید ابو الاعلی مودودي رحمة الله علیه وایي : عایشه رض دلښکر رښتوني امیره وه او لښکر به هم د عایشې رض د لښکر په نامه یادېده(۱۲۳).

ـ ځواب : دا دعایشې رض خپل اجتهاد و او خطا شوله، صحابه وو هم دهغې دا کار بدوګانه ، ویې غنده ، هغې خپله هم پرې اعتراف وکړ او پښېمانه شوله .

ـ رد: که دا ومنو چې دا دعایشې رض خپل اجتهاد و نوځنګه چې هغه له هر چاڅخه لومړی د اجتهاد وړ او اهله وه نو موږ ورسره موافق یو او د دوی په خبر مجتهدي له هر چا ډېرې د تقلید وړ دي او که څوک ووایي چې خطا شوله نو د هغې په خلاف خبره دې عمل وکړي او د (وقرن فی بیوتکن) ایت خاص د حجاب لپاره و چې پردوی فرض و او دولایت او ریاست سره هېڅ اړه نلري له عایشې رض سره ډېر صحابه و چې د هغې

(۱۲۳)الخلاقه ولملک سید ابو الاعلی مودودي دارالقلم الکویت ص ۸۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیادت به یې مانه نو بیا پکار دي چې ووېل شي چې هغوی هم ددی قیادت په منلو کې خطا شول (۱۲۴).

دا خبره چې ښځو په صدر د اسلام کې په سیاست کې ګډون ندی کړی په ټوله معنا غلطه ده د عقبی په دوهم بیعت کې ښځو ګډون کړی دی .

د ابوبکر صدیق رض د سیاست په اړوند د حضرت فاطمې رض دریځ (له ابوبکر صدیق رض) سره له ژمنې ځخه د (خپل خاوند ایسارول)، له حضرت عمر رض سره د مهر په هکله د یوې ښځې جګړه ، (چې هغه وخت کې مسجد د پارلمان حیثیت درلود) همدارنګه د نائلې رض د حضرت عثمان غني رض د مېرمن دریځ د حضرت علي رض د سیاست په اړوند دا ټول په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون دی .

کله چې د معاویه او حضرت علي ترمنځ جنګ پای ته ورسېد او د سولې خبری رواني شولې نو هغوی عبدالله ابن عمر رض چې په دې جګړه کې یې د چاپلوي نه وه کړې د صلحې په خبرو کې د ګډون لپاره وباله .عبدالله رض نه غوښتل چې ولاړ شي مګر بیا یې له خپلې خور ام المؤمنین حضرت حفص سره مشوره وکړه هغې ورته ووېل چې دا د خیر غونډه ده او ته باید حتماً ولاړ شې هغه رض د حفص په دې مشوره چې په یو سیاسي او ټولنیز کار کې یې ورکړله عمل وکړ او جرګې ته ورغې په بخاري کې وایي (فلم تدعه حتی ذهب)(۱۲۵)

یعنې تر هغه یې پرېښنبود تر ځو چې ولاړ شو .

---

(۱۲۴)من این نبدا استاد عبدالمتعال صعیدي او عمر بن خطاب \ دکتور سلیمان طحاوي ص : ۱۳۵ .

(۱۲۵)صحیح البخاري کتاب المغازي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص د حدیبیې په صلحه کې چې یوه مهمه او سیاسي موضوع وه له ام سلمی رض سره مشوره کړې ده ، حضرت عمر رض به له ښځو سره مشورې کولې ، دکتور سلیمان طحاوي وایي چې : په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون د هغوی خپل حق دی او دا دحضرت عمر رض له نوښتونو څخه نه شمېرل کیږي ، همدا راز عبدالرحمن بن عوف رض د دریم خلیفه په منبر ودرېد او ږغ به یې کړ چې ای خلکو ماته مشوره راکړئ نو حتماً په دې خلکو کې به ښځې هم وې او هېڅوک دا نه شي ثابتولای چې دا به ټول نارینه وو .

دکتور شوقي فنجري وایي : رسول الله ص به له جګړې څخه وړاندې صحابه وو سره مشوره کوله او صحابیې ښځې به هم شورا ته راتللې ، همدا راز ښځو په غزواتو کې ګډون کړی دی چې دا ټول سیاسي اوټولنیز مسائل دي .

ب : اجماع

که چېرې له اجماع غرض د صحابه وو اجماع وي نو دا خو صحیح ځکه نه ده چې په دی هکله کومه ډاګیزه اجماع وجود نلري او نه تاریخ دا روښانه کړې ده چې صحابه راغونډ شوي او په دې هکله یې کومه پرېکړه کړې وي او نه دا خبره چا کړې ده ترڅو یې سکوتي اجماع و بولو سره له دې چې دا اجماع هم نه ګڼل کېږي ځکه چې چپ ته د وینا نسبت نه کېږي او که چېرې وویل شي چې هلته د (لن یفلح قوم) له حدیث څخه عام فهم موجود و دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي چې : په دی حدیث کې افهام مختلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، د هر چا ذهن مختلف برداشت کوي که داسې نه وای نو عايشه رض به ولې دلوی لښکر په سر کې وتله .که چېرې وويل شي چې صحابه و هېڅوک له ښځو څخه په عامو ولاياتو نه دي ټاکلي که دا هم ومنو (که څه هم لکه چې وړاندې مو بيلګې وښودلې په مطلقه توګه دا ويل غلط دي) نو دا خونه د دی معنا ورکوي چې د ښځو مقررول رواندي او نه يې په روا والي دلالت کوي او نه دا اجماع ګڼل کېږي ، ځکه چې هغه وخت کې دې ته اړتيا نه وه هغه وخت (څه کم يونيم زر کاله وړاندې) منصبونه کم وو ، د ښځو رغبت په سياسي چارو کې لږ و او دټولنې طبيعت په دې پياوړی وو چې ښځه په ټولنيزو چارو کې ګډون ونه کړي ، که چېرې ومنل شي چې د فقهاوو اجماع وروسته دا منلې ده موږ وايو چې آيا ټول مجتهدين په دې متفق او يو شوي دي ؟ ايا د ټولو کتابونه موږ ته رارسېدلي ! هو داسې فقهاء وجود لري چې د هغوی نظريات له دوی سره مخالف دي او موږ ته يې کتابونه رارسېدلي نه دي نو بيا دا اجماع نه شوه ځکه چې اجماع په يو وخت کې پر يوه مسئله د ټولو فقهاء و راغونډېدل او متفق کېدل دي ، آن که په لږه پيمانه اختلاف هم وجود ولري هغه اجماع نه ده دکتور ابراهيم عبدالحميد وايي : ايا قضاء له خلافت څخه اسانه ده ؟ هغه له اوږې څېړنې څخه وروسته ليکي چې قضاء دښځې صحيح ده مطلق ولايت يې صحيح دی احکام يې نافذ دي او عملي تطبيق روښانه کړې ده چې ښځې په قضاء کې بريالۍ شوي دي لکه په المغرب کې ، په سودان کې ، او ...... او د عاطفې وېره اوس له منځه تللې ده(۱۲۶).

www.meliftahrik.com 0777 400 116

(۱۲۶)نظام القضافی الاسلام دکتور ابراهيم عبدالحميد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکوتي اجماع :

اسلامي تاريخ ګواه دی چې ښځو په ټولنيزو چارو کې ګډون کړی دی لکه د عقبی په دوهم بيعت کې[۱۲۷].

د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د فاطمې په واسطه له ابوبکر صديق رض سره د علي رض له بيعت څخه منع کول ، مسجد د مرکزي شورا ځای و او نارينه او ښځې به دواړه ورته راتللې ، او کله به چې د دولت رئيس خپلې ستونزې بيان کړلې بيا به نارينه او ښځو په ګډه د خپل نظر څرګندونې کولې ، دلته دحل او عقد اهل موجود وو ، خو هېچا منع نه کړلې ، په مسجد کې حضرت عمر رض باندې يوې ښځې د مهر په هکله اعتراض وکړ او عمر رض دهغې اعتراض په ځای وګاڼه حضرت عايشه رض د درې زره کسيزه لښکر په سر کې د حضرت علي کرم الله وجهه مقابلې ته ووتله ، نائلې رض به حضرت عثمان رض ته مشورې ورکولې ، د هغې له مړينې څخه وروسته يې د هغه په وينو ککړ کميس معاويه رض ته شام ته ورولېږه چې د پنځوس زره کسانو څخه ډېر د انقلاب (اوښتون) په ډول د هغه دوينې غوښتلو ته راووتل د علي رض حاميانې او مرستندويه ښځې هم وې ، حضرت عبدالرحمن بن عوف رض د دريم خليفه په ټاکلو کې له ښځو سره مشوری کولې ، حضرت عمر رض ام الشفاء رض په بازار نګرانه ټاکلې وه او هېچا په دی ټولو صورتونو کې اعتراض ونکړ، چې داخپله په سکوتي اجماع د ښځو د سياسي حقوقو ثبوت دی

---

(۱۲۷)مبدالمساوات فی الاسلام \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې وایي چې : صحابه د عایشې رض د احترام لپاره د هغې په کار چوپ پاتې شول ، مګر دا خول دلیل ځکه ندی چې د صحابه و چپوالي د روا والي دلیل دی ځکه چې هغوی په ناروا کار هېڅکله هم چپ نه پاتې کېدل که څه هم د هغه د کوونکي رتبه ، شان ، برم او مقام څومره اوچت وي رسول الله ص ولیدل چې سمراء د نهیک اسدي لور رض په بازار کې ګرځي په نېکۍ امر او له بدۍ څخه منع کوي او خلک په دې هکله په قمچین (متروکه) وهي خوله د ثعلبه لور رض به په عامو لارو کې د حضرت عمر رض ته نصیحت کاوه[۱۲۸].

ځینې وایي چې : سیاسي چارې غواړي چې انسان اوزګار وي ښځې او نرګډ ژوند او یوځای سفر وکړي او دا به ستونزې ایجاد کړي چې ښځې کار هم وکړي او د کور چارې هم سنبالې کړي .

ـ ځواب : دکتور عبدالحمید اسماعیل داسې ځواب ورکوي :

موږ عربي ښځې ولیدلې چې په ټولنیزو چارو کې یې ګډون وکړ او له نارینه سره یې اوږه په اوږه کار وکړ اوس هم او په صدر د اسلام کې هم. موږ ډېر داسې شواهد لرو (لکه چې پورته مو ولوستل) نه ټولنیز ژوندانه او چارو ته کوم زیان او صدمه ور رسېدلې او نه کورني نظام ته .

دکتور عبدالحمید متولي وایي : د علم ، عبادت ، کار او عمل په ډګر کې د اسلامي ادابو له مراعات سره دنر او ښځې ګډ ژوند روادی او داکېدلی چې ښځه نه له پردیو سره خلوت وکړي او نه تنها سفر[۱۲۹].

---

(۱۲۸)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(۱۲۹)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن صبا موږ وينو چې کوم ولسمشر يا لوی وزير چېرته ځي نو څومره خلک ورسره وي .
د ښځو د سياسي حقوقو ستونزه ديني او قانوني ستونزه نه، بلکې دا ټولنيزه سياسي ستونزه ده چې د ټولنيزو ظروفو په نظر کې نيولو سره سم بايد حل شي تر څو د ښځې له ښه استعداد او ذکات څخه محروم نشو او ښځو تنها د شهواني قوې ملعبه ونه ګرځي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیاس او تېر شریعتونه (شرع من قبلنا)

الف : قیاس

دا څو صورته لري :

۱ : ښځه په پنځه وخته لمانځه کې ، د جمعې په لمانځه کې ، د اخترونو په لمانځه کې امامت نشي کولی نو لوی ریاست (صدارت عظمي) هم نشي کولای او علت په کې ښځه والی دی .

ـ ځواب : منو چې ښځه په دې ځایونو کې امامت نشي کولای مګر دا نه منو چې علت په کې ښځه والی دی او دا مامتونه د تعبد له وجې نشي کولای مګر ښځه د ښځو لپاره امامت کولای شي او ښایي چې حکمت په کې هماغه وي لکه چې سید مودودي (رح) یې وایي هغه دا چې په میاشت کې څو ورځې داسې وي چې ښځه پکې نه لمونځ کولای شي او نه روژه نیولی شي او شاید په امامت کې به یې دا لوی راز افشاشي چې ښځې یې هیچاته ښکارول نه غواړي او که چېرې دا هم ومنو چې علت په کې ښځه والی دی نو بیاهم دا قیاس مع الفارق (چې دمقیس اومقیس علیه ترمنځ څه مشابهت او مناسبت نه وي) دی ځکه چې لمونځ محض عبادت دی او ځان ته خاص شرطونه لري او ولایت عظمی له لمانځه څخه ځانته مختلف شرطونه لري نو دا قیاس صحیح ندی که چېرې ووېل شي چې : د صدارت عظمي او جمهور رئیس له شرطو څخه یو شرط دادی چې امام دې د لمانځه د امامت اهلیت ولري او ښځه د دې جوګه نده ، بلکې مسجد ته له تللو څخه هم منع ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي : موږ دا شرطونه نه منو ځکه چې کوم دلیل پرې نشته دی او نه خو د امام (خلیفه) یاد هغه د نائب وجود په لمانځه کې شرط دی ځکه خلک تنها هم لمونځ کولای شي او امام دا هم کولای شي چې د خپل ځان په عوض بل څوک د امامت لپاره نائب وټاکي ځکه چې خلیفه خو هر مسجد ته تللی نشي او ښځه هم دا کار کولای شي لکه حضرت عایشې رض چې عبدالله د زبیر زوی رض وټاکه .

۲ : ښځه قضاء کولای نه شي نو امات عظمی هم کولای نشي او علت یې ښځه والی دی ځکه چې دهغې غوښتنې او طبیعت عاطفې ته غاړه ایښودل دي ، ژر اغېزې لاندې راځي قصد یې کمزوری دی او سستوالی لري او د طبعي عوارضو د تکرار له کبله هم دا کار نشي کولای .

ـ ځواب :

۱ : موږ نه د امامت عظمی قیاس په قضا منو نه دا مقېس او نه یې مقیس علیه. د اثابته ده چې ښځې قضاء کولی شي او د ښځه والي سبب یې له حکم او فیصلې څخه منع کولی نشي همدا راز ولایت عظمی هم کولای شي اوعلت په ولایت باندې قدرت دی او عموم او خصوص ته کتل پکار ندي او دا قدرت له ښځې سره شته او دا خوهم شرط ندی چې امام دی حتماً قاضي هم وي همداراز محمد ابن جریر طبري د قضا قیاس پر امامت صحیح نه ګڼي او وایي چې ښځه د سړي په څېر کولای شي چې دخلکو ترمنځ فیصله وکړي او دا عام حکم دی چې خاص والی یې ، پرته له نص څخه روا ندی[۱۳۰].

---

(۱۳۰) مبادي نظام الحکم فی الاسلام ۱ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : عامه قاعده نارینه او ښځینه مساوات دی اوپه ځینو شرعي احکامو کې چې د دوی ترمنځ څه توپیر راغلی دی هغه استثنی ګڼل کېږي او په استثنی قیاس صحیح ندی(۱۳۱).

مصلحت :

دا مصلتاً ښه نده چې ښځه دنارینه و غونډې ته ، د قضایا پارلمان غونډې ته راشي ځکه چې دا د اسلام له ادابو سره سمون نه خوري اسلام د ښځې ابرو او عزت خوندي ساتل غواړي .

ـ ځواب : څه چې منع دي هغه له پردیو نارینه و سره ځان مښل ، له پردیو سره یوازې کېدل ، اوسېدل ، ځان لوڅول او دځان سپکوالی دی دانه چې د دین او دنیا د مصلحت (ښېګڼې) څخه ډک مجلس ته د اسلامي ادابو د مراعات په حدودوکې راشي او دې کې شک نشته دی چې په حقه قضا کول لوی ثواب دی او موږ د نماینده ګانو او د ټولنې او ملت او له دین څخه د دفاع غونډې ، د ستونزو د هوارولو غونډې همداډول ګڼو او ټول یو ثواب بولو ، اسلام نارینه او ښځو ته برابر حقوق ورکړی دی .

الله ج فرمايي : ((ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف))(۱۳۲)

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره موږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد دادم ته)) اود ادم (ع) اولاد نارینه او ښځینه دواړو ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۲ : [ولقد كرمنا بني ادم](۱۳۳)

---

(۱۳۱)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(۱۳۲)البقرة : ۲۲۸ .

(۱۳۳)الاسراء : ۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره مونږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد د ادم ته)) او د ادم ع اولاد نارینه اوښځینه دواړه ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۳ : [والمؤمنون والمؤمنات بعضهم او لیاء بعض یاء مرون بالمعروف وینهون عن المنکر ویقیمون الصلاة ویوتون الزکاة و یطیعون الله ورسوله][۱۳۴]

یعنې : ((او مؤمنان او مومنانې ځنې د دوی دوستان دي د ځینو نورو حکم کوي په نېکیو او منع کوي له بدیو څخه او قایموي (اداکوي) لمونځونه او ورکوي زکات او حکم مني د الله ج او د هغه د رسول ص))

دکتور فوائد عبدالمنعم وایي چې : دا ایت په ټولنیزو ، سیاسي ،قانوني او قضایي چارو کې دښځې او نر دمساوات معنا لري[۱۳۵] .

۴ : [یا ایهالذین امنو ا اتقوا ربکم الذي خلقکم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا کثیرا ونساء][۱۳۶]

یعنې : ((ای خلکو و وېرېږئ له خپل رب څخه هغه رب چې پیدا کړي یې یاست تاسې له نفس یو څخه (چې ادم ع دی) او پیدا یې کړ،له دې نفس څخه جوړه د ده چې (حوا) ده او خپاره یې کړل له دې نفس څخه سړي ډېر او ښځې ډېرې))

---

(۱۳۴)التوبه : ۷۱ .

(۱۳۵)مبداء المساوات فی الاسلام \ دکتورفوائد عبدالمنعم .

(۱۳۶)النساء، ۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ : [يا ايها الناس انا خلقنا كم من ذكر و انثى وجعلنا كم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اكرمكم عند الله اتقاكم] (۱۳۷)

يعني : ((اى خلكو موږ تاسې پيدا كړي ياست له يو سړي او يوې ښځې څخه او جوړ مو كړئ تاسې ذاتونه او قبيلې چې يو بل وپېژنئ بېشكه عزتمند په تاسو كې د الله ج په نزد پرهېزګار ستاسو څخه دى .))

دكتور عايشه عبدالرحمن وايي : د دې ايتونو له غوښتنې سره سم ښځې ته د ټولو انساني حقوقو او دنيايي ستونزو د پورته كولو تثبيت شوى دى ، د دې حقوقو سبب او علت يو دى چې هغه عقل دى (۱۳۸).

۶ : [و عد الله الذين امنوا منكم و عملوا الصالحات ليستخلفنهم فى الارض] (۱۳۹)

يعني : ((وعده كړې ده الله تعالى له هغو خلكو سره چې ايمان يې راوړى دى له تاسو څخه او كړي يې دي نېک كارونه چې حاكمان به كړي دوى په ځمكه كې .)) او په مؤمن كې خو مؤمني ښځې او مؤمن سړي دواړه ډلې راځي او الله ج هم له دواړو سره وعده كړې ده استاد محمد عزه د روزه وايي چې الله ج په قران كې په ديني او دنيوي چارو كې د ښځو او نارينه و دواړو رسالت ښكاره كړى دى ، او دا د الله ج له پلوه د مساوي حقوقو په وركولو دلالت كوي (۱۴۰).

---

(۱۳۷) الحجرات ، **۱۳** .

(۱۳۸) دام درمان په پوهنتون كې د عايشې محاضره . **۱۹۲۶_۱۹۲۷** م تعليمي كال دكتور فواد عبدالمنعم په مبدا المساوات كې رانقل كړې ده .

(۱۳۹) النور . **۵۵** .

(۱۴۰) المراه فى القران والسنه \ استاد محمد عزه دروزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه :

۱ : رسول الله ص ښځو ته په سياسي ډګر کې د ګډون حق ورکړی دی لکه په جنګ کې کفارو ته امان ورکول .

۲ : رسول الله ص په دوهمه عقبه کې له انصارو سره بيعت وکړ چې دوه پکې ښځې وې دکتور فواد عبدالمنعم وايي چې د دی بيعت په اساس ښځو په يو مهم سياسي تړون کې ګډون وکړ(۱۴۱) .

استاد ظافر القاسمي وايي : قران او سنت د شريعت لپاره دوه مهم مصدره دي او په دې دواړو مصدرو کې داسې څه نشته چې ښځه له نارينه سره له بيعت څخه منع کړي .

ب : تېر شريعتونه

قران بيانوي چې په تېرو قومونو کې هم ښځو د شاهۍ دوره تېره کړې ده او په ښه تدبير او حکمت سره يې پای ته رسولې ده .

همدا راز د هغوی په اهليت ، عقل او ذکاوت اعتراف کوي .

قران د سباملکه (بلقيس) دبېلګې په ډول يا دوي او وايي چې هغه يوه هوښياره او په سياست پوهه ښځه وه ښه حکومت يې کاوه کله چې حضرت سليمان ع هغې ته ليك ورلېږي نو هغه پرخپل سلطنت او تاج نه مغروره کېږي او دا ليک د خپلې شورى غړيو ته وړاندې کوي او د دی لپاره چې د شورا غړي په ناخبرۍ کې دې ليک ته سخت ځواب ونه وايي هغوی يې په دې پوه کړل : [اني القي الى كتاب كريم] يعنې : ((يقيناً را اچول شوی دی ماته يو

---

(۱۴۱)مبدا المساوات \ دکتور فواد عبدالمنعم .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک قدرمن .)) د هغی فهم او هوښیار تیا له د ېنه ښه څرګند ېږي چې لیک قدرمن وګڼه ترڅو یې قوم د : (الاتعلوا علی واتوني مسلمین)[١۴٢]
یعني : (دا چې زور مه کوئ زما په مقابله کې او راشئ ماته حکم منونکي) په جمله قهر او غصه نشي او دا پرې سخته تمامه نشي بیا ورته وایي : [یا ایهالملؤ افتوني فی امری ماکنت قاطعة امرا حتی تشهدون][١۴٣]

یعني : ((ای اشرافو فتوی (مشوره) راکړئ تاسې ماته په دغه کار زما کې نه یم زه فېصله کوونکې د کوم کار هغې پورې چې حاضر شئ (مشوره راکړئ))
مشوره کول د هغې د ذکاوت بل ښکارندوی دی ځکه مشوره یوه غوره لاره ده چې د ېرې ستونزې هواروي قوم یې ورته وایي چې موږ خاوندان د زور او ځواک یو او ښه جنګیالي خلک یو او نور اختیار ستا دی چې څه حکم کوې موږ یې منو. سره له دې چې قوم یې ورته د بشپړې مرستې زور او ځواک پوره ډاډ او تسلي ورکوي مګر دا بیا هم نه مغروره کېږي اوبیا هغه د نبي او د سیاسي لیډر د پېژندنې لپاره څومره ښکلی تدبیر په کار اچوي .
[ان الملوک اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة][١۴۴]
یعني : ((بېشکه بادشاهان کله کوم کلي ته ننوزي نو خرابوي کوي او دهغه ځای سرداران او د عزت څښتنان بې ابرو کړي .)) نو د دې لپاره چې و پېژني چې هغه بادشاه دی که نبي هغه ته ډالۍ ورلېږي نو که ډالۍ یې قبوله کړله

---

(١۴٢)النمل : ٣١ .
(١۴٣)النمل : ٣٢ .
(١۴۴)النمل : ٣۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تش سياسي ليډر دی او جنګ ورسره په کار دی او که قبوله يې نکړله نو نبي دی او مننه (اطاعت) يې لازم دی کله چې د سلېمان ع حضور ته ورغلله نو هغه د بلقيس د فهم، ذکاوت او استعداد د معلومولو لپاره ترې وپوښتل.

[اهکذا عرشک][145]

يعني: ((ايا داسې دی تخت ستا)) د دې لپاره چې د هغې په تخت کې يې تغير او بدلون راوستی و او په بشپړ يقين سره نه پېژندل کېده چې هغه تخت همدا دی نو څنګه چې د هغې تخت ته ورته و نو داسې مناسب ځواب يې ورکړ: [کانه هو] لکه چې هغه همدا وي)) او کله يې چې وليدل چې سلېمان ع بادشاه يا سياسي ليډر نه بلکه خليفه او نبي دی نو سمدستي يې ايمان راوړ او خپل قوم يې د هلاکت او بدبختۍ څخه خلاصون او نېکبختۍ ته راښکه.

همدا راز د فرعون مېرمن (اسيه). هغه سره د دې چې د مصر د فرعون (بادشاه) مېرمن وه چې مال، دولت، عزت او هر څه يې ډېر و، مګر له عقل څخه کار اخلي او دفرعون د بې ځايه دعوو تر اغېزې لاندې نه راځي که فرعون يې هر ډول تعذيبوي او ربړوي يې خو بيا هم د خپل حق دريځ څخه نه اوړي او له الله ج څخه په جنت کې ورته د کور جوړولو دعا کوي.

ځيني وايي چې: دا پخوانی شريعت دی او مننه يې پر موږ لازمه نده ځکه هغه اوس په اسلام سره منسوخ شويدی.

---

(145) النمل: ۴۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب : عبدالوهاب خلاف په اصول الفقه کې ليکي : هغه احکام چې په پخوانيو شريعتونو لازم و او قران او يا رسول الله ص ترې موږ ته خبر راکړی وي خو د هغې په منسوخ کېدلو او يا پر موږ باندې د لزوم څه دليل نه وي نو د جمهورو فقهاء و (احنافو ، شوافعو او ځنو مالکيه و رحمهم الله تعالی) په نزد دا احکام زموږ لپاره شرع ده او پر موږ يې اطاعت لازم دی .

له همدې کبله د احنافو په نزد مسلمان په ذمي او نر په ښځه قصاص کېږي ځکه چې په پخواني شريعت کې همداسې و ، لکه چې الله ج فرمايي :
[وکتبنا عليهم فيها ان النفس باالنفس][146]

يعنې : ((او ليکلي وو موږ په دې کې چې بېشکه نفس دی و وژلی شي په بدل د نفس کې)) اوکه څوک ووايي چې : دلته ناسخ د (لن يفلح قوم) حديث دی نو ددی ځواب وړاندې ورکړل شو چې دی کې ډېر احتمالات او دنظر اختلافات دي چې حجت کېدلای نشي ، نو سياسي حقوق ښځو ته په اسلام کې ثابت دي .

بخاري ، مسلم ،مسند احمد ، الطبقات الکبری لابن سعد ، سيرت ابن هشام ، تاريخ امم والملوک ، الکامل فی التاريخ .

تول ليکي چې ښځو د رسول ص سره په بيعت کې ګډون کړی دی ، همدارنګه مسلمانه ښځه کولی شي چې کافر ته امان ورکړي او دا دهغې خپل سياسي حق دی[147] .

(146) المائده : 45 .

(147) الفقه الاسلامي وادلته 1 دکتور وهبة الزحيلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ام هانئ (رض) ته وفرمايل تا چې چاته پناه ورکړله موږ هم پنا ورکړله[۱۴۸].

www.melitahrik.com
0777 400 116

(۱۴۸)بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې د ښځو دګډون لپاره څو مشورې

لکه چې دمخه مو وویل ښځه د ټولنې نیمه برخه ده او د دوی اوزګارې پرېښودل لکه یو بې ګټې او ناکاره شی ښه نه دی ، پکار دی چې د دوی د عقل ، استعداد او ښو تجربو څخه ګټه او فائده واخېستل شي تر څو له یوه پلوه ټولنې ته کار وکړي او له بلې خوا دخپلې کورنۍ اقتصادي (مالي) ستونزی پورته کړی شي او د دې لپاره چې دالله ج بنده ګي په ښه ډول وکړي او دخپل اولاد په اسلامي روزنه کې بریالی شي پکار ده چې له اسلامي روح سره اشنا شي نو د افغانستان راتلونکې اسلامي حکومت ته پکار دي چې لاندې ټکي مراعات کړي .

۱ : د ښځو لپاره دې د کار داسې زمینه مساعده کړلی شي چې شرعي حجاب پکې مراعات او ښځې او نر ګډ نشي او دواړه کار هم وکړي .

۲ : ښځو ته داسې کارونه وروسپارل شي چې دهغوی له طبیعت او فطرت سره برابر وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : د ښځو د زده کړې لپاره باید بېل تعلیمي مرکزونه (ابتدایې ، متوسطې، لېسې او پوهنتونونه) جوړ شي او د هغوی لپاره باید تعلیمي اسانتیاوې برابرې شي .
۴ : د ښځو لپاره باید بېل روغتونونه جوړ شي او په کې یوازې ښځې استخدام شي .
۵ : په مسجدونو کې دې د ښځو لپاره خاص ځای جوړ شي .
۶ : داسې پروګرام دې جوړشي چې ښځه په کور کې هم مصروفه و اوسي ځیني پروژې او تولیدات لکه غالۍ اوبدل ، ګنډل ، (ګلدوزي) د چرګانو او مچیو ساتل باید کورو ته نقل شي .
۷ : په دولت کې د ښځو لپاره د کار وخت نسبت نارینه و ته کم و ټاکل شي او د ورځې له پنځو ساعتو څخه باید ډېر کار ونکړي تر څو کور ته هم ورسېدلای شي .

د زده کړې حق :

اسلام تعلیم ته تر هر څه ډېر ارزښت ورکړی او په نر او ښځه یې فرض وګرځاوه ، ځکه چې تعلیم د دین او دنیا ذریعه ده .
اسلام وګړې د ناپوهۍ له تورو تیارو څخه د علم او معرفت روښنایي ته را وبلل وړومبنیو او وروستنیو علماوو لیک او لوست ته ځانګړی ارزښت ورکړی دی .
کله چې الله ج خپل محبوب په رسالت مبعوث کړ نو ترهرڅه لومړی یې ورته په لوستلو امر وکړ او د قلم لویي او عظمت یې ورته ورڅرګند کړ لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فرمايي : [اقرا باسم ربک الذی خلق خلق الانسان من علق ، اقرا وربک الاکرم الذی علم بالقلم ،علم الانسان مالم یعلم] [149]

يعنې : ((ولوله د خپل رب په نوم سره چې د ټولو پيدا کوونکی دی پيدا کړي يې دی انسان له ټوټې د وينې څخه ، ولوله رب ستالوی کريم دی کوم چې علم وښودلو په قلم سره او ويې ښودلو انسان ته هغه څه چې دی پرې نه پوهېده .))

د الله ج له دې وينا څخه د علم اوقلم مقام او عظمت ښه څرګند ېږي چې دلومړۍ وحی او د خپل کلام پېل يې پرې وکړ بل ځای کې فرمايي : [ن ، ولقلم ومايسطرون] [150]

يعنې : ((قسم دی په قلم او څه چې ليکي))

ټول مفسرين په دی متفق دي چې الله ج په هغه څه سره سوګند يادوي چې په هغه کې لويه ګټه او ارزښتمن وي .

الله ج خپلو بندګانو ته لارښوونه کوي چې له الله ج څخه په علم او پوهه کې د زياتوالي دعا وغواړي .

[وقل رب زدنی علما] [151]

يعنې : ((و وايه ای ربه زما زياد کړه علم زما))

حضرت قتاده ص فرمايي : ((قلم د الله تعالی لوی نعمت دی که قلم نه وای نو نه به د دين څه پاتې و او نه به د دنيا څه کار وبار کېده)) [152]

---

(١۴٩)العلق : ١_۵ .

(١۵٠)القلم : ١ .

(١۵١)طه : ١١۴ .

(١۵٢)معارف القران مولنا محمد شفيع جزء ٣٠ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعلیم انسان له نورو حیواناتو څخه پورته او اشرف ګرځوي نو لکه څنګه چې روښانه ده چې د دین احکام نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته شامل دي ، نو بیا به هېڅ داسې معقول دلیل نه وي چې د هغه په سبب ښځه له تعلیم څخه محرومه وګرځولی شي ، رسول الله ص فرمایي :

(د علم طلب په هر نر او ښځې دواړو فرض دی)

یوه ښځه د رسول ص حضور ته راغلله او عرض یې وکړ چې یا رسول الله ص نارینه ستا خبرې اوري او عمل پرې کوي نو موږ ته هم له خپله پلوه یوه ورځ وټاکه چې تاته راشو او څه چې الله ج د رښودلي دي موږ ته یې راوښیې ، رسول ص ورته و فرمایل چې : ښه ده په فلانۍ ورځ په فلاني ځای کې راغونډې شئ .

هغوی به په همغې ټاکلې ورځې هلته راغونډېدلې او رسول الله ص ورته تعلیم کاوه [۱۵۳].

حضرت شفاء بي بي رض فرمایي : ((زه له حفص رض د رسول الله ص له مېرمن سره ناسته وم ، چې رسول ص راغی او راته یې وفرمایل چې : ته دېته د سرخ باد (پر بدن سری دانې راخېژي) په ځینو روایتونو کې د سرخ پرځای میرږي هم یاد شوي دي ، دم ولې نه ښيي لکه څنګه دې چې ورته لیکل ښودلي دي)) [۱۵۴]

صحابه و به ښځو ته علم ورښود په صحابه و کې لکه عایشه رض لویې عالمانې وې هغوی به لویو لویو صحابه و ته تفسیر ، حدیث او فقهې درس ورکاوه .

---

(۱۵۳)متفق علیه .

(۱۵۴)ابوداود متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په البریقه شرح الطریقه کې لیکي : که د ښځې خپل مېړه عالم و نو له همغه څخه دې زده کړه کوي او که نه و نو بهر ته د علم د حاصلولو لپاره وتلو ځینې ایسارولای نشي ، اسلام نه تنها دا چې د دیني تعلیم اجازه کړې ده بلکې د دیني او داسې علم چې انسان ورته په ورځنې ژوند کې اړتیا لري زده کول یې په نر او ښځې دواړو لازم کړي دي .پدی هکله امام ابو الاعلی مودودي رح وایي : ((هغه علمونه چې له انسان څخه پری انسان جوړېږي د هغه اخلاق پرې ښایسته کېږي د هغه له کبله تری یوه مؤدبه ښځه جوړېږي د داسې علمونو زده کول هرې ښځې ته ضروري او که د نورو علمونو زده کول غواړي نو اسلام د هغې په مخکې نه خنډ کېږي په دې شرط چې د اسلام حدود مراعات کړي))[155]

په کورنۍ کې چې پوهه ښځه وي د کورنۍ نظم ښه وي د اولاد روزنه ښه کېږي په ښځو کې د پوهې او استعداد خاوندانې ډېرې دي او پکار ده چې د دوی استعداد عبث او بې ځایه نشي ، ځینې علوم دي چې ښځه یې هرومرو باید زده کړي او له هغو څخه په ناخبرئ کې ورته ستره ستونزه ده او داسې مسائل هم شته چې نارینه و ته د هغې ښکارول د شرم او ننګ خبره ده نو پکار دي چې ښځې خپل علاج پخپله وکړي ، او داسې مسائل زده کړي لکه په شرعي علومو کې ، حیض ، نفاس ، په طبي علومو کې د ښځینه ځانګړیو ناروغیو علاج او دېته اړتیا پیښه نشي چې د پردي نارینه په وړاندې خپل عورت لوڅ کړي .

---

(۱۵۵) پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هدایه کې وایي .....[وینبغي للمراة ان تعلم مداوتها لان نظر الجنس الجنس اسهل .]
یعنې : ((او مناسب ده چې ښځه د ښځې د ناروغۍ علاج زده کړي ، ځکه چې خپل جنس ته کتل اسان دي .))
په اسلام کې نه یوازې دا چې پر اشرافو علم فرض دی ، بلکې وینځو او مرئیانو ته هم د علم د حاصلولو حق ورکړل شوی دی، آن هغوی ته په تعلیم ورکولو حکم شوی دی ، رسول الله ص فرمایي : (ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها وادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها و تزوجها فله اجران .)[۱۵۶]
یعنې : ((هر څوک چې وینځه ولري او ور ته تعلیم ورکړي او ښه ادب او تهذیب ورزده کړي ، بیایې ازاده کړي او واده یې کړي ، نو هغه لره دوه اجره دي .)) او له تعلیم څخه باید د ښځې غرض یوازې دمادیت ، شتمنې او د خلکو د زړه د خوشحالولو طریقې او چلونه ، او دا اداګانو زده کول نه وي او نه دا یکشن او فن (ارټ) زده کول ، چې په فلمونو کې کار وکړي .
لوېدیځ ، ختیځ او اروپا ته د پوهې لپاره د ښځو د تللو په هکله باید وویل شي چې اسلام خو ښځو ته اجازه نه ورکوي ، چې یوازې په دومره واټنو کې سفر وکړي ، چې هلته انسان ته مسافر وویل شي نو بیا د نړۍ ګوټ ګوټ ته په یوازې ځان څنګه ځي ؟ او هلته یوازې کلونه کلونه څنګه تېروي ؟ او کله چې ټولنه هم د لویدیځ او ختیځ په څېر فاسده ټولنه وي ،

---

[۱۵۶] بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

منم چې رسول الله ص خو دعلم په وتلو پسې امرکړی دی ، که څه هم د نړۍ په بل ګوټ کې وي او امریکا اروپا او .... ته په علم پسې تلل خو هم شرعاً کوم ناروا عمل نه دی ، خو اوس چې د هغو ځایونو اوسېدونکي د شهوت په اور کې سوځي ، ښځې خو لا څه چې ان نارینه هم ، د هغه ځای د ناوړه اخلاقو تر اغېزې لاندې راځي خو کله که دا ټولنې صالحې او دښو اخلاقو خاوندانې شي بیا نو هلته د نارینه و ښځو ټول سفر په شرعي چوکاټ کې د تعلیم په غرض او بې تعلیمه روا او جائز دی خو نن سبا حالت د دې سرچپه دی او اوس خو دې هېوادو ته دتعلیم لپاره د ښځو د تللو اړتیا هم نشته ، ځکه چې په اسلامي هېوادنو کې په هرفن کې ښوونځي او پوهنتونونه جوړ شوي دي ، د لویدیځ او اروپا له تعلیم څخه راغلي ښاغلي خو موږ ولیدل چې اسلامي هېوادو ته یې له ځانو سره څه ډالۍ راوړلې د هغوی فکر اوعقیده په کوم پلو ګرځیدلې ده ؟

د: داولاد حق

تر هر څه د مخه باید مور اوپلار کوښښ وکړي چې په خپل اولاد اسلامي نوم کېږدي او د داسې نومونو له ایښودلو څخه دې ډډه وکړي چې له اسلام سره سمون نه خوري ، د رسول الله ص د یو زوی یا لور نوم هم بې معنی او بې مفهومه نه و ، او په اولاد ښه نوم ایښودل د اولاد له حقوقو څخه دي او لوی د ثواب کار دی .

دلته زموږ په ټولنه کې خو داسې نومونه هم شته دي چې ژبه یې په ویلو شرمېږي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوی له حقوقو څخه یو دا دی چې په کوچنیوالي کې د هغوی د ژوند ټولې اړتیاوې پوره شي ا و باید هلکان په کوچنیوالي کې ختنه کړلی شي .
د هغوی له حقوقو څخه یوه هم نفقه او جامه ده ،چې په پلار لازم دي ، چې کار وکړي ، پر ځان زحمت او تکلیف تېر کړي ، او اولاد لپاره خرڅ ، خواړه او نورې اسانتیاوې برابر کړي او په کار دي چې دخپل قدرت او توان په اندازه لګښت وکړي ، که قدرت او توان لري اوبیا هم خرڅ ډېر کم کوي ، نو ګناه ده .
او د هغوی له حقوقو څخه دا دی چې د هغوی سره مینه او محبت وکړي ، هغوی ته مخلص و اوسي د هغوی د هوسایۍ او آرامۍ لپاره ټول کوښښ وکړي .
او د هغوی له حقوقو څخه دادی چې د هغوی تر منځ توپیر ونکړي ، او باید ټول اولاد ته په یوه سترګه وګوري ، او خصوصاً باید هلک او نجلۍ تر منځ توپیر ونه شي ، ځکه دا توپیر د الله ج له قضا څخه له ناراضتیا پرته بله مانا نه لري .
رسول الله ص فرمايي : ((د چا چې خور ، لور ، یا .... وي او هغه یې ژوندۍ ښخه نکړله ، سپکه یې ونه ګڼله او زوی یې پرې غوره نه کړ نو الله ج به یې جنت ته ننه باسي))
د هغوی له حقوقو څخه داولاد ښوونه او روزنه ده چې مور او پلار باید خپل اولاد تعلیم ته کښېنوي ، دیني ضروري مسائل باید وروښیي ، له ټولنې سره د چلند لازمې لارې وروښیي ، که خپله نه پوهېږي ، هغه دې مدرسو او ښوونځیو ته ولېږي ، چې دا تعلیم په راتلونکې کې دواړو ته ګټه رسوي ، او دواړو ته خدای ج لوی اجرونه ورکوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه : دمور حقوق

الله ج د مور او پلار احترام او درناوی په اولاد فرض گرځولی دی ، او په نړۍ کې یې که د چا اطاعت او بې ساری عزت او احترام د خپلې بندهگۍ څخه وروسته په بنده گانو لازم کړی دی نو هغه مور او پلار دي .

الله ج څو ځله په خپله بندهگۍ له امر کولو څخه وروسته سمدلاسه له مور او پلار سره په نېکۍ امر کوي او په قران او سنتو کې چې دمور او پلار سره په نېکۍ څومره تاکید شوی دی دبل هېڅ شي په حق کې هم نه دی شوی ، الله ج فرمايي : [وقضی ربک الاتعبدوا الاایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندالکبرا حدهما او کلاهما فلاتقل لهما اف ولاتنهر هما وقل لهما قولا کریما و خفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کماربیاني صغیرا][157]

یعني : ((او امر کړی دی رب ستا چې بندهگي مه کوه مگر دهمده او له مور او پلار سره په نېکۍ او کله چې ورسېږي تاسره زوړوالی ته یو له دې دواړو څخه او یا دواړه نو مه وایه ورته (اف) قدرهم او مه یې رټې او ووایئ ورته نرمه او ښه وینا ، وغوړوه دوی دواړو ته وزرونه د عاجزۍ له رحمته خپل او ووایه ای ربه په دوی رحم وکړه لکه څنگه یې چې زما پالنه وکړله په کوچنیوالي کې .))

دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر کړی دی او له خپلې بندهگۍ څخه یې سمدستي وروسته له مور او پلار سره دنېکۍ کولو یادونه وکړله

---

(157)الاسراء :۲۳_۲۴ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصاً کله چې هغوی عمر خوړلي او کمزوري وي ، ځکه دوی په دې وخت کې دبل مرستې ته سخت اړ وي او دهغوی په وړاندې یې د (اف) په اندازه د وړې کلمې له استعمال څخه هم ممانعت وکړ ، تر څو ناراحته نه شي .

هغوی ته له ناوړه وینا او دهغوی له رټلو څخه یې یې هم کلک ممانعت وکړ ، او هغوی ته پر دعا غوښتلو یې بنده ګانو ته امر وکړ، او د هغوی د وړوکوالي له ستونزو څخه ډک عمر وریادوي بل ځای کې فرمایي :

[ووصینا الانسان بوالدیه حملته امه وهنا علی وهن وفصاله فی عامین ان شکرلی ولوالدیک الی المصیر][158]

یعنې : ((او موږ تاکید کړی دی انسان ته د ده د مور او پلار په حق کې ځکه چې ګېډه کې ساتلې دی ده لره مور د ده بوج په بوج او له تي ځینې بیلول د دې په دوه کالو کې دا چې په حق ومنه زما او د خپلې مور او پلار ، اخر ماته راتلل دي .))

دلته الله ج انسان ته هغه وخت وریادوي کله چې هغه ناتوانه او مور د ده خدمت کاوه په ځان یې تکلیف منلی و ، او دا یې په ګېډه ګرځاوه ، او پوره دوه کاله یې تی ورکړی دی اوس خو په کار دي چې د هغې شکرانه ادا شي بل ځای فرمایي : [و عبدو الله ولاتشرکوا به شیا وبالوالدین احساناً][159]

یعنې : ((او دالله ج بنده ګي وکړئ او له هغه سره هیڅ شی شریک مه ګرځوئ او د مور اوپلار سره نیکي وکړئ .))

---

(158)لقمان : ۱۴ .

(159)النساء: ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم ان لا تشركوا به شياء و بالوالدين احساناً] (١٦٠)

يعنې : ((و وايه راشئ ولولو هغه څه چې حرام کړي دي پر تاسو رب ستاسو چې شريک مه ګرځوئ هېڅ شی له هغه سره او له مور او پلار سره په نېکی))

محمد علي صابوني وايي : په يو شي امر کول منع ده له ضد څخه يې ، دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر وکړ ، مطلب دا شو چې بدي کول ورسره حرام دي ، نو ځکه يې د محرماتو په ليکه کې ياد کړ. (١٦١)

رسول الله ص د مور او پلار پر حقوقو ډېر حريص و ، فرمايي : ((که څوک جنت غواړي ، نو جنت د مور تر قدمو لاندې دی .)) .....بخاري ، مسلم ، ابن ماجه ، نسايي او دار قطني .

عبدالله بن عمر رض وايي يو سړي رسول الله ص ته وويل : زه له تاسره په هجرت او جهاد کولو بيعت (ژمنه) کوم او له الله ج څخه اجر او ثواب غواړم ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ايا ستاسو له مور او پلار څخه کوم يو ژوندی شته ؟

هغه ورته وويل چې هو ،بلکې دواړه .هغوی ص ورته وفرمايل چې له الله ج څخه اجرا وثواب هم غواړې ؟هغه وويل ولې نه ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ولاړ شه له مور او پلار سره دې نيک صحبت او د هغوی خدمت کوه (١٦٢).

---

(١٦٠)الانعام : ١٥١ .

(١٦١)صفوه التفاسير محمد علي صابوني ، ج_٢ .

(١٦٢)بخاري ، مسلم او د ارقطني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل کیږي چې رسول الله ص له هجرت او جهاد څخه هم د مور او پلار خدمت ته ډېره پاملرنه وکړله که د انسان مور او پلار کافر هم وي ، نو هم د خپل لطف او مرحمت دروازې به پرې نه تړي او دهغوی خدمت به کوي .
حضرت اسماء د ابوبکر رض لور وايي چې زما مور د رسول الله ص په وخت کې ماته راغلله او هغه مشرکه وه ، ماله رسول الله ص څخه د هغې په هکله وپوښتل چې زه له هغې سره خپله صله رحمي وکړم او که نه ؟
هغوی ص ځواب ورکړ ، چې هو کوه يې ورسره(۱۶۳).
حضرت ابو هريره رض روايت کوي چې له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ملګريتوب او ښه چلند ډېر مستحق څوک دی ؟ هغه ص وفرمايل مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ ځواب يې ورکړ مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه ص وفرمايل موردې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه وفرمايل پلار دې دی(۱۶۴).
همدا راز حضرت ابو هريرة رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : پوزه دې يې خړه شي ، پوزه دې يې خړه شي ، بيا دې يې پوزه خړه شي ، چا چې مور او پلار په زوړوالي کې وموندل يو يې وموند او يا يې دواړه وموندل او جنت ته داخل نه شي .) (۱۶۵)
د مور ازارول او د اولاد عاق کېدل د مور او پلار په واسطه کبيره (لويه) ګناه ده .

---

(۱۶۳)متفق عليه
(۱۶۴)متفق عليه .
(۱۶۵)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص فرمايي : (له ټولو څخه لويه ګناه (اکبرالکبائر) لـه الله ج سره شريک ګرځول او د مور او پلار له خوا عاق ده)[۱۴۶]

په حديث کې اوه (۷) ګناهونو تـه هلاکوونکې ګناه ويل شوي دي ، يـوه پکې د مور او پلار عاق دی او د اولاد په عاق کې دا حتمي ندي چې هغـوی دې په خولـه ووايـي ، يـادې پـه ورځپاڼو ، راډيوګانو او نـورو خپرونـوکې اعلان وکړي .

بلکه کله چې د هغوی په ازارولو کې ډېرښت وشي او دهغـوی زړونـه ازار وکړي اولاد په خپله عاق کېږي .

و : پر ښځه د مېړه حقوق

خاوند په خپله مېرمن ډېر حقوق لري الله ج فرمايي : [الرجال قوامون علی النســاء بمــا فضـل الله بعضـهم علـی بعـض وبمـا انفقـوا مـن امـوالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله] [۱۴۷]

يعنې : ((نارينـه پـر ښځو مقرر دي پـه سبب د دې چې خپل مالونـه خرڅ کـوي نـو کـومې ښځې چې نيکـانې وي هغـوی د خپلـو څښتنانو متابعـت کـوي ، او دهغـوی د مـالونو حفاظـت د هغـوی پـه غيـاب کـې کـوي ، هغـه مالونه چې الله ج د هغې حفاظت په دوی لازم کړی دی .))

دلته الله ج د نېکې او صالحې ښځې ستاينه کوي چې هغـه د خاونـد د امـر منونکې او دهغه په نشتوالي کې د هغـه د مـال سـاتونکې وي پـر ښځه د

---

(۱۴۶)بخاري ، مسلم و ترمذي .

(۱۴۷) النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند د حقوقو اندازه له دې حدیث څخه ښه څرګندېږي چې ابوهریرة رض يې روایت کوي [لو کنت امرا احدا ان یسجدلاحد لامرات المراة ا ن تسجد لزوجها] (١۶٨)

یعنې : ((که چیرې وای زه چې امر مې کولې یو چاته چې سجده وکړي یوبل کس ته نو خامخا امر به مې کړی و ښځې ته چې سجده وکړي خپل خاوند ته))

ام سلمه رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي : [ایما امراة ماتت وزوجها عنها راض دخل الجنة] (١۶٩)

یعنې : ((هره ښځه چې وفات شي او خاوند يې ورڅخه خوښ وي نو جنت ته به ننوځي))

په ښځه د خاوند اطاعت (مننه) واجب ده ، او اطاعت دا دی چې د هغه په کور کې و اوسېږي او هره روا خبره يې ومني او دهغه له خوښې پرته به بهرنه ګرځي او نه به بل چاته اجازه ورکوي چې د دې کورته ننوزي او د هغه له اجازې پرته په نفلي روژه هم نه نیسي ، رسول الله ص فرمایي : [لایحل لامراة ان تصوم وزوجها شاهد الاباذنه ولا تاذن فی بیته الاباذنه] (١٧٠)

یعنې : ((نده رواه هېڅ ښځې ته چې روژه ونیسي او خاوند يې موجود وي مګر د هغه په جازه او اجازه دې نه ورکوي د هغې په کور کې (د ننوتلو مګر د هغه په اجازه))

---

(١۶٨)ترمذي :

(١۶٩)ترمذي

(١٧٠)بخاري ، مسلم و ابو داود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې څلورو شرطونو په موجوديت کې په ښځه واجب دي چې له مېړه سره د هغه کور ته ولاړه شي.

۱ـ چې معجل مهر يې ورته پوره کړی وي.

۲ـ چې په کور کې يې د اړتيا وړ ظروف او سامان (هغه څه چې په ورځني ژوند کې ورته اړه پيدا کېږي) موجود وي.

۳ـ چې په کور کې د ښځې دنفس او مال امن وي له ګاونډيو څخه لرې نه وي په دا ډول چې که په دې کور کې د څه پېښې له امله فرياد وکړي نو خلک ورته راورسېږي.

۴ـ چې خاوند د هغې خيال وساتي او هغه په امن او سکون کې وخت تېر کړي، او د مېړه هغه امر به په ځای کوي چې د کورنۍ په هکله وي او د ښځې په ځانګړيو تصرفاتو پورې اړه ونه لري (لکه د هغې په مال کې تصرف) او دا امر شريعت منع کړی هم نه وي او بل دا چې خاوند هم د ښځې حقوق ادا کړي او د خاوند له اجازې څخه پرته به له هېچا کره شپه نه صبا کوي.

او کله که ښځه بدګذرانه شي نو خاوند کولی شي چې هغه د ادب لپاره و وهي او د خاوند له حقوقو څخه د اده چې ښځه له ټولو هغه کارو څخه ځان وژغوري چې هغه د مېړه برم، شرف او وقار ته زيان رسوي او داسې کارونکړي چې د هغه په واسطه د خاوند په زړه کې څه شک او انديښنه پيدا شي او د خاوند د شتمنۍ خيال به ساتي، بې ځايه به يې نه لګوي هر چاته به يې نه ورکوي او هغه چې عادتاً خلک لکه فقيرانو او ملنګانو ته خيرات ورکوي پروا نه لري او دهغه له حقوقو څخه دا دي چې د هغې بسترې ته په چټکتيا سره ورشي او که شرعي مانع لکه (حيض او نفاس)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي د هغه جنسي غوښتني دې پوره کړي ، رسول الله ص فرمايي : [اذا دعا الرجل امراته الى فراشه فابت ان تجى ء اليه فبات غضبان عليها لعنتها الملائكه حتى تصبح .] (١٧١)

يعنې : ((کله چې کوم سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته را وبولي او هغې انکار وکړ له دی څخه چې ده ته راشي او هغه شپه په هغې په قهر او خفګان کې صبا کړه نو ملائکې (پرښتې) پرې لعنت وايي تر هغې چې صبا شي .))

همداراز فرمايي : [اذ دعا الرجل امراته الى فراشه فلم تأته فبات غضبان عليها لعنتها الملايکه حتى تصبح] (١٧٢)

يعنې : ((کله چې را وبولي يو سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته او هغه ورته رانه شي او هغه شپه په قهر او خفګان کې پرې صبا کړه نو ملايکې پرې لعنت وايي تر هغه چې صباشي .))

د خاوند د حقوقو لنډيز

١ : اطاعت او مننه

٢ : د خاوند د عزت او ابرو ساتنه

٣ : له خاوند سره محبت او مينه

۴ : د خاوند درناوی عزت او احترام کول

۵ :د خاوند خدمت

۶ :د هغه د کور او شتمنۍ ساتنه

٧ :خاوند ته زينت، ارايش او ځان ښايسته کول

---

(١٧١)بخاري .

(١٧٢)بخاري ، مسلم ، ابوداود ، ابن ماجه و مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸:د کورنۍ نظم جوړول
۹:له کور سره مینه ، دلچسپي او علاقه
۱۰:د اولاد تربیت (روزنه)
۱۱: له خاوند سره له وس سره سم په کار کې مرسته او هغه ته د ژوند ټولې اسانتیاوې برابرول
۱۲: د خاوند له دوستانو سره ښه تګلاره او ښه اخلاق
۱۳: د ژوند په ټولو مختلفو حالاتو صبر او قناعت
۱۴:له خاوند سره اخلاص او صداقت
د یادونې وړ ده چې په یهودیت کې خاوند پر ښځه مطلقه سلطه لري او بې قید او شرطه د هغه په واک کې ده او هر څه چې وغواړي پرې کولې يې شي .

و:سسپر مېړه د مېرمنې حقوق

څنګه چې خاوند پر ښځه ډېر حقوق لري همدارنګه ښځه هم پر خاوند ډېر حقوق لري چې مهم يې دلته یادوو .
دا چې عاجل مهر به ورکوي که چېرته يې د نکاح په وخت کې ټاکلی و ، او که ټاکلی يې نه و نو څه چې دود وي او که ور يې نکړ نو ښځه کولی شي چې ځانته يې راپرېنږدي که څه هم لومړی راضي وي او دخول هم شوی وي اوبل دا چې هغې ته نفقه او جامه ورکړي او د هغې له شان سره مناسب کور ورته پېدا کړي چې هغه په کې راحت کې وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معاویه القشیري (رض) روایت کوي چې یو سړي له رسول الله ص څخه وپوښتل چې د ښځې حقوق پر خاوند څه دي ؟ هغوی ص ځواب ورکړ چې هغې ته خوراک ورکړه ، کله چې خواړه خورې او په جامه کې یې پټه کړه کله چې ځان پټوي په مخ یې مه، وهه بدې خبرې ورته مه کوه رټه یې مه ، ورځنې جدا کېږه مه مګر په کور کې[۱۷۳].

رسول الله ص د حجة الوداع په خطبه کې وفرمایل : ((خبر اوسئ چې د هغوی حق په تاسو دادی چې هغوی ته ښې جامې او نفقه ورکړئ او له هغوی سره ښېګړه وکړئ .))[۱۷۴]

که بله ښځه یې وي نو د هغوی ترمنځ به له عدل او انصاف څخه کار اخلي ، ښځه د خاوند له اجازې څخه پرته هم دمور او پلار او نورو محرمو ملاقاتو ته تللی شي ، د ښځې بل مهم حق پر خاوند دادی چې دیني ، ضروري مسائل لکه لمونځ ، روژه ، حیض اونفاس ور وښیي[۱۷۵].

او که خاوند یې نه پوهېده دا کولی شي چې له بل عالم څخه ځان پوهه کړي د کور په کار لکه پخول ګنډل او داسې نورو به یې نه مجبوروي او خاوند به ورسره نېک اخلاق کوي له هغې سره به مینه ، او محبت ساتي ، دهغې اسرار او پټ رازونه به نه رسوا کوي له هغې سره به ښه خندا او خوشحالي کوي له دوستانو سره به یې ښه اخلاق کوي ، ناز او نخرې به یې مني څومره چې کولای شي ځان به له طلاق څخه ژغوري د کور په کارو کې به

---

(۱۷۳)ابو داود ، ابن ماجه او مسند احمد

(۱۷۴)مسلم .

(۱۷۵)احیاء العلوم امام غزالي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره مرسته او لارښوونه کوي ، بل دا چې يوائې په اسلام کې ښځې ته دا حق ورکول شوی دی چې پر خپل مال پوره ولايت لري (کله چې هغه عاقله او بالغه وي) او که خاوند د هغې له اجازې څخه پرته د هغې په مال کې لاسوهنه کوي نو غاصب دی حتی که ښځه لېونۍ هم وي نو په مال کې يې ولايت د خاوند حق ندی ،بلکې د پلار او يا د نيکه حق دی .

مګر په يهوديت کې ښځه له مهر څخه پرته نوره هېڅ شتمني نلري ، هرڅه يې د مېړه دي ټوله سرګرداني او تکليف يې د خاوند لپاره دی او مهر به هم يا له طلاق څخه وروسته ورکوي اويا ه يې د هغې له مرګ څخه وروسته د هغې ورثه و ته ورکوي او په اسلام کې خاوند حق نه لري چې ښځه په کور کې د هغې د مال لګښت ته اړه باسي بې ځايه يې نه وهي له هغې سره به له نرمۍ اومهربانۍ څخه کار اخلي ، حضرت عمر رض فرمايي : ((انسان بايد په خپل کور کې له خپلې ښځې او اولاد سره دکوچنې په څېر وي چې له سختۍ څخه کار وانخلي .))(۱۷۶)

يو ځل يو سړی حضرت عمر رض ته ورغی چې له خپلې ښځې څخه ورته شکايت وکړي کله چې دروازې ته ورسېد نو د حضرت عمر رض د بي بي ام کلثوم رض اواز يې واورېد چې له حضرت عمر رض سره يې خبرې اړولې نو دی سړي له ځانه سره وويل چې ما خو غوښتل چې زه خپل شکايت ده ته وړاندې کړم داخو هم په هغه څه کې ګير دی چې زه پکې ګير يم .

---

(۱۷۶) احياء العلوم امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عمر رض هغه راوغوښت او ورڅخه یې وپوښتل هغه ورته خپل عرض وړاندې کړ خو حضرت عمر رض ورته وویل : ((زه د ښته ډېر تېرېږم ځکه چې دا پرما ډېر حقوق لري لکه :

۱ _ دا زما او دوزخ ترمنځ پرده ده ، زما زړه پرې له حرامو څخه تسل مومي .

۲ _ کله چې زه بهر ته ولاړ شم نو زما د کور او مال ساتونکې ده .

۳ _ زما جامې راته مینځي .

۴ _ زما اولاد ته شېدې ورکوي .

۵ _ زما کورته ډوډۍ او ... پخوي .))

هغه سړي ورته وویل : کوم خدمت دې چې ښځه تاته کوي هغه خو ماته هم کوي ځنګه چې ته ورته تېرېږې زه به هم ورته تېرشم[۱۷۷] .

دا و له ښځو سره د صحابه وپه تګلاره ، راشئ اوس زموږ په ټولنه کې له ښځو سره د مېړو تګلاره وګورئ چې بې ګناه ورسره په کوم اندازه ظلم کوي او څومره یې وهي .

ح : ګډ حقوق :

۱ : یو له بل سره به نېک سلوک کوي ، یوبل ته به مخلص وي یوبل ته به ښه نیت لري ، یوله بل سره به محبت کوي ، پټ او ښکاره به یې یوبل ته یوشان وي ، یوله بل څخه به د ژوندون د ستونزو په لېرې کولو کې هڅه کوي الله ج فرمایي : [ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف][۱۷۸]

---

(۱۷۷)البريقه شرح الطريقه .

(۱۷۸)البقرة :۲۲۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنـې : ((او ښـځولره حق دی لکـه څنګـه چـې د سـړيو پرهغـوی حق دی د دستور مطابق .))

۲ : له دواړو خواو څخه حرمت مصاهرت ثابتېږي (چې څوک چاسره نکاح وکړي نو دبل خوانژدې دوستان پرې حرامېږي)

۳ : يوله بل څخه ميراث وړي ، کله چې ښځه مړه شي نو که اولاد يې درلـود نو خاوند څلورمه برخه اخلي او که اولاد يې نه درلـود نـو د مـال نيمـه حصـه اخلي او که خاوند مړشو او اولاد يې ونو اتمه حصه اخلي او که اولاد يې نه درلود نو څلورمه حصه اخلي .

۴ : همدا راز يو له بل څخه ټول هغـه جنسي خوندونـه اخېسـتلای شي چې شريعت ورته رواکړي دي .

حيا _

سېد مودودي رح حيا داسې راپېژني :

د حيا معنی شرم دی د اسلام پـه ځـانګړې اصطلاح کې له حيا څخـه مـراد هغه شرم دی چې هغه يوانسان د خپل فطرت او خپل خدای ج پـه وړانـدی هغه وخت محسوسوي چې د يو منکر (ناوړه) کارپـه لـور مايـل کېږي حيـا هغه ځواک دی چې انسان د بد کـاريو او منکراتـو تـه لـه اقدام کولو څخـه منع کوي[۱۷۹].

الله ج پر حيا خوښېږي او خپل حياناک بنده خوښوي او مسلمانانو تـه يې په حيا کولو امر کړی دی .

(۱۷۹)پرده سيد ابو اعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل للمئومنين يغضوا من ابصارهم] .(۱۸۰)

يعني : ((او مسلمانانو ته ووايه چې خپل نظرونه ښکته واچوئ .)) يعني کله چې په چا پردئ موسترګې ولګېدلې نو سمدستي سترګې ښکته واچوئ او حيا وکړئ او بيا ورته مه ګورئ .

ابو هريره رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : ((دقيامت په ورځ به الله ج اوه (۷) کسانو ته د عرش تر سيوري لاندې ځاى ورکړي پداسې حال کې چې له دې سيوري څخه پرته بل سيورى نه وي يو له هغو څخه هغه ځوک دى چې کومه ښکلې انجلۍ يې ځانته راوبولي او دا ورته له الله ج څخه د حيا له کبله و وايي چې زه له خداى ج څخه وېرېږم .))(۱۸۱)

رسول الله ص فرمايي : ((د قيامت په ورځ به ټولې سترګې ژاړي مګر هغه چې د الله ج له وېرې او د حيا له کبله يې پرديو ښځو ته له کتلو څخه ډډه کړې وي .))

فرمايي : ((هر دين اخلاق لري او د اسلام اخلاق حيا ده .)) .(۱۸۲)

((کله چې حيا نه لرې نو کوه هغه څه چې ستا زړه يې غواړي)) .

ابو داود ابن ماجه .

همدا راز فرمايي : [الحياء شعبه من الايمان] يعني : ((حيا د ايمان يوه برخه ده))(۱۸۳)

---

(۱۸۰) النور :۳ .

(۱۸۱)متفق عليه

(۱۸۲)ابن ماجه .

(۱۸۳) متفق عليه .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیا په انسان کې یو جوهري شی او د خدای ج یو نعمت دی بې حیا انسان په ټولنه کې هیڅ عزت او درنښت نه لري هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري د هیچا نه خوښیږي ، حیا په انسان کې په زور راتلای نه شي او نه په زوره څوک حیا لرونکې ښځه بې حیا کولای شي او نه په کور کې په ایساریدلو او بهر ته په نه وتلو په انسان کې حیا پیدا کیږي او نه هره بهر وتونکې ښځه بې حیا وي ، او نه هم چادري او پرده د بشپړې حیاداری دلیل کیدلای شي ،عفت ، پاکي ، حیا او ځان ساتنه له ایمان څخه سرچینه اخلي .

پاکه ښځه پاکه ده که په کور کې وي او که په کوڅه کې ،د ښځې لپاره اصلي حیا له الله ج سره اړیکې او په خپل دین او مذهب منګولې لګول او خپل عزت او ابروته کتل دي .

که څوک خپل عزت او ابرو ته ونه ګوري که هغه هر څومره د کور په دیوالونو کې بنده وساتلای شي بیا هم پاکه پاتې کیدلای نه شي .

وګورئ هنده د ابي سفیان ښځه دغه د جاهلیت د وخت ښځه او په جاهلیت کې هم ډیره سرکښه ښځه چې د رسول الله ص د مبارک تره سیدالشهداء حضرت حمزه رض په شهید جسم یې څه وکړل ، دهغه زړه یې په غاښونو ځیرې کړ ، خو کله چې پاکه وه او خپل عزت ، ابرو او حیا پرې ګرانه وه کله چې رسول الله ص له هغې څخه د زنا د حرمت په هکله بیعت (ژمنه) اخستل غوښتل نو هغه حیرانه شوله او په ډیر تعجب سره یې وپوښتل چې : ایا ازادې او اصیلې ښځې هم زنا کوي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ چې رسول الله ص سره يې په هر څه بيعت وکړ خو کله چې د زنا موضوع راغلله نو حيرانه شوله او دا يې په تصورکې هم نه راتلل چې ګوندې ازادې او اصيلې ښځې دې هم زنا وکړي .

نظر ښکته اچول يا (غض بصر)

د سالم فطرت تقاضا ده چې د بل ناموس ته په درنه سترګه وګورئ تر څو هغه هم ستاسو ناموس ته په درنه سترګه وګوري ځکه که ته دبل ناموس او حيا له منځه وړل غواړې نو هغه هم ستا ناموس او حيا رژول غواړي ځکه دا ټولې ښځې ضرور دچا لورګانې د چا خورګانې دي ، اسلام هم وايي کله که مو په پردۍ ښځې سترګې ولګېږې نو نظرښکته واچوئ ، بيا بيا دهغې خواته مه ګورئ ، لومړی ځل خو چې غير اختياري او د انسان په واک کې ندي درته معاف دي ، الله ج فرمايي : [لايكلف الله نفسا الاوسعها] (۱۸۴)
يعنې : ((الله ج تکليف نه ورکوي چاته مګر څومره چې د هغه طاقت وي .))
او دنظر ښخول او بيابيا کتل منع دي .
[قل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن ويحفظن فروجهم] (۱۸۵)
يعنې : ((و وايه مؤمنانو ته چې ښکته ساتې خپلې سترګې ساتنه دې کوي د خپلو شرمګاهو .))
[وقل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن و يحفظن فروجهن] . (۱۸۶)

(۱۸۴) البقره : ۲۸۲ .
(۱۸۵)النور : ۳ .
(۱۸۶)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((و وایه مومنانو ښځو ته چې ښکته ساتئ خپلې سترګې ساتنه کوئ د خپلو شرمګاهو))

الله ج خپلو بندګانو ته امر کړی دی چې کله که ناڅاپه مو سترګې په چا پردئ ولګېدلې نو نظرښکته واچوئ او بیابیا ورته مه ګورئ .

رسول الله ص حضرت علی رض ته وفرمایل : (یاعلي لاتتبع النظرة النظرة فان لک الاولی ولیس لک الاخرة) [۱۸۷]

یعنې : ((ای علي له لومړي ځل څخه دوهم ځل مه ګوره لومړی خو درته معاف دی مګر دوهم نه)) همدا راز فرمايي : (سترګې زنا کوي او د دوی زنا کتل دي حرام شخص ته ، لاسونه زنا کوي او د دوی زنا لاس اوږدول دي حرام شي ته پښې زنا کوي او د دوی زنا تلل دي حرام ځای ته) [۱۸۸]

حضرت ابن مسعود رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمايي : (النظر سهم مسموم من ترکها مخافتی ابدلته ایماناً یجد حلاوته فی قلبه) [۱۸۹]

یعنې : ((کتل زهرناک غشی دی هر چاچې زما له وېرې پرېښود په بدل کې به داسې ایمان ورکړم چې د هغې خوږوالی به په زړه کې ومومي .))

حضرت جریربن عبدالله رض وايي : چې ماله رسول الله ص څخه د ناڅاپه نظریو پریوتلو په هکله وپوښتل هغوی ص وفرمایل (سمدستي سترګې واړوه) . [۱۹۰]

---

(۱۸۷)ابوداود ، ترمذي او مسند احمد .

(۱۸۸)بخاري ، مسلم او ابو داود .

(۱۸۹)طبراني او المستدرک للحاکم روایت له ابن مسعود څخه .

(۱۹۰)مسلم مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز حضرت جرير رض له خپل پلار او هغه يې له نيکه څخه روايت کوي چې ما همدا پوښتنه له رسول الله ص څخه وکړله هغوی ص وفرمايل (سمدستي سترګې واړوه) [۱۹۱]

د خثعم دقبيلې يوې ښځې د حجة الوداع په وخت له رسول ص د څخه دحج په هکله پوښتنې کولې او فضل بن عباس درسول الله (ص)دتره په هغې سترګې ور ښځې کړلې رسول الله ص د هغه مخه بل پلو ته واړاوه) [۱۹۲]

همدا سې نور ډېر روايات شته چې په هغوی کې لومړی ځل کتل معاف مګر بيابيا کتل منع ګڼل شوي دي بعضی پرګنې دی ته ذوق جمال وايي نو لکه چې سيدمودودي رح فرمايي : (ذوق وصال خو هم له همدې ذوق جمال څخه جوړېږي ، د هرې فحاشئ بنسټ کتل دي نو الله ج د دی بنسټيزه مخنيوی وکړ تر څو وګړي په لويو ګناهونو کې اخته نه شي ، اسلام خو د ذوق جمال مخالف ندی او نه يې منع کړې دی اسلام وايي چې څوک دې خوښ شي د هغی ښکلا اوښايست دې تر تاثير لاندې راولي ، او د ښکلا څکل يې غواړي نو په حلاله نکاح ورسره وکړه که يوه کفايت نه کوي نو دوه ، درې ان څلور وکړه .)

سيد محمد عابدبن الحسيني ليکي : ((من)) په دغه آيت کريمه : [قل للمؤمنين يغضو امن ابصار هم] کې د بعضيت لپاره دی نو د دې څخه په ډاګه کېږي چې ځينې کتنې لکه د ضرورت په وخت کې يا محرم ته جايز

---

(۱۹۱)سنن دارمي .

(۱۹۲)بخاري او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اوپه ((يحفظوا فروجهم)) کې ((من)) نشته نو معنا دا شوه چې زنا بالکل رخصت نه لري حتی د ضرورت په وخت کې هم)) .[۱۹۳]

امام نووی رح وایي چې دا ټول روایات په دې دلالت کوي چې په لارې کې مخ پټول پر ښځه واجب نه، بلکې مستحب دي[۱۹۴].

خو په دې وخت کې چې فساد او دخلکو سترګې هرپلو ته اوړي او راوړي نو ټولو ښځو ته پکار ده چې بهرته وزي نو پټ مخ ووزي او خپل بدن د الله ج په حضور کې له مسؤولیت څخه خلاص کړي ، الله ج فرمايي : [ان السمع والبصر والفواد کل او لئک کان عنه مسؤلا] [۱۹۵]

یعنې ((بېشکه غوږونه، سترګې او زړه هر یو له دغو نه له انسان څخه پوښتنه کېږي))

د ښځې کتل پردي نارينه ته :

د سترګو د کنترولولو په هکله چې کوم احکام نارينه وته راغلي دي هغه ښځو ته هم راغلي دي یعنې که د شهوت او فتنې وېره وه نو ښځې هم بايد هېڅ پردي نارينه ته قصداً ونه ګوري او که ناڅاپه يې نظر ولګېد نوښکته به ګوري ځکه چې د الله ج احکام دواړو ډلو ته شامل دي .

په دې هکله اتفاقي خبره ده چې د پردي سړي يا ښځې عورت ته کتل حرام دي برابره خبره ده چې داکتل په شهوت سره وي او که له شهوته پرته وي او

(۱۹۳)البريقه شرح الطريقه .

(۱۹۴)شرح النووي .

(۱۹۵)الاسراء ۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ناڅاپه پرې ستر ګې ولګېدلې نو سمدستي به یې اړوي : ((د ښځو او نارینه د عورت حدود مو مخکې په همدې کتاب کې روښانه کړل .))
له عورت څخه پرته نورې برخې لکه مخ ، لاس ، سر ، ځنګلې ... په کتلو کې هم ټول فقهاء په دې متفق دي چې که چېرې نارینه د بدن کومې برخې ته کتل د فتنې او فساد لامل ګرځي نو دا ډول کتل منع دي ځکه الله ج مؤمنو ښځو ته هم په غض بصر باندې امر کړېدی خو که د فتنې اوفساد یا د شهوت د تحریکولو وېره نه وه نو دلته فقهاء د نظر اختلاف لري ، د فقهاوو لړه برخه په دې نظر ده چې له لومړي ځل او ناڅاپي کتلو پرته ښځې ته هم روانده چې بیابیا پردي سړي ته وګوري او دلایل یې هم یو
[قل للمؤمنات یغضض من ابصارهن][196]
یعنې : ((او وایه مؤمنانو ښځو ته چې ښکته دې ساتي خپلې ستر ګې)) بل دا حدیث چې رسول الله ص له خپلې لور فاطمې څخه وپوښتل چې ((د ښځو لپاره ترټولو غوره شی څه دی ؟)) هغې ځواب ورکړ چې : ((دا چې سړي ونه ویني او سړي دا ونه ویني)) رسول الله ص دا خبره ومنله او د تائید په ډول یې د اایت ولوست چې [ذریة بعضها من بعض] یعنې : ((او لاده ځینې د دوی له ځینو نورو څخه)) دوهم د ام المؤمنین حضرت ام سلمی هغه حدیث چې روایت کوي : ((زه (ام سلمه) او میمونه ناستې وو چې په دې کې ام مکتوم راغی (ام مکتوم په دواړو ستر ګو ړوند و) نو رسول الله ص موږ ته امر وکړ چې له ده څخه پرده وکړئ موږ وویل : ایا دا ړوند نه دی چې نه مو

(۱۹۶)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويني او نه مو پېژني ؟ رسول الله ص راته وفرمايل ايا تاسو هم ړندې يئ تاسوېې هم نه وينئ .....)) (۱۹۷)

حضرت عايشې ته يو ړوند راغى او هغې ورڅخه پرده وكړله نو پوښتنه ترې وشوه چې له ده څخه ولې پرده كوې دا خو تا نه ويني هغې وويل : زه خوېې وينم .... (۱۹۸)

دوهمه ډله چې دفتنې او شهوت د نشتوالي په صورت كې پردې نارينه ته دښځو كتل روا بولي داسې ځواب وركوي چې د غض بصر ايت د فتنې او شهوت په شتوالي پورې اړه لري اوپه دې صورت كې په اتفاق سره يو بل ته كتل دواړو خواووته حرام دي او دفاطمې پورتنې حديث ضعيف حديث دى چې هېڅ علمي ارزښت نه لري او داحكامو يو معتبر كتاب هم ندى رانقل كړى ، يوفقيه هم پرې استدلال نه دى كړى حتى هغو خلكو هم پرې استناد نه دى كړى چې نارينه ته د ښځو په كتلو كې سخت دريغ لري او حرام يې بولي ، دا حديث امام غزالي په احياء علوم الدين كې رانقل كړېدى چې حافظ عراقي يې په تخريج كې ويلي دي : ((دا حديث بزازاو دار قطني په افرادو حديثو كې رانقل كړى دى چې سند يې ضعيف دى))

بزاز وايي چې سند كې يې داسې څوك دى چې زه يې نه پېژنم .

او دام سلمى حديث هم ابن قدامه په مغنى كې رد كړى دى ددې حديث په سند كې (نبهان) دى او امام احمد وايي چې نبهان دوه عجيب حديثونه روايت كړى دى يو همدا حديث .بل دا چې ((امام احمد په ضمني ډول دواړه حديثونه ضعيف او دحديثو له اصولو څخه مخالف ګڼلي دي .))

---

(۱۹۷)ابوداود ، ترمذي او موطاامام مالک .

(۱۹۸)ابوداود ، ترمذي ، مسند احمد او موطا امام مالک .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن عبدالبر وايي چې : نبهان مجهول الهويه سړی دی او دا احتمال هم لري چې لکه امام احمد ، امام ابوداود او اثرم چې وايي د نبهان او د عايشې حديثونه په امهات المومنين (رسول الله ص بيبيانو) پورې خاص وي .

کله چې رسول الله ص د اختر له لمانځه څخه فارغ شو نو ښځو ته راغی وعظ يې ورته وکړ او په صدقې يې ورته امروکړ او له ده سره بلال هم ونو ښکاره خبره ده چې دې ښځو به دواړو ته کتل بل دا چې که نارينه ووته کتل هم منع وای نو په سړيو به هم د نقاب او حجاب اچول لازم و ، ددې لپاره چې ځوک ورته ونه ګوري دلته دا يادونه هم ضرور ده چې ښځه که څه هم ډېروخت مطلوبه (غوښتل شوې) او نارينه طالب (غوښتونکی) وي ، د ښځې شهوت ويده دي او دا نارينه دی چې تل ددی شهوت راويښوي بلکه ډېر نارينه هم د ښځې زړه وړي د هغه ځواني ، ښکلا ، توان ، غيرت په ښځه اغېزه کوي ان مينه يې د زړه پردې هم څيرې کوي ، لکه قران کريم چې د مصر دعزيز دمېرمن چې ځيني مورخين يې زليخا بولي ((او د يوسف ع په کيسه کې له دې راز څخه پرده پورته کوي او وايي چې د يوسف مينې د زليخا د زړه پردو ته لاره موندلې وه او هغه د شاعرانو خبره د يوسف مينې زليخا لېونۍ کړېوه هغه يې په خپل زړه کې د مينې د بل اور د مړ کولو لپاره راوغوښت او د زنا غوښتنه يې ترې وکړه همدا راز قران دا هم وايي چې زلېخا په خپل همدې هوډ ولاړه وه او ويل يې چې که يوسف زما داهيله تر سره نه کړي نو جزاء به ورکړم ، قران کريم وايي چې د يوسف ښکلا د هغه ښار په ټولو ښځو تاثير وکړ د هغه ښکلا ، ځوانۍ تازګۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښار تولې ښځې (بې هوښه او بې خوده) کړې تردې چې د يوسف له مخ نه يې سترګې اړول زړه نه غوښتل او تردې چې خپل لاسونه يې غوڅ کړل.[199]

نو کله که داسې پېښېږي، او د سړي کتل د ښځې شهوت راپاروي يا دفتنې او فساد لامل ګرځي نو بايد چې ښځه سترګې واړوي او که وايې نه اړوي او له کتلو خوند اخلي نو همدې ته رسول الله ص د سترګو زنا ويلې ده .

حضرت عايشه رض روايت کوي چې د حبشيانو يوه ډله راغله او د نبوي مسجد په انګړ کې يې يوه ننداره وښودله او رسول الله ص دا ننداره پخپله ماته راښودله.[200]

او له تاريخ څخه ثابته ده چې دا وفد په اوم هجري کال راغلی و او دبي بي عايشې(رض) عمر دپنځلسو او شپاړلسو (۱۵_۱۲) کالو په منځ کې وو بخاري کې وايي چې رسول الله (ص) به په عايشه رض په څادر پټوله .

کله چې فاطمه د قيس لور د طلاق په عدت کې وه نو رسول الله ص ورته وفرمايل چې ام شريک انصاريې(رض)سره اوسېږه بيا يې ورته وفرمايل : ((هغه شتمنه ښځه ده هغې کره صحابه ډېر ځي او راځي نو ته دام مکتوم(رض) کره اوسېږه هغه ړوند دی ته به هلته بې تکليفه ژوند تېر کړې))

عورت :

---

(۱۹۹)يوسف :۲۳_۳۲ .

(۲۰۰)مسلم او مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورت په لغت کې نقصان او عیب او هغه شي ته چې بد ګڼل کېږي وايي او عورت ځکه په دې نوم ونومول شو چې لوڅېدل يې بد ګڼل کېږي .

د ښځې عورت د پردي نارينه په وړاندې :

اسلام يو رېښتونی دين دی او په هره معامله کې له اعتدال (منځومانه لار) څخه کار اخلي که له يوې خوايې ښځې ته اجازه وکړه چې که ضرورت درته پېښ شي نو د پرديو نارينه و په مخ کې خپل مخ لوڅولای شي او د نارينه و په منځ کې خپل ضرورت رفع کولی شي مګر له بلې خوا نارينه وو ته امر کوي چې که کومې ښځې مخ لوڅ کړ تاسې سترګې ښکته واچوئ د هغې له اړتيا څخه ناوړه استفاده مه کوئ او په برندو برندو سترګو ورته مه ګورئ الله(ج)ښځو ته امر کړی چې : [ولايبدين زينتهن الاماظهر منها] (۲۰۱)

يعني : ((او ندې ښکاروي خپل سينګار مګر هغه چې ښکاره شي له دې نه)) ټول فقهاء په دې متفق دي چې ښځې ته روا ندې چې خپل سينګار چاته وښيي مګر هغه څه چې له دوی ځينې ښکارېږي فقهاء په دې کې د نظر اختلاف لري چې له ماظهر منها څخه هدف څه دی ؟ د ځينو په نزد له دې څخه مراد ګاڼه ده او هغه څه چې د ضرورت په وخت کې لوڅېږي اوس فقها پدې اړه اختلاف لري چې داړتيا په وخت کې بايد کوم ځايونه لوڅ شي چې د هغې په لوڅولو کې د پردي نارينه په وړاندې تر الهي عتاب لاندې رانشي. ټول فقها پردې متفق دي چې ښځه بايد د پردي نارينه پر وړاندې د خپل مخ (چې ديو غوږ له نرمۍ څخه پيل د بل غوږ د نرمۍ پورې

---

(۲۰۱)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د زنې لاندې برخې څخه پیل په تنده کې د ویښتانو د زرغونېدلو ترځایه پورې ،د ورغوو څنګلو او قدمو څخه پرته د نور بدن کومه برخه ښکاره نکړي او په قدمونو او څنګلو کې هم اختلاف دی .

حنبلیان او ځینې شوافع رحمهم الله وایي : د ښځې ټول بدن عورت دی حتی نوکان هم .[۲۰۲]

او دلیل یې هم دا پورتنی ایت دی او له ماظهر منها څخه مراد د دوی په نزد هغه دی چې دوی یې د خوځېدلو ، کښېناستلو او پاڅېدلو په وخت کې اختیار نلري .

مخ او مړوند

د ستر او حجاب موضوع هم له هغو موضوعاتو څخه ګڼلی شي چې د اسلام له صدرڅخه تر اوسه پورې د فقهاوو ترمنځ اختلافي ده او تر اوسه پورې په دې اړه هم فقهاء په یو نظر راټول شوي ندي ، خو داسې شوي دي چې په یو وخت کې به د یو نظر خاوندان ډېر ا ودبل نظر کم شوي وي او په بل وخت کې به بیا د دی مقابل نظر خاوندان ډېر شوي او د هغه بل کم شوي وي د بېلګې په ډول یو وخت داسې شوي دي چې د هغو علماوو شمېره ډېره وه چې د پردیو نارینه وو په وړاندې د ښځو مخ لوڅی به یې ښه نه باله او په مقابل کې به د هغو علماوو شمېره کمه وه چې هغوی د پردي نارینه په وړاندې د ښځو مخ او لاسونه (ورغوی) عورت نه بلل او بیا د دې برعکس د هغو علماوو شمېره ډېره شوې ده چې هغوی د ښځو مخ او

---

(۲۰۲)المغني ، نهایه المحتاج ، سراج الوهاج او غایه المنتهي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغوی عورت نه بولي ،او د پردیو نارینه وو پروړاندې په لوڅولو کې یې څه باک نه ویني او د هغو علماوو شمېرکم شوی دی چې مخ او ورغوی عورت بولي خو هېڅکله یې هم په حرمت یا کم تر کمه مکروهوالي باندې او یاد لوڅولو په جواز باندې علماء متفق شوي ندي .

او د اختلاف ختمېدونکی هم ندي ځکه چې هره ډله ځانته دلایل لري او اختلاف یې ځانته بېلابېل لاملونه او وجوهات لري چې دا وجوهات به د قیامت تر ورځې دوام مومي چې په اسلامي فقه کې د (اسباب الاختلاف الفقهاء) تر عنوان لاندې ډېر کتابونه لیکل شوي دي او د یوه ځانګړي علم په توګه تدریس کېږي خو فقهاوو هېڅکله هم پر هغه چا چې د ده له نظرسره مخالف دي د کافر فتوا نده لګولې ځکه چې هغوی هم د شریعت په مصادرو کې پلټنه او اوا اجتهاد کړی دی او هغه مسئله ورته حق ښکاره شوې ده چې اوس یې خپل نظر ګرځولی دی او د اجتهاد حق هرهغه چاته چې لیاقت یې ولري شته دی د صحابه و په زمانه کې هم د نظر اختلافات وو حتی د پیغمبر(ص)ژوند کې هم وو خو څرنګه چې هغه(ص) ژوندی و او وحې پرې راتلله نو اختلافات به ژر حل کېدل او رسول الله (ص) هم اجتهاد تائید کړی دی حتی د هغه چالپاره یې چې په اجتهاد کې تېروزي او ناسم نظر یې غوره کړی هم د رښتلو په ځای د یو اجر زېری ورکړی دی خو متاسفانه چې زموږ د دورې ځیني علماوو د بېلابېلو انګیزو او تمایلاتو له مخې دومره ژر د کفراو ارتداد ټاپې ولګولې چې سړی ورته هک حیران شي ، چې دا فتواګانې هم هېڅ شرعي بنسټ نلري او اکثره د سلیقوي ، ذوقي او ګوندي اختلافاتو له مخې صادرېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما هیله له درنو لوستونکو څخه داده چې تعصب یوې خواته پرېږدي او لیکنه د حق په سترګو ولولي او دحق په تله قضاوت وکړي که زموږ نظر یې خوښ شو او دا نظر ورته حق ښکاره شو نو راسره دې یې ومني او که دا نظر خطا بولي نو مهرباني دې وکړي د دی نظر پر مخالف نظر دې عمل وکړي چې نه به ورته موږ کافر او یا منحرف وایو او نه به دی موږ د کفر او انحراف په ټاپو او القابو نمانځي .

تر اوسه پورې چې د ستر او حجاب پر موضوع څومره لیکنې شوې دي ډېره برخه یې له افراط او تفریط څخه ډکه ده ځینې خلکو له اسلام څخه سره سکروټه جوړه کړې ده او نړیوالوته یې د یوې بلا په توګه وړپېژندلې او یو تت انځور یې ترې کښلې دی حتی د ښځو د رنګینو چادرونو سیوری هم حرام بولي او مسلمانان پر هغه څه مکلفوي چې له وس نه یې بهر خبره ده او ځینې نور بیا د غرب او اروپا د کفري ټولنې د زرق او برق تر اغېزی لاندې راغلي دي او د ورېځو په اوښانو یې خطا شوي دي دوی وایي چې د نقاب او حجاب مسئله په اسلام کې ځای او اصل نه لري هېڅ فقهي مذهب کې ستر او پرده نشته او دحجاب او سترنظر په اسلامي ټولنه تحمیل شوی دی، دوی وایي چې څرنګه ستر او حجاب په اسلام کې نشته ده نو دا بدعت او ګمراهي ده ،دوی وایي چې په ښځو باندې مخ پټول د هغه څه حرامول دي چې خدای(ج) حلال کړي دي ، چې حلالول او حرامول یوازې د یو الله ج کار دی .

په داسې حال کې چې اسلام دا دواړه نظرونه ردوي او د اعتدال دین دی نو منځومانه لاره خوښوي که د شریعت عام مفهوم ته وکتل شي نو سړی پوهېږي چې اسلام د سختئ او شدت په ځای اسانۍ او نرمۍ ته ترجیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي قران ځوځو ځايه وايي چې په دين کې حرج او سختي نشته دی ، قران وايي چې انسان ترخپله وسه پر دی رسول الله ص چې خپلو صحابه و ته امر کوي چې ((يسر ولاتعسر)) اساني کوه او سختي مه کوه .

نو په کار ده چې په اسلام کې په اختلافي مسايلو کې په هغه نظر عمل وشي چې خلکو ته په کې اساني ډېره وي .

د ښځو د پردې او حجاب په هکله د معاصرې اسلامي نړۍ ستر مفکر علامه شيخ دکتور يوسف قرضاوي هم ديوې پوښتنې په ځواب کې دا مسئله څېړلې ده او د (النقاب للمراۀ) تر عنوان لاندې يې خپره کړې ده چې زموږ د دې څېړنې ډېرې برخې هم له همدې رسالې څخه اقتباس شوي دي هيله ده چې په غور او له تعصب څخه په لېرې فضا کې يې ولولئ .

د مخ او ورغويو دلوځولو حکم :

د حجاب او ستر په هکله په عمومي ډول دوه نظره وجود لري لومړی نظر دا دی چې د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی او نه يې پټول فرض دي البته په استحباب کې يې هېڅوک هم څه نه وايي .

دوهمه ډله وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی او پردې ته د مخ او لاسونو لوځول حرام دی موږ به لومړی د لومړۍ ډلې نظر وڅېړو او په دوهم قدم کې به د دوهمې ډلې نظر وڅېړو چې حق نظر په خپله ځرګند شي .

د مخ او ورغويو لوځول روا دي :

جمهور فقهاء په دی نظر دي چې دمخ او روغويو پټول واجب ندي او ښځې ته روا دی چې د پردي نارينه پر وړاندې مخ او ورغوي لوځ کړي .

د امام ابوحنيفه نظر :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حنفي فقهې په مشهور کتاب الاختيار کې ليکي (اصيلې ښځې ته دې نه شي کتلی مګر مخ او ورغويو ته يې) خو که د شهوت وېره نه وه او امام ابو حنيفه ورسره قدمونه هم زياتوي چې ورته کتل روا دي ځکه کارته په راکړه ورکړه کې او معاملو کې ضرورت دی دليل يې د الله ج دا وينا ده [ولايبدين زينتهن الاماظهر منها].[۲۰۳]

يعني : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سينګارونه مګر هغه چې ښکاري .)) له دېنه اکثره صحابه د دې ايت په تفسير کې وايي چې له (ما ظهر منها) څخه غرض رانجه او ګوته او ګوتې اود رنجو ځايونه دي ځکه چې خپله رنجو ، ګوتې او ګاڼې ته خو کتل خپلو او پرديو ټولو ته روا دي .

او د قدم په هکله هم روايت شوی دی چې کتل ورته روا دي او عورت ندی ځکه چې په تللو کې يې پټول سخت کار دی اوبل دا چې مخ او لاسونه تر قدم ډير مهم دی نو چې د مخ او ورغويو لوڅول روا دي نو د قدم خو په حتمي روا وي.[۲۰۴]

د امام مالک مذهب :

په ((اقرب المسالک الی مذهب امام مالک)) کې ليکي چې : ((د پردي نارينه پر وړاندې د ښځې عورت له مخ او ورغويو پرته ټول بدن دی او دا دواړه عورت ندی .)) د صاوي په حاشيه کې وايي چې کتل ورته روا دي خو چې د لذت نيت نه وي.[۲۰۵]

---

(۲۰۳)النور : ۳۱ .

(۲۰۴)الاختيار لتعليل المختار ، عبدالله ابن محمود ابن مودود :۱۵۲\۴ .

(۲۰۵)په شرح المصغير د صاوي حاشيه د مصر د دارالمعارف چاپ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امام شافعي مذهب :

امام شیرازي په المذهب کې لیکي : ((اصیله ښځه ټوله عورت ده مګر مخ او لاسونه یې .))

د امام احمد بن حنبل مذهب :

ابن قدامه حنبلي په المغنی کې لیکي : ((... زموږ ځینې ملګري وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی ځکه په حدیث کې راغلي چې ((د ښځې ټول بدن عورت دی)) (ترمذي دې حدیث ته غریب ویلی دی .)

مګر هغې ته د مخ او ورغویو لوڅولو اجازه ورکړل شوې ده))[206]

امام احمد وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر یوازې مخ یې .[207]

له امام ابو حنیفه ((امام شافعی او امام مالک څخه پرته امام نووی ، ابن حزم ، او زاعي ، ابو ثور ، ثوري او مزنی (رحمهم الله) وایي چې د مخ لوڅول روا دي .))

د دې ډلې دلایل :

تفسیر د [ما ظهر منها]

دا ډله وایي چې د صحابه وو جمهور (اکثره تابعین او تبع تابعین وایي چې له [ماظهر منها] څخه هدف مخ او ورغوی دی حافظ سیوطي په خپل تصنیف (الدر المنثور فی التفسیر الماثور) کې ډېری داسې نمونې رانقل کړي دي .

---

(۲۰۶)المغنی لابن قدامه ،

(۲۰۷)المجموع امام نووي ۱۲۹۱۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن منذر وايي چې حضرت انس رض ترې مراد رانجه او ګوته اخستې دي .

سعید بن منصور ، ابن جریر ، عبد ابن حمید ، ابن منذر او بیهقي وايي چې عبدالله ابن عباس (د مفسرینو سردار) ترې هدف رانجه ، ګوته ، چارګل او غاړه کۍ اخیستی دي .

عبدالرزاق او عبدابن حمید په بل روایت کې وايي چې عبدالله بن عباس له (ماظهر منها) څخه هدف د لاس نکریزی او ګوته اخیستې ده .

ابن شیبه او ابن ابی حاتم وايي چې ابن عباس ترې هدف مخ ، ورغوي او ګوته اخیستی ده او له همدوی څخه یو بل روایت دی چې ابن عباس ترې مراد د مخ دایره او د ورغوي دننه برخه اخیستې ده .

ابن ابي شیبه ابن جریح ، عبد ابن حمید ، اين منذر او بیهقي په سنن الکبری کې وايي چې له عایشې (رض) څخه د (ماظهر منها) د تفسیر پوښتنه و شوه نو ویې ویل چې له دې څخه مراد بنګړی (کړه) او فتح ده[٢٠٨].

ابن جریر وايي چې سعید ابن جبیر ترې مراد مخ او ورغوی اخیستی دی، همدا راز ابن جریر له عطاء څخه هم همداسې روایت کوي ابن جریر او عبدالرزاق له مسور بن مخرمه څخه روایت کوي چې هغه ترې مراد بنګړی (کړه) ګوته او رانجه اخیستی دي .

خو عبدالله ابن مسعود تری مراد جامې او جلباب اخلي عبدالله جار الله په (المراة المسلمه) کې د جلباب تعریف داسې کوي (دا هغه څوړنده جامه

---

[٢٠٨] فتح د ګوتې په څیر د سرو یا سپینو زرو وړه حلقه ده چې په بنصر ګوته کې (د وړې ګوتې ترڅنګ دوهمه ګوته کې) په ګوته کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ټول بدن پټوي) جلباب هغه ځادر ته ورته ټوټه ده چې ښځې يې په سر اچوي او پر مخ يې را ځړوي ((د جلباب دا تعريف شيخ عبدالله ابن حميد سلفي چې د ښځو د مخ پټولو سر سخته پلوى دى کړېدى چې مقابله خوا ورسره موافقه نده.(۲۰۹)

خو دکتور قرضاوي او ځيني نور علما وايي چې دلته د ابن مسعود په پرتله د عايشې، ابن عباس او انس نظر پياوړى دى ځکه چې په دې ايت [ولايبدين زينتهن الاما ظهر منها] کې له ماظهر منها يعني ((هغه څه چې ترې ښکاري)) د زينت د ښکارولو له حرمت څخه مستثنى ده چې دا په اسانۍ او رخصت دلالت کوي يا په بل عبارت دايې له هغه حرمت څخه مستثنى کړې او حتمي ده چې مستثنى د اسانۍ او رخصت لپاره ده او د جلباب ، ځادر يا هغه جامې چې خپله ښکاري په ښکاره کولو کې خو هېڅ اساني نشته ده او پټول يې هېڅ ممکن ندي ښځه خوبه زينت او ښکلې جامې په چادري پټې کړي او که له دې استثنى څخه هدف چادري شي نو هغه خو هسې هم نه پټېږي نو بيا دې استثنى ته څه ضرورت و ؟ همدا لامل دى چې د ابن عباس رض نظر ډېرو مفسرينو لکه ابن جريرطبري ، قرطبي ، امام رازي ، بيضاوي او د مذهبونو څلورو واړو امامانو خوښ کړى دى ، او په دې اړه ډېر احاديث هم شته دي چې ښيي د ښځې مخ او ورغوى تر مړوند پورې عورت ندى لکه : حضرت عايشه رض روايت کوي چې زما دموريني ورور عبدالله ابن طفيل لور ماکره سينګار شوې راغله کله

(۲۰۹)فتاوى المراة المسلمه جلد ۱ .))

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې رسول الله ص رانننوت او دايې وليدله نو مخ يې ترې واړوه ماورته وويل چې اى د خداى رسوله (ص) دا زما وربره ده هغه (ص) وفرمايل: ((كله چې انجلۍ پېغله شي نو روا نده چې ښكاره شي ورڅخه مګر مخ يې او دومره (چې د خپل لاس په څنګل يې موټى كېښود او د خپل موټې او ورغوي ترمنځ يې د يو موټي په اندازه ځاى پرېښود .) [۲۱۰]

همدا راز حضرت عايشه (رض) روايت كوي چې (د هغې خور اسماء د رسول الله ص ښځينه راغله او نرمې او نازكې جامې يې اغوستې وې رسول الله (ص) چې كله وليدله نو ترې مخ يې واړاوه او ويې فرمايل: ((اى اسماء كله چې ښځه پېغله شي نو روا نده چې ورڅخه ښكاره شي مګر دا او دا ((اشاره يې وكړه مخ او لاسونو ته)) [۲۱۱]

۲ _ د ټيكريو د اچولو حكم په ګريوانونو (ټټرونو) باندې دى نه پر مخ: همدا نيوكه عبدالله په المرءة المسلمة كې كړې ده ، دا چې الله (ج) مؤمنو ښځو ته خطاب كوي [وليضربن بخمرهن على جيوبهن] ..... النور ۳۱ .

يعني: (را وادې چوي ټيكري خپل په خپلو ګريوانونو باندې) كابلى تفسير ورسره زياتوي چې ټټريې ښكاره نه شي) خمر د خمار جمع ده چې ټيكري ته وايي او جيوب د جيب جمع ده چې ګريوان او ټټر ته يې وايي. [۲۱۲]

www.melltahrik.com 0777 400 116

(۲۱۰) جامع البيان عن تاويل اي القران ، المنثور امام سيوطي او تفهيم القران .
(۲۱۱) ابو داود شيخ الباني هم پرې استناد كړى ده او صحيح جامع الصغير هم رانقل كړى دى .
(۲۱۲) المرءة المسلمة

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) ښځو ته داسې امرکوي چې ټيکري داسې په سرکړئ چې غاړه او ټټر موهم ورسره پټ شي او د جاهليت د وخت په څېر دې ټټر او سينه لوڅ نه پرېږدي ، نوکه د مخ پټول هم فرض وای نو الله ج به په پوره صراحت سره د مخ په پټولو هم امر کړی وای او ويلي به يې و چې ټيکري په مخونو هم را وځړوئ لکه څنګه يې چې پر ګريوانونو امر وکړ او همدا لامل دی چې امام ابن حزم وايي : ((الله ج ښځو ته امر وکړ چې ټيکري پر ګريوانونو واچوئ او دا دليل په ستردعورت د غاړې او سينې .او دا دليل دی د مخ د لوڅوالي پر روا والي.))

د دې ايت د تطبيق عملي بڼه د پښتو په قومي خلکو کې ښه ترسترګو کېږي چې پلو ورته وايي يعنې سر او ټټر دواړه په څادر پټ وي او مخ لوڅ .

۳ _ نارينه وو ته د سترګو په کنټرول او ښکته ساتلو امر :

په قران او حديثو کې نارينه وو ته امر شوې دی چې کله مو په کومې پردئ مخ لوڅې ښځې باندې سترګې ولګېدې نو خپلې سترګې کنټرول کړئ او نظرونه مو ټيټ واچوئ .

[قل للمؤمنين يغضو امن ابصارهم] [۲۱۳]

يعنې : ((و وايه مؤمنو سړيو ته چې خپل نظرونه دې ښکته وساتي .))

رسول الله (ص) فرمايي : (تاسو ماته د شپږو شيانو ضمانت راکړئ زه به تاسو ته د جنت ضمانت درکړم ... او نظرونه ښکته ساتئ) . [۲۱۴]

---

(۲۱۳) النور ۳۰ .

(۲۱۴) مسند احمد ، بيهقي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول لله (ص) حضرت علي (رض) ته وفرمايل : ((يا علي لاتبع النظرة النظرة فان لک الاولى وليست لک الاخره .)) (۲۱۵)

يعني : ((اى علي (رض) له لومړي ځل څخه پرته دوهم ځل مه ګوره لومړی درته معاف دی مګر دوهم نه .))

نو که ټولې ښځې په نقاب کې وای او دټولو مخونه پټ وای نو څه ضرورت و چې سړيانو ته په غض بصر امر کېده ؟ او که مخونه لوڅ نه وای نو حضرت علي ته به يې ولې ويل چې لومړی ځل درته معاف خو دوهم ځل پام کوه او کله چې سترګو هيڅ نه ليدلای او مخونه پټ وای نو په حديث کې به ولې ويل کېدل چې : نکاح د نظر کنټرولوونکې ده . دا او داسې نور ډېر روايات شته چې ترې جوتيږي چې د پردۍ ښځې په مخ مو که سترګې ولګېدلې نو مخ واړوئ)) چې دا هرڅه د ښځې د مخ په لوڅوالي دلالت کوي .

۴ _ اګر که د هغوی ښکلا ستا هرڅومره خوښه وي .

الله (ج) رسول الله (ص)ته فرمايي : [لايحل لک النساء من بعد ولا ان تبدل بهن من ازواج ولو اعجبک حسنهن] (۲۱۶)

يعني : ((له دې وروسته ستا لپاره نورې ښځې روا ندي او نه د دې اجازه ده چې د دوی پر ځای نورې ښځې راولې اګر که د هغوی ښکلا ستا هر څومره خوښه وي .))

نو کله چې د هغوی مخونه پټ وي نو دهغوی حسن او ښکلا به څه ډول و وينې چې د ده خوښه شي ؟

---

(۲۱۵) مسند احمد ، ابوداود ، ترمذي .

(۲۱۶) الاحزاب :۵۲ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ _ کله چې له تاسې څخه چا کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه .

ډېرې پېښې او نصوص د دې ښکاره دي چې په صدر د اسلام کې له ډېرو کمو ښځو څخه پرته نورې ټولې مخ لوڅې وې او نقاب یې نه درلود له دې څخه یوه نمونه : حضرت جابر (رض) روایت کوي چې رسول الله ص یوه ښځه ولیدله چې خوښه یې شوه نو زینب (رض) ته راغی په داسې حال کې چې هغې پوستکی سولاوه او رنګ کاوه یې نو خپله غوښتنه یې له هغې سره پوره کړله ...... بیا یې وفرمایل ((کله چې له تاسو څخه کوم یوه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې سره دې کوروالې وکړي ځکه دا له منځه وړي هغه څه چې د ده په نفس کې دي .))[۲۱۷]

مشکوة او دارمي له ابن مسعود څخه همداسې روایت کوي خو په دومره توپیر چې هلته د زینب په ځای د سوده (رض) نوم راغلی دی او په کې ویل شوي دي چې ((هر چا چې کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې ته دې راشي ځکه له دی سره هم هغه شی دی چې له هغې سره دی .)) په یوبل روایت کې راځي چې فلانۍ زما ترڅنګ تېره شوه نو زما په زړه کې د ښځو شهوت را وپارېده ...)) دا حدیث د دې ښکاره دی چې رسول الله (ص) کومه معلومه ښځه لیدلې ده او دهغې په لیدلو یې د بشریت او نارینه توب له فطري غوښتنې سره سم شهوت را پارېدلی دی او دا کار هغه وخت ممکن دی چې مخ یې ووینې تر څو چې فلانۍ پرې له نورو بېله

(۲۱۷) مسلم ، کتاب النکاح .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او ليدل يې هم داسې وي چې بشري شهوت راپاروي نو ځرګنده شوه چې هغه وخت ښځې مخ لوڅې ګرځېدلې .

۶ _ نظريې پرې پورته او ښکته وګرځاوه .

بخاري او مسلم له سهل ابن الساعدي نه روايت کوي چې يوه ښځه رسول الله ص ته راغله او ويې ويل چې يا رسول الله زه راغلې يم چې تاته خپل نفس (ځان) در وبخښم نو رسول الله ص هغې ته وکتل او نظر يې پرې ښکته او پورته وګرځاوه بيا يې سر ښکته کړبيا هرکله چې دې ښځې وليدل چې رسول الله ص حاجت نه لري نو کښېناستله د رسول الله (ص) يو ملګری پاځېد او عرض يې وکړ چې ای د خدای رسوله (ص) که ته ورته اړتيا نه لرې نو ماته يې په نکاح کړه ...)) نو که دا ښځه مخ لوڅې نه وای نو رسول الله ص نشو کولی چې هغې ته وګوري او پورته او ښکته پرې سترګې وګرځوي او د هغې مخ لوڅې د خطبې په نيت هم نه وه ځکه که دخطبې په نيت وای نو بيا به يې ببرته خپل مخ پټ کړی وای بلکې په حديث کې راځي چې دا ښځه بيا هلته کښېناستله او ځينو صحابه و هم وليدله تردې چې يو صحابي ورسره د نکاح وړانديز هم وکړ .

۷ _ د خثعميه او فضل ابن عباس حديث .

دا حديث هم بخاري ، مسلم او ترمذي روايت کړی دی ((فضل (رض) د رسول الله (ص) شاته ناست و چې دخثعم دقبيلې يوه ښځه راغله او له هغه ص نه يې د حج په هکله پوښتنې کولې او فضل ابن عباس د رسول الله (ص) د تره زوی په هغې سترګې ورښخې کړې رسول الله ص د هغې مخ بل خواته واړوه .)) امام ابن حزم وايي چې که د ښځې مخ عورت وای نو رسول الله ص به د دومره خلکو په وړاندې د دې ښځې په مخ لوڅې چپ نه پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېده او که مخ یې پټ وای نو ابن عباس به د هغې له بد رنګوالي او ښکلا څخه څه خبرېده ، په ترمذي کې دا کیسه داسې راغلې ده : ((رسول الله(ص) د فضل څټ بل خواته واړوه نو عباس(رض) له رسول الله (ص) څخه وپوښتل چې ولې دې د تره د زوی غاړه و ګرځوله ؟)) رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې ځوان هلک او ځوانه نجلۍ می ولیدل نو د شېطان له لمسونې څخه باوري نه وم) امام شوکاني وایي چې له دې حدیث نه استنباط کېږي چې د فتنې څخه د امن په وخت مخ ته کتل روادي همداراز که حضرت عباس نه وای پوه چې د ښځې مخ ته کتل روادي نو ولې به یې له رسول الله ص څخه پوښتنه کوله ؟ نو داسې ښکاري چې عباس پوه و چې دښځې مخ ته کتل روا دي او دا چې فضل ورته کتل او رسول الله (ص) یې مخ واړوه نو عباس ته سوال پیدا شو ، فضل ابن عباس وایي چې هغه ښکلې ښځه وه)) معنی دا چې مخ یې لوڅ و او فضل یې ښکلاته هم پام کړی دی ، په نیل لاوطار کې وایي چې دا حدیث په دې خبره د استدلال لپاره ډېر ښه دی چې د [واذا ساء التمو هن متاعا فسئلو هن من وراء حجاب] ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی ځکه چې د فضل کیسه په حجة الوداع کې پېښه شوه او د حجاب ایتونه په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي .

۸ ـ نور احادیث :

جابربن عبدالله رض وایي چې ((له رسول الله ص سره په یوه لمانځه کې حاضر وم لمونځ یې له خطبې مخکې ادا کړ ... جابر رض ووېل : بیا تېر شو تر دې چې ښځو ته راغی نو وعظ یې ورته وکړ او پند یې ورته وکړ ورته یې وویل : ((خیرات ډېر کوئ ځکه ستاسو ډېره برخه د جهنم لرګي دي)) بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو له منځه يوه غوره ښځه را پاځېدله چې سوربخن تور رنګه اننګي يې درلودل)) نو که د دې ښځې مخ پټ واى نو حضرت جابر څه پوهېده چې اننګي يې سور بخن تور رنګه دي ، مسلم او ابو داود له حضرت جابر څخه روايت کوي چې رسول الله ص دا ختر په ورځ له خطبې څخه وړاندې په لمانځه پيل وکړ بيا يې خلکو ته خطبه واوروله بيا کله چې د خداى ج نبي ص فارغ شو او ښځو ته راغى نو وعظ او پند يې ورته وکړ په داسې حال کې چې دبلال په لاس يې تکيه کړې وه او بلال خپله جامه غوړولې او ښځو په کې صدقې اچولې وايي : ((ښځې به خپله ګوته په کې اچوله او ....))

ابن حزم وايي : که ورغوى عورت واى نو هغوى به نه لوڅاوه او که ورغوى يې نه وي لوڅ کړى نو د ګوتو اچول څنګه ممکن شول ؟

حضرت عايشه رض وايي : ((موږه مؤمنې ښځې به له رسول الله ص سره د سحر لمانځه ته راتلو ، په داسې حال کې چې په خپلو پړونو کې به تاوې وو بيا به ګرځېدلو خپلو کورونو ته کله به مو چې لمونځ اداکړ ، نو د تيارې له کبله به نشو پېژندلى .))[218]

د دى حديث مفهوم په دې دلالت کاوه چې دوى له تيارې پرته پېژندلې شوې او دا په هغه وخت کې پېژندل کېږي چې کله مخ لوڅې وي .

مسلم روايت کړى دى چې سبيعه د حارث لور د سعد بن خوله مېرمن وه ، سعد د بدر په غزا کې هم ګډون درلود خو په حجة الوداع کې په داسې حال کې وفات شو چې مېرمن يې (سبيعه) حامله وه ، کله يې چې حمل وزېږاوه او له نفاس څخه هم پاکه شوه نو د نوي واده لپاره يې غوښتونکيو ته ځان

---

(۲۱۸) مسلم ، ابوداود ، ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې کړ چې ابو سنابل بن بعک ورغی او ورته یې و وېل چې ((ولې دې ښکلې او سینګار وینم ؟لکه چې واده غواړې !
- نه والله چې ستا نکاح روا نده تردې چې څلور میاشتې او لس ورځې در باندې تېرې شي ....)) دا حدیث په دې دلالت کوي چې سبیعه د ابو سنابل په مخ کې ښکلې او جوړه شوې ښکاره شوه نو که دا مخ لوڅې نه وای نو ابو سنابل څه پوهېده چې دې ارایش کړی دی ؟او ابو سنابل د هغې محرم نه وتر دی چې بیا یې ترې دنکاح غوښتنه هم وکړه حضرت عمار ابن یاسر روایت کوي چې یو سړی د یوې ښځې ترڅنګ تېر شو نو خپلې سترګې یې ورپورې وګنډلې (یعنې دومره یې ورته وکتل چې بالکل یې ترې سترګې نه اړولې) تردې چې دا سړی په یو دیوال برابرشو چې له دیوال سره په جنګېدلو یې مخ ټپي شو بیا رسول الله ص ته په داسې حال کې راغې چې پر مخ یې وینې بهېدلې ، رسول الله ص ته یې وویل چې : ای د خدای رسوله ما داسې وکړل ، رسول الله ص ورته وفرمایل کله چې الله ج بنده ته د خیر اراده وکړي نو جزا یې په دنیا کې ورکوي ...)
دا حدیث هیثمي په مجمع الزوائد کې را اخیستی دی چې وایي : دا حدیث طبراني روایت کړی دی او سند یې جید دی ، و دې کتل شي.[۲۱۹]
دا حدیث په دې دلالت کوي چې هغه وخت کې ښځې مخ لوڅې وې او ځینې داسې ښکلې ښځې هم په کې وې چې دځینو خلکو زړه نه کېده چې سترګې ترې بل خوا واړوي تردې چې له دېوال سره به هم ټکر شو ، او تردې چې په مخ یې وینې و بهیږي .بخاري له عبدالله ابن عباس رض څخه

(۲۱۹)النقاب للمراه دکتور یوسف القرضاوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا د اختر کیسه روایت کوي وایي : زه د اختر په لمانځه کې له رسول الله ص سره حاضر وم رسول الله ص له لمانځه څخه وروسته خطبه ولوستله بیا ښځو ته راغی چې بلال هم ورسره و چې وعظ یې هم ورته وکړ او پند یې هم ورکړ او امر یې ورته وکړ چې صدقه ورکړئ ، ابن عباس وایي « ما ولیدل چې لاسونه به یې اوږدول او صدقې به یې د بلال په جامه کې اچولې » ابن حزم وایي چې ابن عباس د رسول الله ص په شتوالي کې د دې ښځو لاسونه ولیدل نو ثابته شوه چې د ښځې ورغوی او مخ عورت نه دی »

۹ _ صحابه وته نقاب اچول نا اشنا عمل برېښېده .

په روایاتو کې راځي چې کله به کومې ښځې نقاب واچاوه نو دا به صحابه وو ته نا اشنا کار ښکارېده او پوښتنې به ورته راولاړې شوې ، ابوداود له قیس ابن شماس څخه روایت کوي چې « د ام خلاد په نوم یوه ښځه د رسول الله ص حضورته راغله په داسې حال کې چې نقاب یې اچولی و او دخپل وژل شوي زوی په هکله یې پوښتنه کوله ، د رسول الله ص ځینې صحابه وو د دې نقاب په لیدلو په تعجب سره ترې و پوښتل چې راغلې یې د زوی پوښتنه کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ هغې ورته وویل « چې که خپل زوی مې له لاسه ورکړی دی نو خپله حیا خو مې نده ورکړې . »

نو که هغه وخت کې نقاب رواج او عادت وای نو دحدیث راوي به ولې ویلې چې نقاب یې اچولې و او صحابه و به ولې تعجب کاوه او دا کار به ورته نا اشنا ښکارېده او ولې به یې ورته وېل چې : « د زوی پوښتنه دې هم کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ » او د ښځې ځواب هم په دې دلالت کوي چې نقاب دخدای ج او د رسول الله ص امر ندی بلکې د خپلې حیا په خاطر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې اچولی دی او که نقاب فرض یا واجب وای نو ورته به يې ويلی و چې دا فرض یا واجب دی ځکه مې اچولی دی، بلکې له سره به دا سوال نه وای پیدا شوی ځکه چې يو مسلمان له بل مسلمان څخه نه پوښتي چې ولې دې لمونځ وکړ ؟ یا ولې روژه نیسې .

۱۰ ـ ورځنۍ معاملې د هغې پېژندګلوي واجبوي .

په ورځني ژوند کې له خلکو سره د معاملې اړتیا دا واجبوي چې معامله کوونکیو ته هغه معرفي وي او د ښځې شخصيت او څهره وپېژني لکه د پېرودلو او پېرلو په وخت کې ، یا دا چې وکیله وي او یا څوک وکیل ونیسي ، خپله قضا کې ګواهي ورکوي او یا په دې باندې ګواهي ورکول کېږي ، همدا لامل دی چې فقهاء په دې متفق دي چې کله ښځه محکمې ته وړاندې کېږي نو واجب ده چې مخ يې لوڅ وي د دې لپاره چې مقابل پلو او قاضي يې ښه وپېژني .

د هغو خلکو دلایل چې نقاب واجب بولي .

دا پورته مو چې ولوستل دا د جمهورو علماو و غټ غټ دلايل دي نو د دوی د مخالفینو چې اقليت هم دي دلایل څه دي ؟ دکتور یوسف قرضاوي وايي : رښتيا خبره داده چې ما د هغو خلکو لپاره چې نقاب اچول او د مخ او لاسونو (ورغویو) پټول فرض یا واجب بولي صحيح ثابت ، صریح ، دلالت کوونکي له معارضې خلاص دلیل چې زړه يې په مطمئن اندازو ومني او قانع شي ونه موند او ټول هغه څه چې دوی يې وړاندې کوي متشابهات دي چې محکم نصوص او واضح دلایل يې ردوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ډېر پیاوړي دلایل دادي:(۲۲۰)

۱ ـ [یا ایها النبی قل لازواجک وبناتک و نساء المئومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذالک ادنی ان یعرفن فلا یوء ذین] ..(۲۲۱)

یعنې ((ای نبی ص خپلو بیبیانو ، لورګانو او د مسلمانانو بیبیانو ته ووایه چې هغوی دې پر ځان د څادرونو پرده کوي په دې ترتیب د دې خبر زیاته توقع ده چې دوی به و پېژندلې شي او تکلیف به نه شي ورکول کېدلی)) نو عبدالله ابن مسعود ، عبیده السلماني او عبدالله ابن عباس څخه روایت شوي دي چې دوی له دې ایت څه دا مطلب اخېستی دی چې له یوې سترګې پرته دې د ښځو ټول بدن پټ وي .

د تعجب وړ خبره خو داده چې دلته ابن عباس ته هغه لفظ منسوبوي چې په سورت النور کې ترې د دې نظر د مخالف نظر روایت شوی دی او ځینو مفسرینو خو بیا په سورة النور کې ترې هغه نظر روایت کړی دی او دلته یې ورته دا نظر منسوب کړی دی .

دلته لومړی خو مفسرین د جلباب په مراد متفق ندي چې جلباب یعني څه ؟

امام نووي له نضربن شمیل څخه روایت کوي چې وایي : جلباب له څادر څخه لنډه او پلنه ټوټه ده چې ښځې پرې خپل سر پټوي .

ځینې وایي : دا پراخه ټوټه ده چې ښځې پرې خپلې شاګانې او سینې پټوي چې په لویوالي کې څادر ته نه رسېږي ځنې وایي چې جلباب پرتوګ ته وایي ځینې وایي چې ټېکري ته وایي.(۲۲۲)

---

(۲۲۰) فتاوي المرءة المسلمة د ابو محمد اشرف عبدالمقصود او المراة المسلمة دعبدالله بن جارالله کتابونه دې وکتل شي.

(۲۲۱) الاحزاب : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هر حال له دې ایت څخه نه عرفاً او نه لغتاً د ښځې د مخ پټوالی ثابتېږي او نه له قران ، حدیث او اجماع څخه کوم دلیل لري او ځینې مفسرین چې له جلباب څخه د مخ پټول مراد اخلي نو نور مفسرین ورسره موافق ندي .

٢ _ د ابن مسعود لخوا د ((الا ما ظهر منها)) تفسیر .

عبدالله ابن مسعود وایي چې مراد له [الا ماظهر منها] څخه ځادر او ظاهري جامې دي .

خو د ابن مسعود له دې تفسیر سره د عبدالله ابن عباس ، عایشې ، عبدالله ابن عمر په څېر مفسرین او جلیل القدره صحابه موافق ندي دوی وایي چې له [الاماظهر منها] څخه مراد رانجه او ګوته او دهغوی ځایونه (مخ او لاسونه) دي . ابن حزم وایي چې له صحابه و څخه دا روایت بالکل رښتیا ، صحیح او د صحت په وروستئ درجه کې دي .

علامه احمد ابن احمد شنقیطي په ((مواهب جلیل من ادلة خلیل)) کې وایي چې د قران د ېر غوره تفسیر هغه دی چې قران په قران سره تفسیر شي او قران د زینت تفسیر په ګاڼې سره کړې دی فرمایي [ولایضربن بارجلهن لیعلم ما یخفین من زینتهن][223]

یعنې : ((او نه دې وهي پښې خپلې (په ځمکه) لپاره د دې چې معلوم شي هغه څیز چې دوی یې پټوي له زینت څخه)) دلته له زینت څخه هدف بوټان ، نور د پښو کولو شیان ، د تن ګاڼه ، پاولي ... دي ، موږ وړاندې هم ووېل چې استثنا د اسانتیا او رخصت معنی لري او بهرنۍ جامې لکه ځادري ، چپن او ..... دا خو هسې هم ښکاري چې نه پکې رخصت شته او نه اساني .

---

(٢٢٢)مسلم د نووي شرحه .

(٢٢٣)الاحزاب : ٣١ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ _ [فاسئلوهن من وراء حجاب .]
د ((اضواء البيان)) مصنف او ځني نور علماء وايي چې الله ج مومنانو ته امر کړی دی چې [و اذا ساء التمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذالکم اطهر لقلوبکم و قلوبهن][224]
يعنې : ((او کله که له هغوی څخه څه د کار سامان غواړئ نو د پردې ترشاه يې غواړئ په دې کې ښه پاکي ده ستاسې زړونو او دهغوی زړونو ته .))
دلته چې د حجاب د وجوب لپاره کوم علت ښودل شوی دی هغه د مؤمنو ښځو او مؤمنو سړيو د زړونو پاکوالی دی له هرډول شک څخه او دا هېڅا هم ندي ويلي چې د رسول الله ص له بيبيانو څخه پرته نورې بيبيانې د زړه پاکوالي ته اړه نه لري.[225]
دکتور يوسف قرضاوي ځواب ورکوي چې د دې ايت مخکې او وروستئ برخې ته په کتلو سره سړی ويلی شي چې هغه پاکوالی او دشک له منځه تلل چې د رسول الله ص بيبيانو ته د حجاب پواسطه منځته راځي دا له هغه مفسد او ناکاره فکر څخه پاکوالی ندی چې د نورو په اړه يې فکر کېږي ځکه چې نه له امهات المومنين څخه دا تصور کېدلی شي او نه هم له نورو خلکو سره دا ناوړه خيال او دا ناوړه جرئت و ، دلته چې کوم پاکوالی ياد شوی دی دا له هغه ډول اند ېښنې نه پاکوالی دی چې دوی ته د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د هغه له بيبيانو سره دنکاح فکر پيدا شوی و .

---

(۲۲۴)الاحزاب : **۵۳** .

(۲۲۵)فتاوي المراة المسلمة او المراة المسلمة عبدالله جارالله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که څوک په [فاسئلو هن من وراء حجاب] استدلال کوي نو دا استدلال موجه ندی ځکه چې دا ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی او که څوک وایي ....العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب .
یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی د سبب خاصوالي ته ندی ، نو دا قاعده دلته د تطبیق وړ نده ځکه چې دا ایت عام ندی او درسول الله ص په مېرمنو باندې د نورو مېرمنو قیاسول قیاس مع الفاروق دی ځکه چې درسول الله ص پرمېرمنو څه شدت او سختي نوره هم زیاته وه هغه چې په نورو عامو ښځو نه وه همدالامل دی قران وایي (یا نساء النبی لستن کاحدمن النساء.....)[226]
یعنې : ((ای د نبي ص مېرمنو نه یئ تاسو په څېر د یوې ښځې (دبل ټولګي د محمدي امت)
۴ محرمه ښځه دې نقاب نه اچوي .
بخاري او مسند احمدله ابن عمر رض څخه روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي (لاتنتقب المراة المحرمة و لا تلبس القفازین) : ((یعنې محرمه ښځه دی نقاب نه اچوي اونه دې دستکشې اچوي)) دا په دې دلالت کوي چې نقاب او دستکشې له احرام څخه پرته رواج او عام وي خو د دوی مخالفین وایي چې موږ له دې سره کوم مخالفت نه لرو چې له احرام پرته دې ځینې ښځې په خپله خوښه نقاب او دستکشې واغوندي خو په دې کې دادلیل چېرې دی چې نقاب واجب دی ؟؟بلکه معقوله خبره داده چې پر دې حدیث باندې ددوی دوینا برعکس استدلال وشي ،یعنې وویل شي چې

(۲۲۶)الاحزاب ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښځې د مخ او لاسونو پټول واجب ندي ،ځکه چې په احرام کې ډېر هغه شیان حرام دي کوم چې په اصل کې مباح او روادي ،لکه د ګنډلو جامو اغوستل خو شبولګول ،ښکار کول ،په دې کې داسې شی نشته دی چې په اصل کې یې کول واجب وي او بیا په احرام باندې منع شوی وي .

۵ ـ پر مخ د جلباب را ځړولو په هکله د عایشې رض حدیث.[۲۲۷]

حضرت عایشه رض وایي : ((سپاره به زموږ په څنګ کې تېرېدل او موږ ښځې به درسول الله ص سره د احرام په حالت کې وو نو کله به چې هغه خلک زموږ خواته نژدې کېدل نو موږ به په خپلو څادرونو خپل مخونه او سرونه پټول ، چې هغوی به تېر شول موږ به بېرته څرګند کړل))[۲۲۸]

د دې حدیث په اړه د النقاب للمراه مصنف داسې لیکي : پر دې حدیث د څو لاملونو له مخې استدلال نه کېږي :

۱ : د دې حدیث په اسناد کې یزید ابن ابي دی او هغه ضعیف دی نو دا حدیث ضعیف دی او په احکامو کې پهر ضعیف حدیث استدلال نه کېږي .

۲ : دا کار د عایشې رض دی چې په وجوب دلالت نه کوي ځکه چې حتی د رسول الله ص خپل فعل هم پر وجوب دلالت نه کوي عایشه خو لا پرېږده کله چې صراحتاً امر ونه کړي .

۳ : په اصولو کې وایي چې په هره معامله او پېښه کې چې احتمال پیدا شو نو د اجمال جامه وراغوستل کېږي او استدلال پرې نه کېږي او دلته دا احتمال دی چې دا حکم په امهات المومنین پورې خاص وي لکه له

---

[۲۲۷]فتاوي المراة المسلمة .

[۲۲۸]بیهقي، ابوداود ، ابن ماجه ، مسند احمد ، فتح الباري او مشکوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ښځه وروسته له نورو سرېو سره د نکاح حرمت چې په همدوی پورې خاص و.[۲۲۹]

۴ : ښځې عورت دی ترمذي روایت کوي چې ((المراة عورة فاذا ترجت استرقیها الشیطن)ترمذي وایي چې دا حدیث حسن او غریب دی یعنې ((ښځه عورت دی کله چې بهر و وځي نو شیطان ورپسې شي)) سمه خبره داده چې دا حدیث هغه کلیه نه افاده کوي چې دوی یې وایي بلکې په دې دلالت کوي چې ښځه باید پټه اوپه سترکې وي ، نه لوڅه اوذلیله ، او د دې هدف د تر سره کېدلو لپاره دا کفایت کوي چې دبدن ډېره برخه باید پټه وي ، او که له حدیث ښځه همدأ ظاهري معنی واخېستل شي نو ښځې ته به روانه چې په لمانځه اوحج کې د بدن کومه برخه لوڅه کړي ،اوکه مخ ، ورغوی اوقدم ښکاره کړي څوك به دا تصور وکړي چې مخ او ورغوی یې عورت وي په داسې حال کې چې په لمانځه کې یې په لوڅولو اتفاق دی او په احرام کې یې لوڅول واجب وي ؟! دا حدیث هم دومره قوي ندی چې أستدلال پرې وشي ، د حدیثوپه دومره کتابونو کې یواځې ترمذي رااخیستې ده او ترمذي هم ورته صحیح نه دی ویلی بلکې په (حسن غریب) سره یې ستایلی دی او ځینې راویان یې هم د قبول ترحده پیاوړي او ثقه ندي لکه عمروبن عاصم او همام بن یحیی .

سدالذریعه .

علامه شیخ قرضاوي وایي : ((کله چې د نقاب پلویانو کوم قاطع دلیل ونه موند او هر ډول وسلې یې کار ونکړ نو د ((سدالذریعه)) سیوري ته یې

---

(۲۲۹) مواهب جلیل من اد لة خلیل ۱۸۵۱۱ وګورئ النقاب للمراة

(c) ketabton.com: The Digital Library

پناه وروړه او له سدالذریعه څخه هدف د یو مباح شي منع کول دي له دې وېرې چې حرامو ته رسېږي نو دوی وایي که مخ لوڅي رواهم وي خو په دې خاطر چې حرامو ته زمینه برابروي نو ناروا شوه ځواب دادی چې دفقهې او اصولو علماء وایي چې د سدالذریعه په خاطر د یو کار په منع کولو کې مبالغه داسې ده لکه د هغه اصل کار په ازاد پرېښودلو کې مبالغه لکه څرنګه چې دیوې ذریعې ازاد پرېښودل دمفاسدو او ټولنیزو زیانونو لامل ګرځي همدا راز دهغه په مخنیوي کې مبالغه هم ډېرې ګټې له منځه وړي او مفاسد رامنځته کوي .))

دوهم دا چې کله چې شارع په خپله په نصوصو او قواعدو سره یو کارته اجازه ورکوي نو موږ ته څه مناسب ده چې په خپل فکر سره یې بندوو ، او په خپل فکر او ذوق سره هغه څه حراموو چې الله ج حلال کړي دي یا هغه څه حلال ګرځوو چې الله ج حرام کړي دي .

دریم دا چې زما په فکر الله ج چې د مفاسدو د مخنیوي لپاره کوم احکام اواداب ټاکلي دي لکه شرعي لباس ، د تبرج مخنیوی، له نارینه وو سره د یوازېتوب حرمت ، په خبرو او تګ کې دوقار او درنښت او دغض بصر وجوب نو همدا کفایت کوي که الله ج مناسبه ګڼلې وای چې په دې اړه نور شدت هم په کار دی نو هغه خو هر څه کولی شول او داخو هم د ځینو پخوانیو خلکو بې ځایه شدت او سدالذریعه پایله ده چې نه مود دټولنې انجونو مدرسه ولیدله نه مسجد ،نه یې ښوونځي ولید نه پوهنځی ، نه یې لمونځ یاد کړ ، نه اودس حتی په ټول عمر کې یې یورکعت لمونځ هم سم ادا نه کړ ،سره له دې چې د تعلیم په وجوب یې ټول قانع هم دي .

له ډېرې مودې راهیسې د مسلمانانو عام دود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی یو دلیل دادی چې له ډېرو پېړیو راهیسې دمسلمانانو دود داسې دی چې مخونه پټوي .
د دې دعوې رد .
د کتور قرضاوي داسې ځواب ورکوي .
۱ : دا دود عام دود نه دی اونه په عام ډول تېر شوی دی په ځینو ځایونو کې خوبه تېر شوی وي خو په ځینو نورو کې بیا نه و په ښارونو کې به و خوپه کلیو اوبانډو کې کې نه و او که په کلیو او بانډو کې ونو په ښارونو کې نه و .
۲ : که فرض کړو چې دا عام دود و نو دا دود د نبوت د وخت له دود سره مخالف دی نه یوازې د نبوت د وخت له دود سره، بلکې د صحابه و له عصر او خیرالقرون سره هم مخالف دی او همدا دورې دي چې باید اقتدا ورپسې وشي .
۳ : که فرض وکړو چې دا دود و نو دنبي ص فعل د وجوب معنی نه ورکوي چې رسول او معصوم هم دی ، بلکې د جواز او روا والي معنی ورکوي (لکه همداسې چې د اصولو قاعده ده) نو د نورو عمل به څنګه د وجوب معنی ورکړي ؟؟
۴ : له دې پخواني عام دود سره د اوسني وخت ظروف او شرایط توپیر لري اوس د ژوند بڼې تغییر موندلی دی داوس وخت انجلۍ هغه پخوانۍ ساده ، نالوستې ، ناپوهه انجلۍ نده ، اوس د کور په څلورو دېوالونو کې بندي او ناسته نده هغه اوس د کار او عمل ډګر ته وتلې ده په ټولنیز نظم او ژوند کې بدلون راغلی دی نو اوسنی عصر او وخت له هغه پخواني سره ډېر توپیر لري نو ځکه باید په هغه پخواني وخت باندې قیاس نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ شبهه د زماني فساد اوفتنه .

ځيني خلک چې دښځې د ژوند د دايرې له محدودوالي سره مينه لري وايي چې : موږ هغه دلايل منو چې دښځې په مخ لوڅۍ دلالت کوي او داهم منو چې درسول الله ص په وخت او خيرالقرون کې له کمو ښځو پرته نورونقاب نه درلود خو بايد پوه شوو چې هغه خيرالقرون و ، نمونه يې وخت و ، د روحي ارتقا او روحانيت وخت و ، هغه وخت کې ښځو ته خطر مخ نه و ، او اوس خو دفتنې او فساد وخت دی اوس که ښځه لوڅ مخ بهرته ووځي نو په لاره کې به يې ورې لېوان ښکار کړي نو اوس بايد ښځه مخ پټه ووسي .

علامه قرضاوي وايي چې دا شبهه په څو دلايلوردوم .

١ ـ د نبوت لومړنۍ زمانه که څه هم مثالي او نمونه يي زمانه وه او بشريت يې په پاکوالي او تقوا کې بېلګه نده ليدلې مګر بيا هم د بشر زمانه وه له بشر سره خواهشات او غوښتنې هم وې او کمزورۍ او خطاګانې هم ، په همدې خاطر دوی کې زنا کوونکي هم پيدا شوي دي داسې خلک هم وچې حدود پرې تطبيق شوي دي ، فساق او فجار هم پکې و ، داسې خلک هم په کې و چې په خپل ناوړه چلند سره يې ښځو ته زيان رساوه چې قران يې هم ګواه دی الله ج مؤمنو ښځو ته وايي چې جلبابونه را وځړوئ تر څو وپېژندل شئ چې دوی پاکې ښځې دي (فلايوذين) نو توقع ده چې تکليف به نه شي ورکول کېدلی.[٢٣٠]

---

(٢٣٠)احزاب : ٥٩ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قران په دې شاهد دی چې هغه وخت کې هم فاسقان منافقين او وړي لېوان و [لئن لم ينته المنافقون والذين فى قلوبهم مرض والمرجفون فى المدينه ...] (۲۳۱)

يعنې : ((سوګند دی چې که منع نه شول منافقان او هغه کسان چې په زړونو کې يې رنځ دی (د زنا اوبدکاريو) او بدې اوازې اچوونکي په مدينه کې نو خامخا به مسلط کړو موږ تا پر دوی))

۲ _ کله چې دا دلايل صحيح او صريح ثابت شول نو حکم يې هم عام او دائمي دی او داسې دليل نشته دی چې دا فلانی حکم تريوې يا دوه پېړيو پورې د تطبيق وړ دی ، او بيا دې پرې عمل نه کېږي او که داسې وشي نو شريعت به لنډ مهاله او يو ځانګړي وخت لپاره شي په داسې حال کې چې د شريعت ټول احکام دائمي او دقيامت تر ورځې د عمل وړ دي .

۳ _ که دا دروازه خلاصه شي چې دا فلانی حکم موقتي او فلانی دائمي دی نو شريعت به مو په خپل لاس له منځه وړی وي ځکه سخت دريځه علماء به اسانوونکي احکام له منځه وړي .

او داسانې پلوي علماء به هغه احکام له منځه وړي چې نسبتاً سخت دي ، او دواړه ډلې به له خپل ميل سره سم په کې لاس وهنې کوي او رښتيا خبره ده چې شريعت محکوم نه حاکم دی، تابع نه متبوع دی او په کار ده چې احکامو ته يې غاړه کېښودل شي ، [ولواتبع الحق اهواء هم لفسدت السموات والارض ومن فيهن] (۲۳۳)

---

(۲۳۱)الاحزاب : ۶۰ .

(۲۳۳)الموء منون : ۷۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او که چېرې حق د دوی په غوښتنو پسې تللی وای نو د ځمکې او اسمان او په هغو کې د ننه هر څه نظام به ګډوډ شوی و)) دکتور قرضاوي په النقاب للمراة کې ليکي چې : زه باوري يم چې د دواړو خواو د دلايلو له څېړلو وروسته جوته شوه چې د جمهورو دلايل پياوړي دي خو زه به له دې دلايلو سره ځينې نور دلايل هم يو ځای کړم چې دې دلايلو ته لاقوت ورکوي .

له صحيح او صريح نص څخه پرته تحريم او مکلفيت نشته دی د اصول فقهي قاعده ده چې اصل په چارو کې روا والی او د ذموبرائت (خلاصی) دی نو هېڅ لزوم او تکليف ((ديو کار په کولو کې مکلفيت)) نشته دی مګر دا کار به صحيح او صريح نص وکړي نو يو کار چې موږ حرام بولو معنی دا چې دا کار په صحيح او صريح نص سره حرام شوی دی چې بيا هېڅ ډول انعطاف او تساهل په کې روا ندی او صحابه و به د تحريم د کلمې په استعمال کې ډېر احتياط کاوه او هرڅ ته به يې حرام نه ويلې مګر کله به چې حرمت په صريح نص سره ثابت و نو کله چې د کوم کار د حرمت په اړه صحيح او صريح نص نه وي هغه کار روادی او د روا والي د دليل پوښتنه به يې نه کېږي او د مخ لوڅي او د ورغويو د لوڅولو د حرمت په هکله کوم صريح او صحيح دليل نه وينم که الله ج غوښتل چې دا کار حرام وګرځوي نو په صراحت سره به يې ويلې وو چې هېڅ ډول شک ته ځای پاتې نه دی .

[وقد فصل لکم ما حرم عليکم الاما ضررتم اليه][234]

---

(234)الانعام : ۱۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((په تحقيق سره واضح کړي دي الله ج تاسې ته هغه چې حرام کړي يې دي پر تاسې مګر هغه محرمات چې اړ کړ شوي يې، تاسې هغوی ته .))
نو که موږ هم مباحات حرام وګرځوو بيا الله ج موږ ته هم هماغه وينا کوي چې له موږ مخکې هغه قوم ته يې کړې وه چې ځينې خواړه يې په خپله په ځان حرام ګرځولي وو ((قل ء الله اذن لکم ، ام على الله تفترون))[235]
يعنې : ((و وايه ايا الله ج اجازه کړې ده تاسې ته بلکې په الله پورې تاسې دروغ تړئ))

۲ _ د وخت له تغيرسره د فتوی تغير :

فقهاء په دې متفق دي چې فتوی د رواج او حالاتو په تغير سره تغير خوري او زه په دې باور يم چې اوسنی وخت د دې غوښتنه کوي چې دښځو په اړه دې د شريعت اسان اړخونه عملي شي په هغو اقوالو او ويناوو دې عمل وشي چې ښځې ته شخصيت ورکوي ځکه نن سبا ټول کافران د اسلام په ضد دښځو د حقوقو او په اسلامي نړۍ کې د ښځو د بدحال حربه استعمالوي او بيا دا ناوړه وضعه اسلام ته منسوبوي او غواړي چې نړيوالو ته د اسلام تصوير خړپړ او په دی وخت کې د چلند نه وړ ښکاره کړي نو ځکه په دې باور يم چې په اختلافي نظرياتو کې دې هم په هغه نظر عمل وشي چې ښځو ته شخصيت ، درناوی او دهغوی حقوق ورکوي .

۳ _ عامه بلوی :

---

(۲۳۵)يونس : **۵۹** .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقهاء او داصولو علماء وايي چې عامه بلوى هم د آسانۍ او تخفيف لامل ګرځي او په دې وخت کې عام نظر او عام عمل دا دى چې انجوني ، مدرسو ، ښوونځيو او پوهنځيو ته ولاړې شي ، کار وکړي ، بازارونو او روغتونو ته ولاړې شي او دپخوا په څېر په کور کې بندې ونه اوسي او داټول ښځه دې ته اړباسي چې مخ او ورغوى يې لوڅ وي ځکه چې معاملو (راکړې ورکړې ، پېرلو او پلورلو ، افهام او تفهيم) کې د مخ او ورغويو لوڅولو ته ضرورت دى .

۴ _ تکليف او مشقت آساني غواړي :

دا داصول فقهي قاعده ده چې سختي اساني غواړي د ورغويو او مخ پټول ښځوته خصوصاً په دې وخت کې تکليف ، سختي او زحمت دى او دا ټول هغه څه دي چې الله ج فرمايي چې په دين کې سختي او ستونزې نشته دى او د سختۍ په بدل کې د اسانۍ ، تخفيف او ترحم غوښتونکى دى .

[وماجعل عليکم فى الدين من حرج]. (۲۳۶)

يعنې : ((اونه يې دي ګرځولي په تاسې په دين کې هېڅ حرج مشقت او ستونزې))

[يريد الله بکم اليسر ولايريد بکم العسر] (۲۳۷)

يعنې : ((اراده لري الله ج په تاسو د اسانتيا او اراده لري په تاسو د سختۍ .))

[يريد الله ان يخفف عنکم و خلق الانسان ضعيفا] (۲۳۸)

---

(۲۳۶) الحج : ۷۸ .

(۲۳۷) البقره : ۱۸۵ .

(۲۳۸) النساء : ۲۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((اراره لري الله ج د دی چې سپک کړي (بار) له تاسې او پیدا کړی شوی دی انسان کمزوری .))

رسول الله ص فرمايي : ((بعثت بحنيفية سمحة)) (۲۳۹)

يعنې : ((رالېږل شوی یم زه له هغه دين له باطل څخه حق ته مايل او اسان سره)) نو دا دين په عقيه کې حنيف او په احکامو کې د اسانۍ دين دی رسول ص څوځو ځایه په اسانۍ امر او له سختۍ او شدت څخه منع کوي او وايي چې خلکو ته زېری ورکوئ او له دين څخه يې تېښتې ته مه مجبوروئ)) (۲۴۰)

((تاسو اسانوونکي لېږل شوي یاست نه سختئ کوونکي .)) (۲۴۱)

او دا د اصول فقهي قاعده ده چې ((مشقت او سختي د اسانۍ غوښتنه کوي .))

ځيني مهمې يادونې :

۱ _ ځيني علماء وايي چې ښکلې ښځې به نقاب اچوي او ورغوی به چاته نه ښکاره کوي او بدرنګه ښځه که مخ لوڅ کړي یا ورغوی څرګند کړي نو څه باک نشته دی د دوی په ځواب کې باید ووېل شي چې حسن او ښکلا هغه سمندر دی چې هېڅ ساحل نه لري هېڅوک تر اوسه پردې ندي توانيدلي چې د حسن لپاره کوم خاص معيار یا حد وټاکي هرڅوک ځان ته بېل معيار او طبيعت لري او ښکلا هم یوه ذاتي او بخښل شوې پديده ده چې د انسان خپل اختيار او عمل په کې ډېر کم اغېز لري ډېر ځله يو انسان د يو چاپه

(۲۳۹) مسند احمد

(۲۴۰) دا حديث بخاري او امسلم روايت کړی دی .

(۲۴۱) بخاري ،ترمذي ، نسايي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر ښکلی وي خو د بل په نظر بیا هغه بدرنګه وي ، یو یې په مینه کې لېونی وي ، خوبل ته عادي انجلۍ وي ، د یو محیط ښکلا هم د بل محیط له ښکلا سره توپیر لري، دیو وخت ښکلې په بل وخت کې ښکلې نه ګڼل کېږي ، د ښکلا لپاره دلویدیځ معیار د ختیځ له معیار سره توپیر لري ، دښاریانو د خوښې ښکلا د اطراف د خلکو د خوښې له ښکلا سره یوه نه وي زموږ اکثره خلک سپین ګرد مخ ، اوږدې او غبرګې غبرګې زلفې ، غټې او نرګسي سترګې ، لنډه زنه ، د ناک په څېر غټه او جګه پوزه نرۍ نرۍ ګلابي شونډې ، هسکه غاړه ، تېره تېره باڼه ، کږې کږې وریځې ، لکه سروه لوړه ونه ، نرۍ ملا ، د منې په څیر سره سره اننګي او دړلۍ په څیر سپین غاښونه خوښوي او دښکلا معیار یې بولي خود افریقې د خلکو لپاره په دې تول پوره انجلۍ ښکلې نده ، هغوی تور اوږد مخ په تور مخ کې تورې غټې شونډې ، اوږده غاښونه ، ګنجې سر یا ګرګوتي ویښتان او غټه زنه د ښکلا معیار بولي ، د جنوبي افریقې مبارز جمهور رئیس نیلسن منډیلا له داسې معشوقې سره دمینې لپاره د جمهوري ریاست دمقام دپرېښودلو اعلان کوي چې یو افغان به یې دعکس په لیدلو هم ټکان وخوري ، قیس دتورې لیلی مینې مجنون (لیونی) کړ خود نورو لپاره لېلی عادي انجلۍ وه ،هسې خبره بل خوا لاړه هدف مو په دې کې وچې دښکلا لپاره به څوک معیار وټاکي چې دا فلانۍ انجلۍ ښکلې ده نو باید چې مخ او ورغوی پټ کړي ، او دا بله بیا ښکلې نده که مخ او ورغوی یې لوڅ وي نو پروا نلري ؟؟ ځینې مولفین وایي چې که چېرې کوم سړي د کومې ښځې دښکلا له لیدلو څخه خوند اخسته نو پهر ښځه لازم دي چې خپل مخ پټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي نو پوښتنه داده چې دا ښځه به څنګه پوهېږي چې دا سړی زما دښکلا له ليدلو څخه خوند اخلي ؟د هغه له زړه او وجدان څخه دا څه خبره ده ؟

۲ ـ د مخ لوځول دا معنی نه لري چې ښځه دې لس ډوله سرخي پوډر کريمونه ..... په مخ وتپي ، په ښو دې څو ډوله رنګ ومښي او دلاسونو لوځول هم دا معنی نلري چې ښځه دی نوکان اوږده کړي ، او دنوکانو رنګ دې پرې ومښي ،ښځه بايد درنه اوبا وقاره له کوره ووځي ، دابن عباس له وينا سره سم د کوم زينت ښکارول چې روا دي هغه سپک او کم زينت دی لکه رانجه ، نکريزې او ګوته .

۳ ـ دا خبره چې نقاب واجب نه دی په دی معنی نده چې ګويا نقاب روا نه دی او يا څوک دې نقاب نه اچوي موږ وايو چې دنقاب اچول ښه کار دی ، هره ښځه يې بايد استعمال کړي ، ان که ښکلې وي ځان پېژني او پوهېږي چې دمخ لوځول يې فتنې راولاړوي نو د داسې ښځې لپاره نقاب مستحب دی حيا داره ښځه د خدای ج هم خوښېږي او په ټولنه کې يې هم درناوی او عزت ډېروي ، موږ وايو چې نقاب فرض او واجب ندی چې په هرې ښځې يې اچول حتمي شي ، او د نورو واجباتو په څېر يې ښځه په اچولو مکلفه وګرځول شي خو که په خپله خوښه يې کوم څوک اچوي نو ثواب لري اوښه کار هم دی .

۴ ـ د مخ لوځۍ او مخ ته د کتلو ترمنځ هېڅ تلازم نشته دی يعنې دا خبره د دې معنی نه ورکوي چې که دکومې ښځې مخ لوڅ وي نو نارينه ووته ورته کتل روا دي او حتمي دې ورته وګوري ځينې علماء داسې دي چې مخ لوځول روا خوبيا بيا کتل ورته حرام بولي خو دوی هم لومړنی ناڅاپي نظر معاف بولي ، ځينې علماء هغې برخې ته چې لوځول يې روادي کتل هم روا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولي خو له شهوت نه پرته او کله که شهوت پیدا شو نو کتل ورته حرام دي دا نو د هر سړي په خپل وجدان او نفس پوری ړه لري یوه بله د یادونې وړ خبره داده چې ځینې علماء چې دښځې لپاره په مخ پټولو دومره اصرار کوي او د اجتماعي مفاسدو ذریعه یې بولي ، نو ایا د ټولنې اصلاح او دځوانانو ښوونه او روزنه هم د دې ټولنیزو فسادونو دمخنیوي لپاره مهمه نسخه نه ده ؟ دوی چې په مخ پټولو او ستر او حجاب دومره ترکیز کوي آیا د ټولنې د اصلاح لپاره یې هم کوم عملي اقدام کړی دی ؟آیا د دې هڅو په لسمه برخه هڅه یې هم د ټولنې او د ځوانانو د ښوونې او روزنې او اصلاح لپاره کړېده ؟آیا کله یې په زړه کړې هم دا فکر پیدا شوی دی ؟ [اللهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلاً و رزقنا اجتنابه .] آمین

محرمو ښځو ته کتل

دا هغه څوک دي چې په ده یې نکاح د تل لپاره حرامه ده که په نسب وي ، که په رضاع او که په مصاهرت (خسر ګنۍ) دخپل محرم پر وړاندې د ښځو د عورت په هکله فقهاء د نظر اختلاف لري :

امام شافعي رح وایي : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل روا دي ، مګر له نامه

لاندې او د زنګنونو څخه پورته برخې ته .ځینې علماء وایي چې : د محرمې ښځې د بدن هغومره برخې ته به ګورې چې د خوارئ او کار په وخت کې ښکاري لکه سر ، غاړه ، لاسونه ، څنګلې او پښې ترزنګنونو پورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالکیان وایي : د محرمې غاړه ،سر ځنګلې ، دقدم شاه تړلو ته کتل جایز دي او پنډۍ ، تیونه ، ګېډه ، او شاه ته کتل جایز ندي .[۲۴۲]

امام احمد بن حنبل رح وایي چې : د محرمې دبدن هغې برخې ته کتل جایز دي چې عادتاً ښکاري لکه : سر ، ورغوي ، قدمونه او هغه څه چې نه ښکاري کتل ورته ناجائز دي لکه سینه ، او نور[۲۴۳]

امام ابن حز وایي چې : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل جایز دي مګر فرج (قبل) او د برته فقط.[۲۴۴]

د ښځې محرم څوک دی ؟

په کومه دائره کې چې ښځه له خپل پوره ډول او سینګار سره اوسېدلای شي هغه کسان دادي : الله ج په دې هکله فرمایي :

[ولایبدین زینتهن الالبعولتهن او اباء هن او اباء بعولتهن او ابناء هن او ابناء بعولتهن او اخوانهن او بنی اخوانهن اوبنی اخواتهن ، او نسائهن او ماملکت ایمانهن او التابعین غیر اولی لاربة من الرجال او الطفل الذی لم یظهرو اعلی عورات النساء] [۲۴۵]

یعنې : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سینګار مګر دخپل خاوند پر وړاندې یا دخپل پلار ، یا دخپل خاوند دپلار پر وړاندې یا دخپلو ځامنو یا د ځامنو د خاوندانو په وړاندې ، یا دخپلو وروڼو ، یا دخپلو وریرونو ، یاد

---

(۲۴۲)الشرح الصغیر .

(۲۴۳)المغنی لابن قدامه

(۲۴۴) المحلی لابن حزم.

(۲۴۵)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو خورینو ، یاد خپلو ښځو ، یاد خپلو لاسونو دمال (وینځو مریانو) یاد خدمتګارانو ، هغه سړیو چې څه غرض نلري ، (د ښځو خیال یې نه وي) یا هغه هلکان چې دښځو په رازونو لانه پوهېږي .))

ښځه چې دچا پر وړاندې په پوره ډول سینګار سره راوتلای شي او ټول بدن ورته ښکارولی شي او له هغه څخه هر رنګ خوند اخستلای شي هغه یوازې د ښځې خپل خاوند دی .

د پلار په کلمه کې نیکه ، مشرنیکه .... همدارنګه د مور پلار نیکه ټول شامل دي ، د مېره د پلار په جمله کې دمېړه نیکه ، دمېړه د مور پلار ټول شامل دي ، په زامنو کې د زوی ، لور لمسیان ، کړوسیان ټول شامل دي د مېړه زامن په دوی کې بنزیان ، پرکتیان ټول شامل دي ، په آیت کې له (خپلو ښځو) ځیني مراد مسلماني ښځې دي او دکفارو ښځو مخ کې سینګار ښکارول مناسب ندي .

همدا رایه د ابن کثیر هم ده حضرت عمر رض ابوعبیده رض ته ولیکل چې ما اورېدلي دي چې ځیني مسلماني ښځې له نامسلمانو ښځو سره حمام ته ځي پداسې حال کې چې کومه ښځه په الله ج او د اخرت په ورځ ایمان لري هغې ته روا ندي چې دهغې جسم باندې د خپل ملت له کسانو څخه پرته دبل چارسترګې ولګیږي.(٢٤٦)

د سید مودودي رح په ګډون بله ډله وایي چې : له دې څخه مراد طبعي ښځې دي هغه د پېژند ګلوئ ښځې ، له هغوی سره اړیکې لرونکې ښځې ، د هغوی په چارو کې لاسوهونکې ښځې ، که هغه مسلماني وي که کافرې

(٢٤٦)ابن کثیر ، بیهقي او ابن جریر طبري .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي او هدف تری دهغوی ښځو وېستل دي چې پردئ وي ، ظاهري ښه يې د اشتباه وړ وي او د اخلاقو او تهذيب حال يې معلوم نه وي .

امام رازي وايي چې : له دې ښځه مراد ټولې ښځې دي ، خو که آيت ته وګورو وينو چې هلته لفظ د ((خپلو ښځو)) رواړل شوی دی ، چې مراد ورځنې مسلمانې ښځې کېدلای شي اوبس ځکه که کافره ښځه هرڅومره شريفه شي ، بياهم د اعتبار وړ نه ده او مسلمانې ښځې هم هغه ښځې چې له هغوی سره يې اړيکې وي اوپه پرده کې ترې ورته ستونزې پيدا کېږي مراد دي او کومه ښځه چې په فسق او فجور کې مشهوره وي که څه هم مسلمانه وي له هغې ښځه ستر لازم دی ، نو مطلب دا شو چې نا مسلمانې ښځې خو بالکل له دې حکم څخه ووتلې او په مسلمانو کې هم حيا لرونکې او پاک لمنې مراد دي .

رسول الله ص فرمايي : ((هېڅ ښځه دې د داسې ښځو په مخ کې خپله ښکلا نه ښکاروي ، چې بيا يې مېړه ته داسې ستايي ، چې ګويا مېړه يې همدا اوس ورته ګوري))[٢٤٧]

جمهور فقهاء وايي د مسلمانې د عورت حکم دکافرې پر وړاندې داسې دی، لکه د پردي سړي پر وړاندې د ښځې عورت.[٢٤٨]

ابن عباس رض وايي : مسلمانې ښځې ته روا نه دي چې يهودي يا مسيحي ښځه يې ووينې .

---

(٢٤٧)بخاري ، مسلم او رياض الصالحين

(٢٤٨)المغنی المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : څرنګه چې د کافرې ښځې پروړاندې عورت پټول لازم دي ، همدا راز د فاسقې ، فاجرې ، بدکارې مسلمانې په وړاندې هم دعورت لوڅول حرام دي ، ځکه چې علت په کې ګډ دی .(۲۴۹)
امام احمد بن حنبل رح وایي : دکافرې ښځې کتل مسلمانې ښځې ته داسې دي لکه د مسلمانې ښځې کتل بلې مسلمانې ته خوبیا هم دا بد ګڼي ، چې کافره ښځه دې د ولادت په وخت کې دمسلمانې قابله شي .(۲۵۰)

د هغه دلایل دا دي ، چې دا هل کتابو ښځو به رسول الله ص کره تللې چې نه به ورځنې بیبیانو پرده کوله اونه به ورته رسول الله ص امر کاوه او داسې نور .
خو دا دلایل د جمهورو د دلایلو پروړاندې نه شي تم کېدلی ، ځکه که درسول الله ص کور ته به اهل کتابې راتللې نو دا د دې مانا خو نه ورکوي ، چې هغوی دې لوڅې وي او دوی به ورته کتل ، او دا د مخ له لیدلو څخه ډېر دبل شي د لیدلو مانا نه لري ،او دحضرت اسماء رض په حدیث کې دمور سره د ترحم او نرمۍ اود نیک سلوک خبره ده او دبدن د پټوالي یا لوڅوالي په هکله په کې هېڅ نشته .

د مسلمانو ښځو کتل یوه بلې ته :

(۲۴۹)البریقه شرح الطریقه .
(۲۵۰)المغنی ، سراج الوهاج ، بدائع الصنائع او البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهـور فقهـاء وايـي ، چـې مسـلماني ښـځې تـه روا دي ، چـې د خپلـې مسـلماني خور د بـدن هغـومره برخـې وګـوري څـومره چې يـو نارينـه بـل تـه کتلی شي ، (د نامه لاندې تر زنګنونو پورې) [۲۵۱]

او د احنـافو معتمـد مـذهب هم دادی ، خـو د امـام ابوحنيفـه رح څخـه يوبـل روايت هم شوی چې علماوو کمزوری ګڼلې دی ، هغـه دا چې يـوه مسـلمانه ښځه دبلې مسلماني دبدن هغومره برخې ته کتلی شي ، څومره چې نارينـه د خپلو محرمو بدن ته کتلی شي. [۲۵۲]

ظاهريان وايي چې : مسلمانه ښځه دبلې مسلماني ښځې ټول بـدن تـه کتلـی شي ، مګر قبل او دبر ته . [۲۵۳]

جمهور فقهاء وايي دلته دفساد او فتنې وېره نشـته دی ، او نـه پـه مصـيبت کې د پېښېدلو خطرشته دی ، ځکه يـې بدن تـه کتـل جائز دي او کلـه کـه دا وېره پيدا شي نو لکه چې لومړی مو وويل بيا ورته ستر پکار دی. [۲۵۴]

همدا رازد ولادت په وخت کې ، د بکارت د معلومولـو پـه غـرض يـا دکـوم ټپ له کبله د فرج ته کتلی شي. [۲۵۵]

هغه چې جنسي ميلان نه لري :

---

(۲۵۱)البدائع الصنائع او المغني .

(۲۵۲)الدرالمنتقي او البريقه شرح الطريقه .

(۲۵۳)المحلي .

(۲۵۴)البدائع الصنائع او سراج الوهاج

(۲۵۵)البدائع الصنائع او سراج الوهاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدې ایت کې د [اولتابعین غیر اولی لاربة من الرجال] (یا خدمتګاران هغه سړیو چې څه غرض نه لري) جمله راغلې ده د دې ترجمه داسې ده هغه خلک کوم چې ماتحت وي ، د ښځې په لور میلان ونه لري .

حافظ ابن کثیر (رح) ورڅخه مراد مزدور ، نوکر ، تابعدار سړی کوم چې د ښځو سیالان نه وي ، ګړندی او تېز نه وي ساده وي ، دښځوپه لور شهواني مینه هم ونلري اخلي .

تفسیر ابن کثیر همداراز له دې څخه مراد کم عقل ، ساده ، بې وزله ، نا اهله لاس لاندې، محکوم سړي چې هېڅ شهوت یې په یاد نه وي اخلي .

امام مودودي (رح) وایي چې د شهواني مینې د نه درلودلو دوه صورته ممکن دي یو دا چې په هغوی کې له سره شهوت نه وي ، لکه ډېر بوډا ، یا پیدایشي ایزک (هجړا) دوهم دا چې په هغو کې جنسي قوت او دښځو پر لور طبعي میلان وي ولې د خپل محکومیت او لاس لاندې توب له امله دوی د کور له ښځو سره څه ډول شهواني اړیکې نشي ټینګولای نو ځوک چې دا ورڅخه ستر نه کوي او خپل سنګار ورته ښکاروي پکار ده چې دا دوه صفته ولري. (۲۵۶)

خو کله چې خپله شهوت ونه لري مګر د ښځو د ښکلا ستاینه نورو ته کوي له هغې څخه ستر واجب دی په مدینه منوره کې یو ایزک اوسیده چې بیبیانو او نورو ښځو به ترې ستر نه کاوه او له هغوی سره ناستې پاځې ته به یې پرېښوده یوه ورځ کله چې رسول الله (ص) ام سلمي (رض) کره تشریف یوړو نو دهغې خبرې یې واورېدلې چې دعبدالله بن امیه سره یې

---

(۲۵۶)پرده سیدابو لاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې او ورته يې ويل : که صبا طايف فتح شي نو د غيلان ثقفي لور باديه هرومرو د ځان کره بيا يې د هغې د جسم او ښکلا ستاينه پيل کړله حتی د هغې دمخصوصو اندامونو ستاينه يې هم پيل کړله حضور (ص) د دې خبرې په اورېدلو ورته وفرمايل : دخدای (ج) دښمنه تا خو پر هغې سترګې ښخې کړې دي)) بيا يې امر وکړ چې له ده څخه ستر وکړئ او له دې وروسته دې دې کورته نه راځي ، بيا رسول الله (ص) هغه او نور ايزه کان له مدينې څخه وويستل .[٢٥٧]

او بل هغه هلکان چې د ښځو په رازونو لانه پوهېږي يعني جنسي غريزې لاپکې ژوندی شوي نه وي دا له مراهقت څخه ښکته دوره ده لکه د نهو ، لسو يا دولسو کالو هلکان د دی نه د زيات عمر هلکان که څه هم نابالغه وي په هغوی کې جنسي غريزې را ژوندی کېدل پيل کېږي .

سيد محمد عابدين الحسيني ليکي : ماماګان ، او کاکا ګان يې ځکه ياد نه کړل چې د خپلو زامنو په مخ کې د دی ستاينه ونکړي چې فتنه او فساد را پيدا نشي مګر په ياد مو وي چې محرم کسان يوازې دا ندي چې په ايت کې ياد شول .

شيخ محمد الاباصبري د دې ايت په تفسير کې ليکي : نو ښځې ته روادي چې خپله ښکلا هغه دوستانو ته وښيي چې په ايت کې ياد شول او ټولو هغو دوستانو ته چې له هغه سره يې نکاح د تل لپاره حرامه ده لکه ، تره ماما ،زوم ، اولکه محارم د رضاعت له لامله ځکه چې رسول الله (ص) فرمايي : (يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب)[٢٥٨]

---

[٢٥٧] متفق عليه ابوداود ، نسايي ، مسند احمد او مشکوة .

[٢٥٨] بخاري ، مسلم ، ابن ماجه او نصب الرايه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((حرامیږي د شیدو (تي) په واسطه هغه څوک چې حرامیږي په نسب باندې))

د همدې قول تائید حسن بصري ، ابوبکر الجصاص ، او د احکام القران خاوند هم کړی دی.[۲۵۹]

رسول الله (ص) عایشې (رض) ته اجازه ورنکړله چې له خپل رضاعي تره څخه ستر وکړي .

د ابوالقعیس ورور افلح حضرت عایشې (رض) کره راغی او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله نو څنګه چې د حجاب حکم راغلی و عایشه (رض) فکرمنه شوله چې څه وکړي خو اجازه یې ورنکړله هغه ځواب ورولېږه چې ته خو زما وریره یې تا زما د ورور ابوالقعیس د ښځې شیدې رودلي دي خو بیا هم حضرت عایشه (رض) فکر منه وه چې ایا دې رشته کې به هم ستر پرېښودلی شي ؟ په دې وخت کې رسول الله (ص) خپله تشریف راوور حضرت عایشې (رض) ورته مطلب څرګند کړ ، رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې : هغه ستا څنګ ته راتلای شي.[۲۶۰]

له کومو دوستانو سره چې دښځې ابدي حرمت نه وي ، لکه د تره او ترور زوی ، د خور خاوند له دوی سره باید څه چلند وشي ؟

په دې هکله که رانقل شویو روایاتو ته کره کتنه وشي ، د مسئلې ښه هماغه راوځي ، څنګه چې سید مودودي وایي : دا دوستان نه د محرموکسانو په لیکه کې دي ، چې ستر ورځنې ونه شي او سینګار ورته

---

[۲۵۹] تفسیر سوره النور شیخ الاباصیري .

[۲۶۰] صحاح السته او مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره شي او نه دغير محرموخپلوانو په جمله کې دي ، چې ښځه دې بالکل ورڅخه ستر وکړي .

د دغو حدودو ترمنځ څه چال چلند په کار دی د دې چلند اندازه په شريعت کې نه ده ټاکل شوې ، او د سړي د عمر او رشتې پورې توپير لري .

د رسول الله (ص) خپله کړنلاره دا وه ، چې حضرت اسماء (رض) د رسول الله (ص) خښينه (د ښځې خور) وه د هغې او د رسول الله (ص) ترمنځ د ژوند تر پايه پورې د مخ او لاسونو تر حده کومه پرده نه وه.[۲۶۱]

همدا رنګه ام هاني (رض) چې د ابوطالب لور (د رسول الله (ص) د تره لور) وه تر پايه پورې يې له رسول الله (ص) څخه مخ پټ نکړ.[۲۶۲]

د ښځې کتل نارينه محرم ته :

اکثره علماء په دې اتفاق لري چې ښځه د خپل نارينه محرم له عورت څخه پرته نور ټول بدن ته کتلی شي محرم که په هر ډول وي خو چې د شهوت وېره نه وي ، څه چې کتل ورته روا دي مسه کول او لاس وروړل هم ورته روا دي.[۲۶۳]

او دبل چا د وينځې د بدن هغومره برخې ته کتلی شي لکه چې څوک د خپلې محرمې بدن ته کتلی شي او محمد بن مقاتل وايي چې د نامه لاندې تر

---

(۲۶۱)ابو داود ، جلد : ۱ .

(۲۶۲)ابوداود ، جلد : ۱ .

(۲۶۳)البدائع الصنائع ، حاشيه ابن عابدين ، درالمختار او نهايه المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګنونو پورې برخې ته يې کتلی نشي نورټول بدن ته يې کتلی شي ځکه وينځې کار او خدمت کوي او خپله پرده ساتلې نشي.[۲۶۳]

د زړې ښځې په هکله :

په چا چې ډېر عمر تېر شوی وي او دهغې جنسي غوښتنې مړې وي احناف وايي : له داسې ښځو سره مصافحه او مخ ته کتل دواړه روا دي خو چې دې ښځې ته هم اشتها رانشي او د شهوت امن وي الله (ج) فرمايي :] و القواعد من النساء التی لايرجون نکاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن [

[۲۶۴]يعنې : او هغه چې ناستې وي په کورونو کې ستاسو د هغو ښځو څخه چې اميد يې نه وي پاتې شوی د نکاح په دوی څه ګناه نشته چې وباسي خپلې جامې))

رسول الله (ص) به چې له ښځو سره بيعت کاوه نو له زړو ښځو سره به يې په لاس بيعت کاوه .[۲۶۵]

حضرت ابوبکر صديق (رض) به ځينو قبيلو ته چې ده پکې تی رودلی وو ورته او زړو ښحو ته به يې لاس ورکاوه.[۲۶۶]

يوی زړې ښحې به د عبدالله بن زبير (رض) سر او پښې زور کولې.[۲۶۷]

---

(۲۶۳)مختصر القدوري .

(۲۶۴)النور : ۲۰ .

(۲۶۵)الفتاوي الهنديه .

(۲۶۶)فتح القدير ، المبسوط او البريقه شرح الطريقه .

(۲۶۷)المبسوط او البريقه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بل دا چې پردی ښځې ته لاس وروړل یا کتل چې منع دی نو دفتنې اوفساد له وېرې او دلته خو دا وېره نشته ده څنګه چې له دې ښځو سره مصافحه روا ده همدا راز خلوت هم ورسره روا دی .

د عورت لوڅول په یوازېتوب کې :

کله چې انسان یوازې وي او که عورت لوڅ کړي نو د بل لخوا د هغه دلیدلو خطره نه وي نو پدغسې حالت کې د عورت د پټولو حکم څه دی ؟

مالکیان وايي : د سخت عورت (دبر اوقبل او دهغی شاه وخوا) پټول په تنهایي کې له ملایکو څخه د حیا له امله مستحب او بې ضرورته لوڅول یې مکروه دي.[۲۶۸]

احناف او شافعیان وايي : په یوازېتوب کې د عورت پټول واجب دي مګر د ضرورت په وخت کې لکه غسل کول ، حاجت ته تلل ، استنجا کول.[۲۶۹]

له رسول الله (ص) څخه پوښتنه وشوه : (فاذا كان احدنا خاليا ؟) یعنې : ((کله چې یو له موږ څخه په یوازېتوب کې و اوسو ؟ رسول الله (ص) ځواب ورکړ : ((الله احق ان يستحيا منه)) یعنې : الله (ج) ډیر وړ دی چې حیا ترې وشي.[۲۷۰]

او دهمدې حدیث مخکې برخې کې د عورت پټول عام یاد شول پټ انسان د الله (ج) سره په ادب کې وي او لوڅ د ادب تارک وي حضرت عبدالله بن عمر (رض) فرمايي : ((ځان وساتئ له لوڅوالي څخه ځکه له تاسو سره هغه

---

[۲۶۸] بداية المجتهد .

[۲۶۹] المجموع او مغنى المحتاج .

[۲۷۰] ابو داود ، ترمذي ، ابن ماجه او مشكوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک دی څوک چې نه جدا کېږي له تاسې نه مګر د حاجت په وخت کې او کله چې انسان ښځې ته نژدې کېږي له هغوی څخه حیا وکړئ او د هغوی عزت وساتئ))(۲۷۱)

دا حدیث په یوازېتوب کې د عورت په پټولو دلیل دی ځکه چې ملایکې له انسان ځینې نه جدا کېږي مګر په دوه حالاتو کې ، ځینې علماء وایي : چې د عورت لوڅول په یوازېتوب کې مکروه دي ځینې وایي مباح دي ، مګر سیي خبره داده چې د عورت پټول په هر حال واجب دي ، ځکه دا محال نده چې د ده پام نه وي او نه بل څوک خبر وي او ناڅاپه ورشي او ویې ګوري او یا داسې حالت پرې راشي چې بیا به ځان هم پټولې نشي لکه بیهوښي یا څه بله حادثه او خپل عورت ته کتل هم له ادب ځینې لرې کار دی حضرت عثمان (رض) په دې ویاړي چې هېڅکله یې هم خپل عورت ته نه دي کتلي نو پکار دی چې خپل عورت په هرحال پټ وساتو او له ډېر احتیاط ځینې کار واخلو .

خلوت له پردیو سره :

د محرمو خپلوانو په نشتوالی کې نورو خلکو ته که څه هم خپلوان وي له یوې ښځې سره په تنهایئ کې لیدنه ، کتنه او کښېناستل منع دي الله (ج) فرمایي : [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن] (۲۷۲)

---

(۲۷۱)الدرایه ، ترمذي او مشکوة .

(۲۷۲)الاحزاب : ۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او کله چې غواړې له بيبيانو څخه څه د کار څيز ، نو غواړئ يې د پردې شاته پدې کې ښه پاکي ده ، ستاسو زړونو ته او دهغوی زړونو ته .))

دلته الله (ج) مسلمانانو ته لارښوونه کوي چې که له بيبيانو څخه څه غواړئ او يا څه ضرور خبره ورسره کوئ نو د پردې ترشاه ورسره ارتباط ونيسئ او له هغې سره مخامخ کېږئ مه او همدا د پاکۍ ښه لاره هم ده .

ابن عباس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((لايخلون احدکم بامراة الا مع ذی محرم))[٢٧٣]

يعنې : ((ندې يوازې کېږي يو ستاسو هم له ښځو سره مګر دښځې د محرم په شتوالي کې .))

همدارنګه حضرت جابر (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((من کان يؤ من بالله واليوم الاخر فلا يحلون بامراة ليس معها ذو محرم منها فان ثالثها الشيطان)).[٢٧۴]

يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري هغه هېڅکله له يوې ښځې سره نه يوازې کېږي تر څو چې دښځې محرم نه وي ځکه چې دريم په دوی کې شيطان دی .))

د رسول الله (ص) خپل چلند داسې : و چې يو ځل د شپې له حضرت صفيې (رض) سره د هغې د کور خواته روان و په لاره کې دوه تنه انصار پرمخ ورغلل حضور (ص) هغوی ودرول او ورته يې وفرمايل چې : زما ملګرې زما مېرمن صفيه (رض) ده هغوی عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) ايا ستاسو په حق کې هم بدګوماني کېدلای شي ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ

---

[٢٧٣] متفق عليه .

[٢٧۴] مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي ، زه اندېښمن شوم چې ستاسو په زړونو کې بد ګوماني پیدا نکړي))
ابوداود .

عقبه ابن عامر (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((ایاکم والدخول علی النساء فقال رجل من الانصار ، افرایت الحمو قال : الحمو الموت .)) [۲۷۵]

یعنې : ((ځان وساتی له تنهایئ نه له پردیو ښځو سره له انصارو څخه یو سړي وویل : د لېور (یا دمېږه نور دوستان لکه وراره د تره زوی ...) په هکله مو خبر کړه ، هغه (ص) ځواب ورکړ چې لېور د ښځو لپاره مرګ دی .))

نو له دې روایاتو څخه څرګندېږي چې هېچاته روا ندي که څه هم دښځې نژدې دوست وي چې د محرم په نشتوالي کې له ښځې سره کښېني ، پاڅي او که ضرورت وي نو د پردې ترشا دې ورسره وغږېږي .

په یوه بستره کې یو ځای کېدل :

په یوه بستره کې ویده کېدل د دوه داسې کسانو لپاره چې جنسي غریزې پکې را ژوندی شوې وي شرعاً روا نه دي ځکه چې له هرچا سره شیطان ملګری دی که څه هم دی په ځان باور لري مګر بیا هم د شیطان دسیسې پیاوړې دي .

ټول علماء په دې متفق دي چې کوچنی کله لس کلنی ته ورسېږي باید بستره یې بېله شي د دوه سړیو یو ځای ویده کېدل ، د دوه ښځو ، د یوې

[۲۷۵] بخاري ، مسلم ، ترمذي ، احمد او مسند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې او دیو سړي یو ځای ویده کېدل بې له کوم شرعي سبب څخه لکه ښځه او خاوند یا له خپلې وینځې سره) حرام دی که څه هم هغه یې مور او پلار وي .

حضرت ابو سعید الخدري (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((هېڅ سړی دې د بل سړي عورت ته نه ګوري او هېڅ ښځه دې د بلې ښځې عورت ته نه ګوري او نه دې هېڅ سړی له بل سړي سره په یوه بستره کې یو ځای څملي او نه دې هېڅ ښځه د بلې ښځې سره په یوه بستره کې څملي .))[٢٧٦]

همدا راز فرمایي : ((اولاد ته په اوه کلنۍ کې پر لمانځه امر وکړئ او د لمانځه په نه کولو یې ووهئ کله چې لس کلن وي او بسترې یې بېلې کړی .))[٢٧٧]

ځکه چې د انسان همیشنی بد ملګری (شیطان) له څو محدودو حالاتو پرته له انسان څخه نه جدا کېږي او په هر حال خپله دنده اجرا کول غواړي ، او په لوی خطر کې د انسان د واقع کېدلو ډېر ، امکانات راپیدا کېږي رسول الله (ص) فرمایي : ((فان ثالثهما الشیطان))[٢٧٨]

یعنې : ((په دوی کې دریم شیطان دی)) همدا راز فرمایي : ((شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي .))[٢٧٩]

---

[٢٧٦] مسلم .

[٢٧٧] ابوداود مسند احمد او المستدرک للحاکم .

[٢٧٨] مسند احمد .

[٢٧٩] ابوداود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولنيز ژوند کې د ښځې او نارينه اختلاط :

ځيني وايي چې اسلام ښځو ته امر کوي چې له کور څخه ونه وزي او هماغه د (ښځه يا په کور يا په ګور) شعارونه زمزمه کوي حتی د عبادت او لمونځونو لپاره جومات ته د ښځو راتلل مکروه او حرام بولي او د خپلې دعوې لپاره دليل دفتنې وېره او دوخت فساد نيسي دوی وايي چې حضرت عايشه (رض) فرمايي چې : ((که رسول الله (ص) په هغه څه چې ښځو له رسول الله (ص) څخه را وروسته را وېستي دي پوه وای نو له جومات څخه به يې منع کړې وای .))

خو د اسلامي شريعت د مصادرو په کتلو سره سړی ويلی شي چې د اسلام دايره دومره تنګه نده څومره چې دا ځيني خلک فکر کوي اسلام فطري دين دی او د بشري ټولنې ټولې طبعي اړتياوې په نظر کې لري په اسلامي نړۍ ليد کې د ښځو او نارينه و يو ځای ژوند په خپل ذات کې منع نده حتی کله که د کومې سپېڅلې موخې او عالي مقصد لپاره وي نو دا ډول يو ځای والی مطلوب دی ډېر ځله ښځه اړه شي چې د زده کړې لپاره ، د يو نيک کار د تر سره کولو لپاره ، د خير د يو کار لپاره د امر بالمعروف لپاره ، د جهاد لپاره ... له سړيو سره يو ځای شي نو دا ډول يو ځای والی مردود نه ، بلکې مطلوب دی .

اسلام د دې مخالف ندی چې د يو لوړ هدف او نېک کار ، يا د اړتيا په وخت کې ښځه او نارينه سره وويني بلکې اسلام د فحشا ، فتنې او فساد

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالف دی او کله که کومه ښځه پوهېږي چې بهرته وتل او له نارینه و سره یو ځای کېدل ، ملاقات او لیدنه یې له اړتیا پرته ده او هېڅ دیني او یا دنیوي ګټه ترې نه ترلاسه کېږي نو بیا ورته له نارینه وو سره یوځای کېدل او اختلاط منع ده ، د اسلام اصول دا دي چې د فرد او ټولنې ګټې محترمې شمېري خو افراط او تفریط دواړه محکوموي د اسلام یوه قاعده دا ده چې د اړتیا او ضرورت په وخت کې منع شوی کار روا کېږي او د هغه ځای لوڅول هم روا دی چې په عادي حالاتو کې یې پټول فرض دي همدا رازکله که د فتنې او فسادوېره وه نو روا کار هم ناروا ګرځي یوه خبره ده چې که دا وېره ښځې ته پیدا کېدله او که نارینه ته خو وېره به حقیقي بنسټ ولري او خیالي ، موهومي او هوایي به نه وي وړاندې مو وویل چې اسلام ښځه ، د کور په څلورو دیوالونو کې نه ایساروي او هغه اړتیا او موخه په نظر کې نیسي د کوم لپاره چې ښځه له نارینه و سره ملاقات کوي او ورسره یو ځای کېږي .

له کور څخه د وتلو ګټې او تاوانونه دواړه څېړي او په هریوه کې چې ډېره ګټه وه هماغسې حکم کوي اسلام د نن ورځې غربي اختلاط او شرقي بې حیایي دواړه غندي او هر هغه څوک هم دغندلو وړ دي چې مسلمانانو ته دا ډول ازادي او اختلاط غواړي .

اوس یو ویشتمه پېړۍ ده کارونه ډېر شوي دي ، لګښتونه ډېر شوي دي ، ښځه مجبوره ده چې بهر ووځي کاروکړي ، زده کړه وکړي او په دې برخه کې به په حتمي ډول څه ناڅه له نارینه و سره اختلاط راځي له دې پرته ورته ژوند ستونزمن کار دی او داسې هم نده لکه ځینې خلک فکر کوي چې ښځه د شیطان جال یا وزر دی او یا د شیطان د لاس وسله یا ټول فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ښځې هم د نارینه په څېر عقل لري ، ضمیر لري ، وجدان لري ، نفس اللوامه او نفس المطمئنه لري ، د اسلام په صدر کې هم ښځې بندي یا په انزوا کې نه وې په غه وخت کې به ښځې جومات او جمعې ته راتللې دا داسې وخت وچې ښځو به له لنګ پرته پرتوګ هم نه پېژانده او نه به د نارینه و او ښځینه و ترمنځ څه دېوال ، لرګي ، ټوټه یا کومه بله پرده وه ښځې به دېرې جومات ته راتللې تر دې چې یوې ښځې د (ق) سورت د رسول الله (ص) له خولې څخه حفظ کړی و ، چې په لمانځه کې یې ترې دېر اورېدلی و د اخترونو په لمانځه (د مسلمانانو په دې لوی جشن) کې به یې ګډون کاوه ، له رسول الله (ص) څخه به یې زده کړه کوله له نارینه و سره یو ځای به د زده کړې غونډو ته راتللې ، تردې چې رسول (ص) ته به یې شکایت کاوه چې د زده کړو غونډو کې د دوی په پرتله نارینه دېر وي او دوی ته وخت نه رسېږي نو باید چې ځانګړی وخت ورکړل شي چې رسول (ص) یې هم دا عرض په ورین تندي مني صحابیه و بیبیانو به له رسول (ص) څخه داسې پوښتنې کولې چې دنن ورځې دېرې ښځې به یې زده کړه هم د ځان لپاره شرم و بولي ، په سیاست کې به یې هم ګډون کاوه او په جنګ او جګړه کې به یې هم ګډون کاوه د نارینه وو او ټپیانو خدمت به یې هم کاوه او د هغوی پرستاري هم .بي بي عایشې د احد په جګړه کې په داسې وخت کې ګډون وکړ چې د عمر دوهمه لسیزه یې وه په ټولنیز ژوند کې هم ښځو ونډه درلوده او دیوه داعي دنده هم ورسپارل شوې ده . 1 والمؤمنون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولمؤمنـات بعضـهم او ليـاء بعـض يـاء مـرون بـالمعروف وينهـون عـن المنكر][۲۸۰]

يعنـي : ((او سـړي مؤمنـان او ښـځې مؤمنـانې ځينـې د دوی د ځينـو نـورو دوستان دي حکم کوي دوی په نيکيو باندې اومنع کوي له بديو څخه .))
حضرت عمر (رض) شفابنت عبدالله په ښار محتسبه او نګرانه ټاکلې وه ،په تېرو شريعتونو کې هم ښځې پـه ټـولينز ژوند کـې پراخه ونډه درلـوده لـه نارينه ووسره يې اختلاط او ملاقات درلود او قران يې موږ تـه هـم حکايـت کوي .
قران کريم وايي چې حضرت موسی (ع) ځوانی په جوش کې د شـيخ الکبير (چې ځيني يې شعيب (ع) بولي) لـه دوه پېغلو او ځوانو لورګانو سره لـه تکليف او بنديز او دځه ګناه له وېرې پرته خبرې کوي او بيا ورسره مرسـته کوي ، اوبيا يې يوه خپل پلار ته سپارښتنه کوي چې د ده اجوره ورکړي .
ودې کتل شي القصص :۲۳_۲۲ . ايتونه
حضرت ذکريا (ع) له تکليف او دګناه له احساس پرتـه لـه حضرت مريم (ع) سره خبرې کوي او پـه محراب کې د روزۍ پوښـتنه تـرې کـوي ، او هغـه هم دهرې پوښتنې ځواب ورکوي.[۲۸۱]
همدا راز د سبا دملکې کيسـه هم قـران پـه تفصيل سره بيـانوي چې دخپـل قوم مشران يې راټول کړل او دسليمان (ع) د ليک د ځواب په هکله يې تـرې مشـوره وغوښـتنه ، هغـه لـه سـليمان (ع) سـره خبـرې هـم کـوي هغـه د يـوه

---

(۲۸۰) توبه : ۷۱ .

(۲۸۱)ال عمران : ۳۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت مشره یا بادشاه وه او قران یې په استعداد او کفایت هم ګواه دی .[۲۸۲]

نو په دې ټولو یادو شویو مواردو کې د ښته اړتیا پېښیږي چې ښځه اونارینه سره یوځای شي ، خلط ملط شي یو له بل سره ووینې ، خبرې وکړي او که څوک و وایي چې دا وروستني درې موارد تېر شریعتونه دي او په موږ یې اطاعت لازم ندی په ځواب کې یې باید وویل شي چې تېر شریعتونه زموږ د عبرت او زده کړې لپاره موږ ته بیان شوي دي او صحیح خبره داده چې ترڅو پورې زموږ شریعت په صراحت سره منسوخ کړي نه وي نو موږ ته هم شریعت دی . الله (ج) خپل رسول (ص) ته فرمایي : [اولئک الذین هدی الله فبهدا هم اقتداه] .[۲۸۳]
یعنې : ((دا هغه کسان دي چې الله (ج) ورته هدایت کړی دی نو په طریقه د دوی اقتداء وکړه))
دلته باید یو ځل بیا دې خبرې ته اشاره وشي چې د ښځو ازادي یا هغوی ته دضرورت په وخت کې له نارینه وو سره د اختلاط اجازه د دې معنا نه ورکوي چې د حیا ټول د ېوالونه و نړول شي، هرډول قید دې پورته شي ، د هېچا مخه دې نه نیول کېږي دلته هدف د خیر ، یو له بل سره د مرستې ، ټولنیزې ګټې او ټولنیز پرمختګ دی .
او که څوک بهروځي نو بهرته د ښځو د وتلو هغه قوانین باید مراعات کړي چې اسلام ورته ټاکلي دي : لکه د شهوت او فتنې په وخت کې غض بصر د

[۲۸۲] النمل : ۴۲_۴۴ .
[۲۸۳] الانعام : ۱۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرعي او درنې جامې اغوستل چې بدن ترې ښکاره نشي په خبرو اترو کې په نرمي او ملاطفت نه کوي ، ناز او نخرې به نه کوي ، په تللو او حرکاتوکې به چاته تمايل نه کوي او اسلامي اداب به ساتي ، خوشبو او عطربه نه استعمالوي ، له پرديو سره له خلوت څخه به ځان ساتي ، په ملاقات کې به افراط ، او اسراف نه کوي او دضرورت او اړتيا په اندازه به له کوره بهر وځي .

د ناروغتيا په وخت کې د ښځې او نارينه له خوا ديوبل پوښتنه :

اسلام يو ټولنيز دين دی او ټول مسلمانان نارينه او ښځينه يو دبل وروڼه او خويندې بولي ، اسلام مسلمانانو ته يوله بل سره په مينې ، محبت ، مرستې، همدردۍ او په غم او ښادۍ کې په ګډون سره امر کړی دی .
د ناروغ پوښتنه هم يوه له هغو ټولنيزو ادابو څخه ده چې اسلام يې مسلمانانو ته پر مراعاتولو ډېر تاکيد کړی دی تر دې چې شريعت دا په يو مسلمان د بل مسلمان نارينه وي او که ښځه حق ګرځولی دی .
د ناروغ د پوښتنې په هکله ګڼ شمېر روايتونه راغلي دي ، د دې روايتونو پر اساس څرګندېږي چې په دې اړه خطاب نارينه اوښځو دواړو ته متوجه دی يعني د ښځينه ناروغ په پوښتنه هم تاکيد شوی دی او د نارينه ناروغ په پوښتنه هم ، نارينه وو ته هم دا خطاب متوجه دی او ښځينه وته هم .
رسول الله (ص) فرمايي : ((يو مسلمان پر بل مسلمان شپږ حقوق لري ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

و پوښتل شول چې ای د خدای (ج) رسوله (ص) هغه کوم کوم دي ویې فرمایل: ((او کله چې ناروغ شو نو پوښتنه يې وکړه))
(۱) (۱) مسلم ، ترمذي ، نسايي ، ابن ماجه .
((اسيران خوشې کړئ ، مېلمستيا ته له بلونکو سره ميلمستيا ته لاړ شئ ، وږي ته ډوډۍ ورکړئ ، او د ناروغ پوښتنه وکړئ))[۲۸۴]
((د ناروغ پوښتنه کوئ او جنازې ته ورځئ ، ځکه چې دا تاسو ته اخرت دريادوي)) ....بخاري ، احمد او جامع الصغير .
قدسي حديث دی چې ((الله (ج) د قيامت په ورځ فرمايي ای د ادم ځويه زه ناروغ وم او تا مې پوښتنه ونکړه ورته يې وويل ای ربه څنګه مې ستا پوښتنه کړې وای پداسې حال کې چې ته پالونکی د مخلوقاتو وې. الله (ج) ورته وفرمايل ايا ته پوه نه وې چې زما فلانی بنده ناروغ شو خو تا يې پوښتنه ونکړه که د هغه پوښتنه دې کړې وای نو زه به دې ورسره موندلی وای))[۲۸۵]
نو د ناروغ د پوښتنې فضيلت له دې رواياتو څخه ښه څرګند يږي ، تردې چې رسول الله (ص) د يو يهودي ناروغ پوښتنه هم وکړه چې بيا يې ايمان راووړ .
دا خو هغه روايات دي چې ښځينه او نارينه وو دواړو ته متوجه دي د دې ترڅنګ داسې نور روايات هم شته دي چې څرګندوي د رسول الله (ص) په وخت کې ښځو د نارينه وو ناروغانو او نارينه وو د ناروغو ښځو پوښتنه کړې ده .

---

[۲۸۴] بخاري ، مسند احمد .
[۲۸۵] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام بخاري په خپل صحیح کې د باب عیادة النساء للرجال تر عنوان لاندې باب ځانګړی کړی دی. صحیح بخاري لیکي چې ام الدار داء (رض) د یو انصاري ناروغ پوښتنه وکړه .

بخاري وايي چې حضرت عایشې (رض) د حضرت بلال (رض) د حال پوښتنه وکړه او ورته یې وویل : ((یا بلا کیف تجدک)) یعني : ای بلاله ځان دې څنګه مومې))

کله چې کعب د مالک زوی د مرګ پر بستر پروت و نو د براء لور ام مبشر ورته راغله او ورته یې وویل ((ای د عبدالرحمن پلاره زما په زوی (مبشر) باندې سلام وایه)) .[۲۸۶]

نارینه وو هم په صدر اسلام کې د ډېرو ښځینه ناروغانو پوښتنه کړېده لکه : رسول الله (ص) د زبیر (رض) دلور ، ضباعې (رض) لخوا ورغی او ورته یې وفرمایل چې ((ښایي ته به د حج ارادا ده لرې ؟)) هغې (رض) ځواب ورکړ (په خدای سوګند چې ستا پروړاندې ناروغه پرته ده .))[۲۸۷]

جابر بن عبدالله رض روایت کوي چې رسول الله ص د ام السائب یا ام امسیب خواته ورغی او ورته یې وفرمایل چې ام السائب ولې رپېږې؟ هغې ځواب ورکړ چې تبه مې ده خدای دې پکې برکت نه اچوي.[۲۸۸]

ام علا وایي چې زه ناروغه وم او رسول الله ص زما پوښتنه وکړه.[۲۸۹]

---

[۲۸۶] ابن ماجه او مسند احمد .

[۲۸۷] متفق علیه

[۲۸۸] مسلم

[۲۸۹] ابوداود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابي امامه وايي چې دمديني له اوسېدونکيو څخه يوه ښځه ناروغه وه او رسول الله ص بهترين هغه څوك وو چې دناروغانو پوښتنه به يې کوله .[۲۹۰]

په بخاري کې وايي چې کله حضرت عايشه رض د مرګ پر بستره پرته وه نو ابن عباس ترې اجازه وغوښته او ورغی اوترې يې وپوښتل ځان دې څنګه مومې ؟.هغې ځواب ورکړ پخيرسره که تقوااولرم ،هغه ورته وويل چې انشاء الله ته په خير سره يې ځکه چې ته درسول الله ص مېرمن يې او له تا څخه پرته له بلې پيغلې سره رسول الله واده ندی کړی اوستا عذر (پاکي)له اسمان څخه راغلې ده .[۲۹۱]

نوښکاري چې په اسلام کې د ښځو له خوا د نارينه و ناروغانو او د نارينه و لخوا د ښځينه ناروغانو پوښتنه يوائې داچې کوم بنديز نشته دی بلکه په دې اړه يې د ډېرو اجرونو وعده هم ورکړې ده او په ځانګړي ډول که ناروغ داقاربو او دوستانو له ډلې څخه وي نو بيا خو دصله رحمۍ مو ضوع هم ورسره يوځای شي او پر دې کار تاکيد هم ډېر شي يو ه د يادونې وړ خبره بله داده چې کله څوك په روغتيا کې له چا سره ناسته ولاړه او مراوده ولري نو په ناروغۍ کې خويې حتماً بايد د روغتيا او صحت پوښتنه وکړي ځکه چې هغه په دې وخت کې ډېر اړ او محتاج وي ، ډېر شفقت اوخدمت ته اړه لري.

له ښځو سره په لاس سترې مه شي :

---

[۲۹۰] نسايي

[۲۹۱] بخاري کتاب التفسير .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښځو سره په سترګي مه شي کې د لاس په ورکولو کې فقهاء بېلابېل نظريات لري ، ځيني علماء له محرمو پرته له هرچا سره د ښځو په لاس ستړي مه شي ، يا هسې لاس ورکول نا روا بولي ، ځيني نور بيا په دې اړه تفصيل کوي او د بېلابېلو صورتونو لپاره بېلابېل حکم کوي ، نو ښه به وي چې د دې موضوع له څېړني څخه وړاندې هغه صورتونو ته ګوته ونيسو ، چې دفقهاوو تر منځ پرې اختلاف نه شته او په پوره اتفاق يې منلي دي .

١ ـ که چېرې د سړي او ښځې مصافحه د شهوت د راپارولو يا دجنسي لذت لامل کېږي او يا نارينه او يا ښځه پوهېږي ، چې له مصافحې څخه يو خوا يا دواړه خواوو ته فتنه راولاړېږي،نو په دې صورت کې د ښځې او نارينه مصافحه يا په لاس سترې مه شي روا نه ده ، ځکه دا دفساد لامل کېږي او دهرې هغې لارې بندول واجب دي کومه چې فساد خوا ته غزېدلې وي ترڅو چې علماء وايي خپل محرم ته لاس ورکول او يا له خپل محرم سره خلوت مباح او روا دي ، خو کله چې دفتنې وېره او ياد شهوت د خوځښت لامل شي ، نو همدا مباح کار هم حرامېږي .

٢ ـ له هغې زړې ښځې او کوچنۍ نجلۍ سره چې اشتها ورته نه راځي ، او دفتنې وېره نه وي ، مصافحه روا ده ، همدا راز که لاس ورکوونکی نارينه ، بوډا او سپين ږيری وي ، او د اشتها او شهوت اور په کې نه وي ، نو د ده لپاره هم له ځوانو او زړو ښځو سره مصافحه روا ده .

په روايات‌و کې راځي چې ابوبکر صديق (رض) به له زړو ښځو سره په لاس سترې مه شي کوله ، او عبد الله ابن زبير (رض) يوې زړې ښځې ته اجوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوله ، چې په ناروغۍ کې به يې د ده پالنه کوله او سربه يې ورته چاپې کاوه .

همدارازالله (ج) هم زړو ښځو ته د ځينو هغو جامو له اغوستلو څخه رخصت ورکړی دی ، هغه چې ځوانو ته يې دا رخصت نه دی ورکړی .

[والقواعد من النساء اللاتي لايرجون نکاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن غير متبرجت بزينه] . [۲۹۲]

يعنې او هغه زړې ناستې ښځې چې دواده تمه نلري په دوی هېڅ ګناه نشته چې خپلې جامې وباسي په داسې حال کې چې دخپلې ښکلا ښکاروونکې نه وي .

خوله پورتنيو صورتونو څخه پرته په نورو برخو کې فقها ء د نظر اختلاف لري او ددې لپاره چې حق ته نږدې مسئله روښانه شي ،نو لږه څېړنه په کې ضرورده .

هغه ډله چې د مخ او ورغويو په شمول د ښځې ټول بدن عورت بولي او له (ما ظهر منها)څخه مراد هغه جامې اخلي ،چې پټول يې ممکن نه وي ،لکه چادري ،پړونی ،جامې ياهغه چې دکومې طبعي پېښې له امله يې لکه سخت باداو باران پټول ناشوني وي ، نو حتمي ده چې د دوی په نزد له پرديو سره مصافحه روا نه ده ځکه د دوی په نظر خو لاس ته کتل هم حرام دي او مصافحه خو له کتلو لاسخته ده خو د علامه ډاکټر قرضاوي په وينا د دې نظر خاوندان ډېر کم دي او دصحابه او تابعينو او نور فقهاءو جمهور په دې نظر دي چې له (ماظهر منها) څخه مراد مخ او ورغوی دی .

---

[۲۹۲] النور : ۲۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نو د لومړي نظر خاوندان د خپلې دعوې لپاره څه دلايل لري ؟ دلته هم زمونږ د څېړنې لوی ماخذ د علامه قرضاوي ليکنه او نظر دی، ډاکټر قرضاوي وايي : رښتيا خبره داده چې ما د دوی د دعوې د ثبوت لپاره د دلايلو د موندلو ډېرکوښښ وکړ خو څه قانع کوونکي دلايل مې ونه موندل خو ډېر قوي دليل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه سدالذريعه يا دفتنې دلارې بندول دي او له شک پرته ويلی شوو چې دا ښه خبره ده ، خو کله چې د شهوت يا دفتنې د رامنځته کېدلو وېره او يا دفتنې نښې او نښانې وي ، خو کله چې د فتنې او شهوت د نشتوالي خبره باوري وي ، نو بيا به د تحريم لپاره څه دليل وي ؟

ځينې علماء دا دليل نيسي چې رسول الله (ص) د فتحې په ورځ له ښځو سره په خپل مشهور بيعت کې چې دممتحنه په سورت کې يې يادونه شوې ده له هېڅ يوې ښځې سره لاس نه دی ورکړی ، خو بايد وويل شي چې د رسول الله (ص) له خوا د يو کارپرېښودل خو حتمي د هغه کار په حرمت دليل کېدلی نه شي .رسول الله (ص) کله کله يو کار د دې لپار نه دی کړی چې هغه کار حرام وځينې وخت يې د دې لپاره چې هغه مکروه و ، ځينې وخت د دې لپاره چې هغه کار خلاف اولی (دغوره والي خلاف) و او ځينې وخت يې يوازې د دې لپاره پرېښی چې رغبت او تمايل يې ورته نه کېده لکه د شکونړ د غوښې خوراک ، سره له دې چې (د شوافعو په نزد)خوړل يې روا هم دي نو د بيعت په ورځ له ښځو سره مصافحه نه کول د مصافحې حرمت نه جوتوي ، سره له دې چې په دې بيعت کې د رسول الله (ص) ل خوا له ښځو سره مصافحه نه کول هم اتفاقي خبره نه ده له ام عطيې انصاريې (رض) څخه داسې روايت دی چې دبيعت په ورځ له ښځو سره د رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ص) په مصافحې دلالت کوي او دا د عايشې (رض) له روايت سره مخالف دی ، چې لوړه کوي چې رسول الله (ص) په بيعت کې د هېچا لاس مسه کړی نه دی.[۲۹۳]

ام عطيه (رضي الله عنها) د بيعت په کيسه کې وايي چې : رسول الله (ص) خپل لاس د کوټې له بهر څخه را اوږد کړ و موږ خپل لاسونه د کوټې له دننه څخه ور اوږده کړل ، بيا يې وفرمايل : ((اللهم اشهد)) يعني : ای خدايه ته شاهد اوسه))[۲۹۴]

په بخاري کې د حضرت عايشې په پورتني حديث پسې متصل يوبل حديث دی چې امام بخاري يې له ايوب او هغه يې له حفصې د سيرين له لور څخه او هغه يې له ام عطيې څخه روايت کوي ، وايي چې رسول الله (ص) زموږ سره بيعت وکړ نو په موږ يې دا ايت ولوست ((ان لانشركن بالله شياء)) يعني دا چې له خدای (ج) سره به هېڅ شی شريک نه کړئو .

او موږ يې منع کړو له نياحت څخه (پر مړي په لوړ اواز ژړا څخه) خو داسې روايتونه هم شته چې څرګندوي چې رسول الله (ص) له ښځو سره په بيعت کې د مصافحې پرځای نورې لارې کارولي دي لکه په اوبو کې د لاس غوټه کول اوبيا په هماغو اوبو کې د صحابه و ښځو لاسونه غوټه کول .

حافظ ابن کثير وايي چې دا بېلابېل روايات څرګندوي چې رسول الله (ص) په بېلابېل ډول بيعتونه کړي دي په ځينو کې يې لکه عايشه(رض) چې وايي د هيچا لاس نه دی مسه کړی ، ځينو سره يې د پردې ترشا

---

[۲۹۳] بخاري .

[۲۹۴] ابن حبان ، بزاز او طبري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصافحه کړې ده، له ځینو نورو سره په اوبو کې د لاسونو د غوټه کولو په صورت کې او له ځینو نورو سره په مخامخ لاس ورکولو او مصافحې سره او بخاري هم د عایشې روا یت ته بېل عنوان او دام عطیې روایت ته بیل عنوان ټاکلی دی .

د پورتنیو روایتونو له نقل څخه هدف دادی ترڅو څرګنده شي چې په بیعت کې له ښځو سره د رسول الله (ص) لاس نه ورکول د علماوو اتفاقي خبره نه ده لکه څرنګه چې ځینې خلک فکرکوي .

ځینې علماء له ښځو سره د مصافحې په نه رواوالي هغه حدیث دلیل نیسي کوم چې طبراني او بیهقي له معقل ابن ایسار (رض) څخه روایت کوي ((که له تاسو څخه دیو تن سر د اوسپنې په ستن سوری شي دا ورته بهتره ده له دې څخه چې هغه ښځه مسه کړي (لاس وروړي) چې ورته روا نه ده))

خو پر دې حدیث د استدلال په هکله علامه قضاوي وايي چې :

۱ : دحدیثو امامانو د دې حدیث پر صحت تصریح نه ده کړې او یوازې د هیتمي او منذري دا وینا چې راویان یې ثقه یا صحیح دي کفایت نه کوي ځکه کېدلی شي چې په سند کې یې انقطاع او یاکوم بل علت وي او همدا لامل دی چې داحادیثو مشهورو کتابونو دلیل نه دی ګرځولی .

۲ : حنفي او مالکي فقهاء وايي چې له قطعي دلیل پرته چې هېڅ شبهه په کې نه وي په بل څه حرمت نه ثابتېږي لکه ایت ، متواتر او مشهور حدیث خو که دکوم حدیث په ثبوت کې شبهه وي لکه احاد احادیث نو له کراهت څخه لوړ حکم نه شي ټاکلی نو دهغه په باره کې موفکر څه دی چې حتی په صحت کې یې شک دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : که فرض کړو چې دا حدیث صحیح دی او حرمت هم ترې ثابتېږي خو بیا هم د مصافحت حرمت ترې نه ثابتېږي ځکه د ((یمس امراه لاتحل له)) جمله یوازې او یوازې ((له شهوت پرته یو له بل سره د پوستکو دلګېدلو په معنی نه ده لکه څنګه چې په عادي مصافحه یا سترې مه شي کې وي بلکې د لمس کلمه په قران او حدیث کې د دوه کارو لپاره استعمال شوې ده))

۴ : دا له جنسي یوځای والي (کوروالي) څخه کنایه ده او مشهور صحابي حضرت ابن عباس هم همدا ترې معنی اخستې ده ، د دې ایت په تفسیر [ا ولا مستم النساء][۲۹۵]

کې وایي لمس ، ملامسه او مس الفاظ چې قران کې راغلی دی دا د جماع کنایه ده .

نور هغه ایتونه هم چې لمس په کې راغلی دا مطلب ښه روښانه کوي لکه د مریمې (ع) پرژبه د الله (ج) دا وینا : [انی یکون لی ولد ولم یمسسنی بشرا][۲۹۶]

یعنې څنګه به زوی پیدا کړم ، حال دا چې مسه کړې نه یم هېڅ بشر (نه په نکاح نه په زنا سره))

[و ان طلقتمو هن من قبل ان تمسوهن].......البقره :۲۳۷ .

یعنې : ((او که طلاقې کړلی تاسې دوی مخکې له دې چې مسه یې کړئ (جماع)ورسره وکړئ)) په حدیث کې هم راځي چې رسول الله (ص) به خپلو بیبیانو ته نږدې کېده خو مسیس نه یعنې جماع کوونکی نه .

---

[۲۹۵] النساء ۴۳

[۲۹۶] آل عمران : ۴۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له جماع څخه ټيټه معنی هم ورکوي لکه مچکه اخېستل (ښکلول) غاړه ورکول ، لوڅوالی او داسې نور هغه څه چې د جماع لپاره مقدمات او دواعي بلل کېږي .

حاکم وايي : بخاري او مسلم د هغو متفرقو احاديثو په وېستلو (اخراج) اتفاق کړی دی چې په هغوی دليل نيول کېږي چې لمس له جماع څخه راښکته نور حرکات دي))

د ابو هريره دا حديث : ((فاليد زناها اللمس)) يعني لاس چې ده زنا يې لمس ده يا د ابن عباس دا حديث : ((لعلک مسست)) کېدلی شي چې

د حضرت عايشې دا حديث : ((داسې ورځ به کمه وه مګر دا چې رسول الله (ص) به په موږ ټولو (بيبيانو) ګرځېده نو ښکلولو به يې او مسه کولولو به يې پرته له جماع څخه او هرکله به چې هغې بي بي ته ورغی چې د نوبت ورځ به يې وه نو له هماغې سره به پاتې شوه))

عبدالله ابن مسعود د (لامستم النساء) په تفسير کې فرمايي : ((دا له جماع څخه کمه درجه دی او په دې کې اودس دی))

حضرت عمر وايي مچکه اخستل (ښکلول) لمس دی نو له دی څخه اودس کوه)) [٢٩٧]

شيخ الاسلام وايي چې څوک چې لمس او مس يوازې د پوستکي يا په بدن د بدن لګولو ته وايي چې شهوت په کې نه وي نو وينا يې کمزورې ده .

نو کله چې د الله (ج) په دې وينا ((اولامستم النساء)) کې لمس څخه هدف لکه څنګه چې ابن عمر او نور وايي ښکلول او په شهوت لاس وروړل وي

---

[٢٩٧] المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو جوتېږي چې په قران او سنت کې چې هر چېرې دا کلمه راشي نو مراد ترې په شهوت سره لمس دی لکه دالله (ج) دا وينا چې .

[ولا تباشروهن وانتم عاكفون فى المساجد][298]

يعنې : ((مه نژدې کېږئ ښځو ته (په جماع سره)حال دا چې تاسې معتكفان يې په مسجدو کې)) او دا خو ښکاره خبره ده چې اعتکاف کوونکي ته له شهوت پرته مباشرت روا دی او کوم مباشرت چې منع دی هغه خو له شهوت سره ملګرې مباشرت دی .

[لم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن][299]

يعنې : ((بيا طلاقې کړلې تاسې دوی مخکې له دې چې مسه يې کړئ))

[لا جناح عليكم ان طلقتموهن مالم تمسوهن] [300]

يعنې : ((نشته هېڅ تکليف پر تاسې که طلاقې کړئ تاسې ښځې تر هغې چې صحيح خلوت موورسره نه وي کړی)) نو له شهوت څخه پرته د ښځې مسه کول خو نه پرې عدت اړوي ، نه مهر ثابتېږي او نه حرمت مصاهرت. او دا د ټولو علماو اتفاقي مسئله ده .

نو څوک چې د لمس او يا مس له کلمې څخه مراد تش د لاس د پوستکي يو په بل لګول اخلي چې شهوت په کې نه وي نو د قران او عام عرف له ژبې څخه ووت .

او کله چې د ښځې او نارينه د يوځای والي او لمس خبره راځي نو معلومېږي چې له دې څخه په شهوت سره مسه کول هدف دی له دې څېړنې

---

(298) البقرة : ۱۸۷ .

(299) الاحزاب : ۴۹ .

(300) البقره : ۲۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه هدف دادی چې په دې پوه شوو چې کله چې د سړي لخوا ښځې ته د لمس یا مس کلمه استعمالېږي نو هدف یې یوازې د پوستکي لګېدل نه وي، بلکې هدف ترې جماع وي او یا هم د کوروالې مقدمات لکه ښکلول ، یا داسې لاس وروړل چې خوند او مزه ورسره ملګرې وي .

د کتور یوسف قرضاوي زیاتوي : که چېرې رانقل شویو روایاتو ته وګورو نو داسې دلایل به ومومو چې په ډاګه ترې څرګندېږي چې د ښځې او نارینه د لاسونو تش په بل لګېدل او مسه کول چې د شهوت او فتنې وېره نه وي په خپل ذات کې منع نه دي ، بلکې رسول الله (ص) دا کار کړی هم دی او درسول الله (ص) فعل او کړنه شریعت دی ،بلکې ورپسې د اقتدی غوښتنه کوي .

[لقد كان لكم فى رسول الله اسوة حسنه] [301]

یعنې : ((خامخا په تحقیق سره شته تاسې لره په (کارد) رسول الله (ص) کې اقتدا غوره نېکه))

بخاري په کتاب الاداب کې له حضرت انس بن مالک څخه روایت کوي چې وایي : که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوې وینځې د رسول الله (ص) لاس نیولی وای نو چېرته یې چې خوښه وه نو هلته به یې بېولې وای)) له انس (رض) څخه د امام احمد او ابن ماجه بل روایت دی چې ((که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوه وینځه وای او د رسول الله (ص) لاس یې نیولی وای نو خپل لاس به یې ترې تر هغې نه وخوشې کړی تر دې چې هغه ځای ته یې بېولی وای چېرې چې د دې وینځې خوښه وای))

---

[301] الاحزاب : ۲۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حافظ په فتح الباري کې وايي چې د دې حديثونو مطلب دا دی چې رسول الله (ص) دومره حليم ، نرم او خاکساره و چې که يوې وينځې هم له لاسه نيولی وای او هرچېرې يې بېولی نو رسول الله (ص) به ترې خپل لاس نه وخوشې کړی او ورسره به تللی و))

د حديث ظاهري معنی د وينځې په لاس کې د رسول الله (ص) د لاس ورکول دي او په خبرو کې اصل دا دی چې له خبرې څخه ظاهره معنی واخېستل شي مګر دا چې يوه قرينه يا دليل پيدا شي چې له اصلي او ظاهري معنا څخه يې وګرځوي دکتور قرضاوي وايي : ((او زه داسې کومه قرينه يا دليل نه وينم .))

همدا راز حضرت انس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) د ده (انس) د خاله ام حرام په خوا کې دقيلولې خوب کاوه چې خپل سر يې د هغې غېږه کې ايښی و ....))

پورتنيو رواياتو ته په کتنې سره د انسان زړه په دې باوري کېږي چې فتنه او شهوت نه وي نو د اړتيا په وخت کې يوازې لمس کول حرام نه دي او کله چې د اختلاط لپاره لامل هم پيدا شي لکه درسول الله (ص) او د ام حرام او ام سليم ترمنځ چې موجود و (ام سليم د رسول الله (ص) د خادم مور وه نو دمخدوم رسول (ص) او خادم او د هغه د کورنۍ ترمنځ تګ راتګ پخواني عادت و او د ام سليم (رض) او ام حرام (رض) ورور حرام بن ملحان (رض) له رسول الله (ص) سره په بئرمعونه کې شهيد شوی و .)

علامه دکتورقرضاوي د خپلې خبرې په پای کې ليکي چې کله دفتنې او شهوت وېره نه وي نو دضرورت په وخت کې لاس ورکول پروا نه لري لکه له سفر څخه راستنېدلو په وخت کې ، يا کله چې له کوم نږدې خپل سره مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي که څه هم محرم يې نه وي لکه د خاله او ماما لورګاني ، د تره او ترور لورګانې ، د تره او ماما ښځې او يا داسې نور او په ځانګړي ډول کله چې ملاقات يا مخ کېدل له ډېره ځنډه وروسته وي .

يو ځل بيا دوه خبرو ته ګوته نيول ضرور بولم او هغه دا چې مصافحه په هغه وخت کې رواده چې د شهوت او فتنې وېره نه وي خو که له يوې خوا هم د خوند ، شهوت يا فتنې وېره پيدا شوه نو له شک پرته مصافحه حرامه ده .

حتی که دا دوه شرطونه نه وي او د فساد وېره وي نو له خپلو محرمو ښځو سره هم مصافحه روا نده .

دوهم دا چې په مصافحه کې اقتصار يا لنډوالی په کار ده يعنې په کوم ځای کې چې مصافحه روا ده هلته هم بايد ډېره ونه شي او د ضرورت تر حده محدوده شي دا به د فساد دلارې د بندولو لپاره هم ښه وي ، له شبهې به هم خلاص وي او د رسول الله (ص) په طريقې به عمل هم وشي ځکه له رسول الله (ص) څخه دا ثابته شوې نه ده چې هغه بې ضرورته پردۍ ښځې ته لاس ورکړی وي .

او ديندارو مسلمانانو ته په کار ده چې که ښځه وي او که نارينه چې مصافحې ته رومبی نه شي خو که ده ته لاس اوږد شو نو دی دې هم لاس ورکړي .

دا د موضوع پای نه دی او نور اجتهاد هم په کې کېدلی شي .

ښځې ته د کتلو مباح عذرونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ انسان ته روا ندي چې د خپلې منکوحې او وينځې له عورت څخه پرته دبلې ښځې عورت ته وګوري ، همدا رنګه دې دواړو ته هم روا ندي چې د بل سړي عورت ته وګوري الله (ج) فرمايي : [والذين هم لفروجهم حفظون الاعلى ازواجهم او ماملكت ايمانهم فانهم غير ملومين] (٣٠٢)

يعنې : ((او کوم کسان چې دخپلو شرمګاهو حفاظت کوي مګر له خپلو بيبيانو او يا له خپلو وينځوسره پس پدوی هېڅ الزام نشته .))

خو کله کله داسې راشي چې انسان نا چاره شي چې خپل عورت بل چاته وښيي او په نه ښودلو کې يې ستونزې وي نو لکه چې و مو ويل اسلام يو رښتونی دين دی او ټولې انساني اړتياوې تر نظر لاندې نيسي او له خپل توان او قدرت څخه زيات تکليف چا ته نه ورکوي . : [لايكلف الله نفسا الاوسعها] (٣٠٣)

يعنې : ((الله (ج) تکليف نه ورکوي هېچا ته مګر څومره چې د هغه توان وي)) همدا راز فرمايي : [وماجعل عليكم فى الدين من حرج] (٣٠٤)

يعنې : ((ما ندی ګرځولی پر تاسو په دين کې کوم تکليف .))

همدا راز فرمايي : [يريدالله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر] (٣٠٥)

يعنې : ((الله تعالی تاسو ته اسانتياوې غواړي او تاسو ته سختي او تکليف نه غواړي .))

www.melitahrik.com 0771400116

---

(٣٠٢) المومنون : ۴_۵ .

(٣٠٣) البقره : ٢٨٢ .

(٣٠٤) الحج : ٧٨ .

(٣٠٥) البقرة : ١٨٥ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انسان ته اجازه ورکوي چې پر هغه د واقع اثر ده دفعې لپاره حتی خپل عورت هم بل ته وښيي او دا اصول فقهي يوه مشهوره قاعده ده چې (المعذورات تبيع المحظورات)

يعنې: عذرونه منع شوي شيان هم مباح ګرځوي.

نو پر هم دی اساس دعذر او ضرورت په وخت کې خپل عورت هم بل چا ته ښودلی شي حتی ځينې وخت د مخ لوڅول پرې حتمي شي لکه :

١. کله ښځه دکومې دعوې په اړه ، د قاضي پر وړاندې ولاړه وي نو مخ به يې هرو مرولوڅ وي .

٢ .کله چې خپله د قاضي پر وړاندې ګواهي ورکوي نو هم مخ به يې لوڅ وي .

٣.کله چې قاضي خپله پريکړه صاروي نو هم .[٣٠٦]

۴ : د زېږولو په وخت کې دقابلې لپاره روا ده چې د ښځې فرج ته وګوري او که ښځه نه وي نو سپين ږيری او صالح سړی دې دا کار وکړي که سپين ږيری نه وي نو ځوان هم دا کارکولی شي او خپل خاوند تر هر چا غوره دی .

۵ : د بکارت د معلومولو لپاره يوه ښځه د بلې عورت ته کتلی شي .

۶ : د ختنې په وخت کې عورت ته کتل روا دي .

٧.داحتقان (کله چې دبره کې دوا اچوي)په دې وخت کې هم.

۸ : نکاح ته د غوښتنې په غرض (په خطبه) کې د هغې مخ لاسونو او قدمو ته کتلی شي .[٣٠٧]

---

[٣٠٦]سراج اولوهاج .

[٣٠٧]بخاري مسلم ،فتح الکبير او بدايع الصنايع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. کله چې ځوك کومه وینځه اخیستل غواړي نو هم کتل ورته روا دي .

۱۰. ډاکټر د ناروغ د ناروغتیا د تشخیص لپاره د هغې د ناروغۍ ځای ته کتلی شي او ښه داده چې د ښځې د رمل ښځه وکړي ا که ښځه نه وي نو نارینه یې هم کولی شي پدې شرط چې د ښځې محرم ورسره وي.[۳۰۸]

داسې نه لکه د اوس وخت ډاکټران چې ښځه ګوښه کوټې ته بوځي او د عملیات خانې په نوم نه محرم ورپرېږدي او نه بل ځوك او ښځه هم بې هوښه او ځوورځې له ځانه هم خبره نه وي .

۱۱. د تعلم (زده کړې) په وخت کې هم مخ او لاسونه او قدمونه کتلی شي.[۳۰۹]

۱۲: د معاملې په وخت کې لکه پېرل او پېرودل او د داسې نورو اړتیاوو په وخت کې هم .[۳۱۰]

د ښځې غږ عورت نه دی :

ځینې خلك تاکید کوي چې له نامحرمو نارینه وو سره د ښځو لپاره غږ بدل روا ندي او د ښځې اواز هم عورت دی خو که د اسلام ټولنیز اړخ ته وګورو نو دا دعوه ناسمه ښکاري ځکه اسلام یو اجتماعي دین دی او نارینه او ښځې دواړه د دې ټولنې مهم عنصر بولي، دوی د ژوند په اوږدو کې یو له بل سره خبرو او مفاهمې ته اړ کېږي ا و له یو بل سره چورلټه پرېکون (مقاطعه) ورته ممکنه نده او اسلام هم هر چېرې د انسان اړتیاوې پوره په پام کې نیولې دي ،د ښځې داواز د حرمت د پلویانو د نظر په هکله د اسلام

---

[۳۰۸] سراج الوهاب او البریقه شرح الطریقه،

[۳۰۹] سراج الوهاج او مغني المحتاج

[۳۱۰] الانصاف او مغني لامحتاج.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر معاصر علامه دکتور قرضاوي وايي چې موږ کله له دې ډلې څخه و پوښتل چې په کوم دليل د ښځو اواز عورت بولي ؟ نو هيڅ دليل ورسره نه وه چې د خپلې دعوې دثبوت لپاره يې وړاندې کړي .

د اسلام په صدر کې له هيچا سره حتی د افکر هم نه چې ګوندې د ښځو اواز دې عورت وي صحابه که هغه به نارينه وو او که ښځينه (رض) د اړتيا په وخت کې په ازادانه ډول يو له بل سره خبرې کولې ،له يو بل څخه به يې د ديني مسايل پوښتل او رسول الله (ص) يو تن هم له پردی ښځې سره له خبرو څخه منع نه کړ په دې هکله دلايل ډېر دي چې ځينې يې دلته هم رانقلوو.

کومې بيبيانې چې درسول الله (ص)په حرم يا په نکاح کې وې نو د نورو عامو مسلمانو بيبيانو په پرتله پر دوی په شرعي احکامو او په ځانګړي ډول د ستراو پردې په هکله يو څه سختي ډېره وه او پر دوی په دې اړه ډېر تاکيد شوی و حتی ځينې داسې مسايل هم ووچې دوی ته حرام او نورو ته روا و خوبيا هم الله (ج) مسلمانانو ته اجازه ورکړې وه چې د پردې ترشا ورسره وغږيږي او ترې غوښتنې او پوښتنې وکړي الله (ج) فرمايي : [و اذا سالتموهن ماعاً فاسئلوهن من وراء حجاب] [311]

يعنې : ((او هرکله چې غواړئ له بيبيانو څخه کوم د کار څيز ، نو غواړي يې د پردی ترشاه .))

او حتمي ده چې سوال ځواب غواړي ځکه ډېر وخت به له دوی څخه فتواګانې غوښتل کېدلې نو مبارکو بيبيانو به حتماً ځواب ورکاوه او ډېرو

[311] الاحزاب : ۵۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به يې احاديث بيانول او د احاديثو روايت به يې کاوه .

ډېر وخت به ښځو دنورو صحابه وو پر وړاندې له رسول الله (ص) څخه مسايل پوښتل چې هېڅا هم په دې هکله د تنګسې احساس نه کاوه او نه خو رسول الله (ص) منع کړي دي .

په جامع مسجد کې يوې ښځې د حضرت عمر (رض) نظر رد کړ په داسې حال کې چې هلته ډېر صحابه ناست وو او حضرت عمر (رض) خطبه لوستله خو هېچا دا کار بد ونه باله حتى تائيد يې کړ او په خپله عمر فاروق (رض) هم وويل چې (عمر خطا شو او دا ښځه حق ته ورسېدله) او ټول خلک له عمر (رض) نه پوه دي .))

په قران کريم د حضرت موسى (ع) او د شيخ کبير (چې ځينې مفسرين يې حضرت شعيب (ع) بولي) د ځوانو لورګانو په کيسه کې فرمايي چې له دې ځوانو پېغلو څخه يوې حضرت موسى (ع) ته وويل ((ان ابى يدعوک ليجزيک اجر ما سقيت لنا)) [٣١٢]

يعنې :بيشکه زما پلاربولي تا ددې لپاره چې درکړي تاته مزد د اوبوورکولو ستا زموږ (پسونوته .)

او موسى (ع) هم له هغوى څخه تر هغولومړى وپوښتل چې هغوى هم مفصل ا و داړتيا تر حده ځواب ورکړ .ماخطبکما ،قالتالا نسقى حتى يصدر الرعاء و ابو نا شيخ کبير .[٣١٣]

---

[٣١٢]ال قصص٢٥ .

[٣١٣]القصص ٢٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : څه حال دی ستاسې ،وویل هغو چې مونږ خپلو (پسونو)ته تر هغې اوبه نه ورکوو تر څو داشپانه بېرته لاړشي اوزمونږ پلار ډېر زوړ دی .

همدا راز په قران عظیم الشان د حضرت سلیمان (ع) او د سبا د ملکې (چې ځینې مفسرین یې بلقیس بولي) ترمنځ د خبرو حکایت کوي د بلقیس او د هغې د قوم ترمنځ د شورى پوره جریان یې حکایت کړی دی چې په دې ټولو صورتونو کې له یوبل سره د ځوانو ښځو (د ځینو روایاتو له مخې حتی د نبي د لورګانو) دخبرو حکایت شوی دی او دفقهاء وو په اتفاق سره شرع ماقبلنا (پخواني شریعتونه) ترڅو چې زمونږ په شریعت کې څرګند منع شوي نه وي قانون دی .څه چې منع دي په خبر و کې نزاکت ،نرمي ،مسخرې او خوږوالی دی چې د نارینه وو په زړونو اغېزمن لوېږي او خوند ترې اخلي چې په قران کې ورته خضوع ویل شوی دی

[فلا تخضعن بالقول فیطمع الذی فی قلبه مرض] (۳۱۴)

یعنې : ((نو نرمي او نزاکت په خبرو کې مه کوئ چې ناروغان تمه ونه کړي .))

نو په خبرو کې نرمي او اداکاري منع ده ځکه چې شهواني ناروغان ترې هیلې او تمې پیدا کوي. ټولې خبرې منع نه دي او غټ دلیل یې هم د همدې پورتنې ایت وروستۍ برخه ده .

((وقلن قولا معروفا))

یعنې : ((او وایئ خبره معقوله)) (۳۱۵)

---

(۳۱۴)الاحزاب : ۳۲ .

(۳۱۵)الاحزاب : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معاصري دورې يو ستر او مشهور عالم صالح بن فوزان چې سلفو د اصولو لاروی دی او دحجاب او پردې په هکله هم ډېر سخت دریځ لري خو دښځو د غږ او له نامحرمو سره د خبرو په هکله دی هم وایي چې که د فتنې وېره نه وي او په خبرو کې نرمي او زړه راښکونکې لهجه ونه کارول شي او خبرو ته اړتیا پېښه شي نوله پردیو سړیو سره ښځو ته خبرې کول روا دي .[316]

د نرمو او نازکو جامو استعمال :

داسې تنګو جامو استعمال چې له هغې څخه د بدن جوړښت او سکلیټ ښکاره شي ، بدن پورې نښتې وي او دبدن هر غړی بېل ورڅخه پېژندل کېږي ښځو ته روا ندي همدا راز نرمې او نازکې جامې چې ټول بدن ورڅخه ښکاره شي د نارینه وو لپاره هم روانه دي مګر دښځو لپاره دا حرمت سخت دی ، رسول الله (ص) د داسې جامو پر استعمالوونکیو لعنت ويلی دی :

((لعن الله الكاسيات العاريات المميلات المائلات))[317]

یعنې : ((لعنت د خدای (ج) دې پر داسې ښځو وي چې په پټوالي کې هم لوڅې وي چې د نورو میل ځانته اړوي او خپله نورو ته میل کوي .))

همدا راز فرمایي : ((د دوزخ له دوه ډلو څخه چې ما هېڅکله لیدلې نه دي یوه ډله هغه ده چې په پټوالي کې هم لوڅې وي او دنورو د زړونو میلان

---

[316] المراة المسلمة ۱ ټوک : ۳۲۵ مخ .

[317] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانته را اړوي او خپله د نورو خواته میل کوي هېڅکله به جنت ته داخلې نشي او نه به دجنت بوی هم ومومي که څه هم د جنت بوی په دومره او دومره مسافه کې موندل کېږي)) [۳۱۸]

حضرت عایشه (رضي الله عنها) روایت کوي چې یوه ورځ د هغې خور اسماء (رضي الله عنها) د حضور (ص) خواته راغلله او هغې نرۍ جامې اغوستې وې رسول الله (ص)د هغې په لیدو مخ وګرځاوه او ویې فرمایل: ((ای اسماء کله چې ښځه بلوغ ته ورسېږي نو روانده چې دهغې د جسم کومه برخه ښکاره شي پرته له مخ او لاسو څخه.)) [۳۱۹]

همدا راز حضرت جریر (رض) له حضرت عایشې (رضي الله عنها) څخه روایت کوي چې دهغې د مېرنی ورور عبدالله ابن طفیل لور حضرت عایشې (رضي الله عنها) ته راغلله رسول (ص) چې کورته تشریف راووړ او هغه یې ولیدله نو مخ یې واړاوه حضرت عایشې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې یا رسول الله (ص) دا زما وربره ده هغوی (ص) وفرمایل کله چې ښځه بالغه شي نو رواندي چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ او لاسونه))

نو کوم خلک چې ښځو ته نرمې نازکې جامې میني ژوب ، مایو او تنګ پطلون ور اغوندي او بیا د مسلمانۍ دعوه هم کوي حقیقت دا دی چې دا ښاغلی له اسلام څخه لېرى او ناخبره دي.

د ښځو لپاره سینګار اندازه:

---

[۳۱۸] مسلم.

[۳۱۹] ابوداود.

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته نه یوازې دا چې د سینګار کولو اجازه ورکړې ده بلکې دې کار ته یې تشویق هم کړی دی الله (ج) پاک او پاکیزه انسان خوښوي فرمایي : [قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده] [۳۲۰]
یعنې : ((و وایه چا حرام کړیدي الله (ج) ښکلا او سینګار هغه چې خپلو بندګانو ته یې پیدا کړیدی .))
رسول الله (ص) به خوشبویې خوښوله او په دې اړه یې امر هم کړی دی .
ښځه باید د خاوند د پام د راښکون لپاره ټول کوښښونه وکړي له اسلام څخه وړاندې عربو هم د سینګار عادت درلود چې هغوی به حتی افراط کاوه خو اسلام هغوی له افراط څخنې منع کړل ،سینګار او زینت کې باید اسلامي حدود مراعات شي او له افراط او مبالغې څخنې باید د ځان ساتنه وشي څینې ښځې د خپلې ښکلا (DECORATION) زیاتوالي لپاره خپل وزن کموي ،خپل بدن نرم او نازک کړي سپورتونه کوي ، د خپل ځان دجوړولو لپاره د ارایش او میک اپ د کانونو ته ځي د ارایشګر په مخ کې ډېرساعت شیشې ته مخامخ ناسته وي او په تورو زلفو اوښکلي مخ یې ورته ګوتې وهي تردې چې اخر د دواړو د صبر درجه له صفر څخه منفي ته راټیټه شي نو په دوی الله (ج) له قهر او غضب څخه پرته نورڅه دي ؟
داسې دودونه په عربو کې هم وولکه د وېښتانو سره د نورو ویښتانو یو ځای کول ، د غاښونو سوان کول ، د مالوچو په واسطه د مخ پاکول د وروځو وېستل او په مصنوعي توګه دهغوی جوړول ، په ستنو خالونه وهل ، مخ ته مصنوعي رنګونه ورکول ، د غاښونو په منځ کې ګرد سوري جوړول

---

[۳۲۰] الاعراف :۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دا هرڅه اسلام حرام وګرځول او اوس خو طب ثابته کړېده چې دا پوډر او مصنوعي کریمونه د انسان روغتیااو پوستکي ته زیان رسوي او د دې لپاره چې دښځو مخ دځو دقیقو لپاره ښکلی وښايي د تل لپاره ورته غونجې پیدا کوي .

د ښکلا ملکه :

خدای (ج) ادم (ع) او دهغه اولاده د ځو ورځو لپاره دنیا ته راولېږل او لارښوونه یې ورته وکړله چې په دې لار ځه او پدې لار مه ځه ، دا حق دی او داباطل دا تکلیف دی او دا راحت ، هغوی یې دخپل عبادت او پېژندنې لپاره پیدا کړل . [وماخلقت الجن والانس الالیعبدون] [٣٢١]

یعنې : ((ما ندي پیدا کړي انسانان او پیریان مګر دبنده ګئ او عبادت لپاره))

او ځوټاکلې په شمېر ورځې وخت یې ورکړ چې ښه یې وکړل ښه به مومي او که بد یې وکړل ، دبدو جزا به ګوري نو دانسان له پیدا ایښت څخه هدف د الله (ج) بندګي او ستایل دي نور د دنیا ټول موجودات الله (ج) د انسان دخدمت لپاره پیدا کړل ترڅو دژوند غوښتنې پرې پوره کړي ، او د الله(ج) بندګي په ښه ډول وکړلی شي .

دلته که نارینه ته له ښځې او یا ښځې ته له نارینه ځ څخه فایده او خوند اخېستل روا شوي دي دا خپل ذات کې مهم مقصود نه ، بلکې غرض ته درسېدو یوه وسیله ده خو له بده مرغه چې ځینو خلکو دخپل ژوند اصلي

---

[٣٢١] الذاریات : ٥٢ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هدف او د خپل پیدا ایښت اصلي مقصد هېر کړی دی او په بلې خوا روان دي هغوی د ژوند څو ورځې خوند خپل وروستی هدف وګرځاوه او خپل ټول کوښښونه یې د مادیاتو د ترلاسه راوړلو لپاره په کار واچول ، د شهواتو په جذبه کې داسې راګیر شول چې خپل ځان ورځنې هېرشو ځینو ښځو د خپل ژوند اصلي هدف ښایست او ښکلا وګرځوله او دا یې وانګېرله چې هرڅنګه وي باید انسان ښایسته او ښکلې و اوسي .

په همدې فکر کې ډوب شول ،سوچ او اندېښنې ورسره ملګرې شوې په ځانګړي ډول له هغو ښځو سره چې د ښکلا د شهرت پیریان یې د خپل ځان د ارامۍ ، سوکالۍ ، سکون او اطمینان ځینې ډک ژوند په سوچ ، فکر ، غم او اندېښنو بدل کړ ، چې ډېر په کې لېوني او په عصبي ناروغیو اخته شول ،خدای (ج) چې انسان ته کومه ښه ورکړېده هماغه غوره ښکلا ده ، هغه یې لکه د نورو ژویو په څلورو پښو ، ښکرور ، او لکۍ لرونکي ندی پیدا کړی په دنیا کې ټول مخلوقاتو ته ښه کره کتنه وکړئ بیا د انسان ښې ته وګورئ نو خپله به دا الله (ج) د دې وینا مننه د زړه له کومې وکړئ چې فرمایي : [لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم][۳۲۲]

یعني : ((یقینا موږ پیدا کړی انسان په ښه اندازه سره)) نن په نړۍ کې بې شماره نر او ښځې دا غواړي چې د هغوی بدن دې له هغې پیمانې څخه چې ښایست پېژندونکیو د ښایست لپاره ټاکلې یوه ذره هم کم او ډېرنه وي ،په غیر اسلامي هېوادو کې خو که دا کار دود وي نو څه د ګیلې خبره نده

---

[۳۲۲] التین : ۴ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګيلې او تشويش وړ خبر خو داده چې په اسلامي هېوادو کې اوس دا ناروغي ګډه شوې ده او له ټولو غټه د افسوس وړ خبره دا ده چې په افغانستان کې يو لوی مشهور تش په نامه ورحاني چې بې شمېره مريدان يې هم درلودل دې کار او په داسې پروګرامونو کې د ګډون د جواز فتوی ورکړېده چې هلته د ټول بدن غړي حتی مخصوص غړي هم اندازه کېږي.

له اسلامي هېوادو ځينې د لويو لويو کورنيو (څوک چې ځان اشراف او معززين ګڼي) لونې لوېديځ ته ځي او د ښکلا په نړيوالو مسابقو کې ګډون کوي.

دوی د خپلې کورنۍ زياته پانګه پخپل زېب او زينت لګوي تردې چې ډېرې کورنۍ د دې لګښت د پوره کولو توان نه لري په دوی کې دا جذبه دې حدته ورسېده چې خپل سرونه هم له خپل ښايست او ښکلا قربانوي.

سيد مودودي د داسې ډېرو سرشارو نمونو يادونه کړې ده مثلاً: په ۱۹۳۷ م کال کې د جوسی لاباس مشهورې ايکټرې (فلمي کارکوونکې) د زړه حرکت بند شو او مړه شوه له څېړنو څخه وروسته په ډاګه شوله چې دې قصداً په ځان نهرې تېرولې او داسې درمل به يې خوړل چې وجود يې نرې کړي.))

ماګدا برسيلي چې په ټول هنګري کې په خپلې ښکلا مشهوره وه د نازک بدنۍ د شوق ښکار شوله.

د يوې سندرغاړې لويسازابو وجود د ښکلا پر معيار برابرنه و او لدې سره تل دا انديښنه ملګرې وه تر دې چې د تماشه کوونکيو په وړاندې په ستېج را پريوته او مړه شوه دې خپل وزن په دوه مياشتو کې ۲۰ پونډه کم کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمولانومي یو اداکارې په مصنوعي تدبیر سره خپل ځان دومره کمزوری او نازک کړی وچې : عصبي ناروغي ورته پیدا شوه او دښکلا د ملکې د نوم پرځای یې لیونتون (پاګل خانه) په برخه شوله. دې کار د ډېرو هېوادو په اقتصاد سخته ناوړه اغېزه وکړه .په انګلستان کې ښځې په خپل ډول او سینګار دکال شل میلیونه پونډه لګښت کوي او په امریکا کې دا لګښت یو سلو او پنځه ویشت میلیونو ته رسېږي او په سلو کې نوي (۹۰%) ښځې د سینګار عادت لري .[۳۲۳]

د ښځو لپاره د سرو زرو او وربښمو استعمال :

اسلام ښځو ته اجازه کړېده چې دخپلې ښکلا لپاره هر روا څیز استعمال کړي ، زر او وربښم د نارینه وو دښکلا لپاره حرام خو ښځو ته روا دي .

د رسول الله (ص) له وخت راهیسې تر دې ورځې پورې ټول فقهاء په دې متفق دي مګر یوازې شیخ محدث محمد ناصرالدین الباني دی چې د سرو زرو استعمال حتی دښځو لپاره هم روانه ګڼي .....اداب الزفاف في السنة المطهرة ، محمد ناصر الدین الباني .

مګر سیي خبره داده چې د سرو زرو او وربښمو استعمال د نارینه وو لپاره حرام او د ښځو لپاره روا دی پدې خبره ډېر دلایل ثبوت شته مثلاً :

ـ له ابو موسی اشعری (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایي :

((حل الذهب و الحریر لاناث امتی و حرم علی ذکورها)) [۳۲۴]

---

[۳۲۳] پرده :سیدابوالاعلی مودودي

[۳۲۴] النسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((حلال دی د سرو زرو او ورېښمو استعمال زما د امت ښځو ته او حرام دي نارینه وته یې .))

ـ حضرت عایشه (رضي الله عنها) فرمایي : چې رسول الله (ص) ته نجاشي څه ګانه ډالۍ کې ورولېږله او په هغې کې یوه د سرو زرو ګوته وه رسول الله (ص) هغه خپلې لمسۍ (دلور لور) ته ورکړله او ورته یې وفرمایل : (په دې د ځان ښکلا برابره کړه). [325]

ـ حضرت علي (رض) فرمایي : (رسول الله (ص) ورېښم په ښي لاس او زر په کیڼ لاس کې ونیول او ویې فرمایل : (دا دواړه زما د امت نارینه و ته حرام او ښځو ته حلال دي) [326]

ـ حضرت عبدالله بن عمر (رض) وایي یوه ورځ رسول الله (ص) بهر راووت چې په لاس کې یې دورېښمو کپړه وه او په بل لاس کې یې سره زر و او ویې فرمایل : ((دا دواړه زما د امت په نارینه وو حرام او ښځو ته حلال دي)) [327]

او داسې نورګڼ روایتونه شته چې ښځو ته د ورېښمو او سرو زرو د استعمال جواز او نارینه وو ته یې حرمت ثابتوي .

د نارینه او ښځو یو پر بل د سلام حکم:

د سلام په هکله چې څه شرعي حکمونه دي ، هغه د نارینه او ښځو دواړو لپاره دي او په دې اړه د ښځې او نارینه توپیر نه دی شوی لکه څنګه چې

[325] فتح الباري .
[326] ابوداود ، ابن ماجه ،النسایي او مسند احمد .
[327] الطبراني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شرعي احکام نارينه او ښځينه دواړو ته مخ دي ، خو هغه احکام چې په يو خاص دليل سره يې استثنا جوته وي الله (ج) نارينه او ښځو دواړو ته خطاب کوي .

(واذا حييتم بتحية فحيو ا بآحسن منها او ردو ها).[۳۲۸]

يعنې : ((او څوک چې په درناوي سره تاسې ته سلام واچوي نو هغه ته له هغې نه په ښه توګه ځواب ورکړئ يا لږ ترلږه په هماغه ډول .))

نو د پورتني ايت د غوښتنې پر اساس که چېرې يو مسلمان نارينه پر پردۍ ښځه يا کو مه ښځه پر پردي نارينه سلام واچوي ،نو د سلام ځواب ويل پرې واجب دي ،په کار خوداده چې د هغه يا د هغې له الفاظو څخه په ښو او نېکو الفاظو يې ځواب کړي ، که نه لږ تر لږه د سلام ويونکي د الفاظو ، په څېر خو به هرو مرو ځواب ورکوي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((والذی نفسي بيده لن تدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولن تؤمنوا حتی تحابوا الا ادلکم علی شئ ان فعلتموه تحابتم ؟ افشوا السلام بينکم .))[۳۲۹]

يعنې : ((په هغه ذات سوګند چې زما نفس يې په واک کې دی ، هېڅکله به جنت ته دننه نه شئ ، ترڅو چې ايمان راوړئ او تر هغې به مومنان نه شئ تر څو په خپلو کې مينه ونه کړئ ، آيا زه تاسې ته داسې شی در ونه ښيیم چې که ومو کړ ، نو يو له بل سره به مومينه پيدا شي ؟ هغه مو په خپلو منځونو کې سلام اچول دي .))

ډېر نور احاديث شته چې په کې طعام (خوړو) ورکولو ، عاطفې او صله

---

[۳۲۸] النساء ۸۶

[۳۲۹] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمی او تهجد ته انسان تشویق شوی دی او له دې پرته په صدر د اسلام کې داسې ډېرې بېلګې شته دي چې ښکاره کوي چې په هغه وخت کې ښځو نارینه وو او نارینه وو ښځو ته سلام اچاوه لکه :

د رسول الله (ص) د تره لور ام هاني وايي : د فتحې په کال د رسول الله (ص) خواته ورغللم خو هغه مې د غسل کولو په حال کې وموند او د هغه (ص) لور فاطمې هغې ته پرده جوړه کړې وه نو ما ورته سلام واچاوه ، هغه (ص) وویل : دا څوک ده ؟ نو ما ورته وویل زه ام هاني د ابوطالب لور یم نو ويې فرمايل : ستړې مه شې ای ام هاني)) .

باید وویل شي چې ام هانئ د رسول الله (ص) محرمه نه وه. امام بخاري د ښځو او نارینه وو پر یوبل د سلام د اچولو په اړه په خپل تصنیف (بخاري شریف) کې د (باب تسلیم الرجل علی النساء والنساء علی الرجال) ترعنوان لاندې یو مستقل باب لیکلی دی چې دا دوه حدیثه په کې دي او دواړه د دا ډول سلام پر روا والي دلالت کوي .

١ـ حضرت سهل (رض) وايي موږ سره څه زړې ښځې وې چې .... نو کله به مو چې د جمعې لمونځ وکړ نو را وبه ګرځېدو او په دوی به مو سلام واچاوه ، نو دوی به (دا خواړه موږ) ته راوړاندې کړل .

٢ـ د عايشې (رض) حدیث دی ، هغه وايي چې رسول الله (ص) راته وفرمایل چې ((ای عایشې ؟ دا جبریل دی او په تا سلام وايي ما وویل وعلیکم السلام ورحمة الله .))

دکتور قرضاوي د دې اعتراض په ځواب کې چې جبریل خو انسان نه ، بلکې پرښته ده وايي چې جبریل به ډېرځله د سړي په شکل ښکاره کېده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت اسماء د یزید لور روایت کوي چې رسول الله (ص) زموږ ښځو پر یوې ډلې تېر شو او موږ ته یې سلام واچاوه.[۳۳۰]

امام احمد په خپل مسند کې وایي چې ترمذي هم دا روایت حسن ګڼلی دی چې : ((کله چې سعد ابن معاذ یمن ته لاړ نو د خولان یوه ښځه چې زامن یې ورسره وو او .... نو پاڅېده او معاذ ته یې سلام واچاوه .))

حضرت عمر فاروق (رض) د ځینو مېرمنو څنګ ته ورغی او سلام یې ورته واچاوه او ویې ویل : زه تاسو ته د خدای (ج) د رسول الله (ص) استازی (رسول) یم ....))

حافظ ابوبکر ابن ابی شیبه په خپل تصنیف کې پر ښځو د صحابه وو د سلام په هکله احادیث رانقلوي، چې یو په کې د اسماء پورتنی حدیث دی او بل هغه حدیث چې امام احمد په خپل مسند ، هیتمي په مجتمع الزوائد او طبراني هم له جریر نه روایت کړی دی ((رسول الله (ص) د ښځو پر یوې ډلې تېر شو او سلام یې ورته واچاوه)) مجاهد روایت کوي چې ابن عمر (رض) د یوې ښځې په څنګ کې تېر شو ، نو دې ښځې ته یې سلام واچاوه ، همدا راز لیکي حضرت عمر (رض) په یوې ډلې ښځو تېر شو او ښځو ته یې سلام واچاوه .

ابن عون وایي چې محمد ابن سیرین ته مې وویل چې ایا پر ښځو سلام واچوم؟ هغه راته وویل چې : ((فکر کوم پروا نه لري .))

عبیدالله وایي چې عمرو ابن میمون به ښځو او کوچنیانو ته سلام اچاوه .

---

[۳۳۰] ابوداود باب الاداب، ترمذي باب الاستیذان ، ابن ماجه باب الادب ، دارمي باب فی السلام علی النساء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمرو بن عثمان وايي چې ما موسى بن طلحه وليد چې پر يوې ډلې ناستو ښځو تېر شو او دوى ته يې سلام واچاوه، حکم وايي چې شريح به هر چاته سلام اچاوه ما ورته وويل ښځو ته هم ؟ هغه وويل هرچاته .

نو پورتني دلايل په ډاګه څرګندوي ، چې د ښځو او نارينه وو يوبل ته سلام اچول روا دي او پدې هکله ډېر زيات تشدد او سختي د شريعت له روح سره سمون نه خوري او په صحابه وو، تابعينو او فقهاوو کې به هېڅوک هم داسې پيدا نه شي ، چې په مطلق ډول نارينه ووته د ښځو يا ښځو ته د نارينه وو له خوا سلام ناروا او يابيخي حرام وبولي لکه څنګه چې د نن زمانې ځينې خلک فکر کوي .

خو ډېر عالمان دا کار دفتنې په شتوالي او نه شتوالي پورې اړوند بولي ، يعنې که چېرې سلام ويونکى او سلام اخستونکى ، له فتنې څخه په امن وي ، نو سلام روا او که نه نو چپوالي غوره دى .

مهلب او حليمي وايي چې : که چېرې څوک باوري وي او دشهوت او فتنې وېره نه وي نو دښځو او په ښځو دسلام کول روا دي او که نه نو جايز نه دي .

د کوفې فقهاء چې لوى امام او د مذهبونو پيشوا امام ابو حنيفه (رح) او ملګري يې هم په کې شامل دي ، وايي چې ښځې به له خپل محرم نه پرته نورو نارينه وو ته په سلام کې لومړى وړاندې کېږي نه .

د پورتنيو اقوالو ډېره برخه د فتاوي المراة المسلمة څخه رانقل شوې ده .

امام مالک وايي چې د فساد د لارې د مخنيوي لپاره دې د ځوانې او زړې ښحو تر منځ توپير وي ، يعني په ځوانې ښځې او ځوان سړي دې د سړي او ښځې له خوا سلام نه اچول کېږي او په زوړ باندې روا دى .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني بيا وايي چې له ځوانۍ سره ښکلا او ښايست هم ضرور دی ، يعنې که ځوانه نجلۍ بدرنګه هم وي سلام ورته روا دی .
ابن عيينه له ابي ذر څخه روايت کوي چې وايي : ما له عطا څخه په ښځو د سلام په هکله وپوښتل هغه راته وويل چې که ښځه ځوانه وي نو نه .
دکتور قرضاوي وايي چې د ښځو او نارينه وو يوبل ته د سلام منع کوونکي غټ دليل دفتنې شتوالی ښيي چې بايد هر مسلمان ترې ځان وساتي خو دا د هرچاخپل وجدان او ضمير پورې اړه لري او که اسلامي مصادرو ته وګورو نو وينو چې ډېر صحابه ، تابعين ، فقهاء او امامان په دې اړه څه باک نه ويني اويوبل مخ ته د دواړو جنسونو له خوا سلام روا دی او په ځانګړي ډول کله چې مخامخ کېدل د کومې اړتيا له مخې وي لکه ډاکټر ته ورتلل ، په زده کړه کې ، او يا د دوی ترمنځ څه دوستي او صله وي ، او يا استاد په ټولګي کې زده کوونکيو ته يا زده کوونکي استاد ته سلام اچوي ، دا ټول روا دي .
داسې نه چې انجونې او هلکان دې په لارو او کوڅو کې يوبل ته مخ کېږي چې نه ورسره پېژني ، نه يې محرم وي ، نه دخبرو لپاره څه ريښتوني اړتيا وي او دوی دې يوبل ته سلامونه اچوي او يا دې په ليکنو کې دعشقي خبرو او سلامونو ډالۍ ورلېږي .

ښځه په سفر کې :

اسلام ټولې هغه لارې بندول غواړي کومې چې دفساد خوا ته تللې دي ، او يا ترې دفساد خطر وي ، نو له همدې کبله نه غواړي ، چې ښځه دې په تنها

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت له خپل محرم څخه پرته سفر ته ووزي هغه خو يې له منع نه کړله ، خو له دې څخه يې هرومرو منع کړله چې هغه دې تنها يا له پرديو سره په مودو مودو کور ځيني بهر وخت تېروي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((لايحل لامراة تؤمن بالله واليوم الاخر تسافر مسيرة يوم وليلة الامع ذي محرم عليها))[331]

يعنې : ((نه دي روا هېڅ ښځو ته چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري چې د يوې شپې او ورځې په مسافه کې سفروکړي ، خو له خپل محرم سره .))

همداراز فرمايي : ((لايخلو رجل بامراة الاومعها ذو محرم ولاتسافر المراة الامع ذي محرم فقال له رجل : يا رسول الله ان امر اتي خرجت حاجة واني اكتتبت فى غزوة كذا وكذا قال : انطلق فليحجج مع امراتک))[332]

يعنې : ((هېڅ نارينه دې له هېڅ يوې ښځې سره په ګوښه کې ليدل نه کوي ، ترڅو چې د هغې محرم نه وي او هېڅ ښځه دې سفر نه کوي ترڅو يې چې محرم ملګرى نه وي. يو سړي عرض وکړ ، چې زما ښځه حج ته تلونکې ده ، او زما نوم په فلانۍ او فلانۍ غزوه کې تلونکيو کسانو کې ثبت دى .
رسول الله (ص) ورته وفرمايل وګرځه او له خپلې ښځې سره حج ته ولاړ شه .))

په ځينو رواياتو کې ښځه له يوې شپې او ورځې يوازې سفر څخه منع شوې ده په ځينو کې له دوه شپو او ورځو او په ځينو کې د درې شپو و ورځو يادونه شوېده خو دا اختلاف لکه چې سيد مودودي (رح) وايي دا روايتونه

---

(331) متفق عليه .

(332) متفق عليه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل اعتبار څخه نه غورځوي ، ځکه چې په بېلابېلو ځايونو کې چې څنګه موضوع د رسول الله (ص) مخ ته راغلې ده د هماغې په لحاظ يې حکم کړی دی ، يعنې يوې ښځې به يوه شپه او ورځ سفر کاوه رسول الله (ص) به منع کړله بلې به دوه شپې اورځې اوبلې به درې شپې او ورځې سفر کاوه هغوی (ص) به منع کړله.[333]

خو اصل خبره داده چې هېڅ ښځه دې له محرم څخه پرته سفر نه کوي ، مګر نن صبا خو په کلونو کلونو په تنها ځان لوېديځ او نورو اروپايي عياشو ، عياشو هېوادونو ته په داسې ډاډه زړه سفر کوي چې حتی د ګناه تصور هم نه کوي .

د ښځو تلل حمام ته :

دښځو لپاره حمام ته تلل بې عذره روا ندي ځکه چې دا د فتنې او فساد ستر مرکز دی او کله که سخت عذر پيدا شو لکه حايضې ، نفاسې ،يا بلې ناروغۍ ته بيا ورته په حمام کې غسل روا دی .

له حضرت عايشې (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص)نارينه او ښځينه دواړه حمام ته له تللو څخه منع کړي وو بيا يې نارينه و ته اجازه وکړه چې په پرتوګ کې دننه (له پرتوګ سره) ورننوځي .[334]

---

[333]تفهيم القران .

[334]ابو داود او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

((هره ښځه چې د خاوند له کوره پرته بل چېرته جامې وباسي نو د دې او د الله (ج) ترمنځ پرده يې څيرې کړله .)) (۳۳۵)

يعنې : ((د الله (ج) او د دې ترمنځ چې کومه د حيا پرده وه هغه يې څيرې کړله او د خپلې پوره بې حيايئ اظهار يې وکړ .

حضرت جابر(رض) روايت کوي چې رسول الله (ص)فرمايي : ((من كان يوءمن بالله واليوم الاخر فلايدخلن حليلته الحمام لامن عذر .)). (۳۳۶)

يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او دقيامت په ورځ ايمان لري نو د هغه حلاله (ښځه) دې حمام ته نه ننوزي مګر دعذر له لامله .))

حضرت عبدالله (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((انها ستفتح لكم الارض العجم و ستجدون فيها بيوتا يقال لها الحمامات فلايدخلها الرجال الا بالازار ومنعوا النساء الا مريضة او نفساء)) (۳۳۷)

يعنې : ((ژر دی چې فتحه به شي تاسو ته ځمکې د عجمو او ژر دی چې بيا به مومئ په دوی کې کورونه (کوټې) چې هغې ته به حمامونه ويل کېږي نو نه دې ننوزي ورته نارينه مګر له پرتوګ سره او منع کړئ ورڅخه ښځې مګر ناروغې او يانفاسې .))

نو داسې ډېر روايتونه شته چې د نارينه وو لپاره حمام ته د تللو جواز ثابتوي او هغه هم له پرتوګ سره او دښځو لپاره يې حرمت ثابتوي او د الله (ج) لعنت په حمام ته تلونکيو ښځو دی چې بې له عذره ورځي .))

---

(۳۳۵) ابوداود ،ترمذي ،ابن ماج او مسند احمد .

(۳۳۶) نسايي او نيل الاوطار .

(۳۳۷) ابوداود او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قبرونو زيارت ته د ښځو د تللو حکم :

يوه هم د نن او پرون د مسلمانانو ترمنځ له اختلاف څخه ډکه مسئله هديروته دښځو د تللو مسئله ده. پدې کې هېڅ شک نشته چې دواړو خواوو (منونکيو او نه منونکيو) په دې اړوندله پوره بې انصافۍ، افراط او تفريط څخه کار اخېستی دی، ځينو خلکو هديرو ته تلونکيوته مشرکان او بدعتيان وويل، بعضو ډلو بيا د دې کار منع کوونکيو ته کافران، وهابيان او .... وويل.

پدې اړوند رانقل شويو روايتونو ته که وګورو نو داسې جوتېږي چې قبرونو ته د ښحو ورتلل که ډېر شي نو مکروه ده او که کم وي مثلاً په کال يا دوه کالو کې يو ځل ورتلل نو بيا روا دي، که چېرې قبرونو ته تلل د دې غم زياتوي ، دا هلته چيغې او فرياد کوي نو د داسې ښځو تلل قبرونو ته په اتفاق سره حرام دي، رسول الله (ص) فرمايي : ((د الله (ج) لعنت دې وي د قبرونو پر ډېر زيارت کوونکيو ښځو .)) [٣٣٨]

سيد محمد عابدين الحسيني د ابن ملک په حواله وايي چې د مبالغې صېغه پدې دلالت کوي چې که د چاقبرونو ته تلل کم وي نو په لعنت کې شامل نه دي او د رسول الله (ص) زيارت ورڅخه مستثنی دی)) [٣٣٩]

هغه څوک چې د ښځو تلل قبرونو ته روا ګڼي دليل يې دا دی چې حضرت عايشې (رض) له رسول الله (ص) نه وپوښتل : کله چې د قبرونو زيارت کوم

---

[٣٣٨] ترمذي .

[٣٣٩] البريقه شرح الطريقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو څه ووايم ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ چې داسې و وايې : ((السلام على اهل الديار من المؤمنين والمؤمنات ورحم الله المتقدمين منا والمتاخرين و انا ان شاالله بكم لاحقون .))[٣٤٠]

يعنې : سلام دې وي پر اهل ددې ځای له نارينه مؤمنانو اوښځو مؤمنانو څخه الله (ج) دې زموږ پر مخکينيو او وروستنيو ټولو رحم وکړي ، او موږ که د الله (ج) رضاوي تاسو پسې درتلونکي يو .

نو له دې حديث څخه څرګندېږي چې د ښځو تګ قبرونو ته روا دی ځکه که روانه وای نو رسوالله (ص) به عايشه (رضي الله عنها) منع کړې وه چې ستاسو تلل قبرونو ته له سره روا ندي نو د کومې وينا په هکله پوښتنې کوي .

بل دا چې رسول الله (ص) فرمايي : ((كنت نهيتكم عن زيارة القبور الافزروها)).[٣٤١]

يعنې : ((ما تاسې د قبرونو له زيارت څخه منع کړي وئ خبرې اوسئ د هغو زيارت کوئ او کوم کسان چې قبرونو ته د ښځو تلل حرام ګڼي دليل يې هغه حديث دی چې موږ وړاندې بيان کړ ځکه چې په هغه کې دقبرونو زيارت کوونکيو ښځو ته د الله (ج) د لعنت تهديد شوی دی .))

عراقي وايي : ((ښځې په دې رخصت کې داخلې ندي چې رسول الله (ص) وفرمايل : (الافزروها) .))

په تاتار خانيه کې وايي : قبرونو ته د ښځو دتللو د جواز په هکله مه پوښته پدې هکله وپوښته چې په دې تللو کې په څومره لعنت اخته کېږي .

---

[٣٤٠] مسلم او مشکوة .

[٣٤١] رواه مسلم و اصحاب السنن الا الترمذي، مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه شه كله چې ښځه د وتلو هوډ وكړي نو د الله (ج) او د ملايكو په لعنت كې ګيره شي ، او كله چې قبر ته ورشي نو د مړي روح پرې لعنت وايي، او كله چې بېرته راستنه شي نو د الله (ج) پر لعنت اخته شي .
نو د دې او داسې نورو روايتونو له جمع كولو څخه دا نتيجه لاس ته راځي ، چې هره چې ښځه قبرونو ته كمه كمه ځي ، دوديزې تو تكې نه كوي ، مړي له الله (ج) سره نه شريكوي اود زيارت كولو طريقه وپېژني نو داسې ښځې ته د عبرت لپاره هم ورتګ روا دی .
او كومه ښځه چې ډېره ډېره ځي هلته ژاړي ، چيغې او فريادونه كوي ، مالګې څټي د قبر جاروګاني پر مخ او ځان وهي ، له قبر څخه طواف كوي ، جنډې پر ځان وهي په ټوټو كې غوټې اچوي او داسې نورې سل نخرې كوي نو دلته ښځې خو پرېږده چې نارينه وو ته هم تګ حرام دی .
خونن سبا چې دقبرونو زيارت كومه بڼه غوره كړېده ،فكر كوم چې هېڅوك به په دې ډول د ښځو قبرونو ته تلل روانه ګڼي ځكه چې ډېر تفصيل ته ضرورت نشته ده هر چا په خپلو سترګو ليدلي دي داسې سينګار چې هلته كېږي، داسې فحاشي چې په ځينو ځايونوكې د باباګانو په روضوكې كېږي هر چاته جوته ده نن سبا خو د قبرونو زيارت يوه تفريحي بڼه غوره كړېده اوس هلته عبرت نه، بلكې عياشي ده ،هلته ثواب نشته ګناه ده ، نن صبا خو دباباګانو دربارونه د عاشق او معشوقې د وصال او ذوق جمال يو اځېنۍ مرجع ګڼلی شي .
دېته به څوک روا څه چې حتى مباح هم ووايي .
د ښځو تلل خو قبرونو ته په صحيح طريقه روا دي مګر دې خلكو په خپل ځان پخپله حرام ګرځولي دي ، دا دهر اسلامي حكومت فريضه ده چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ناوړه اعمالو مخ ونیسي او له پاکو روضو څخه دفحاشۍ د مرکز د جوړولو مخه ونیسي او هېڅ ښځې ته اجازه ورنکړي چې په غیر شرعي تو ګه قبرو ته ورشي خصوصاً د هغو وګړیو مخنیوی وکړي چې له سلګونو کیلو مترو واټنو څخه ورته راځي .

ځان تشبیه کول :

الله (ج) چې انسان ته کومه بڼه ورکړې ده دا دهغه له فطرت سره سمه ده، پدې کې کنجکاوی اوځانته بله بڼه ورکول د فطرف خلاف دي، په همدې اساس نه نارینه ته روا دي او نه ښځې ته چې له یوبل سره په اغوستن کې ، په وینا کې، په تللو کې ، د غږیو په جوړښت کې سیالي او مشابهت (ورته والی) وکړي .

ابن عباس(رض) فرمايي چې : ((لعن النبي المتشابهات من النساء بالرجال والمتشبهين من الرجال بالنساء)) [342]

یعنې : ((لعنت ویلی دی نبي (ص) پر هغوځان تشبیه کوونکیو ښځو له سړیو سره او په تشبیه کوونکیو سړیو له ښځو سره))

همدا راز روایت دی چې : ((لعن رسول الله (ص) المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء)) [343]

یعنې : ((رسول الله (ص) لعنت ویلی دی له ځان څخه پرښځه جوړونکیو

---

[342] بخاري .

[343] رياض الصالحين .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هجرا) سړيو او له ځان څخه پر نارينه جوړوونکيو ښځو .))

حضرت ابو هريرة (رض) فرمايي : ((لعن رسول الله (ص) الرجال يلبس لبسة المراة ، والمراة تلبس لبسة الرجل .)) (٣٤٤)

يعني : ((لعنت ويلی دی د خدای (ج) رسول (ص) پر هغه سړي چې د ښځو جامې اغوندي او په هغې ښځې باندي چې د نارينه ووجامې اغوندي.))

دفقهې اوحديثو په يو مشهور کتاب کې ليکي چې له ښځې سره دنارينه ځان تشبيه کول او له نارينه سره دښځې ځان تشبيه کول دواړه حرام دي .(٣٤٥) يو عالم وايي :که چېرې داسې څوك و (ښځه وه اوکه نارينه چې له خپل مخالف جنس سره يې مشابهت کاوه او په ټولنه د هغې ضررونه پر ټول او له ملك څخه په بهر شړلو (تبعيد) کې يې ګڼه وه او هغه له خپل خوی او عادت څخه نه اوښت نو له ملك څخه يې هم شړلی شي.(٣٤٦)

د ښځې په لاس ذبحه (حلاله) :

يوه بله غلطه انګېرنه چې زموږ له ملت سره پيدا شوې ده هغه دا چې د ښځو په لاس ذبحه صحيح نه ګڼي اود دوی په نظر که کومه ښځه هر ژوی حلال کړي نو د هغه غوښه خوړل حرام دي نو په همدې بنا موږ ليدلي نه دي چې ښځې چېرته کوم ښاروی څه چې حتی يوه چرګه حلاله کړې وي که څه هم ژوی مړ کېږي مګر دا بالکل غلطه مفکوره ده ، د ښځې د لاس ذبحه

---

(٣٤٤) رياض الصالحين .

(٣٤٥) نيل الاوطار

(٣٤٦) اللعباس و الزينة فی الشريعة الاسلامية \ محمدعبدالعزيزعمرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ده لکه د نارینه . حتی د کافر په لاس حلاله چې اسماني کتاب ولري هم صحیح ده .

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : دماشوم، لیوني او ښځې ټولو حلاله صحیح ده ، کله چې په تسبیح او تسمیې او دحلالې په طریقه پوهه شي یعني کله چې پدې پوه شي چې کوم ځای غوځېږي او دغوڅولو په وخت کې باید څه ووایي : د احنافو د مذهب دفقهې په مشهور کتاب (هدایه) کې یې هم همدا شرطونه ښودلي دي او که په دې شرطونو پوه نشي نو بیا خو دښځو څه چې دنارینه وو حلاله هم صحیح نه ده ځکه چې همدا شرطونه په کې مهم دي چې انسان باید څه ووایي او کوم ځای غوڅ شي.

حضرت کعب ابن مالک (رض) روایت کوي چې یوې ښځې په تیږه ګډه حلاله کړله نو رسوال الله (ص) څخه وپوښتل شو چې غوښه یې حلاله ده که نه ؟ رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې (هو حلاله ده). (٣٤٧)

(٣٤٧) بخاري او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنيز عبادات

الف : په جماعت سره د ښځې لمونځ :

که کومه ښځه لمونځ په جماعت سره ادا کول غواړي نو اسلام يې جومات ته له راتللو څخه نه منع کوي او که جومات ته رانشي نو کور کې يې هم ورته لمونځ روا کړ، بلکې دا يې ورته غوره ګڼلی دی ام حميد ساعد يې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) زه په تاپسې د لمانځه کولو ډېره مينه لرم ،رسول الله (ص) ځواب ورکړ ستا لمونځ د کور په ګوښه کې له کوټې څخه غوره دی او په کوټې کې ستا لمونځ له دې څخه غوره دی چې د کور په دالان کې يې وکړې او ستا د کور په دالان کې لمونځ له دې غوره دی چې ته يې د خپلې محلې په جومات کې وکړې او ستالمونځ د محلې په جومات کې له دېنه غوره دی چې ته يې په جامع جومات کې وکړې.[٣٤٨]

ښايي د دې سبب هماغه وي کوم چې علامه مودودي فرمايي : هغه دا چې پر ښځې په مياشت کې څو ورځې داسې (حيض) وي چې هغوی پکې د مجبوريت له امله لمونځ نشي کولی او په دې ترتيب به هغه خبره افشا او رسوا شي کومه چې ښځې يې ښکارول نه غواړي او په ښکارولو يې شرمېږي حتی د پلار او ورور په مخ کې هم نو شارع وايي : تاسې داسې

[٣٤٨] مسند احمد او طبراني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای کې ځان په لمانځه عادت کړئ چې که د څه مجبوریت په وخت کې لمونځ هم ونکړئ نو چاته معلوم نشئ او پدې ترتیب به دیوې حیا دارې ښځې شرم خوندي وساتل شي .

مګر دا صرف هدایت دی حکم نه دی موږ وینو چې ښځو په صدر د اسلام کې په جماعت سره لمانځه کې ګډون کړی دی ، خپله یې د ښځو امامتي کړېده .

رسول الله (ص) ورقه بنت عبدالله ته اجازه کړې وه چې د ښځو امامتي وکړي .(۳۴۸)

حضرت عایشې (رضي الله عنها) به دښځو امامتي کوله.(۳۴۹)

رسول الله (ص) وفرمایل چې (د الله (ج) بندګاني د الله تعالی له کورو ځینې مه منع کوئ کله که د چا ښځې جومات ته د تللو اجازه و غوښتله نو منع کوئ یې مه)(۳۵۰)

همدار راز فرمایي : ((لاتمنعوا نساء کم المساجد .)).(۳۵۱)

یعنې : (خپلې ښځې له مسجدو ځینې مه ایساروئ .)

مګر جومات ته د ورتللو په وخت کې باید لاندې ټکو ته پاملرنه وشي .

۱ : د ورځې به جومات ته نه ځي او یوازې په هغو لمونځونو کې به ګډون کوي چې تیاره کې وي لکه ماسخوتن او سحر رسول الله (ص) فرمایي :

((ائذنوا للنساء بالليل الى المساجد .))(۳۵۲)

---

(۳۴۸)ابوداود .

(۳۴۹)دارالقطني او بيهقي .

(۳۵۰)متفق عليه .

(۳۵۱)ابوداود جلد ۱ .

(۳۵۲)ترمذي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې ښځو ته د شپې جومات ته د تګ اجازه ورکوئ .
حضرت عايشه (رضي الله عنها) فرمايي : (رسول الله (ص) به د سحر لمونځ په داسې وخت کې کاوه چې ښځې به په خپلو څادرونو کې پټې پټې بېرته کور ته ستنېدلې نو د تيارې له کبله به دوی نشوای پېژندلی .) [۳۵۳]
۲ : جومات ته به له ښکلا سره نه راځي ، خوشبويي به نه لګوي، حضرت عايشه(رض) فرمايي : (يوځل رسول الله (ص) په مسجد کې ناست و چې د مزنيه قبيلې يوه ښځه ډېره ښکلې، سينګاره او په ناز او نخرو جومات ته راغلله حضور (ص) د هغې په ليدلو وفرمايل : (ای خلکو خپلې ښځې ايسارې کړئ چې په ناز نخرو او سينګار شوې جومات ته رانشي .) [۳۵۴]
۳ : په وروستنيو صفونو کې به ودرېږي رسول الله (ص) فرمايي : (خير صفوف النساء اخرها و شرها اولها .) [۳۵۵]
يعنې : (د ښځو لپاره غوره او بهتره صفونه وروستي دي ناکاره او بد يې لومړني دي .)
حضرت انس (رض) فرمايي : رسول الله (ص) زموږ کور کې لمونځ وکړ موږ په رسول الله (ص) پسې وروسته ودرېدلو او زما مور ام سليم (رضي الله عنها) زموږ څخه وروسته ودرېدله)) [۳۵۶]

---

[۳۵۳] بخاري ، مسلم ، ابوداود او ترمذي .
[۳۵۴] ابن ماجه
[۳۵۵] مسلم ، ابوداود ،ترمذي،نسايې او مسند احمد .
[۳۵۶] بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ : ښځه به په لمانځه کې اواز نه اوچتوي، که چېرې نارینه امام ته څه فتح ورکول غواړي نو سبحان الله یا الله اکبر دې ووایي ، اوښځه دې لاسونو ته پړق ورکړي.[۳۵۷]

حضرت عمر (رض) د ښځو لپاره بېله دروازه جوړه کړې وه.[۳۵۸]

ب : په جنازه کې ګډون :

په جنازه کې ګډون پر مسلمانانو کفایي فرض دی ولې ښځه له دې څخه خلاصه ده ، که پدې هکله رانقل شویو روایتونو ته وګورو نو ښکاري چې په جنازه کې د ښځو ګډون خو جائز دی مګر مکروه دی .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) مونږ د جنازې له لمانځه څخه منع کولو مګر دا منع یې په مونږ سخته نه کړله.[۳۵۹]

یوه ښځه په جنازه کې ښکاره شوله او حضرت عمر (رض)لږ ورته غصه غوندې شو رسول الله (ص) ورته وفرمایل : ((پرېږده یې عمره .)) [۳۶۰]

له دې روایتونو څخه ښکاري چې ښځه په جنازه کې له ګډون څخه منع خو ده مګر دا منع ډېره سخته نه ده او که وغواړي څوک یې مخه نیولی نشي .

ج : په جمعه او اخترونو کې ګډون :

[۳۵۷] صحاح السته او مسند احمد .

[۳۵۸] ابوداوود .

[۳۵۹] بخاري ، ابن ماجه .

[۳۶۰] ابن ماجه او نسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول فقها پردې اتفاق لري چې داخترونو د لمانځه وجوب دښځو پر غاړه نشته دی او نه پرې د جمعې په ورځ جماعت ته تلل فرض شوي دي ولې که ښځې وغواړي چې د جمعې په ورځ یا د اختر په ورځ په لمانځه کې ګډون وکړي نو د هغو شرطونو په نظر کې نیولو سره ګډون کولای شي کوم چې وړاندې موږ بیان کړل مګر یو شرط پکې نشته هغه دا چې د ورځې (د جمعې او یا داختر) هم راتللی شي .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) به ځوانې انجونې د کور خاوندانې او حایضې ښځې د اختر لمونځ ته بیولې کومو ښځو به چې لمونځ نه کاوه هغوی به له جماعت څخه بېلې وې او په دعا کې به یې ګډون کاوه.[۳۶۱]

ابن عباس (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) به خپلې بیبیانې او لورګانې په اخترونو کې ویستلې.[۳۶۲]

په جومات کې باید د ښځو لپاره د پردې انتظام وشي او بېل ځای ورته وټاکل شي چې هلته نارینه ورنشي او ښځه هر وخت خپل لمونځ په ښه ډول ادا کړي .

د : ښځه په حج کې :

حج دنارینه وو په څېر پر ښځو هم فرض دی او دنارینه وو په څېر مخاطبه ده ښځه د حج په ټولو مناسکو کې د سړي په څېر ده مګر دا چې سر به نه

---

[۳۶۱] ترمذي .

[۳۶۲] ابن ماجه .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوڅوي ځکه چې سر يې عورت دی ،مخ به لوڅوي ، د تلبيې په وخت کې به اوربې پورته پورته کوي نه ، سعې او رمل (منډه) به نه کوي ، سر به نه خرييي، او که چېرې يې د ډېر سخت بير او بار له کبله حجراسود مسح کولی نشو نو مسح کوي به يې نه ، کله چې ښځه وغواړي حج ته ولاړه شي نو يا به له مېړه يا محرم سره ځي کله که د هغې او دمکې ترمنځ د درې ورځو فاصله وه ، نو تنها ورته سفر روا ندی .

امام شافعي (رح) وايي : ((که نورې ښځې ورسره ملګرې وې او خپل امن او امنيت يې نيولی شو بيا له محرم يا خاوند څخه پرته هم ورته سفر روا دی .))

او کله يې چې محرم (د سفر ملګری) پيدا شي نو خاوند يې له حج څخه ايسارولی نشي ځکه چې مېړه يې د فرض له ادا کولو څخه منع کولی نشي .

مګر که ښځه نفلي حج کوي نو البته د مېړه اجازه ضرور ده لکه نفلي روژه .

محرم به نېک سړی وي کافر، فاسق او منافق به نه وي او که مسافه له د پنه کمه وه نو تنها هم سفر کولی شي .

او که کومه ښځه له ځان سره مېړه يا محرم حج ته بيايي د هغه کرايه لګښت او نور ټول ضروريات پر همدې ښځې دي .

هـ : ښځه په جنګ کې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته اجازه ورکړېده چې د خپلې عقيدې، ابرو ، ايمان او ناموس څخه دفاع په غرض وسله اوچته کړي .

مګر په فوځ کې داخلول، په اردو کې هغوی ته ځای ورکول ،په کلونو کلونو له کور ځينې جدا کول ، د سرحدونو ساتل ، د ټانګ دپاسه کښېنول، الوتکې ، لوی او غټ توپونه د هغې په لاس ورکول د هغې د طبيعت او فطرت خلاف کړنه ده، لکه نن سبا چې په لوېديځ ، ختيځ او اروپا کې ليدل کېږي .

په صدر د اسلام کې ښځو ډېر جنګي خدمتونه ترسره کړي دي لکه دټپيانو مرهم پټئ ، تږو ته اوبه ورکول ، مجاهدو ته ډوډۍ پخول د مجاهدو د مرکزو ساتنه .

هغې ته روا دي چې جنګي لباس واغوندي او حتی د بدن مستوره برخه يې هم ښکاره شي ، د رسول الله (ص) خپلو بيبيانو په ډېرو غزواتو کې ګډون کړی دی غازيانو ته به يې اوبه ورکولې ، دټپيانو درملنه به يې کوله ، او پدې وخت کې د حجاب احکام هم نازل شوي وو.[٣٦٣]

دبني مصطلق په غزا کې د حضرت عايشې (رضي الله عنها) ګډون ټولو د سيرت کتابونو روښانه کړی دی ، ام سليم (رضي الله عنها) او دانصارو څو نورو ښځو به په ډېرو غزاګانو کې ګډون کاوه.[٣٦٤]

د احد په غزا کې کله چې ظاهراً مسلمانان له ماتې سره مخ شول نو عايشې (رضي الله عنها) او ام سليم (رضي الله عنها) به د اوبو مشکونه (ژيونه

---

[٣٦٣] بخاري .

[٣٦٤] ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راچلول او په غازیانو به یې اوبه څښلې دا وخت د عایشې د عمر دوهمه لسیزه ده))[۳۶۵]

حضرت انس (رض) وایي : ((مالیدلې چې دوی پینځې بډوهلې وې او په منډه منډه به تللې او راتللې)).[۳۶۶]

د ام سلیط (رضي الله عنها) په هکله حضرت عمر (رض) له رسول الله (ص) څخه نقل کوي چې د احد په جنګ کې به چې ما ښي او کیڼ طرف ته کتلې نو ما با ام سلیط (رضي الله عنها) لیدله چې زما د ساتنې لپاره به یې توری وهلې .

په دې جنګ کې ربیع بنت معوذ او ورسره نورو ښځو به د ټپیانو ټپونه پټی کول او مدینې ته به یې رسول .))[۳۶۷]

د حنین په غزاکې ام سلیم خنجر په لاس ګرځېدله رسول الله (ص) ترې وپوښتل چې دا د څه لپاره ؟ هغې ځواب ورکړ چې که دښمن مخې ته راشي نو ګېډه به یې څیرې کړم .))[۳۶۸]

د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په خلافت کې د دمشق د فتح کولو لپاره یوه فوځي ډله ولېږلی شوه قوماندان یې خالد بن ولید (رض) و او ابوعبیده بن جراح هم پکې و ډېرو مېرمنو پدې ډله کې برخه .حضرت ام سلمه اسماء بنت یزیدرض یوه زړوره او ایمانداره ښځه وه ،له رسول الله ص یې په

---

[۳۶۵] مسلم .

[۳۶۶] متفق علیه .

[۳۶۷] بخاري .

[۳۶۸] مسلم او حیاة الصحابة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېروغزواتو کې ګډون کړی وو ، د هجرت په دیارلسم کال د یرموک په غزا کې یې د خېمې په تیر نهه رومیان وژلي وو.[۳۶۹]

د یرموک په غزا کې چې کله خالد بن ولید د جنګ قوماندان وټاکل شو نو مسلماني خویندې یې راوغوښتلې او توري یې په لاس کې ورکړلې او دمسلمانانو د لښکرشاه او خواته یې څوکۍ (پهره) ودرولې ترڅو مسلمانان د شاه له خوا څخه ایسارنشي .

د مسلمانانو او رومیانو په جنګ کې ام حکیم چې لاناوې وه او دناوېتوب د خوشبو وږمې یې له بدن څخه الوتلې ګډون وکړ او خاوند یې د سترګو په وړاندې شهید شو بالاخره د ناوېتوب لباس یې ووېست او د هغې خېمې تیر یې راووېست چې دا پکې ناوې وه ، او اوه کسان یې پرې دجهنم کندې ته ولېږل دا واقعه د هغه پله سره نژدې شوې وه چې نن صبا هم دا پول دام حکیم په نامه یادېږي.[۳۷۰]

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي : چې ماله رسول الله (ص) سره په اوو غزاګانو کې ګډون کړی دی ، چې بارونه به مې ورته ساتل ، خواړه به مې ورته برابرول ، او دناروغانو پرستاري به مو کوله.[۳۷۱]

امام احمد (رح) روایت کوي ، چې په هغه لښکر کې چې خیبر یې محاصره کړی و ، د مدینې شپږ ښځې شاملې وې ، چې مجاهدینو ته یې خواړه تیارول ، ستوان به یې جوړول ،د ټپیانو په ټپونو به یې پټۍ لګولې ،

---

[۳۶۹] المراة في منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

[۳۷۰] الاستیعاب لابن عبدالبر .

[۳۷۱] ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعرونه به يې زمزمه کول ، د خدای (ج) په لار کې به يې مرسته کوله ، او رسول الله (ص) په غنيمت کې برخه هم ورکړله .

دام عماره نسيبې (رضي الله عنها) د احد په غزا کې وسله په لاس کې وه او دښمن يې پرې واهه تردې چې رسول الله (ص) د هغې په هکله وفرمايل :
((يقيناً چې دهغې موقف او ځای له فلاني او فلاني څخه ډېر غوره دی .))

د رسول الله (ص) په وخت کې صحابه و ښځو دمدينې او حجاز په شاوخوا کې په غزا کې په ګډون بسوالی (اکتفا) نه دی کړې ، بلکې د اروپا وچې ته هم د جهاد لپاره تللې دي او د سمندرونو مزلونه يې هم کړي دي لکه حضرت ام حرام د عباده (رضي الله عنها) ابن صامت مېرمن چې له خپل مېړه سره د قبرص غزا ته تللې وه ، او بيا هملته شهيده او ښخه کړل شوه .

له ټولو څخه عجيبه خو لا دا ده چې په ډېرو ځايونو کې چې ښځې واک ترلاسه کړی دی بيا په دښمن سوبمنې (غالبې) شوې دي مثلاً : وګورئ دقسطلې ملکه ويزابيلا چې پر غرناطه په غلبه کې يې ستر رول لوبولی دی .

کاترين روسي په خپل وخت کې د ځينو قوماندانو په واسطه عثماني ترکانو ته ماتې ورکړله ، د ملکې وکتوريا په وخت کې انګرېزانو د اسلامي هېوادونو په دريمه برخه قبضه وکړله.[۳۷۲]

د ممالېکو په تاريخ کې دشجرة الدرحکمت، سياسي پوهه هوښياري ، بهادري او زړورتيا ، تر چا پټه نه ده وګورئ چې دښمن ته يې څنګه او په څه ډول حکمت ماتې ورکړله .

---

[۳۷۲] المراة منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځينه ناروغتياوې

الف : حيض :

تعريف : په هدايه کې وايي چې حيض په لغت کې وتلې وينې ته وايـي ، او په بريقه کې ليکي چې حيض پـه لغت کې بهېدلو تـه وايـي، او دېتـه ځکـه حيض وايي چې دې وخت کې وينه بهېږي او پياوړی همدا نظر دی .
په هدايه کې د حيض پېژندنه داسې کوي :
حيض هغه وينه ده چې د يوې روغې او سالمې ښځې رحم يې شيندي .
د حـيض کمـه مـوده درې شـپې او درې ورځـې يعنـې پـوره دوه او يـا (۷۲) ساعته ده که لدې څخه لږ هم څه کمه وي حيض ندی .
په رسائل ابن عابد کې ليکي چې مثلاً : که چېرې د يکشنبې پـه ورځ سـحر دلمر ختلو په وخت کې په ښځه وينه راغلله او دچهارشنبې پـه ورځ د صبح صادق په وخت کې وينه بنده شوله نو دا حيض ندې .
د حيض په موده کې مو دښځو ستونزو ته په تېرو صفحو کې ګوتـه ونيولـه ، د اسلام څخه وړانـدې بـه عربـو لـه حايضې ښحې څخه نفرت کـاوه ، د هغوی دبسترې او کاسې برسېره به يې هغوی هم له ځانه څخه جدا کولې او په بده سترګه يې ورته کتلې .
په فارس کې به په حيض کې ښځه ګنده او ناولې ګڼلی شوه ، لېرې د ښـتې ته به يې وشړله هلته بـه يـوازې اوسـېدله هېڅـا تـه اجازه نه وه چې لـه هغـې

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره کښېني یا خبرې ورسره وکړي مرئیانو به ډوډۍ ورته وړله حتی دوی (مرئیانو) به هم پوزې لاسونو او غوږونو ته ټوټه نیوله له دې وېرې چې هسې نه چې په ناڅاپي او ناپامۍ کې د حایضې له خېټې سره ولګېږي .

د مرګ او ژوند مطلق واک یې د خاوند په لاس کې و.[۳۷۳]

مګر اسلام دا ناوړه دودونه یو مخییزه له منځ وېوړل او د هغې بایللی حیثیت یې بېرته ورکړ او له هغې سره یې د کوروالي څخه پرته هره لوبه ..... یو ځای ویده کېدل ، خوراک ، څښاک ، کښېناستل او پاڅېدل .... روا کړل ، پخپله رسول الله (ص) به دخپلو بیبیانو سره په حیض کې ویده کېده، د پرتوګ له پاسه هره لوبه به یې ورسره کوله او اعلان یې وکړ چې (اصنعوا کل شئ الاالنکاح)[۳۷۴]

یعنې : ((هرڅه کوئ مګر کوروالی))

او په حیض کې چې کوروالی دواړو خوا و ته کوم زیان رسوي هغه خو اوس طب په ډاګه کړی دی .

د حیض کمه موده لکه چې وموویل درې شپې او درې ورځې ده رسول الله (ص)فرمايي : ((اقـل الحـیض للجاریـة البکـر والثیـب ثلاثـة ایـام ولیالیها))[۳۷۵]

یعنې : ((د حیض کمه موده پېغلې او کونډې ته درې شپې او درې ورځې ده .))

---

[۳۷۳]المراة فی السلام\ استاد محمود العقاد ، الاسلام بلامذاهب\ دکتور مصطفی الشکعه نقل له THE SPIRIT OF ISLAM څخه .

[۳۷۴]صحاح سته مګر بخاري ، نیل الاوطار او مشکوه .

[۳۷۵]دار القطني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وروستئ موده يې لس ورځې او لس شپې ده .
د حيض په موده کې چې ښځه هر څه سوروالی ، زيړوالی ، يا خړوالی وينې هغه ټول حيض دی .
حيض په وړې نا بالغې انجلۍ او په شنډې ځوانې او په زړې ښځې چې د اولاد له زيږولو څخه نا اميده وي چې تقريباً (۵۵) پنځه پنځوس کالو په شاه او خوا کې وي نه راځي .
حايضه ښځه به لمونځ نه کوي ، روژه به نيسي د لمانځه ګرځونه يې پرې نشته خو دروژې قضا به راوړي او روژه نيول ورته روا ندي د مسافر په څېر هم نده چې نيول يې عظمت او خوړل يې رخصت وګڼل شي .
نه به جومات ته ننوزي نه به د بيت الله طواف کوي نه به د قران تلاوت کوي او نه به مصحف پورته يا مسه کوي ، مګر له پوخ سره .
کومه ښځه چې ټاکلی عادت ونلري کله که له لس ورځو څخه وړاندې له وينې ځينې پاکه شوله نو تر څو چې غسل ونکړي کوروالی ورسره روا ندی او که په يوولسمه ورځ هم غسل ونکړي بيا ورته بې له غسله هم کوروالی روا دی .
او کومه ښځه چې په يوولسمه ورځ هم پاکه نه شي نو چې غسل هم ونکړي کوروالی ورسره روا دی، خو ښه نه دی .
او کله که وينه له لسو ورځو څخه زياته شوه نو غسل دې وکړي او لمونځ به کوي خو د هرلمانځه لپاره په بېل اودس کوي ، ځکه دا ناروغتيا ده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژه به هم نيسي د قرات تلاوت هم کولی شي او کوروالی هم ورته روا دی.[۳۷۶]

ب : نفاس :

تعريف : نفاس له تنفس يا دنفس له وتلو څخه اخيستل شوی ، او په اصطلاح کې هغه وينه ده چې د ولادت (زېږولو) څخه وروسته يې د ښځې رحم شيندي.[۳۷۷]

د نفاس کمه موده شريعت ټاکلې نه ده او وروستۍ موده يې څلويښت (۴۰) شپې او ورځې ده ، او که له دېنه ډېره شوه نو بيا ناروغتيا ده بيا ورته لمونځ، روژه، کوروالی هر څه روا دي.[۳۷۸]

نفاسه ښځه په ټولو احکامو کې د حايضې په څېر ده .

---

[۳۷۶] درالمختار او حاشيه ابن عابدين .

[۳۷۷] الهدايه .

[۳۷۸] الهدايه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو مسئلې

الف : په ښځه دکوراو خاوند خدمت :

په ښځه د کور او خاوند د خدمت په هکله فقها بېل بېل نظريات لري لکه :

ـ ابن تيميه وايي : علما پدې هکله اختلاف لري چې ايا د خاوند خدمت پر ښځه لازم دی او که نه ؟ځينې وايي چې د خاوند خدمت په ښځه نشته دی ځکه دنکاح تړون له ښځې څخه دخوند د اخېستلو لپاره دی نه دخدمت لپاره.[380]

ـ ځينې وايي : اسان کارونه لکه د کور پاکوالی او خواړه تيارول پرې شته دي .

ـ ځينې وايي : اعتبار رسم او رواج ته دی په عرف کې پېژندل شوي کارونه پرې شته دی .

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي : د کور کاراو د اولاد تربيه پر ښځه لازم دي.[379]

ـ په فتاوي بزازيه کې وايي : که ښځې د ډوډئ پخولو يا .... څخه انکار وکړ د څه علت له لامله وي او که له لوړې کورنئ څخه وي نو خاوند دې ورته څوک پيدا کړي چې خدمت ورته وکړي.[381]

---

[380] فتاوي ابن تيميه .

[379] اداب الزفاف اسنة امطهرة .

[381] فتاوي بزازيه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ په بریقه کې وایي : د کور خدمت په ښځه واجب دی که څه هم د لوړې کورنۍ وي لکه پخول جارو کول ، دلوښو او جامو وینځل او که ویې نکړل نو ګنهګاره شوه .
له دې مختلفو وینا ګانو څخه ښکاري چې که چېرته خاوند نېستمن او فقیر و او د کور د کار لپاره یې خدمتګاره نیولای نشوه نو په دې وخت کې دکور کار پر ښځه لازم دی ځکه چې کور خو د خاوند او ښځې ګډ کور دی نارینه یې هم د همدې کور لپاره ګټي او که خاوند شتمن و او وسه یې رسېدله نو د کور کار پرې لازم نه دی او خدمتګاره به ورته نیسي او په کار یې مجبورولی نشي ، د زیات معلومات لپاره دې زادالعماد د ابن قیم جوزي وکتل شي .

ب : وینځه :

وینځه هغې کافرې ښځې ته ویل کېږي چې په جګړه کې بندي راوستله شي او د هغوی کافر مېړونه په دارالحرب کې موجود وي .
له دغو ښځو سره نکاح هم کېدلای شي او هغه کسان یې هم استعمالولی شي چې د چا ترلاس لاندې وي او نکاح یې له پخواني مېړه سره ماته ده البته که ښځه او خاوند دواړه بندیان راوستل شي نو امام ابوحنیفه (رح) وایي : نکاح یې پاتې ده او دواړه د پخوا په څېر ښځه او خاوند دي .
امام مالک او امام شافعي (رح) وایي : نکاح یې ختمه ده او دواړه له یوبل ځینې بېل دي له اسلام څخه دمخه دا لړۍ ډېره توده وه د وینځو او مرئیانو شمېر نه وو له هغوی سره ظلم کېده ،بې ګناه وهل کېدلې دهغوی څه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیثیت نه وو وینځې په زنا مجبورېدلې پدې هکله د ابوجهل او لوی منافق عبدالله بن ابی کارنامې له هېچا پټې ندي اسلام د مرئیتوب او وینځې توب لړۍ ختمول غواړي د غلامانو او وینځو ازادونکي ته یې دبې ساري اجرونو وعده ورکړېده ، هغوی سره یې په ښه اخلاقو باندې امر وکړ په دوی له ظلم کولو څخه یې خلک منع کړل او اعلان یې وکړ چې په لوټمارئ ، بد اخلاقۍ او زنا یې مه مجبوروئ اسلام د دوی په ازادولو سخت حریص دی ، اسلام په مختلفو لارو د دوی ازادولو ته رښتونې ښه ورکړله او مختلفې وسیلې یې په کار واچولې مثلاً : په کفارو (دګناهونو په رژولو) کې لومړی مریئ ازادول دي .

چا به چې مریی ازاد کړ نو رسول الله (ص) به ډېر خوښاوه د هغه قدر به یې کاوه درسول الله (ص) په وخت کې به داسې صحابه ډېرکم لیدل کېدل ، چې هغه به یو یا دوه وینځې یا مرئیان نه و ازاد کړي پدې هکله د حضرت ابوبکر صدیق (رض) او حضرت عثمان (رض) د ژوند تاریخ د لمر په څېر روښانه دی .

_ اسلام وایي : وینځو سره ښېګړه او ښه ګذاره وکړئ ازادې یې کړئ په نکاح یې واخلئ او هغوی ته تعلیم ، پوهه ورزده کړئ رسول الله (ص) فرمایي :

((ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها و ادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها فله اجران))[382]

---

[382] بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ يعنې : هر سړی چې وينځه ولري او هغې ته تعليم ورکړي ښه ادب پوهه او تهذيب ورزده کړي بيا يې ازاده کړي او واده يې کړي نو هغه لره دوه اجره دي))

ـ د وينځو په هکله ځينې ضروري مسايل چې سيد مودودي ورته نغوته کړېده او يادول يې دلته حتمي دي دا دي.[٣٨٣]

١ : کومې ښځې چې په جګړه کې ونيول شي له هغو سره د هر عسکر لپاره کوروالی روا ندی دا سې ښځې دې اسلامي حکومت ته وسپارل شي او دحکومت سياست چې څه ايجابوي هغسې دې وکړي ، مثلاً که خوشې کوي (ازاده وي) يې او که فديه (بدل) ورڅخه اخلي که د مسلمانانو له بنديانو سره يې تبادله کوي او که د عسکرو په منځ کې يې وېشي .

٢ : يو عسکر ته يوازې له هغې ښځې سره کوروالی روا دی چې د حکومت له خوا په قانوني توګه د هغه په ملکيت کې داخله شوې وي .

٣ : تر هغې ورسره کوروالی روا ندی ترڅو يې چې مياشتنی عادت تېر شوی نه وي او که حامله وي نو تر هغې چې حمل وزېږوي .

۴ : که هغه د کفر په هرډول کښې وي که اهل کتابه وي او که مشرکه وينځه کېدلای شي .

۵ : وينځه چې د هر چا په برخه ورسېده له هماغه ورڅخه ګټه اخېستلای شي او اولاد يې هم د هماغه سړي د سکه اولاد حيثيت لري .

٦ : کله يې چې اولاد پيدا شي بيا يې خرڅولای نه شي او د مالک له مرګ څخه وروسته ازادېږي .

---

[٣٨٣]تفهيم القران .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ : کومه وينځه چې بادار يې بل چاته په نکاح ورکړي د هغې له نکاح څخه وروسته هرخدمت پرې کولای شي يوائې کوروالی ورسره نشي کولای .
۸ : حکومت ته دا روا نه دي چې يوځل يې چاته وينځه ورکړله بيا يې ورڅخه واخلي لکه خپله منکوحه ښځه .
۹ : يو عسکري قوماندان په موقتي توګه چاته دا اجازه نشي ورکولای چې په بنديانو خپله شهواني او جنسي تنده ماته کړي او يا يې په موقتي ډول پر هغوی وويشي .
۱۰ : د وينځو د ساتلو کوم ټاکلی حد نشته ده مګر مطلب دا ندی چې شتمن خلک دې بې شمېره وينځې واخلي او دعياشۍ مرکز دې جوړ کړي .

د ښځو نبوت :

د ښځو د نبوت په هکله علما درې ډلې دي يوه ډله د ښځو نبوت بالکل نه مني بله ډله چپ پاتې دي او بله ډله وايي چې په ښځو کې نبياني تېرې شوې دي خو جمهور علماء د ښځو له نبوت سره مخالف دي ځکه چې د ښځو له نبوت څخه انکار کوي بنيادي دليل دا ايت نيسي [وما ارسلنا قبلک الارجالانوحی اليهم][۳۸۴]
يعنې : ((او موږ مخکې له تا څخه نه دي لېږلي مګر نارينه چې موږ هغوی ته وحی کوله .))
دوی وايي چې پدې ايت که د رسالت لپاره نارينه ياد شوی دی يعنې پدې ايت کې الله (ج) فرمايي چې مانه دي لېږلي رسولان مګر په نارينه وو کې

[۳۸۴] الانبيا : ۷ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ښځو د نبوت پلویان وايي چې پدې کې هېڅ شک نشته چې په ښځو کې رسولان نه دي تېر شوي، دلته خبره په رسالت کې نه، بلکې په نبوت کې ده نو د حق پلټونکي ته په کار دی چې لومړی نبوت وپېژني او بیا حکم وکړي .

د نبوت لفظ له نباء څخه اخېستل شوی دی چې اعلام او خبرولو ته یې وايي.[385]

نو چا ته چې الله (ج) په یوه څه خبر ورکړي چې دا به کېږي مخکې له دې چې هغه وشي او یا دیو څه په کولو ورته وحې وکړي نوا بن حزم وايي دا بیشکه نبي دی دا چې الله (ج) فرمايي : [ولیس الذکر کالانثی]

یعني : ((نارینه د ښځې په څېر ندي)) راشد الغنوشي وايي : معنی دا چې دا دواړه ډلې دیوبل د دندو د سرته صلاحیت نلري ځکه چې دا دواړه هر یو مختلفی دندې لري د راشد الغنوشي د وینا په اساس امام قرطبي (رح) هم د دې خبرې په ثبوت تاکید کړی دی چې په ښځو کې نبیانې تېرې شوې دي .

ځینې وايي چې رسالت دعوت او رسولو ته اړه لري خلک به الهي شریعت ته رابولي ستونزې او تکلیفونه به تېروي او دا کار د ښځې له توان څخه وتلی دی نو لکه چې مخکې مو وویل ټول پدې اتفاق لري چې د رسالت مرتبه ښځو ته ورکړل شوې نده د رسالت او نبوت ترمنځ توپیر شته دی .

---

[385] لسان العرب ابن منظور افریقی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول هغه چاته ویل کېږي چې په دعوت او تبلیغ مکلف وي خپل رسالت به خلکو ته رسوي خلک به الهي شریعت ته رابولي او دا کار په نبي نشته .[۳۸۶]

نبي هغه چا ته ویل کېږي چې د الله (ج) لخوا ورته دیو کار په عملي کېدلو او یا دیو کار په کولو وحې شوې وي ، او قران ګواه دی چې داسې وحې ډېرو ښځو ته شوې دي ابن حزم د ښځو د نبوت په هکله پخپل کتاب کې یو لوی فصل لیکلی دی .....الفصل فی الملل ولاهواء و النحل، امام ابي محمد علی ابن احمد بن سعید بن حزم ج : ۳ ص : ۱۷ .

په قران کې ثابته ده چې الله (ج) د اسحاق (ع) مورته پرښتې ورولېږلې او په حقه او سیي وحې یې ورته په اسحاق زیری ورکړ .

((و امراء ته قائمة فضحکت فبشرناها باسحاق ومن وراء اسحاق یعقوب قالت یا ویلنا اُلد وانا عجوز وهدا بعلی شیخاً ان هذا لشئ عجیب قالوا اتعجبین من امرا الله رحمت الله وبرکاته علیکم اهل البیت انه حمید مجید .))[۳۸۷]

یعني : ((د ده ښځه ولاړه وه بیا دې وخندل بیا مونږ ، زیری ورکړ دې ته د اسحاق په پیدا کېدلو باندې او له اسحاق څخه وروسته په یعقوب باندې دې وویل افسوس دی ایا زه به بچی وزېږوم حال دا دی چې زه بوډۍ یم اوز ما خاوند بوډا دی دا یوه عجیبه خبره ده هغوی وویل ایا تعجب کوې له حکم د الله (ج) څخه ، د الله رحمت او برکتونه دي په تاسو ای دکور خلکو یقیناً الله (ج) دی ستایل شوی لویې والا .))

www.meltahrik.com 0777 400 116

---

[۳۸۶] شرح العقیده الطحاویه قاضي صدر الدین ابن العز الحنفي .

[۳۸۷] هود : ۷۰_۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ابن حزم وايي د ((أتعجبين من امر الله)) وينا هېڅ امکان نلري چې دا خبرې به د ملائکو پواسطه له نبي څخه پرته بل چاته شوي وي .

الله (ج) جبريل د عيسى (ع) مور بي بي مريمې ته له خپل خطاب سره ولېږه او ورته يې ويل . [انما انا رسول ربک ، لاهب لک غلاما ذکيا .].[388]

يعنې : يقيناً زه خورا لېږل شوی يم له جانبه د رب ستا چې تاته يو هلک پاک درکړم .))

نو دا په سيي وحې سره سيي نبوت دی چې الله (ج) ورپه برخه کړ او زکريا (ع) يې چې په خوا کړی لېږل شوې روزي وليدله نو دهمدی فوق العاده او غير معمولي حالت په ليدلو يې له الله (ج) څخه د نېک اولاد غوښتنه وکړله .

د موسى (ع) مورته سيند ته د زوی په غورځولو وحې وشوه او په دې يې خبره کړله چې دا مور ببرته تاته راستنوو او بيا يې په رسالت لېږو .

[اذ اوحينا الى ام موسى ان ارضعيه].[389]

يعنې : ((هغه وخت چې مور وحې ولېږله مور د موسى ته چې ده ته تى ورکوه .))

[اذ اوحينا الى امک ما يوحى].....طه :۳۸ .

يعنې : ((او کله چې مور وحى ولېږله مور ستا ته کوم چې وړاندې ويلى شي)) نو د دې په نبوت کې هېڅ شک نشته دی .

---

[388] مريم : ۱۹ .

[389] القصص :۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) په صورت مریم کې انبیاء یاد کړي چې د هغوی په لیکه کې یې بي بي مریم هم راوستې ده او بیا فرمايي : [اولئک الذین انعم الله علیهم من النبیین من ذریة ادم وممن حملنا مع نوح][390]

یعنې : ((دا هغه خلک دي چې الله (ج) پرې انعام کړی د ادم (ع) له اولاد څخه او له هغه څخه چې مونږ د نوح (ع) سره سواره کړي .))

او د الله (ج) دا وینا چې (مور یې رښتونې وه) دا د هغې د نبوت مانع نه ګرځي ځکه چې الله د یوسف (ع) په هکله هم همداسې ویلي دي ، [یوسف ایها الصدیق][391]

یعنې : ((یوسفه ای رښتونیه)) او دا سره له دې هم نبي و))

ابن حزم وايي که د موسی (ع) مور د الله(ج) لخوا څخه په نبوت کلک یقین نه درلودلای نو یوائې په خوب لیدلو یا په زړه کې د څه شي په تېرېدلو به یې خپل زوی سیند ته نه غوځاوه او که بل څوک داسې کار وکړي نو د داسې چا ماغزه باید په روغتون کې تداوي شي داد هغې وحې په خبر وه چې الله (ج) ابراهیم (ع) ته دهغه د زوی ذبیح الله (اسماعیل (ع) په هکله خوب ښودلی و نو که ابراهیم (ع) پخپل نبوت او رسالت اعتبار نه درلودلای نو یوائې په خوب لیدلو به دخپل زوی قربانئ ته نه و چمتو شوای او که له انبیاوو څخه پرته بل څوك داسې کار وکړي چې په خوب لیدلو خپل اولاد دریاب ته وغورځوي یا یې حلال کړي نو دا به لوی ظلم غټه ګناه او لېونتوب وي .

---

[390] مریم : ۵۸ .

[391] یوسف : ۴۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه وحي هغه طبعي الهام هم ندی چې الله (ج) مچيو او نورو مرغانو ته کړی دی چې په خپل طبيعت ځان ته کورونه او جالې جوړوي ، هګۍ اچوي بچيو ته روزي پيدا کوي او نه ګومان و چې له لېوني ځخه پرته بل څوک يې رښتيا نه ګڼي او نه د کوم نجومي يا کاهن ځخه اخېستل شوی معلومات و ، بلکې دا هغه وحي وه چې هدف او غرض ترېنه نبوت و رسول الله (ج) فرمايي : [کمل من الرجال کثير ولم يکمل من النساء الامريم بنت عمران و اسية بنت مزاحم امراة فرعون]. [۳۹۲]

يعنې : ((کمال ته له نارينه و ځخه زيات رسېدلي او له ښځو ځخه کمال ته نه دي رسېدلی مګر مريم د عمران لور او اسيه د مزاحم لورا[فرعون مېرمن])) کمال خو په نارينه و کې له انبياوو ځخه پرته بل چا کې نشته ځکه چې بې له شکه نور ټول انسانان ناقص او نيمګړي دي او تخصيص د مريمې او اسيې له نورو هغه ښځو ځخه چې نبوت ورکړی شوی دی د فضيلت په خاطر دی ځکه چې که يو دبل له درجې ځخه ډېره کمه اندازه هم وروسته وي نو دا د هغه په پرتله له هغه ځينې ټيټ دی او کامل نه دی الله (ج) فرمايي : [تلک الرسل فضلنا بعضهم على بعض]. [۳۹۳]

يعنې : موږ دا پيغمبران ځينې په ځينو نورو غوره ګرځولي دي .))

کامل هغه څوک دی چې له نوع او جنس ځخه هېڅوک هم ورپسې ونه رسېږي .

راشد الغنوشي وايي چې : د ښځو نبوت يوه يقني خبره ده. [۳۹۴]

---

[۳۹۲] بخاري ، مسلم ، ترمذي ابن ماجه او مسند احمد .

[۳۹۳] البقره : ۱۵۸ .

[۳۹۴] د مصباح اوونيزه . ۱۴_۱۱_۱۳۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

والله‌اعلم

پای

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو لوستونکو ؛

دا کتاب چې تاسو ولوست ـ انشاء الله ـ دا حقیقت به مو اوس منلی وي چې په اسلام کې د ښځو د حقوقو په هکله بالکل د حقیقت پربنسټ ولاړ، له افراط او تفریط څه پاک دی دا چې څه مو ولوستل دا زما خپله پوهه اوقابلیت نه و، بلکې د مختلفو علماء و نظریات او افکار دي چې د مسئلې دښې روښانتیا په غرض دلته رانقل شوي دي .

هیله لرم چې له تعصب څخه په پاک ذهنیت او فکر به قضاوت وکړئ چې ښځوته حقوق په اسلام کې ورکړل شوي دي او که په نورو مذهبونو او وضعي قوانینو کې؟ او د پردیو پروپاګند څه حقیقت لري او که نه ؟

هیله ده چې د خپلې ټولنې په اصلاح کې به کوښښ وکړئ او وړور مو له دعاګانو هېر نکړئ .

په درښت

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذ او مراجع

١. معارف القران : د پاکستان لوی مفتي مولنا محمد شفیع .

٢. جامع البیان عن تاویل القران : محمد ابن جریر طبري (رح) .

٣. الکشاف عن حقایق التنزیل وعیون الاقاویل : ابي القاسم محمدبن عمر زمحشري .

۴. روح المعاني : علامه شهاب الدین سید محمد الوسي بغدادي .

۵. صفوه التفاسیر : محمد علي صابوني .

٦. الجامع الاحکام القران : ابي عبدالله محمد بن احمد الانصار القرطبي .

٧. تفسیر القران العظیم (ابن کثیر) حافظ عماد احمد بن ابي الفداء اسماعیل بن کثیر .

٨. روائع البیان فی تفسیر ایات الاحکام: محمد علي صابوني .

٩. تفسیر سورة النور: شیخ محمد اباصیري .

١٠. صحیح بخاري : ابي عبدالله محمد ابن اسماعیل ابن ابراهیم البخاري .

١١. صحیح مسلم : ابوالحسن مسلم بن الحجاج نشاپوري .

١٢. سنن ابن ماجه : ابوداود سلیمان ابن الاشعث سجستاني .

١٣. جامع ترمذي : ابي عیسی محمدابن عیسی .

١۴. سنن ابن ماجه : ابي عبدالله محمد ابن یزید القزویني .

١۵. سنن نسائي : ابو عبدالرحمن محمد ابن شعیب بن علي بن بحرالنسائي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٦. سنن دار قطني : عبدالله ابن محمد دار قطني .
١٧. المستدرک : حافظ ابي عبدالله محمد عبدالله حاکم النشاپوري .
١٨. المسند : امام احمد بن حنبل .
١٩. موطا : امام مالک .
٢٠. فتح الباري : احمد ابن علي محمد ابن حجر العسقلاني .
٢١. شرح مسلم : ذکريا محی الدين بن شرف النووي .
٢٢. رياض الصالحين : ابي ذکريا محي الدين شرف النووي .
٢٣. معالم السنن : امام ابي سليمان الخطابي .
٢۴. نصب الرايه : علامه جمال الدين ابي محمد الزيلعي .
٢۵. السنن الکبري : ابي بکر احمد ابن حسين ابن علي البيهقي .
٢۶. سنن الدارمي : ابي محمد عبدالله ابن بهرام الدارمي .
٢٧. الاصابه فی تميز الصحابه : احمد ابن علي ابن محمد ابن حجر العسقلاني .
٢٨. نيل الاوطار : محمد ابن علي ابن محمد الشوکاني .
٢٩. جامع الصغير : امام عبدالرحمن ابن کمال الدين السيوطي .
٣٠. مشکوة المصابيح .
٣١. معجم الکبير : ابن القاسم سليمان ابن احمد الطبراني .
٣٢. الفصل فی الملل ولاء هواء و النحل : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم .
٣٣. شرح العقيده الطحاويه : قاضي صدرالدين ابي العزالحنفي .
٣۴. بحرالرزائق : زين الدين نجيم مصري .
٣۵. بدائع الصنايع فی ترتيب الشرايع : علاوالدين ابوبکر کاساني .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۶. فتح القدير : امام كمال الدين محمد ابن عبدالواحد ابن الهمام .
۳۷. المبسوط : ابي بكر محمد ابن احمد شمس الائمه السرخسي .
۳۸. مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر : عبدالله محمد ابن سليمان .
۳۹. ردالمختار علي الدرالمختار :سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
۴۰. الاختيار لتعليل المختار المسمي بالاختيار لشرح المختار : عبدالله ابن محمود ابن مودود النسفي .
۴۱. فتاوي هنديه (عالمګيريه) مولنا شيخ نظام او د هند د علماء و ګډه تاليف .
۴۲. حاشيه ابن عابدين : سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
۴۳. الهدايه : شيخ الاسلام برهان الدين ابو الحسن ابن ابي بكر المرغينائي فرغاني .
۴۴. البريقه شرح الطريقه : ابي سعيد خادمي قونوي .
۴۵. مختصر القدوري : مولنا عبدالحميد .
۴۶. الاشباه والنظائر : شيخ زين العابدين ابن ابراهيم ابي نجيم .
۴۷. تحقه المحتاج : شهاب الدين ابن حجر الهيتمي .
۴۸. نهايه المحتاج الى شرح المنهاج : شمس الدين محمد ابن ابي العباس الرملي .
۴۹. المهذب : ابو اسحاق ابراهيم ابن علي يوسف .
۵۰. الوجيز : امام ابي حامد الغزالي .
۵۱. المجموع شرح المهذب : ابي ذكريا محي الدين ابن شرف النووي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۲. مغني المحتاج الى معرفه الفاظ المنهاج : محمد شربيني الخطيب .
۵۳. حاشيه الباجوري : شيخ ابراهيم الباجوري .
۵۴. الميزان : امام شعراني .
۵۵. بدايه المجتهد و نهايه المقتصد : محمد ابن احمد ابن محمد ابن رشد .
۵۶. شرح الكبير على متن المقنع : شمس الدين ابو الفرج عبدالرحمن .
۵۷. المغني : ابن محمد عبدالله ابن احمد ابن قامه .
۵۸. غايه المنتهي : شيخ مرعي بن الكرمي الحنبلي .
۵۹. زاد المعاد في هدي خير العباد : محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي .
۶۰. فتاوي ابن تيميه : امام ابن تيميه .
۶۱. احيا علوم الدين : امام حامد الغزالي .
۶۲. كتاب الفقه على المذاهب الاربعه : عبدالرحمن جزيري .
۶۳. الفقه الاسلامي وادلته : دكتور وهبه الزحيلي .
۶۴. فقه السنه : سيد السابق .
۶۵. حجته الله البالقة : احمد ابن عبدالرحمن الدهلوي معروف په شاه ولي الله دهلوي .
۶۶. اللباس والزينه في الشرية الاسلاميه : محمد عبدالعزيز عمرو .
۶۷. الانكحه الفاسده : عبدالرحمن بن عبدالرحمن شميلة الامدل .
۶۸. النكاح والقضايا المتعلقه به : دكتور احمد الحصري .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۹. الاحوال الشخصيه فى الشريعة الاسلاميه : محمد محي الدين عبدالحميد .
۷۰. فقه الزكوة : دكتور يوسف قرضاوي .
۷۱. المحلي : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم ظاهري الاندلسي .
۷۲. الموافقات في اصول الشريعة : ابو اسحاق الشاطبي .
۷۳. المستصفى من علم الاصول : امام ابي حامد الغزالي .
۷۴. اصول الفقه : عبدالوهاب خلاف .
۷۵. الطبقات الكبري : الابن سعد .
۷۶. الاستيعاب في معرفه الاصحاب لابن عبدالبر.
۷۷. سيرة النبي : ابي محمد عبدالملك ابن هشام .
۷۸. الكامل في التاريخ : المبارک ابن احمد ابن اثير الجزري .
۷۹. تاريخ الامم والملوك : محمد ابن جرير الطبري .
۸۰. الاحكام السطانيه : امام ابي الحسن علي ابن محمد ابن حبيب بصري الماوردي .
۸۱. السياسه في الفكر الاسلامي : دكتور احمد الشلبي .
۸۲. الوسيط في النظم الاسلاميه : دكتور قطب محمد قطب الطبيله .
۸۳. مبادي نظام الحكم في الاسلام : دكتور عبدالحميد متولي .
۸۴. من اين نبدا : استاد عبدالمتعال سعيدي .
۸۵. الخليفه توليته وعزله : دكتور صلاح الدين دبوس .
۸۶. مذكره في التاريخ التشريع : شيخ عبدالمتولي عبدالباسط .
۸۷. مبدا المساوات في اسلام : دكتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۸. الخلاقه والملک : سید ابو الاعلي مودودي .
۸۹. نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
۹۰ . نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
۹۱ . ملامح الشوري : عدنان النجوي .
۹۲ . الشوري واثرها في الدیمقراطیه : دکتور عبدالحمید اسماعیل الانصار .
۹۳. طرق الحکمیه في السیاسه الشرعیه : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
۹۴. اسلامي سیاست : مولنا ګوهر الرحمن .
۹۵. عمر ابن خطاب : دکتور سلیمان الطحاوي .
۹۶ . فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۷ . فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۸. تلبیس ابلیس : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
۹۹.
الاغاني : امام ابوالفرج الاصفهاني .
۱۰۰ . اداب مباشرت یعنې میان بیوی کې د رمیان جنسي تعلقات کا صحیح طریقه داکتر افتاب احمد شاه .
۱۰۱ . تحفة العروس : محمود مهدي استانبولي .
۱۰۲ . رفاه المسلمین : حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي .
۱۰۳ . پرده : سید ابوالاعلی مودودي .
۱۰۴ . المقدمه : عبدالرحمن ابن محمد ابن خلدون .
۱۰۵ . الحیاة الاجتماعیه عندالعرب : استاد ظافر القاسمي .

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٦ . اداب الزفاف فى السنة المطهره : شيخ محمد ناصرالدين الالباني .
١٠٧ . الاسلام بلا مذاهب : دكتور مصطفى الشكعه .
١٠٨ . الانسان ذلك المجهول : دكتور كيسس كاريل.
١٠٩ .مبادي علم التشريع و وظايف الاعضا : دكتور شفيق عبدالملک .
١١٠ . المرائة في القران والسنه : محمد عزه دروزه .
١١١ . حقوق المرائة في الاسلام : عبدالقادر شبيه الحمد .
١١٢ . المرائة في القران : استاد محمود العقاد .
١١٣ . وظيفه المرائة المسلمه : علي القاضي .
١١٤ . المراة بين البيت والعمل : دكتور حسين مونس .
١١٥ .المراة في الشريعه الاسلاميه : شيخ محمد متولي الشعراوي .
١١٦ . المراة في منظور الاسلام : دكتور حسين مونس.
١١٧ . نظام حقوق زن در اسلام : مرتضى مطهري .
١١٨ . زن وشوهر :محمدعلي صفري .
١١٩ .المراة المسلمه : عبدالله جارالله .
١٢٠ . فتاوي المراة المسلمه شيخ عبدالله ابن حميد سلفي .
١٢١ .حياة المراة المسلمه : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٢ . النقاب المراة : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٣ . فتاوي المره المعاصرة : دكتور يوسف قرضاوي .
١٢٤ . فتاوي المرء ة المسلمه : ابو محمد اشرف عبدالمقصود .
١٢٥ . حياة المراة المسلمه : شيخ عبدالله جارالله .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ډول په دې کتابونو کې له مختلفو پښتو ، فارسي ، اردو او عربي خپرونو (ورځپاڼو) او ونیزو او میاشتنو خپرونو) څخه استفاده شوې ده .

www.melitahrik.com
0777 400 116

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library